

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Theologiæ Speculativæ Scholasticis Prælectionibus Et
Exercitiis Accommodatæ Libri IV**

Haunold, Christoph

Ingolstadii, 1678

Liber III. De Virtvtibvs Theologicis, Fide, Spe, Charitate.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82733](#)

[M R A] [I H S] [I P H]

CONTROVERSIARVM THEOLOGICARVM

LIBER III. DE VIRTUTIBUS THEOLOGICIS. FIDE, SPE, CHARITATE.

CONTROVERSI A PROÆMIALIS PRIMA.

In quonam consistat conceptus Entis supernaturalis in genere.

§. PRIMVS.

Referuntur aliorum sententie.

I. **P**rima sit quorundam post M. Zumel; Ens supernaturale creatum differre à naturali per hoc, quod Ens supernaturale fiat ad imitationē Dei ut Tri-ni in Personis, sub quā ratione nec est à creaturis participabilis, nec vlla naturali investigatione cognoscibilis: omne autem Ens naturale fit ad imitationē Dei ut vi-nus in essentiā, qua ratione & participatur à creaturis, & est naturaliter cognoscibilis. Primum membrum declarant hoc modo. Habitus supernaturalis fidei est ordinatus ad elicendū actū representantem Deum ut Trinum; immò licet alij actū non repræsentent Deum ut Trinum, versantur tamen circa motivum formale, quod ex se aptum est se extendere ad credendum Mysterium Trinitatis, qui enim est paratus credere Deo vnum articulum propter ejus re-vationem, paratus est credere quemlibet. Eodem modo cum proportione declarant in Spe & Charitate supernaturali, quarum saltem aliquis

& quidem præcipius actū versatur circa Trinitatem: hoc autem sufficit, vt etiam cæteri actū ejusdem habitū sint supernaturales, sicut omnes actū potentia intellectivā sunt immateriales, quia illa potentia saltem aliquo actū potest versari circa objectū immateriale, esto plurimis alijs veretur circa objectū materialia.

2. Hæc tamen explicatio non satisfacit, quia non est conformis communī acceptiōni Theologorum hoc nomen *Entis supernaturalis* primitū usurpatum; hi inquam non respexerunt ad Mysterium Trinitatis: Nam etiam si Deus Mysterium Trinitatis non revelasset, sed revelasset statum æternā beatitudinis esse nobis assequibilem per gratiā suā, adhuc agnoscissent Theologi supernaturalitatem Visionis, sicut & Gratia x sanctificantis.

Secunda sententia est P. Antonij de Quirós diff. 19. n. 26. Ens supernaturale esse, quidquid per modum quasi proprietatis ad esse divinum in aliquo statu mediati vel immediati consequitur. Porro esse divinum non solum consideratur ut

R 1 3

in se

Communis aliorum Sententia declaratur.

6. **DICO**, Ens Supernaturale est illud, cui existentia nullius substantiae creata virtus aut exigentia debetur. Prò intelligentia

7. Supponendum est i. In creaturis sunt quasdam exigentias, seu Jura quadam physica, vel, ut alij vocant, appetitus innatos ad alias entitatis obtainendas; & haec dicuntur illis debent ab auctore naturae, ut exercente Iustitiam propria, quia est doctrina D. Thome i. p. q. 2. a. 1. ad 3. & S. Augustini lib. 9. de Gen. ad litt. a. c. 18. nec ab illo viro doceo negari hoc datum in sensu reali, quidquid sit de modo loquendi.

Supponendum 2. Ad Supernaturaliter non sufficere, si effectus sit supra vires activas substantiae, v.g. anima rationalis efficit vires activas substantiae creatae, nec tamen est supernaturalis, quia est juxta passim indicatio & exigentiam, seu juxta Jus physicum materiae primae organizatae organo humano. Ergo aliquid sit supernaturale, debet supererare tam activas quam passivas seu receptivas entitatis, licet non debet supererare vires passivas obedientiales.

His notatis non habet Conclusio opus posteriore declaratione. Contra quam

8. Objicies i. Explicatio Supernaturalitatis fieri debet per prædicatum aliquod primum, quod sit quasi fundamentum ipsius Supernaturalitatis; nam Supernaturalitas est prædicata

quoddam secundum fundatum in alio prædicato anteriore: quod enim Gratia sanctificans ex gratia est entitas supernaturalis, seu, excedens virtutem, non debet sine ratione afferri, sed probari non potest autem probari nisi assignando aliqd prædicatum adeo nobile & eminentis, ut ratione hujus arguitur excedere vires naturae. Ergo Supernaturalitas non declaratur sufficienter per hoc esse indebitum viribus naturae, seu: excedere vires exigentiarum totius naturae creatae.

Hac obiectio movit RR. relatos, ut illa prædicata assignarent, quæ ex ipsis retulimus. Veretur tamen eorum doctrina catena delectare, quatenus assignarunt ejusmodi predicata, quæ non possunt applicari quibusdam entitatibus, quæ communiter dicuntur esse supernaturales: sicut sunt: actio creativa accidentium Eucharisticon. Vbiatio definitiva corporis Christi: qualitas attractiva &c. Respondent aliqui apud Franciscum de Lugo, & in terminis P. de Quirios diph. 19. f. n. 37. has entitates esse tantum supernaturalis philosophicæ. Sit ita. Quaratur, in quantum prædicato fundetur Supernaturalitas philosophica, & an univocè conveniat cum prædicato Supernaturalitatis Theologica? hoc posterius argumentant, illud prius non assignant. deficitur ergo nonnullis eorum definitiones.

in se est, sed ut communicabile creature per uniuersum hypostaticam, vi cuius unionis debentur connaturaliter dona & perfectiones, tanquam proprietates, & haec sunt entitates supernaturales.

3. Contra hanc explicationem est primò. Quia omnes Theologi agnoscere Gratiam sanctificantem esse supernaturalem, etiam non agnoscere eam existere in Christo. Nam licet defacto eam in Christo dari affirment, fatetur tamen P. VVadingus, id non posse certa ratione convinci, nec ex Patribus colligi, neque ullus Theologus unquam probavit ex eo, quod Gratia alioquin non esset supernaturalis.

Contra 2. Actus fidei divina defacto est supernaturalis: arqui non sequitur ad esse divinum hypostaticum unum per modum proprietatis: ergo definitio non est universalis. Minor probatur. Nam licet actus fidei sequatur ad habitum fidei, & habitus fidei sequatur tanquam proprietas ad Gratiam in pura creatura veritate adhuc in via, non tamen in Persona divina, in qua connaturaliter sequitur Visio beatifica excludens fidem; id autem quod excluditur, non sequitur ne mediata quidem tanquam proprietas illius à quo excluditur, ut per se notum est.

Contra est 3. Character Sacramentalis est supernaturalis, nec tamen consequitur tanquam proprietas ad unionem hypostaticam. Responder P. de Quirios, non deberi quidem Characterem Gratiae secundum se, deberi tamen Gratia ut collata per Sacramentum. Sed contra. Gratia ut Sacramentalis non consequitur ad unionem hypostaticam ut proprietas illius, nec enim reperiatur in Christo, sicut nec Character.

4. Tertia explicatio est P. Valentini Herize, quem sequitur P. Franciscus de Lugo, primam radicem ex qua oritur Supernaturalitas in entibus creatis, esse connexionem quam habent entia supernaturalia cum Deo, quatenus immediatè, & per seipsum sub propria & speciali ratione unius vel physicè, vel intentionaliter alicui creature, nempe vel hypostaticè, vel per Visionem beatam. Neque tamen requiritur in ente supernaturali hujusmodi immediata connexio, sed sufficit mediata & moralis per modum meritum, vel aliquius deputationis aut signi, ut est Character, aut causæ, ut est lumen Glorie, aut radicis, ut est Gratia, vel effectus, ut est amor beatificus &c.

5. Quarta Sententia est P. Joannis Martinez de Ripalda Tomo 1. de Ente supernat. diph. 4. f. 3. qui conceperit entis Supernaturalis constituit in connexione quidditativa physica vel intentionalis cum gratia Sanctificante, quatenus ad hanc omnia entia supernaturalia transcendentia referuntur, vel corum quidditativa cognitio soli Gratia debetur. Ab hac sententia vix differunt, qui constituant in connexione cum Visione beatifica, quibus favet Card. Pallavicino. Quid duabus ultimis sententijs tribuendum existimem, paulò post dicam.

§. III.

Quodnam sit Prædicatum primum Supernaturalitatis.

9. DICO 1. Supernaturalitatis philosophicæ prædicatum primum viderit esse: Procedere à Deo vthabente supremum dominium & potestatem dispensativam in Natura: sive: esse entitatem ex intrinseco prædicato manifestativam supremi dominij & potestatis dispensativæ in natura. Declaratur in exemplis. Actio creativa accidentum licet quoad hoc sit præstantior quam actio edificativa, quod non indigent subiecto sustentante, haec tamen perfectio tanta non est, ut superet omnes vires naturæ: nec enim supererat vires passivas Angeli & animæ rationalis, quibus creatio est connaturalis: adeoque perfectio creationis vt sic non est quædam eminentia superans omne debitum naturale. Nihilominus illa actio est essentialementer connexa cum decreto Dei, volente dispensare in Natura accidentium, exigentium alioquin dependere à subiecto. Item, actiones quæ exercentur à Potentia obedientiali & terminant ad effectus naturales, non sunt vtique præstantiores & estimabiliores huic Vniverso quam sit actio, quâ Deus creat Angelum: sunt tamen essentialementer connexæ cum potestate Divinitatis in rebus creatis pro libitu, vt S. Augustinus docet. Item Vbiatio definitiva corporis Christi (quam multi putant esse supernaturalem, quod tamen ego nego) non excedit suâ perfectione vbiacionem naturalem; nam & Angelis & animæ rationali debetur vbiatio definitiva: si tamen est supernaturalis ideo erit, quia est essentialementer manifestativa dominij dispensativi in Natura.

10. DICO 2. Excellentia fundans Supernaturalitatem Theologicæ sumptum, consistit in hoc, quod ex intrinseco prædicato ordinat naturam intellectu vel formaliter vel tanquam medium ad felicitatem perfectè satiarivam, quæ habent per Visionem Dei & Gaudium inde consequens. Haec Conclusio est ex mente DD. quorum supra memini: clarius eam expressit P. Francisco de Lugo lib. 1. disp. 7. c. 5. n. 3. laudatus etiam in hoc puncto à P. Antonio Perez 1. p. disp. 2. c. 1. n. 9. Nec dissentit, nisi in modo loquendi Card. Pallav. lib. de Grat. c. 3. faciens discrimen inter Ens supernaturale in ratione effectu, & in ratione Ens. Verba illius sunt. *Certum est, esse aliquas operationes, quæ superant omnes vires nature nostræ convenientes, ejusmodi est Visio Dei: ideo hæc operatio dicitur supernaturalis: ex quo etiam infertur NB. supernaturalis esse, quidquid habet quomodo conque connectionem cum existentia talis Visionis (hoc tamen est limitatione quam infra dabo) ideo & Lumen Glorie, & Gratia habitualis, & meritum condignum Visionis beatifica, & fides ac spes certissima de illa supernaturalis sunt, quia haec omnia habent connexionem cum existentia Visionis divine. Et quidem hæc*

Supernaturalitas non est tantum ea generalis, per quam dicitur supernaturale quidquid non potest fieri à causis naturalibus, hoc est, ex viribus debitis substantiae create, quo modo esset supernaturalis homini modus intelligendi Angelicus (En! supernaturalitatem philosophicam) sed est supernaturalis in alio sensu nobiliori, nimurum est quid melius quam quolibet accidens potens esse debitum ylli Nature.

ii. Probatur nunc Conclusio. Illa vocantur supernaturalia Theologicæ, quæ in Scriptura vocantur ob intrinsecam & essentialem perfectionem *Gratia: Donum per Christum, Justificatio, adoptio, Pretiosa promissa, vita æterna, & similibus nominibus afficiuntur: sed hæc omnia vel formaliter vel causâliter & vt media ordinantur & ordinant hominem ad conferendam & integrandam felicitatem æternam & satiarivam. Ergo &c. In specie autem sunt: Vno hypostatica, Gratia sanctificans, Habitus infusi, corumque actus, Dotes, Characteres, Lumen Glorie, Visio & amor beatificus, & si qui alij actus elicuntur à Beatis, qui aliquo modo inferunt gaudium accidentale. His omnibus convenit prædicatum Supernaturalitatis assignatum.*

12. Ex hac doctrina deduco hic obiter (nam infra erit proprius de hoc disputandi locus) posse idem omnino objectum immediatum attungi ab actu naturali & supernaturali, & defacto attungi aliquod objectum ab actu supernaturali, quod posset attungi ab actu naturali. Hoc ostendo in illo objecto, quod est inmediate excitativum illius Judicij tam speculativi quam practici quo homo evidenter evidentiâ metaphysicâ judicat immediate: *Dignum & honestum est credere Verbum esse incarnatum: hanc Personam que facit haec miracula, esse Messiam. &c. hoc inquam Judicium est evidens evidentiâ metaphysicâ, vt infra probabo, & intellectus ad illud elicendum non determinatur ab aliquo imperio voluntatis, sed inmediate ab objecto, v.g. à visis miraculis, alijsque quæ dicuntur esse motiva credibilitatis, & quæ infra referuntur. Porro objectum hujus Judicij determinat ad hoc judicium medijs sensibus, quibus illa motiva credibilitatis immediatè percipimus, sicut determinantur ad alia judicia immediate versantia circa objecta extrinseca. Probo ergo nunc primò, quod circa hoc objectum (quidquid illud sit) possit veritati actus quoad substantiam naturalis. Si Deus impedit omne judicium metaphysicâ evidens circa hoc objectum, esset miraculum, non minus quam si impedit calefactionem applicato igne, aut visiōnem applicato objecto &c. atqui non esset miraculum impeditre omne Judicium circa hoc objectum, si non posset actus naturalis quoad substantiam circa illud veritati: ergo potest actus naturalis circa illud versari. Major est evidens. Minorem probo. Non est miraculum, impedit primam illuminationem supernaturalem requiritam ad fidem: ergo si circa illud objectum non potest elici actus naturalis, sed tantum supernaturalis*

turalis, non erit miraculum impediri omne Judicium circa illud objectum. Antecedens est de fide. Nam prima illuminatio supernaturalis est prima Gratia fidei; sed hæc potest sine miraculo negari: alioquin non esset prima gratia: ergo. Consequentia probatur. Illud Judicium esset prima illuminatio supernaturalis requisita ad fidem. Sed prima illuminatio potest sine miraculo impediri: ergo si circa illud objectum non potest elici vñus actus naturalis quoad substantiam, poterit sine miraculo omne judicium circa illud objectum applicatum impediri.

DICES. Non posse quidem illam Illuminationem supernaturalem impediri supposita prædicatione & Miraculis, applicatis intellectui; posse tamen impediri simpliciter, quia poscent non fieri miracula, nec ponit prædicatione &c. Sed contra. Hæc responso sapit Pelagianismum. Nam, ut lib. 3, vidimus, Pelagius tandem etiam concessit Gratiam Prædicationis, & Miraculorum, quibus positis dixit cætera debet connaturaliter. Patres autem virgebant, esse admittendam vñteriorem gratiam internam, quæ etiam illis positis esset donum indebitum, & negabile sine miraculo. Videatur S. Augustinus supra n. 7. citatus, & S. Thomas 1. 2. q. 111. a. 1. ad 2. vbi dicit, dona supernaturalia carere hoc debito.

DICES iterum. Posse quidem tunc elicere actum naturale, illūnque esse debitum, sed habiturum modum tendendi diversum à supernaturali: Accepto nunc hanc responsonem (quam puro esse falsam) sed vide, quid inde sequatur. Hoc modo evanescit tuum Discerniculum objectivum supernaturale, quod tu configis pro rusticis, vt habeant objectum supernaturale sua fidei quando parochus verum dicit. Evanescit inquam, quia pari jure ego dicam, rusticum tunc habiturum actum fidei diversum in modo tendendi ab actu naturali quem habere, si parochus falsum dicere, vel ex suo cerebro loqueretur. Quid ergo opus est discerniculum objectivo supernaturale? Sed de hoc pluribus infra. Est ergo probatum, quid circa illud objectum possit versari actus naturalis.

13. Nunc facilè probò (& concedunt vñtrō adversarij quos hoc corollario peto) posse circa illud ipsum objectum versari actus supernaturale quoad substantiam. Debet circa illud objectum posse elici actus proximè dispositivus, & primò illuminativus ad elicendum assentum fidei. sed talis actus & Judicium est supernaturale quoad substantiam: ergo. Minor probatur. Talis actus & Judicium debet esse medium conductivum ad ultimam felicitatem, & quidem ex intrinseco prædicato, quia debet habere proportionem & esse ejusdem ordinis cum ipso actu fidei, & cum pià affectione. Ergo debet esse quoad substantiam supernaturalis. Vno verbo, debet esse prima Gratia fidei. Ergo à primo ad ultimum, circa idem objectum potest dari actus naturalis & supernaturalis.

Vñterius, illa duo Judicia essent etiam quod modum repræsentandi & tendendi in objectum simillima; quod facile demonstratur. Vñque enim esset Judicium metaphysicè evidens, & acciperet suam claritatem ab ijsdem speciebus objectivis, & determinantibus intellectum; nec vñ modo assignabilis diversus modus tendendi sed vñcè different per prædicatum illud Ecclesiæ & ordinis ad felicitatem satiativam in quo paulò ante Essentiam supernaturalitatis Theologicæ constituumus.

Et hæc nunc obiter: nam de hoc prout pluribus infra agendum erit cum quibusdam modernis Theologis, qui nescio quale Dilectionis objectivum supernaturale pro stabilitate in Rusticana in scholas invexerunt. Nunc ad nos nostram redeamus.

§. IV.

Explicatur Supernaturalitas Praef. positiva.

14. Obiici posset 2. Dantur aliquæ Entitätes quæ non possunt vñlis viribus natu dñneri, & tamen dicuntur esse naturales: ergo non omne illud est supernaturale, quod nullis naturis viribus obtineri potest. Antecedens probat exemplis. S. Paulus potuit naturaliter menisse illius miraculosi & supernaturali rapido quepercepit arcana Dei, quæ non licet homini liquent atque hujus visionis memoria non potent habere viribus naturæ, quia presupponit miraculum. Item qui vident mortuum miraculose resuscitantes naturaliter cognoscunt talem resuscitationem, tamen illa cognitio non potest haberi viribus naturæ.

Hoc argumentum omnibus solvendum est. Quaro enim ex adversarijs, an tales cognitiones sint saltem philosophicè supernaturales manifest? ergo jam convenit illis definitio nostra, quia illa comprehendit non tantum supernaturalia theologicæ, sed etiam philosophicæ. Si negant, non possunt ex alio capite negare, quia quia aliquo modo debentur Naturæ: ergo jam non convenit illis absolute definitio. Quid autem dicant adversarij,

Respondeo, hujusmodi simpliciter esse Naturalia, dicenda tamen esse Supernaturalia Praef. positiva, quatenus videlicet aliquid simpliciter Supernaturale presupponunt. Sunt, inquit, simpliciter naturalia, quia licet non debentur viribus naturæ ea omnia quæ ad tales entias prærequiruntur, presuppositis tamen illis debenter absolue naturæ. Quod vt melius intelligatur

15. Replicabis. Ergo poterit dici, quæ mnes actus procedentes ab habitu supernaturali & ipso etiam lumine Gloriar, esse tantum praef. finitè supernaturales, quia positio in anima lumine Gloriar debetur Vñsio Dei & Amor, sicut post resuscitatione mortui debetur videntibus cognitio illius.

tio illius. Ergo vera erit sententia qua tribuitur Scro, omnes nostros actus meritorios, immo etiam visionem Dei, esse naturales, & tantum esse supernaturales extrinsecè, quatenus procedunt à principio supernaturali, quam sententiam docuit Bannez, & ex eo Zumel plurésque alij apud Franciscum de Lugo disp. 9. c. 1. volentes, actus non esse supernaturales nisi ratione alicuius modi sufficiunt.

16. Ad hanc replicam respondi ante hac in tract. de Sacramentis, negando paritatem. Nam per Habitum supernaturales & Lumen Glorie homo non acquirit Jus nisi valde impropriè & denominativè: hoc est: Jus residet potius in ipsa Gratia & Habitibus: econtra in exemplis objectionis jus residet potius in ipsa natura rationali, non quidem jus absolutum antecedens positio nem rei supernaturalis, sed conditionatum. Ratio eius, quia Natura hominum exigit, ut quoconque acti intentionali producatur illius meminisse, & si hoc non posset, effet male & miserè constituta. similiter objecto mittente species ad sensus, habet natura jus elicendi cognitionem de tali objecto, alioquin natura cum suis potentissimis effet male constituta, non minus quam si careret ipsi potest. Non ita rectè dicitur Natura habere jus conditionatum ad omnem effectum, ad quem producendum accipit virtutem indebitam. f. si lapidi aut malleo imprimitur impulsus, non dicitur lapis aut malleus habere jus ad talem motum, quia si illis motus negaretur, lapis aut malleus non patenter violentiam: sed potius ipsa impulsus habet jus ut possit taliter moveat lapidem, & cum eo caussare talem effectum: & negato concusus fieret impulsu violentia. Paro modo, si posità Gratia & Habitibus ac lumine Glorie Deus denegaret concursum ad actus supernaturales, Visionem Dei, amorem &c. non fieret per hoc violentia naturæ, sed lumini gloriae: sicut si Deus non concurreret cum calore posito in aqua, non fieret violentia aquæ, sed tantum calor.

Hanc responsonem reperi postmodum apud tres autores, primus est Card. de Lugo disp. 1. de fide sc. 9. n. 191. ita enim habet. *Hinc est, quod ad eumodi actus reflexos non indigeat homo habitus, quia non elicit eos per potentiam obedientiam, sed per virtutem naturalem, quia exigit talem cognitionem reflexam: non sicut posito lumine Glorie debetur Visio Dei, quia haec non debetur naturæ, sed lumini: at vero cognitione reflexa proprii actus debetur ipsi naturæ, que quatenus intellectus est, exigit scire quid velit & quid nolit: non ergo superat exigentiam aut vires nature illa cognitione nisi presuppositivè.* Ita Lugo. Secundus est Antonius de Quiros, approbans hunc ipsum locum relatum ex Lugone. Tertius est Ariaga disp. 3. l. 4. subl. 3. vtiens iisdem penè formalibus verbis.

Responderi posset 2. dando aliam disparitatem. Actus fidei, Visio Dei &c. sunt entitates, quae sunt finis habituum, ad quos nimis actus obtinendos dantur habitus supernaturales, tan-

quam essentialiter habentes rationem Medij, & nullo modo per se amabiles, sed solum in ordine ad actus, & ad conformatam seu elevandam potentiam ex se insufficientem ad actus illos tam nobiles, & ex intrinseco prædicato ordinantes hominem ad finem supernaturalem: econtra, Visio quam habuit S. Paulus, & resuscitatio mortui, non habent meram rationem medijs respectu subsequentium actuum, sed sunt per se amabiles: neque in hunc finem ex natura sua ordinantur, vt sequantur illi actus, ergo exigentia horum actuum reficit in ipsa natura; & econtra actus fidei, Visio Dei &c. ad quos obtinendos adhibentur habitus, ad hoc vnicè amabiles, vt confortent potentiam, formissimè excedunt naturam ejusque vires.

18. Contra priorem Responsonem vrgeri adhuc potest ex actu fidei supernaturalis, præferit in sententia relatorum auctorum, admittentium auctum fidei procedentem per formalem discursum. Nam positis præmissis necessariò sequitur conclusio, non minus quam positâ resuscitatione mortui sequitur in sapientibus cognitione, & posito raptu S. Pauli sequitur memoria: ita quidem, vt si conclusio impediretur, fieret intellectui violentia. ergo conclusio qua est actus fidei, debetur naturæ: ergo erit tantum præsuppositivè supernaturalis, & tamen est propriissimus actus fidei, & omnium confessione supernaturalis quoad substantiam: ergo responsio data non videtur sufficere.

19. Respondetur, in illo casu deberi quidem Naturæ & Intellectui conclusionem, sed talem qua ex intrinseco prædicato tantum effet præsuppositivè supernaturalis, sicut in S. Paulo memoria raptu, adeoque effet actus non exigens immediate procedere ab habitu infuso, nec sufficiens ad fundandum actum voluntatis meritorium præmissi supernaturalis, defacto tamen productetur actus supernaturalis quoad substantiam, quo satisficeret etiam debito Gratia sanctificantis, aut habitus exigentis tunc produci conclusionem supernaturalem, si adegit Gratia sanctificans aut habitus fidei. si verò neutrum adegit, tunc Deus per concursum extrinsecum determinabit ad actum supernaturalis potius quam naturalem; quia in statu elevationis semper Deus determinat ad actum supernaturalem, quotiescumque objectum modisque tendendi supernaturalitatem admittit. Ita ego respondeo juxta meam sententiam, quomodo respondentem sit illis, qui negant posse actum naturalem & supernaturalem esse similes in modo tendendi in idem objectum, viderint illi. Ecce quādū non exhibent responsonem, contra quam non possit per alias instantias replicari, manebit nostra sententia etiam ex hoc capite confirmata; nempe quia adversarij non poterunt assignare discripionem inter Supernaturale quoad substantiam & supernaturale præsuppositivè, quod tamen assignare omnes tenemur, vt patet in Conclusione deducta ex una præmissa revelata, & altera falsa: nam talis conclusio attingit etiam objectum formale.

formale fidei, & tamen non est supernaturalis, nisi præsuppositivæ.

20. Ex hac tenus dictis facile colligitur, quænam dicantur esse supernaturalia quoad modum. Nempe illa, qua quidem quoad entitatem suam possunt esse debita naturæ, & ideo sunt simpliciter naturalia quoad substantiam, seu intrinsecè, in his tamen circumstantijs nullo modo sunt debita naturæ, quia ut sic sumpta involunt aliquod simpliciter supernaturalis & indebitum: v. g. rosa producta in hyeme, vno animæ cum corpore post factam separationem &c.

21. Hujusmodi supernaturalitatem habent motiva credibilitatis extrinseca, & quæ per sensus movent intellectum ac determinant ad Judicium evidens credibilitatis. Immò hujusmodi supernaturalitatem habet locutio parochi, quæ defacto derivata est à Decreto Dei supernaturali, quo revelavit immediatè aliquod Mysterium Prophetis in hunc finem ut ad posteros omnes perveniret. Vnde talis locutio differt extrinsecè & quoad modum à locutione simillima, qua parochus idem diceret ex suo cerebro, vel in catu quo nulla vera revelatio praefuisse, aut ab ea non fuisset derivata. Vnde sufficit, ut circa talem locutionem defacto detur in Rusticis alijsque simplicibus actus fidei quoad substantiam supernaturalis, ut pluribus defendani infra, contra doctrinam de Discerniculo jam suprà insinuatam.

CONTROVERSIA PROÆMIALIS SECUNDA.

De Natura Virtutum Theologicarum in genere, & objecto attributionis Fidei in Specie.

22. Sicut Virtus Theologica in genere definita sit: Habitus infusus per se, quo benè disponimur in ordine ad ultimum finem, cuius objectum formale sit Deus ut auctor supernaturalis.

Dari in hominibus Iustis tres Virtutes Theologicas, Fidem, Spem & Charitatem, colligitur efficaciter ex Concilio Tridentino less. 6. c. 7. Nam cum cap. 6. dixisset, nos ad gratiam disponi per actus Fidei Spei & Charitatis, deinde c. 7. addic, in Iustificatione infundi Fidem, Spem & Charitatem; quod non esset verum universaliter, si non infunderentur Habitus: non enim omnis qui justificatur, dum justificatur, elicit actum Fidei, Spei, & Charitatis, v. g. qui baptizatur, absolvitur, inungitur, in amentia constitutus, præmissis debitiss dispositionibus.

23. Porro in hoc dogmate definiendo secutum est Tridentinum antiquiore definitionem Concilij Moguntini c. 7. vbj non solum definitur, hæc dona infundi, sed in homine justo permanere: Permanentia autem non verificatur in actibus sed in Habitibus. Vnde plerique Theo-

logi jam docent, horum habituum infusione esse certam de fide.

24. De ratione Virtutis Theologicae, habeat pro motivo Deum sub conceptu aliquo proprio Dei, ita quidem ut ex modo tendenti & appretiandi suum objectum, præferat Deum, omnibus illis motivis, quæ possunt cum tali motivo pugnare: v. g. Fides habet per motivum malum Deum ut Veracem, & sub hoc conceperat Deum omnibus motivis, quæ possunt hic ad nunc suadere contrarium illi ad quod credendum movere Dei Veritas. Charitas præfert Deum omnibus quæ pugnant cum amicitia Dei. De Spe quomodo illud verificetur, pendet ab explicazione objecti formalis Spei, in quo DD. non convenient, ut suo loco videbimus.

25. Conveniunt etiam Virtutes Theologicae in hoc, quod per actus graviter peccatorios oppositos destruantur & expellantur, videntur Theologi contra Durandum. Et quidem habitus Fidei est satis clarè definitum in Tridentino less. 6. c. 15. vnde à paritate rationis de causa idem dicendum est. Neque tamen hac expulsio fit merè ex arbitrio Dei, sed extrinseca & naturali quadam contrarietate, quidquid sit an de potestate absoluta consistere possint. Ratio colligunt ex alibi dictis. Si enim destruerentur solum ex arbitrio Dei, hæc destrucción est violenta habitibus, & contra ipsorum exigentiam naturali, sicut esset destrucción animæ rationalis. Omne enim Ens permanens ex natura sua tandem potest permanere, quandom non ponitur aliquod contrarium exigens destructionem illius: ergo præcatum Infidelitatis non exigit destructionem habitus fidei, habitus petet conservati non obstante peccato Infidelitatis: ergo destrucción est contra illius exigentiam, adeoque miraculosa acqui hujusmodi miracula non sunt afferenda, vt alibi probatum est.

26. Quod attinet ad ordinem tractationis de Virtutibus Theologis, hæc illius est ratio Theologis observatum, hæc illius est ratio Inter Virtutes Theologicas hoc est dicendum, quod Fides possit manere sine Spe & Charitate: non enim expellitur Habitus Fidei nisi per peccatum fidei contrarium, cuiusmodi non sunt alia peccata mortalia, ne quidem peccatum Defersionis, sed solum peccatum incredulitatis: At verò Spes & Charitas non possunt manere sine Fide; & ideo per peccatum incredulitatis expelluntur omnes habitus, & actus incredulitatis est etiam contrarius Spei & Charitatis. Charitati quidem, quia huic opponitur omne peccatum mortale: Spei verò, quia Fides est fundamentum Spei: vnde, licet qui desperat possit adhuc credere, non potest tamen sperare, quia non credit. Ergo à primo ad ultimum est ratio cur tractetur Fides primo loco. Accedit, quod actus Fidei præsupponatur ad actum Spei & Charitatis, ergo etiam ex hoc capite vindicatur sibi pri-

num locum. Et hinc ex ijsdem rationibus Spes extractanda ante Charitatem. Accedendo ergo ad tractationem Fidei

Controversia præliminaris est, quodnam sit objectum attributionis Fidei. Pro cuius resolutione

27. Observandum est primò, vocabulum *Fides* varias habere acceptiones, quarum decem enumerat Valentia: præcipue illarum convenientiam Analogicè in hoc prædictato, quod est: *Inni veritati alterius.* v. g. *Fiducia* dicitur *Fides*, quia fiduciari habens innititur Veritati promissionis, & veracitati promittentis: & eodem sensu dicitur promisor servare fidem verificando promissum, cuius veritati promissarius innitebat. Item *Confidentia* dicitur *Fides*, quia qui fidei amico, innititur veritati illius apparentiae quam habet de benevolentia amici. Item *Conscientia* etiam dicitur *Fides*, juxta illud Apostoli: *quod non est ex fide peccatum est:* ad Rom. 14. vt bene notavit Pallav: quo sensu dicitur quis agebatur fide, quando innititur apparentia honestatis objecti, seu illi opinio speculativæ, quam habet de honestate objecti.

28. Denique propriissimè loquendo Fides est assensus præfitus propter auctoritatem loquentis. Ad quem actum quatuor requiruntur. 1. Ut alter cui dicimus credere, loquitur; hoc est, ponat talia signa, quibus sufficienter explicit suum conceptum mentis dealquare. 2. Ut crederis percipiatur ea signa esse ab altero posita in eum finem, ut explicet suam mentem. 3. Ut de loquenti veracitate habeamus aliquam existimationem. 4. Ut etiam habeamus aliquam existimationem, quod non soleat falli, ob suam rerum peritiam: & quod major vel minor est de his existimatione, eo facilius aut difficultius alteri credimus.

29. Hoc itaque sensu Fides Theologica non est Fiducia nostrorum Hæreticorum de peccatis remittendis per Christum, coniuncta cum assentu firme de ijsdem jam remissis, sed est simpliciter actus intellectualis, quo credimus aliquid propter revelationem seu locutionem Dei summe veracem.

Recendum est deinde ex Philosophia, objectum materiale alicujus habitus speculativi dici illud cui assentimur propter aliud, illud vero propter quod assentimur, dici objectum formale, seu motivum assentiendi. Vlterius, objectum materialem aliud est incomplexum, nempe vel subjectum, vel prædicatum illius objecti cui assentimur propter motivum, aliud vero complexum, nempe tota propositio objectiva. Præterea objectum Materiale aliud est & dicitur: *Communitatis*, seu aggregatum ex omnibus illis objectis particularibus, quibus assentimur: & aliud est objectum *Attributionis*, scilicet, quod non præcisè consideratur à tali habitu in ordine ad cognoscendum aliud objectum ejusdem habitus, sed consideratur etiam per se, ita ut à tali habitu possit in illo

30. Et quidem attendendo id, quod jam communius in hac provincia tradunt Philosophi, hoc quod est: *esse objectum attributionis* in aliquo habitu, non est prædicatum adæquatè intrinsecum & essentiale, sicut nec: *esse objectum attributionis*: sed sunt denominationes extrinsecæ, provenientes ab intentione primorum Sapientum, qui Scientiarum, aliorūque habituum divisionem insituerunt, & cuivis assignarunt certam objectorum latitudinem: ita quidem, ut aliquoru[m] consideratio per se intenderetur ab illis, qui talem Scientiam aut artem profiterentur, alia verò non per se, sed præcisè propter aliud melius cognoscendum. Hanc doctrinam quam olim docuerat Card. de Lugo, supponit h[ic] ex sua Dialetica P. Marr. de Ripalda fecit. 2. his verbis. *Objectum attributionis Scientie non definitur ex intrinseco conceptu cognitionum Scientie*, sed ex intentione extrinseca *Principium Inventorum ipsius*. Vnde merito infert, ex conceptu intrinseco Fidei nihil determinat ac necessariò esse objectum attributionis Fidei, sed hoc pendere ex intentione arbitraria Dei, & ex fine quem Deus sibi præfixit, nempe, quæ Deus per se intendebat à nobis esse credenda, sive vnius cognitionis conduceret ad cognitionem alterius, sive non.

31. DICO 1. Deus quæ talis est objectum attributionis principalissimum nostra fidei. Ita communis contra Durand, Gabr. & Okam. Explicatur. Deus enim ex objectis revelatis est objectum omnium nobilissimum; & Deus revelando perfectiones suas intendit primariò cognitionem earundem. Jo. 17. Hæc est vita æterna, ut cognoscant te solum verum Deum. Vnde S. Augustinus lib. 4. de Civit. Dei c. 29. *Fidei* inquit, *primum & maximum officium est, ut in verum credatur Deum.*

32. DICO 2. Vita æterna est etiam objectum partiale attributionis Fidei, seu: Deus ut noster finis & beatitudo objectiva. Probatur. Etiamsi cognitione nostra beatitudinis æternæ consequenda nihil conduceret ad melius cognoscendum Deum, adhuc Deus eam nobis revelasset: quia Deus nobis revelando consequibilitatem æternæ vitae per media ab ipso præscripta, non intendit vniuersitatem, ut talis actus fidei conduceret, ad Deum melius cognoscendum per alium actum, sed intendit per se cognitionem vita æternæ ut consequibilis. Nam Luce 1. Act. 13. & alibi vocatur Verbum Dei *Verbum salutis* 2. ad Timoth. 3. *Omnis Scriptura divinitus inspirata utilis est ad docendum &c.* Ad Ephes. 4. *Ipse dedit quosdam Prophetas, alios autem Evangelistas, alios autem Pastores & Doctores ad confirmationem Sanctorum.* Ad Hebr. 11. *Accedentes ad Deum oparet credere, quia est, & quia remunerator est.* Jo. 20. *Hæc autem scripta sunt, ut vitam habeatis in nomine ejus.* Vnde S. Augustinus lib. 11. de Civ. Dei c. 2. dixit, finem totius Fidei, & ipsius etiam Christi esse, ut ad Deum perveniat. Id ipsum videtur S. Paulus indicasse in definitione Fidei, quod sit *Sperandum Sub-*

rum Substantia rerum. Denique S. Thomas q. 4. a. 1. afferit, Virtutem fidei in hoc distingui ab alijs, quod ordinetur ad vitam aeternam.

33. DICO 3. Probabilis est, etiam Christum Deum Hominem, & quidem sub conceptu Redemptoris, esse objectum partiale attributionis Fidei, hoc est, Deum, revelando Christum Redemptorem, non ordinasse hanc revelationem vnicè ad hoc, ut melius cognosceremus consequibilitatem nostræ salutis in Christo tanquam in medio conductivo ad salutis consecutionem, sed etiam propter se, hoc est, propter praestantiam talis objecti. Ita tenent Okam, Gabr: & Ripalda, contra Card. de Lugo. Non autem sensus Conclusionis, quia Deus intenderit fidem in Christum per se & propter se, ita ut ad nullum ulteriore actum eam ordinaverit. fateor enim, quod eam ordinaverit ad actum fidei de consequibilitate salutis, sed sensus est, quod insuper ordinaverit ad amorem & reverentiam debitam tantæ Persona, qua ordinatio non impedit in praesenti casu, quod minus sit objectum attributionis fidei, ut dicam postea.

Probatur Conclusio ex psalmo 39. In capite libri scriptum est de me: quibus verbis videruntur indicari, quod in revelatione Christi fuerit habita maxima consideratio praestantiae objecti. Jo. 17. Hæc est vita aeterna, ut cognoscant te solum verum Deum, & quem misericorditer Iesum Christum.

Confirmatur. Si enim Christus fuisset præcisè revelatus in ratione medij ad salutem

consequendam & melius cognoscendam, prescindendo à praestantia & dignitate Personæ, ceteraque illi exhibendo, non fuisset ratio eum reglandi Angelis: atqui ex communione fennenti fuit etiam Angelis adhuc in via existentibus ventus Christi revelatus: ergo &c. Major probatur. Nam respectu Angelorum Christus non habebat rationem medij ad salutem; habebat rationem dignitatem ob quam colerebatur ab Angelis, & patet ex ejus annuntiatione facta pastoriis, & ministracione in deserto, ex custodia sepulchri, ergo cogitandum pariter est, quod hominem non fuerit revelatus præcisè tanquam medium, sed ad consequendam salutem, sed ut medium melius praestantiae & dignitatis, quod esset amore & reverentia colendum etiam ab ijs, quibus non erat medium salutis.

Neque refert, quod ejus praestantia fuerit revelata, ut amaretur & honoraretur. Nam amor & honor non sunt actus fidei: ergo ordinatio ad hujusmodi actus non impedit, quoniam in specie habitus fidei habeat rationem objecti attributionis: sicut licet fratum non possit interdi nisi in ordine ad directionem equi, qui item directio non est actus fratribus, sed istis equestris, ideo talis ordinatio non obstat, quoniam minus fratrum sit objectum attributionis fratribus. Sed sat is de his, quae non sunt magni momenti.

TRACTA

TRACTATUS I.

DE FIDE.

CAPVT PRIMVM.

DE RESOLVATIONE FIDEI IN SVVM OBIECTVM FORMALE.

Resolutio Fidei est prima & summa difficultas hujus tractatus. Ante quam vero ad ipsas controversias accedamus, aliqua præmittenda sit ad statum quæstionis intelligendum. Itaque

Notandum est 1. Objectum nostrorum atque tam Intellectus quam Voluntatis aliud esse & dici Materiale, aliud Formale seu motivum & ratio assentendi aut volendi. Materiale est illud cui directè assentimur, & quidem loquendo de objecto materiali cognitionis, si strictè illud accepimus, debet esse tale, cuius veritas non apparet immediatè ex terminorū apprehensione & penetratione, sed ex connexione cum alio cui aliunde assentimur; & hoc tenui dicunt aliqui, quod in actibus sensuum non reperiatur objectum materiale, quia sensus non attingunt unum proprium aliud, sed omnia in seipso. Objectum formale est illud motivum, proper quo assentimur objecto materiali, tanquam habenti connexionem cum illo, seu, est illud, quod redditus pro ratione, cur assentiamur alicui rei non apparenti ex terminis: & vocatur assensus mediatus.

35. Notandum 2. Fundamentum seu originem assensuum immediatorum, & mediatorum, est diversam terminorum seu extermorum apprehensionem secundum sua intrinseca prædicata. Duplici enim modo solemus objecta apprehendere, aliquando apprehensione suavâ (ut hodie loqui placet), aliquando non suavâ. Apprehensione suavâ est illa, quæ sufficit ad hoc, ut intellectus possit immediatè elicere judicium, & vel affirmare vel negare identitatem inter extrema: & hoc iterum duplíciter fieri potest, aliquando enim hujusmodi apprehensione ita penetrat extrema, ut intellectus necessitetur ad judicium formandum, ali-

quando non quidem necessitat, sed ita suader, ut ex imperio voluntatis possimus immediatè probabilem assensum præbere, prout contingit in omnibus propositionibus immediatè probabilibus. Apprehensione non suavâ est, quæ ad judicium formandum non sufficit: in exemplo: quantumvis ego jam apprehendam, quid sit numerus par, quid impar, item quid sit stella, & insuper sciam esse plures stellas, non possum tamen, ne quidem ex imperio voluntatis, elicere assensum aut disfensus, an stelle sint in numero pari an impari, quia numerum stellarum non apprehendo eâ claritate & distinctione, quæ sufficiat ad assensum hujusmodi.

36. Notandum 3. Non omne objectum cuius prævia cognitione & apprehensione est occasio assentendi aliquam veritatem, est hoc ipso objectum formale & motivum hujus assensus, sed sive esse & vocari Conditionem objectivam, quia non ingreditur tantum pars ipsum objectum motivum: sicut approximatio est conditio ad calefaciendum, & non est pars virtutis calefactiva in ratione virtutis. Dicrimen inter objectum formale & inter conditionem objectivam bene declarat Ripalda diff. 2. de fide n. 4. nec potest melius declarari quam in exemplo: in genere tamen sic proponi potest. Illud est mera conditio objectiva, & non objectum formale alicuius cognitionis, quod non moveret intellectum ad illam cognitionem eliciendam ratione veritatis propriæ, sed ratione veritatis alienæ, ad quam intellectui objiciendam confert. v. g. Quando Professor aliquam conclusionem explicat, & argumentis efficacibus probat, excitantur in discipulo attento & benè disposito species intellectuales, quarum beneficio elicit apprehensionem suaviam circa terminos propositionum, quibus conficitur probatio Conclusionis; & sic denique elicit discursum demonstrativum

vel opinatiuum circa conclusionem à Professore propositam. Porro hujus assensus objectum formale & motivum non est illa exterior propositio seu sermocinatio Professoris, non enim assentitur discipulus ille objecto, quia Magister dicit (hac enim non est Scientia sed fides) sed propter rationem formalem, propter quam ipse quoque Magister Conclusioni assensum præberet, nempe propter objectum præmissarum. Est ergo illa propositio Magistri mera conditio objectiva, sine qua hic & nunc non excitarentur species requisite ad eliciendum discursum.

37. Notandum 4. Sicut dantur assensus evidentes immediati, ita etiam dari assensus immediatos probables, ex voluntatis imperio procedentes, & hoc facile demonstratur. Datur conclusio inevidens, seu tantum probabilis: ergo etiam datur Judicium immediatum inevidens. Probatur consequentia. Ex dubiis præmissis evidentiis semper sequitur conclusio evidens: ergo si conclusio est inevidens, debet etiam una ex præmissis esse inevidens. Ulterius, vel illa inevidens præmissa est judicium immediatum, vel est judicium mediatum: si primum, habeo intentum, si secundum, tunc redit argumentum de præmissis illius syllogismi, quo probatur illa prior inevidens præmissa, illius enim syllogismi altera saltet præmissa debet iterum esse inevidens: ergo vel est judicium immediatum, & habetur intentum; vel mediatum; & quia non potest abiri in infinitum, debet denique perveniri ad judicium aliquod immediatum inevidens, & probabile tantum.

38. Notandum 5. Quando assentimur directe alicui objecto materiali propter aliquod formale, ex quo per connexionem duorum extre- morum cum tertio deducitur, semper intervenire discursum saltem virtualem, hoc est æquivalentem tribus propositionibus realiter distinctis. Assensus autem fidei, qui in praesenti est resolvendus in suum objectum formale, ad minimum est discursus virtualis: nam utrum possit esse formalis, controvertitur, de quo infra.

39. Notandum 6. In assensu hujusmodi mediato, semper ex parte objecti formalis intervenire duo principia objectiva: quando enim assentimur hunc mysterio: *Verbum est incarnatum*: sanè illud non est nobis immediatè ex terminis notum, ne quidem probabiliter: ergo, debet fieri notum propter connexionem cum aliquo objecto formali, quod sit ex terminis notum saltem notitiā inevidenti: hoc autem non est aliud quam Veracitas Dei, ejusdēmque locutio seu revelatio de Incarnatione Verbi: neutrum enim sine altero sufficeret ad assensum firmissimum: quapropter talis assensus exponitur hoc modo. Verbum est incarnatum, quia Deus summe verax & infallibilis hoc revelavit. Utrumque ergo hoc principium, quomodo ab actu fidei attingatur, est explicandum; & quidem incipiendum à Veritate.

40. Notandum itaque 7. Nominis primi Veritatis hic non intelligi. Veritatem trahit dentalem, seu, Veritatem in essendo, sed prius Veritatem in cognoscendo & loquendo, ut illam divinam perfectionem duplum, utram partem intellectus divini, seu infallibilitatem p̄fivam, alerat ex parte voluntatis divinae, hoc est Infallibilitatem activam, quatenus Deus fallere aut mentiri non potest.

41. Notandum 8. Veritatem committere distingui à Fidelitate per hoc, quod voluntas sit voluntas conformandi verba menti, & conceptui quem quis habet de rebus de quibus loquitur. Fidelitas autem sit voluntas confirmandi facta promissioni. His pralibatis.

CONTROVERSIA I.

*Vtrum Assensus Fidei habeat reverentiam affi-
tiuum assentiendi.*

Prima sententia est Guilielmi Parisiensis, & Rubione, actum fidei nullum habere inquit ex parte Intellectus, sed solum ex parte Voluntas; quia scilicet credimus Deo iubenti vadamus. Non enim inquit, credimus Deum quia verax est, seu quia verum est, quod Deus dicit: sic enim cuivis homini credere, si rem verum esse id, quod dicit: sed quia sibi credi, & sic fides est, per quam solvit indebet debitum obedientia: iustio autem est modus voluntaris & non intellectus.

Secunda sententia est Scotorum in 3. diff. quam ramen non satis firmiter tenuit, sed potius in medio reliquit, & alij considerandam propulsit, argumentis, quæ objecerat, non solius: quod etiam fecit, cum referret sententiam afferentem, quod Motivum fidei sit Veracitas & revelatio Dei. Scotus itaque tentavit ostendere modum, quod defendi posset, assensum fidei nullum habere in virtutem assentiendi ex parte objecti, hoc fecit curfu. Haec propositiones: *Deus est trinus: filius est incarnatus: ex terminis non sunt nobis nota, & ideo post quamlibet apprehensionem de cognitionem quam naturaliter habete pollitis circa illos terminos, semper manent illa propositiones neutra, hoc est, nec apparent vera, nec falsa: igitur ponendum est aliud, quod impedit causitatem seu vim movendi terminorum: cum autem naturaliter nihil huiusmodi possibile, infunditur à Deo habitus fidei, qui gerat quasi vices objecti: quapropter intellectus hoc habitu illustratus præstat immediate afferentem mysteriis revealatis sine alio motivo: similiter modo, quo intellectus beatorum prædicatorum Gloria videt immediatè Deum.*

Confirmat Scotorus alio exemplo & à multis. Dantur enim propositiones ex terminis quidem nota, sed imperfecte & obscurè: quarum ramen frequentatis actibus intenditur habitus, & pro-

sitio prius non satis clara evadit deinde clarissima: ergo per solum habitum sine motivo novo suppletur causalitas seu vis movendi terminorum ad clariorem cognitionem. ergo potest id ipsum simpliciter & absolute fieri in primo assensu. Pari modo per frequentationem actuum intenditur habitus, & augeretur promptitudo ac facilitas assentiendi: ergo similiter poterit totalis & omnimoda determinatio provenire ab habitu fidei supernaturali, sicut fit à lumine Glorie.

43. Dicendum est, Assensum fidei circa Mysteria revelata, habere ex parte objecti motivum assentiendi, nec hoc posse ab habitu fidei suppleri. Probatur 1. Auctoritate S. Scripturae, que infinitis locis testatur, & monet, ut credamus Deo loquenti, & propter Veracitatem illius: afferentur in cursu.

Probatur 2. Ex absurdis quæ sequentur ex sententia Scotti, & que Scorus ipse advertit. 1. Sequetur, puerum baptizatum, adeoque habitum fidei praeditum, seclusus omnibus motivis creibilis, si etiam à ptyaco audiret proferri ea que sunt scripta in sacris litteris, & in Conciliis dogmatis, sequeretur, inquam, puerum non solum posse tunc prabere illis omnibus mysteriis allenam, sed etiam ad hoc determinari & necessarii. Quia habitus suppleret vim movendi terminorum apprehensorum. Secundò sequeretur, quod non posset committi peccatum infidelitatis: nam qui nec habet motivum credendi, nec aliquid supplens motivum, non obligatur credere; imò est illi impossibile credere: atqui motivum fidei secundum Scorum nemo habet: & qui peccat peccato infidelitatis, non habet habitum fidei, qui enim hunc habet infallibiliter credit. Ergo &c.

44. Probatur. 3. Ab experientia. Experimentum enim, dum credimus difficilima mysteria, difficultatem in credendo, & victoram difficultatis: ergo experimentum pugnam inter motiva allientia ad credendum & motiva absterrentia à credendo: impossibile enim est, ut pugnemus contra motiva absterrentia, quin habemus motivum alliens ad credendum. Nam huc pugnae provenit à cognitione proponente indifferenter objectum.

45. Probatur 4. Ratione à priori. Fides est libera, quia meritaria: atqui libertas non datur, ubi deest motivum in utramque partem contradictionis: ergo debet etiam pro fide adefi motivum.

Dices; his argumentis solum probari, quod sit necesse dari motivum respectu Voluntatis, hoc est, motivum volendi credere; non autem quod debet motivum respectu Intellectus, hoc est, motivum ex quo inferatur id quod creditur.

Sed contra. Non potest dari motivum volendi credere efficaciter respectu Voluntatis, sufficiens ad imperandum assensum Fidei, quin ponatur intellectui motivum credendi objectum in se immediatè non apparen. Alioquin pos-

sem velle credere homini etiam mendacissimo, quia possem habere motivum volendi credere; sicut ergo ut credam homini, debet etiam intellectum movere Veracitas loquentis hominis, ita ut credam Deo, debeo moveri à Veracitate Dei.

46. Ratio à priori est, quia sicut objectum Voluntatis est Bonum, ita objectum intellectus est Verum: ergo sicut voluntas nihil potest amare nisi propter motivum Bonitatis, ita intellectus non potest assentiri ulli objecto, nisi apparere Verum, vel immediatè & in se, vel mediatè & in alio, cum quo habeat connexionem.

47. Ad Argumenta Scotti, facilis est responso ex dictis. Et imprimis inter lumen Gloriarum & Habitum Fidei, nulla est paritas; etiamsi pronunciamus, tam Lumen Gloriarum, quam habitum Fidei concurrendo loco objecti per modum speciei impressæ (quod tamen mihi videtur falsum, ut partim dixi lib. i. partim infra dicam) Nam Lumen Gloriarum ita concurrebit, ut determinet intellectum ad Visionem, & cognitionem intuitivam immediatam objecti: habitus fidei autem relinquit libertatem assentiendi: ergo sicut alia species relinquentes hanc libertatem, non possunt concurrere ad cognitionem, nisi reprobentur motivum assentiendi, sic nec habitus fidei.

48. Ad Confirmations respondetur, negando consequentiam, qua est. quæ incepta ac effet hæc: augeretur potest cognitionis claritas & facilitas sine augmentatione potentie vitalis intellectivæ: ergo potest simpliciter produci cognitione sine potentia intellectiva. Itaque per frequentationem actuum augeretur claritas & facilitas non solum circa objectum materiale, sed etiam circa objectum formale.

CONTROVERSIA II.

Sub quo conceptu formalis moveatur Intellectus ad Actum fidei ab Auctoritate Divina.

49. Dicendum est 1. Auctoritatem Divinam sub formalis conceptu Veracitatis simul & Scientiae infallibilis, movere fidem nostram, & unam sine altera, saltem regulariter loquendo, non sufficere ad obtainendum assensum fidei. Probatur facile. Nam etiamsi Deus judicaretur esse verax in dicendo, tamen inquam non mentiri, si tamen non judicaretur (vt aliqui judicarunt de objectis contingentibus sub conditione futuris, quæ existimarent cognosci à Deo solum conjecturaliter) si inquam non judicaretur esse Verax in cognoscendo, hoc est, infallibilis Scientia, non inventiret, nec mereretur firmissimum illum assensum, quem invenit & meretur ratione infallibilis Scientia quam habet. Poscent enim homines formidare, an non fortassis fallatur, sicut postulamus formidare de homine etiam Veracissimum. Econtra, etiamsi Deus judicaretur esse infallibilis Scientia,

Scientia, non tamen esse ita verax, ut non posset velle decipere, (prout aliqui existimarent) non mereretur assensum firmissimum, sicut meretur, si judicetur non posse fallere velle. Posset enim quis formidare, num forte hic & nunc velleret fallere.

Hec, vt dixi, ad minimum sunt regulariter verissima. An universum sint vera, si res metaphysice examinetur, controverti potest. Itaque

50. P. Martinus Ripalda docet primo: non repugnare actum fidei divinae, hoc est, elicitum ab habitu fidei infusa, cuius motivum non sit Veracitas, nec infallibilitas Scientiae Dei, sed Fidelitas & Omnipotentia Dei: immo vult de facto tales actus elicere. Declaratur. Ponamus Deum Petro promittere v.g. fertilitatem hujus anni: in hoc casu, si Petrus agnoscat in Deo perfectionem Fidelitatis & Omnipotentiae, & locutionem Dei etiam agnoscat, potest elicere hunc actum: Annus fertilitatis est futurus, quia Deus summe fidelis (hoc est volens facta conformare dictis) & omnipotens hoc revelavit.

51. Quod autem hic actas non nitatur formaler ipsa Sapientia infallibili, aut Veracitate Dei, probatur. Esto enim, quod Petrus ambas has perfections etiam agnoscat (quamvis causi fingi posset, quo illas ignoraret, aut nihil de illis cogitaret, sed solum de fidelitate & omnipotentia) non tamen illa movent ad illum assensum. nam, si per impossibile Deus non esset infallibilis, nec immunis à mendacio, dummodo tamen esset fidelis & omnipotens, adhuc aderet sufficiens & ad quantum motivum, firmissime credendi futuram fertilitatem, quia ad hanc credendam non requiritur, vt Deus nec falli nec fallere possit loquendo, sed solùm, vt Deus non possit fallere in non conformando facta dictis: atqui non posset sic fallere; quod probatur. Imprimis, non posset fallere ex defectu Voluntatis: ponitur enim esse summe fidelis: nec etiam ex defectu potentiae; ponitur enim Omnipotens. ergo ad illum actum eliciendum haec duas sola perfections movent: ergo non movet Scientia infallibilis & Veracitas.

52. Porro id quod Ripalda assertit de Propagatione Dei, docet etiam cum proportione de proposito Dei aliquid faciendi; nam tale propositum revelanti Deo potest credi actu fidei, qui moveatur à Veracitate Dei, & non à Scientia infallibili, sed à constantia Voluntatis & ab omnipotentia, & hoc quidem docet consequenter.

53. Docet Ripalda 2. Posse esse assensum fidei, qui moveatur ex sola Veracitate aut sola fidelitate Dei, sejunctim ab omnibus alijs attributis divinis, scilicet: Assensum quo solum creditur existere in Deo Judicium aliquod internum particularis objecti, quia Deus revelavit se habere tale Judicium. Probat. Quia etiam si Deus esset fallibilis circa objectum illius Judicij, modò esset verax in dicendo, jam habereimus motivum sufficiens

ad credendum, existere in Deo tale Judicium, & cet non haberemus sufficiens judicium ad credendum, illud objectum sic se habere, prout Deus judicat se habere. Eodem modo, si Deus revolaret, se habere voluntatem hoc vel illud facti, posset existentia talis voluntatis credi vi solita fidelitatis, qua faceret, vt Deus conformaret dicta dictis, hoc est, haberet tam voluntatem, etiam nec esset circa alia objecta verax, nec Scientia infallibilis, nec Omnipotens. Hac offensio critica P. Ripalda.

54. Priusquam doctrinam P. Ripalda ponderemus, solvenda est vulgaris objectio, qui probari solet, Veracitatem sub formalis suo conceptu nunquam esse Motivum fidei. Deitas, quae talis, est ultima ratio motiva fidei: ergo non veracitas. Probatur antecedens. Veracitas Dei cognoscitur nec afferitur à nobis, nisi propter Deitatem, ideo enim afferimus Deum esse summè veracem, quia est ens summè perfectum, & una ex perfectionibus divinis est Veracitas: ergo ratio afferendi Veracitatem est Deitas. Et Tertianus antecedens, nego Consequens. Quandoque Doctores docent, Veracitatem esse specialis Motivum fidei, loquuntur imprimis de obiecto motivo immediato; deinde loquuntur de attributo divino, quod fidem movet propter talis autem est Veracitas, & non Misericordiam, Justitiam &c. Nam si cognoscam confusum Deum esse ens infinitè perfectum, deinde vero non cognoscam explicitè nisi vnicam Veracitatem, nec sufficit ad credendum Deo. Econtra si solam Veracitatem non cognoscam explicitè, etiam non cognoscam Misericordiam, Justitiam &c. non habeo sufficiens motivum ad credendum Deo obliquenti: ergo Veracitas rectè assignatur prout motivo Fidei. Aliter respondet Suarez & Oriolus, sed eos bene refellit Lugo. Nunc ad Ripaldam redeamus.

55. DICO 1. Objecta à Deo promissa non credimus quin moveamur à Veracitate Dei in cognoscendo; seu quod idem est, quin moveamur à Scientia Dei infallibili. Est contra Ripaldam, sed ex mente carorum, specialistum video. Contr. 2. p. 2. n. 29. C. 30. Op. 2. Proutetur. Etiamsi enim aliquis judicaret, Deum esse omnipotentem, hoc est, potenter facere, quod quid non implicat contradictionem; & prout etiam judicaret ex divina revelatione, Deum nullum, quantum in se est, efficaciter facere id quod promittit, v.g. conferre visionem beatificam, & tamen simul dubitaret de ejus infallibilitate in cognoscenda possibilitate rerum, non posset proflare firmissimum assensum, quod Deus est de turus visionem beatificam: posset enim formulare, an Deus non fallatur circa possibiliterem visionis beatificæ, & ex errore cognitione de possibiliterem visionis, formet decretum dandi voluntem. Ratio à priori est, quia quando afflentur huic propositioni: Quidquid Deus promittit, illud potest facere: non afflentur sane in alio sensu.

senſu, quam iſto. Quidquid Deus promittit, id non promittit, niſi ſciat ſe poſſe facere, non promiſſus, niſi ſciret ſe poſſe facere, & ideo quidquid promittit poterit facere. Qui enim hanc propositiō negaret, non poſſet aliam rationem negandi dare, quam vnam ex iſis duabus, nempe quid puret, vel Deum poſſe eſſe fallacem ſeu jacobundum, promittendo quod ſciret ſe non poſſe facere, vel iudicare aliqua ſe poſſe, qua non poterit facere: ergo econtra, qui huic propositiōne paterit aſſentium, debet iudicare Deum nec poſſe eſſe fallacem, nec errare circa rei promiſſe poſſibiliter.

56. Ad hoc argumentum responderi poſſet ex P. Riplada tribus modis. Primo, quod non pertinet ad Scientiam futurorum, cognoscere non implicantem ſeu poſſibilitatem rerum, quia hoc pertinet ad Scientiam ſimplicis intelligentiae. Ergo non reſē colligitur eſſe necessaria Scientia futurorum ad fidem promiſſionum, ſicut colliguntur eſſe necessaria ad fidem aſſertionum. Hæc tamen reſponſo nihil facit ad ſolvendū argumentum. Fateor quidem, Scientiam viſiōis rerum futurarum, non eſſe motivum credendi promiſſa, ſed contendo, quod Scientia ſimplicis intelligentiae de rerum poſſibilitate, ſit motivum credendi promiſſa: ergo non ſufficit ſola fidelitas cum omnipotentiā, prout contendit Riplada.

57. Responderi poſſet 2. Ad omnipotentiam Dei non ſolum ſpectare, poſſe omnia qua non involunt contradictionem, ſed etiam omnia que Deus vult efficaciter facere. Sed contra. Vel hoc facendum, ſcil. poſſe facere que vult facere; aliiquid ſuperaddit hunc quod eſt: poſſe facere quidquid non repugnat; vel nihil ſuperaddit: ſi nihil ſuperaddit, inanis eſt reſponſo, quia prater verba nihil conterit, ſi aliiquid ſuperaddit; ergo Deus poſſet velle facere aliiquid quod repugnat: nam rebus non repugnabitibus nihil poſſet ſuperaddi, niſi aliiquid repugnans.

58. Responderi poſſet 3. Requiri quidem Scientiam Dei de poſſibilitate rerum, vt Deus elicit decretum faciendi rem promiſſam, ſed non requiri, vt decretum jam existens conneccetur cum objecțiō, ſeu cum futuritione rei promiſſe, hoc enim habet per eſſentiam ſuam: & ideo ſolum decretum, ſeclusa etiam Scientia Dei, eſt ſufficiens medium ſeu motivum credendi futura promiſſa. Sed contra. Connexio quam habet Decretum Dei cum re promiſſa, nobis non aliter innotefcit, niſi in quantum iudicamus, Deum nihil eaco modo velle, ſed velle ea ſolum, quaſi ſit ſe poſſe: adeoque hæc Scientia ex parte objecțiō, mox partialiter, vt credamus futura eſte, que Deus vult & promittit. Et hinc patet reſponſo ad fundamentum P. Riplada.

59. Objicies tamen ulterius. Non ideo Deus poſſet aliiquid facere, quia ſcīt ſe poſſe, ſed econtra, ideo ſcīt ſe poſſe, quia poſſet facere: ergo Scientia Dei non eſt motivum ad cognoscendam potentiam talis objecțiō: ergo ſufficit cognitionis potentia & voluntatis faciendi. & Negando utramque consequentiam. Nam licet in le reſita ſe habeat, ſicut ponit objecțiō in antecedente, in ordine tamen ad nos, & ad noſtrā aſſentiam firmiſſimam, quam iudicemus aliiquid non involuere contradictionem, neceſſe eſt, vt ſupponamus in Deo Scientiam de poſſibilitate illius rei, quam Scientiam ſe habere revelat Deus hoc ipſo quod revelat, ſe hoc vel illud velle facere. Quando autem naturali diſcurſu iudicamus aliiquid non involuere contradictionem, non erit hoc iudicium regulariter tam firmum, quam firmitas eſt aſſentis fidei, nixus revelatione Dei de Scientia poſſibilitatis.

60. DICO 2. Fides promiſſorum nititur etiam Veracitate Dei in dicendo. Probatur. Deus non poſſet à nobis defacto cognosci fidelis eſte, quin iudicetur eſſe fidelis per eſſentiam ſuam: nulla enim ratio ſuadet, Deum eſſe fidelē, qua ſolum prober eſſe fidelem contingenter & mutabiliter, ſicut eft homo: ergo Deus nunquam poſſet aliiquid promittere, quin tunc actu habeat voluntatem faciendi id quod promittit: ſi enim poſſet tunc habere voluntatem non faciendi quod promittit, poſſet utique in illa voluntate perseverare, & per consequens eſſe infidelis. Ergo quando aſſentimur Deum eſſe fidelē, aſſentimur ſimil, Deum eſſe veracem in dicendo, & per consequens, quando credimus aliiquid futurum propter Dei fidelitatem, illud ipsum tunc creditum futurum propter Veracitatem. Probatur ultima illatio. Si enim iudicamus Deum non poſſe aliiquid promittere, quin actu tunc velit illud facere, hoc ipſo jam aſſerimus, Deus non poſſe mentiri, revelando ſe aliiquid faciendum, quod tamen nolit facere: ergo jam iudicatur Deus verax ſaltem in hoc puncto, quod non poſſit dicere, ſe habere voluntatem aliiquid faciendi, quando talem voluntatem non habet. Ulterius, nullam habemus rationem aſſerendi, Deum eſſe veracem in hoc puncto, qua non probet uiveraliter, quod Deus nunquam poſſit mentiri: ergo à primo ad ultimum, nunquam poſſet nos in hoc ſtatu moveare fidelitas Dei, quin moveat etiam Veracitas.

61. DICO 3. Poſſet aſſignari aliquod objectum revealabile à Deo, ad quod direcțe & immeđiatē credendum, non mox infallibilitas diuina Scientia, prout eft formaliter diſtincta à Veracitate in dicendo. Nempe, quando quis crederet direcțe, in Deo exiſtere cognitionem talis vel talis objecțiō, v.g. peccati futuri Antichristi: Declaratur. Veracitas in cognoscendo, prout in praſenti accipitur, non eſt quæcumque infallibilitas cognitionis in ordine ad ſcipiam, prout affirmat eſſentiam ſuī, ſed, prout eft infallibilis in ordine ad objecțiō, ſaltem formaliter diſtinctum ab ipsa cognitione quā affirmatur. Jam verò, omnis cognitionis affirmata reflexe & infallibiliter, ſe exiſtere, ita ut ne ſingi quidem poſſit eſſe falsa:

T t

falsa: fingeretur enim existere simul & non existere: ergo infallibilitas cognitionis in ordine ad existentiam sui, quam affirmat, non est formaliter distincta ab ipsa cognitione. Itaque ad credendum Deo, afferenti, si habere tale judicium de peccato Antichristi, sufficit Veracitas in dicendo. Ratio est: quia Veracitas in dicendo, includit formaliter infallibilitatem cognitionis circa seipsum: est enim Veracitas in dicendo, voluntas conformandi verba menti loquentis: ergo est voluntas proferendi Verba non quomodo docunque, sed proferendi verba tunc, quando adest talis mens & cognitio, qualem adeste loquantur verba.

CONTROVERSIA III.

Vtrum Veracitati Dei assentiamur actu Fidei immediato vel mediato.

62. **S**ensus questionis est, vtrum, quando creditur aliquod mysterium revelatum, v.g. Incarnationem Verbi propter Veracitatem Dei & revelationem ejusdem, vtrum, inquam, ipsi Veracitati Dei tunc assentiamur per actum fidei, & an eidem Veracitati assentiamur etiam propter revelationem Dei, testificantis se esse veracem, vel potius, an assentiamur Veracitati Dei immediatae, & tanquam ex terminis nota.

Suppono autem ex veriore philosophia, quod omnis actus intellectualis attingat suum objectum formale & motivum, eique assentiantur, & per consequens, cum motivum actus fidei sit Veracitas Dei, debet actus fidei attingere Veracitatem, eique assentiri. hoc supposito

63. DICO, nos assentiri veracitati Dei per actum fidei immediatè, hoc est, non propter revelationem tanquam motivum. Contrarium videtur sentire Suarez dis. 3. s. 6. Probatur. Si Veracitati Dei non assentimur immediatè; ergo mediante revelatione: atqui hac sola non sufficit, sed debet ex parte motivi accedere Veracitas: ergo si Veracitatem Dei credo mediatae, seu propter revelationem, credo etiam veracitatem propter veracitatem: ergo propter veracitatem immediatè cognitam: vel de hac iterum redibit Argumentum, & dabitur processus in infinitum. omnis enim assensus mediatus, resolvendus est in assensum immediatum circa motivum. Ergo fatendum est, Veracitatem aliunde quam per revelationem innoscere, esto possit etiam veracitas sub conceptu magis explicito aut amplio credi mediatae propter veracitatem, non ita explicite & amplè jam aliunde cognitam, ut postea videbimus: hic enim solum contendimus, quod necesse sit, nos Veracitati aliquatenus immediatè assentiri, & non propter revelationem.

64. Hinc rectè infert Card. de Lugo, quod si quis dubitaret de veritate hujus propositionis:

Deus est summè verax; quod inquam tali posset ullis miraculis ad fidem converti; qui quantumvis crederet, Deum per illa miracula qui, dubitaret tamen, vtrum non veller filium, quapropter deberet prius hunc errorum deducere, prout etiam advertit Altfiodorensis lib. 3. Sess. tr. 3. c. 2. q. 1.

Objicies 1. Si nobis Veracitas Dei efficiat immediate nota, tunc etiam existentia Dei efficiat immediate nota, sed hoc est contra Theologos, muniter afferentes, existentiam Dei nobis esse immediate & per se notam ex terminis de innoscere ex creaturis: ergo nec Veracitas Dei potest esse nobis immediate nota. R. Negando sequelam, quando enim dicimus, Vtrum Dei innoscere nobis immediate, hoc est, independenter a revelatione tanquam a motu, hoc non est intelligendum de Veracitate vel actu & absolutè existente, sed conditionate: Si Dei existit, verax est; seu; De essentia Dei effectu racem: in qua propositione non minus proditur ab actuali existentia, quam quando dicimus, Leo est animal. Ulterius vero ipsi existentia absolute assentimur, quatenus immediate assentiam locutioni Dei quæ tali, hoc est, quatenus immediate ex apprehensione externorum signorum nobis credibile appareat, hoc miraculum, v.g. suscitacionem Lazari in his circumstantijs factam, esse testificationem quandam supernaturalem, provenientem ab ente infinitè perfecto, admodum existente, prout infra magis declarabim. Et autem jam appetat, quod existentia Dei innoscere ex creaturis, ut habentibus connectionem cum existentia Dei.

65. Objicies 2. Ex nostra Conclusione quiritur, actum fidei esse evidenter; hoc autem est contra S. Paulum, dicentem, quod fides argumentum rerum non apparentium. Sequitur probatur. Prima Veritas, prout a nobis naturali lumine, & independenter ab omni revelatione cognoscitur, non minus evidenter cognoscitur, quam alia divina attributa, ut omnipotens est enim evidens, quod Deus habeat omnemperfectionem, & evidens etiam est, Veracitatem eius perfectionem. Reppondent Lugo & Ripalda, concedendo sequelam, & negando esse inconveniens, admittere hujusmodi evidentiem in actu fidei. Claritatis gratia possumus distinguere sequelam: sequitur fidem posse esse evidenter, cum objectum formale inadäquatum, conceditur, id est objectum formale adäquatum, negatur.

66. Vrgebis. Assensus fidei debet esse certior quounque actu naturali evidenter, quod cognoscitur Veracitatem Dei: ergo assensus mysticij revelationis v.g. Incarnationis, non potest esse evidenter circa Veracitatem Dei, quia conclusio non potest esse certior, quam sit assensus circa motivum. Ad hanc replicam inferius responditur, cum agetur de firmitate actus fidei, comparati cum firmitate actus evidenter metaphysicis. Breviter nunc respondeo, Veracitatem posse con-

gnosci vel evidentiā Metaphysicā , quæ non sufficit magis & minus ; & tunc nego quod actus fidei debet habere majorem certitudinem , quām talis actus naturalis , quoad modum adhaerendi , quidquid sit de certitudine proveniente ex perfectione supernaturalitatis : Vel cognoscitur tantum evidentiā physicā , aut adhuc minore claritate , sufficiente magis & minus quoad firmitatem adhesionis , utpote proveniens formaliter ab imperio voluntatis , & tunc dico , quod ex eodem imperio voluntatis assentiamur tam firmiter Veracitati , vt sufficiat ad actum fidei elicendum circa ipsum Mysterium revelatum .

67. Objecies 3. Aliqui viri docti opinati sunt , Deum posse velle decipere , dicendo falsū : neque esse imperfectionem , aliquando posse dicere falsū : ergo non omni credenti est evidens , aut etiam summē probabile , Deum esse summē veracem . R. Illos viros doctos admissemus quidem , quod Deus possit dicere falsū , sed non in eaſa quo Deus obligat ad credendum firmissimē , prout facit revelando mysteria necessaria ad salutem , & quidem cum talibus motivis credibilitatis , qualia defacto existant in Ecclesia pro articulis fidei . Quidquid quis existimat , Deum etiam sic posse velle decipere , dicendum est , quod stan- te tali errore actuāli , fuſſerit impossibile tali ho- mini , elicer actuū fidei firmissimum : nec etiam fuſſerit possibile agnoscere obligationem credendi firmissimē . Non enim potest Deus obligare ad impossibile : est autem impossibile credere firmissime prudenter illum , qui dubitat de Veraci- tate loquientis .

68. Objecies 4. Quidquid revelatur in Sacris litteris , illud potest credi propter revelationem , tanquam propter motivum : atqui Deum esse summē veracem , revelatur in SS. litteris : ergo potest credi propter revelationem divinam ; & quidem tunc debet credi propter solam revelationem , & non propter Veracitatem , alioquin Veracitas esset motivum ad seipsum , ita ut simul & mediata & immediate illi assentiremur .

Ad hoc argumentum responderet Card. de Lugo n. 110. Veracitatem in isto caſu credi propter se non eodem , sed diverso modo cognitam : aliquin , inquit , Syllogismus fidei effet in duabus solis terminis , nempe Veracitate & Revelatione , & conclusio effet eadem cum majore præmissa , quæ omnia sunt absurdā . Deinde addit , syllogismum , vt sit in tribus terminis , esse sic formandum . Quidquid Deus dicit , est verum . Sed Deus dicit , quod quidquid Deus dicit , est verum : ergo verum est , quod quidquid Deus dicit , est verum . vbi , illud Verum , quasi reflexè applicatum ad illud dictum Dei , est alijs terminus . non enim requiriunt , vt tres termini sint realiter distincti , sed suffici distingui quoad modum concipiendi : quo pacto distinguitur in præsenti Verum reflexum , à Veritate directa , cui applicatur in conclusione , cùm dicitur : Verum est , omne dictum Dei esse verum .

& sic creditur Veracitas reflexa propter veracitatem directe cognitam .

69. Hac tamen responsio mihi nunquam placere potuit . Contra illam argumentor primū . Revelationes Dei non debent esse inutiles , sed conducere ad instructionem nostræ ignorantiaræ , juxta illud Pauli , quod omnis Scriptura divinitus inspirata utilis sit ad docendum &c. atqui si revelatio de Veracitate Dei , aliud non docet , nec ad aliud servit , quām vt assentiamur veracitati reflexa propter candem veracitatem directe cognitam , nullam planè habet æstimabilem utilitatem ad eruditōnē populi fidelis , & ad Deum melius cognoscendū : ergo &c.

70. Argumentor 2. Si præmissæ ita formanda sunt , vt formavit Lugo , sequitur nullum Mysterium fidei credi directe , sed semper reflexe , quod est contra omnium sensum : Sequelam ostendo exempli causā in Mysterio Incarnationis : hoc mysterium , inquam , nunquam crederetur directe , dicendo , ergo Verbum est incarnatum : sed tantum & semper reflexe dicendo : Ergo verum est Verbum esse Incarnatum . Syllogismus enim erit ita confitendum . Quidquid Deus dicit , est verum . sed Deus dicit , Verbum esse incarnatum : ergo verum est , Verbum esse incarnatum .

71. Confitatur . Si enim ex illis præmissis possit inferri conclusio , quā directe crederetur Mysterium , sequeretur , posse ex duabus præmissis affirmativis inferri conclusionem negativam , quod repugnat Regulis Logicæ . Probatur sequela in exemplo . Quidquid Deus dicit , est verum ; sed Deus dicit Adamum non obedivisse præcepto , Christum non fecisse peccatum , Beatissimam Virginem non cognovisse virum &c. ergo Adam non obedivit præcepto . Christus non peccavīt . B. V. non cognovit virum . h̄c , inquam , Illationes non minus erunt legitima , quā illa effet , si directe inferretur : Ergo Verbum est incarnatum . Porro , dari actus fidei negativos , admittit ipse Lugo , disp. 8. n. 7. ergo vt tales legitimè inferantur , debent præmissæ aliter formari quām formavit Lugo . Itaque

72. Quæres , quomodo præmissæ formandas sint , vt Mysterium revelatum directe inferri possit in rigore Logico . R. Esse ponendas hoc modo . Omne , quod Deus summē verax revelavit esse incarnatum , est incarnatum . Sed Verbum est aliiquid , quod Deus summē verax revelavit esse incarnatum : ergo Verbum est incarnatum . Pro Syllogismo negativo sic . Nulla Persona , quam Deus summē verax revelavit non peccasse , peccavit : sed Christus est Persona , quam Deus summē verax revelavit non peccasse : ergo Christus non peccavit .

Quando ergo communiter solent ita formari : Deus est summē verax : sed Deus dicit , Verbum esse incarnatum : ergo Verbum est incarnatum . claram est non esse Syllogismum formalem , ad Regulas Logicas concinnatum , sed tamen æquivalentem & compendiosum .

73. Vt ergo ad objectionem respondeamus , & ostendamus , quā ratione Veracitas Dei

sit à Deo directe & utiliter revelata, ut vi illius revelationis possit utiliter credi, non obstante quod ille assensus debet nisi Veracitate Dei aliqunde cognitā, Respondeo & dico, hoc in duplice casu contingere posse. Primo itaque posset alicui esse evidens, quod Deus sit summè verax, quando loquitur de se, sive attributis, etiam si non esset evidens, quod circa alia non posset velle fallere. Ratio est, quia evidens est, quod quidquid Deo non convenit, sit imperfectione, vel habens adjunctam imperfectionem: vnde sequitur, quod quidquid Deo tribueretur illi non conveniens, esset Deo tribuere imperfectionem: hoc autem est blasphemare, vbi non excusat ignorantia. Deus autem nec est capax ignorantiae, nec potest in seipsum esse blasphemus: ergo Deus nihil potest tibi tribuere, quod ipse non convenit. Ergo hoc sensu potest alicui esse evidens, quod Deus sit verax, quia evidens sit, quod non possit alijs rebus tribuere quod illis non convenit, quia ratio allata hoc tam clare non probat, cum fuerint viri docti & pii, qui aliter senserint. Hoc supposito patet, quod Deus sit verax circa se, possit esse motivum credendi, eum esse veracem universaliter, si nempe hoc revelavit, & formabatur syllogismus hoc modo. Omne attributum, quod Deus circa se summè verax sibi ipsi tribuit, convenit Deo: sed Deum esse universaliter veracem, est attributum quod Deus circa se summè verax sibi ipsi revelando tribuit: ergo Deum esse universaliter veracem, convenit Deo.

Secundò dici potest, Veracitatem Dei posse esse objectum materiale fidei, & credi propter revelationem & propter Veracitatem, cum eadem prorsus latitudine sumptam, quā sumitur in conclusione, sed cum hoc discrimine, quod in praemissa seu in motivo, sumatur & affirmetur solum conditionare, si Deus existit: in conclusione vero ponatur, Deum esse veracem absolute, seu quod idem est, Deum existere veracem, quia quantum assentimur revelatione quod sit locutio Dei, affirimus etiam, Deum existere, nemo enim loquitur qui non existat. Cum itaque in neutra praemissa fuerit absolute & formaliter affirmata existentia Dei veracis, poterit esse objectum materiale conclusionis.

CONTROVERSIA IV.

Vtrum Veracitas Dei præter Infallibilitatem in cognoscendo & dicendo, includat insuper hoc prædicatum: Non posse permettere hanc apparentiam credibilitatis, quin Deus loquatur.

74. Recentiores aliqui, secuti Cardinalem Palavicinum libel. de fide. n. 63. dixerunt, Veracitatem Dei adæquate sumptam, & prout spe-

cificat virtutem Theologicam Fidei, non confitentia adæquate in his duobus: *Non posse loquenda fallere, nec cognoscendo falli*, sed insuper includit aliud prædicatum & perfectionem divinam, quae quidem non possit evidenter cognosci, sicut possunt duo præmemorata, sed quae immediate a terminis apparet summè creditibilis, & est hoc prædicatum: *Deus non potest permettere tantam apparentiam credibilitatis, quam habent homines ligati credere, & credentes fidem divinam, quin Deum loquatur.*

75. Fundamentum ita opinandi est hoc: Quienque est infidelis & peccat non credente, facit Deum mendacem, vt habeatur i. Jo: 1.18, sed hoc non est verum, nisi Veracitas includet illud prædicatum: ergo illud includit. Minor probatur. Plurimi, & fere omnes, qui credunt, non sunt tam blasphemi, vt dicunt Deum posse mentiri, aut posse in sua Scientiæ, sed ideo soli peccant, quia negant Deum per hæc signa & motiva credibilitatis loqui: si hoc negando debent negare aliquod prædicatum Veracitatis Dei; nemo enim facit Deum mendacem, nisi qui negat ejus veracitatem: ergo vt omnis infidelis faciat Deum mendacem, debet Veracitas Dei includere hoc prædicatum. Deum non posse permettere tantam apparentiam credibilitatis, quin loquatur. Supponunt autem, (quod & ego verum exsum) motiva credibilitatis esse ultimum complementum locutionis divinæ, prout ad nos directa.

76. Ex hoc fundamento deducunt, quod respectu simplicium, non possint esse causa motiva credibilitatis pro articulo vero & falso æqualiter proposito à parocho, quia hæc possunt ponni, quin Deus loquatur per illa, sed debet dari aliquod supernaturale discerniculum objectivum pro articulo vero, quod non apparentiæ pro articulo falso. Hujus discerniculum supra mentionem fecimus, & contra illud anti-disputabimus. Nunc solum examinabimus, in ad Veracitatem Dei pertinet, hoc prædicatum ab adversariis assertum, quidquid sit an definita motiva credibilitatis habeant sibi identificantur hoc prædicatum. Non posse existere per illam, quin sint locutio Dei, aut connexa communicatione Dei: nam de hoc infra agemus.

Et ecce! dum hac scribo, traditur mihi scriptum Romanum Professoris Hispani, ob doctrinam claritatem & soliditatem jam passim celebratum, quo discerniculum acriter refutatur, & defendetur doctrina communis jam à me indicata. Hiscriptum infra pro confirmatione dicendum producam. Nunc ad propositum,

77. DICO. Veracitas Dei prout est apparentium formale fidei, non includit hanc perfectionem divinam: *Non posse permettere tantam apparentiam, quam habent motiva credibilitatis quin Deus loquatur.* Probatur 1. Si hanc perfectionem

includeret, esset hæc perfectio non minus objec-
tum formale fidei, quam est Veracitas Dei in di-
cendo, & Infallibilitas in cognoscendo. hoc est
fallum. ergo & thesis. Sequelam docent & ad-
minunt adversarij. Minor probatur. Si hoc
esset verum, tum omnis infidelis nolens credere,
hæc Motiva credibilitatis esse indispenabiliter,
seu per se sentiam suam locutionem Dei, non mi-
nus esset Blasphemus, quam qui nollet credere
Deum esse Veracem in dicendo, & infallibilem
in cognoscendo: hoc est paradoxum inauditum.
ergo &c. Sequela probatur. Omnis ille est
blasphemus, qui negat Deo aliquam Perfectio-
nem, quam tenetur credere inesse Deo: sed se-
cundum adversarios omnis infidelis, nolens cre-
dere hæc motiva credibilitatis esse locutionem
Dei per se sentiam suam, negat Perfectionem Deo,
quam tenetur credere: Ergo est blasphemus,
non minus quam qui dicaret Deum falli in sua
Scientia, mentiri, esse injustum &c. Major est
evidens. Minor est doctrina adversariorum in
terminis. Consequentia tenet. Quod autem
hoc sit paradoxum inauditum, non habet opus
probatione. adducant adversarij auctorem, qui
hoc in terminis assenserit.

78. Probo nunc Conclusionem 2. permit-
tendo adversarijs, quod motiva credibilitatis sunt
per se sentiam suam locutio Dei. Jam sic. Deum
nou posse ponere motiva credibilitatis, quin sint
locutio Dei; formalissimè non est aliud, quam:
Deum non posse mutare essentias rerum. Sed
hac non est perfectio divina pertinens ad Veraci-
tatem Dei, tanquam objectum formale fidei, im-
mò nulla penitus est perfectio divina. ergo fal-
sa est doctrina adversariorum. Major est evidens.
Sicut enim hoc quod est: Deum non posse facere
Hominem, qui faciat animal rationale, aliud
non est, quam: Essentiam hominis esse, animal
rationale, Deumque non posse mutare essentias
rerum; ita hoc quod est: Deum non posse ponere
hæc motiva credibilitatis, quin sint locutio Dei,
aliud non est, quam hæc motiva credibilitatis
est essentia locutionem Dei, & Deum non
posse mutare essentias rerum. Quod autem hoc
non sit specialis perfectio divina (ne dum pradi-
cam Veracitatem) patet oculum: nam, non
solum Deus non potest mutare essentias rerum,
sed nec vla creatura hoc potest: hoc ergo nec est
perfectio, nec imperfectio. Est quidem perfec-
tio divina, posse producere rerum essentias, ni-
mirus. Omnipotens: sed non posse mutare
essentias, non est perfectio formaliter divina,
sed est practicatum identificatum cum ipsis rerum
essentias, & etiam cum Deo in eo sensu, quo Deus
(iuxta phrasim Recentiorum) est omnium possibili-
tatis, & omnium impossibilium im-
possibilitas. Sed quid hoc ad Veracitatem?

79. Probo Conclusionem 3. Ex adversariorum Sententia sequitur, in foro externo esse
habendum pro heretico, vel ad minimum pro
suspecto de heresi, qui in aliquo libro scriberet

ex animi sui sententia, hæc verba. Adhucero fir-
missimè Ecclesia Romana, eamque omnibus sentitis pre-
fero, propter speciales prerogativas quibus à Deo orna-
ta est, quas omnino firmissimè credo esse connexas cum
testimonio Dei de Veritate Romana Ecclesie, & quod
hoc non possit nisi per summam impudentiam & im-
prudentiam in dubium aut suspicionem vocari. Virum
autem per absolutam Dei potentiam possent hujusmodi
motiva credibilitatis non esse locutio Dei, ego nolo
disputare, sed ab hoc præscindo, & nec affirmo nec nego,
quia ad hoc non teneor, & est supra meum captum.
Hic, inquam, posset in foro externo haberi si-
spectus de heresi, consequens est explosione dignum.
Ergo &c. Sequela probatur. Nam ille
potest esse suspectus de heresi, qui non vult cre-
dere Veracitatem Dei sub eo conceptu, sub quo
omnes fideles tenentur eam credere; sed secun-
dum adversarios omnes fideles tenentur credere
Veracitatem Dei sub tali conceptu, sub quo iste
homo dicit, se non vult credere, sed præscindere,
vt patet: Ergo &c. Sed videamus nunc quid
ponderis habeat subtilis illa probatio adversario-
rum num. 2. relata.

80. Respondeo & dico, adversarios mani-
festè abuti S. Scripturā ad probandum suum in-
tentum. Scriptura nupsiam dixit, nec nisi ri-
diculè & absurde dicere posset, eum dicere Deum
mendacem, qui non credit Deum loqui per hæc
motiva credibilitatis quæ sunt locutio Dei. An
non enim ridiculum esset, dicere, aliquem ar-
guere alterum mendacij & mendacitatis, dum di-
cit eum non loqui? an non mentiri est contra
mentem loqui? quomodo ergo potero dicere
te non loqui, & tamen esse mendacem? & ta-
men secundum adversarios hoc faceret quivis in-
fidelis, etiam dum disertè dicit, se non credere,
quod Deus sit locutus, an non hoc est mutare
essentias rerum?

81. Itaque Scriptura non dicit, quod qui
non credit, dicat Deum mendacem, sed quod fa-
ciat Deum mendacem. aliud autem est: quantum
in fide est, velle Deum facere mendacem, & aliud
dicere, Deum esse mendacem. Nam ut notant
Cornelius à Lapide, Lorinus, & alij, Infidelis fa-
cit Deum mendacem operibus & facto, quantum
in se est, quia dum dicit: v. g. *Verbum non est
incarnatum*, afflēt pertinaciter aliiquid, quod si
verum est, Deus defacto esset mentitus. & hic
est sensus genuinus & clarissimus. Potest deinde
adhuc aliud habere sensum. Infidelis nolendo
credere, negat Veracitatem Dei hīc & nunc loquen-
tis & obligantis ad credendum, negat, inquam,
illi obsequium intellectuale afflēns, ad quod a-
gnoscit se obligari: ergo quantum in se est, pri-
vat Veracitatem Dei fine ad quem est institu-
ta: vult ergo Veracitatem reddere in fructuosam
& irritam, adeoque nullam, sicut qui negat al-
teri subjectionem debitam, vult in effectu irri-
tam & inanem reddere alterius Jurisdictionem.
Qui autem vult irritam reddere alterius Veraci-
tatem, hoc ipso vult in effectu (non dico affectu)

reddere mendacem , vel omnino mutum. Ergo &c. Ex his omnibus apparet, ad Veracitatem Dei non pertinere hoc prædicatum. Non posse permittere hanc apparentiam, quin Deus per illam loquatur.

82. DICES. Sit ita : saltem pertinebit ad Veracitatem Dei hoc prædicatum : Deum non posse loqui, quin loquatur per talem apparentiam, quæ sit essentialiter locutio Dei. Sed monaco adverterios, ne huc confugiant. Nam et si illi afferant veram esse hanc propositionem, facteri tamen debent, eam non esse fide divinâ credendam: adeo enim non est de fide, ut vix mereatur nomen opinionis , cum illi contradicant omnes Theologi, exceptis discerniculi patronis, qui sunt quam paucissimi. Contradixit illi recentissimè Hispanus Theologus suprà laudatus ex eadem Theologica cathedra, ex qua adversariorum propositio primò (quod sciām) prolata est. Contradixit, inquam, illi dum prolixè contendit ex recepta Theologorum doctrina (pro qua in specie citat Valentiam , Tannerum , Grandum , Lugonem , Conink , & ego duplo plures afferam inferius) posse paria motiva credibilitatis defacto dati , tam respectu articuli veri quam falsi , & in priore casu sufficere, ut in executione ponatur actus fidei supernaturalis.

CONTROVERSIA V.

Quomodo Fides nostra nitatur Revelacione Dei: ubi ultima Fidei Resolutio declaratur.

83. R^esolutio alicuius actus intentionalis aliud non est, quam explanatio vlsimi motivi seu objecti formalis, in quo ille actus ultimò sifit, ita ut illi immediatè, & propter se adharet; estque illud quod interroganti , cur hoc vel illud affirmet, redditur ultimò pro ratione , ita ut non possit ulterior interrogatio institui. v. g. hujus argumenti Conclusio : *Omne rationale est risibile: omnis homo est rationalis: ergo omnis homo est risibilis.* hec inquam conclusio dicitur resoluti in suas præmissas: quia interroganti , cur omnis homo sit risibilis, redditur ratio: quia est rationalis, & omne rationale est risibile. interroganti autem ulterius, cur omnis homo sit rationalis, non redditur alia ratio, quam quod hæc sit essentia hominis , & interroganti , cur omne rationale sit risibile, non redditur alia ratio, quam, quod risibilitas sit proprietas rationalitatis.

84. Quomodo autem Fides resolvatur in Veracitatem, dictum est suprà. Major difficultas nascitur ex parte revelationis. Quando enim quis interrogatur, cur credat Incarnationem, non est sat, si respondeat: *quia Deus verax est:* si enim Deus Incarnationem nunquam testatus est, non possemus ab ejus Veracitate magis moveri ad affirmandam Incarnationem, quam ad af-

firmandum, sydera esse paria. Et ergo in responsione addendum: *Quia Deus dixit.* Hoc autem oritur difficultas. Quando enim dicitur *Quia Deus revelavit:* vel loqueris de aliquatione divina praesente, quæ tibi immediate Deo, & non appareat, quenam illa sit, vel loquaris de revelatione aliqua præterita, facta ab Moyso, Prophetis, Apostolis &c. atque haec non est immediatè manifestata, aut ex tempore nota: ergo non potes illi immediatè afferre ergo necesse est vt illi afferentis propter aliquum medium. queritur ergo iterum, vel hoc medium alia quedam locutio divina, & de illa redirentur argumentum: vel est aliquid aliud: & si non reiolutetur fides in locutionem divinam, & in aliud aliud, quod est absurdum.

85. Declaratur difficultas amplius. Etsi Gentilis clarè & rectè apprehendat, quid la Veracitas, quid locutio Dei, item quid futu- natio, horum tamen objectorum apprehensione nonquam determinabitur aut inclinabitur ad serendum Verbum esse incarnatum, nisi appareat aliquid aliud, cum quo appareat esse conuenienter locutio Incarnationis: ergo auctenus revolutione videatur ulterius resolvendus in aliquid aliud. Sic enim, cum queritur à nobis, cur credimus Verbum esse incarnatum, non respondemus, hoc nobis esse ex terminis notum, sed quia Deus summe verax revelavit: ita si queratur à nobis ulterius: unde moveamur ad credendum, quia Deus hoc aliquando revelaverit, debemus propter ulteriore rationem reddere, cum nobis vel locutio Dei a quæ partim immideat innotescit, atque ipsum mysterium Incarnationis. Potest non appearat aliud, quam v. g. propositio facta sit, quæ nobis innotescit per Pastores & Doctores, & alia testimonia: atqui hæc omni fidei humana, & in quantum sunt humana, fidelibet, fides autem debet nisi autoritate infallibili; neque etiam est fides divina, hoc efficiens Deo, sed humana, quæ tandem ultimum credemus homini. ergo neque in hæc resoluti post fides Theologica.

86. Quodsi dicas, Ecclesiam esse infallibilem, virget: quia de hac infallibilitate, cui fit articulus fidei, sicut est Incarnationis, redditum argumentum: neque enim ea constat immideat ex terminis. Deinde Ecclesia non loquitur negligenter suis fidelibus nisi per Pastores & Doctores, qui tamen non habent donum infallibilitatis, neque promissam assistentiam Spiritus Sancti, sicut habuerunt Apostoli. Et hæc est difficultas persentis Controversia, in qua nunc aliorum opinione referemus.

87. Sectariorum quidem, preterim Libetinorum & Schwenckfeldianorum error fuit, fides nostram tandem resoluti in Spiritum privatum, hoc est in inspirationem seu locutionem quasi privatam, & internam, quæ Deus homini interioris manifestat, quis sit sensus hujus vel illius loci S. Scriptura.

88. Contra hunc errorem pugnant nostri Controversistæ, dum agunt de Judice Controversiarum. Pro ratione nostri instituti rejicitur 1. ab experientia: Nos enim talem superhumanam locutionem in nobis non experimus: deberemus autem experiri, quia adversarij volunt, nos non credendo, prout illi credunt, peccare: ergo ideo peccamus, quia Deo interius loquenti non credimus: ergo deberemus hanc locutionem reflexè cognoscere & experiri, quod Deus nobis loquatur. 2. Quia ista interna locutio Dei ab adversarijs conficta, facit Deum mendacem: nam illi jactant, hanc inspirationem sibi factam etiam per contradictorij, quatenus sèpè suos articulos fidei mutarunt. 3. Quia cùm fides sit ex auditu, ad Rom. 10. Non est exspectanda hæc relatio privata, sed nascitur obligatio credendi, quando publica auctoritate sufficienter proponitur, quod credendum est. Verum hodierni etiam ab hoc articulo suo multum recedunt, vt videre est in Amelio. Relictis ergo his erroribus, sententias Catholicorum aggrediamur.

§. I.

Rejicitur Sententia resolvens Fidem in Lumen internum Fidei.

89. Prima sententia solet referri eorum, qui vindicant docere, Fidem nostram ultimò resolvendam esse in Lumen internum Fidei. Ita videatur sentire Bannez, Aragonius, Canus, quos refer & sequitur Granadus *Tr. 1. disp. 5. f. 5. & seqq.* Verum hi AA. si rectè intelligantur, non loquuntur de resolutione fidei in suum motivum formale *Quod*, sed in causam efficientem (vt in terminis se & Thomam explicat Aragonius) vel in rationem formalem *Quā* applicatur ipsum motivum formale *Quod*. Et quia de hac resolutione non est quæfatio, ideo difficultatem non solvant. Quid autem in priore sensu loquuntur, patet ex eorum fundamentis & objectionibus.

90. DICO 1. Videatur esse innegabile, quod Deus hominibus revelaverit aliqua per immissionem alicuius illustrationis miraculosa, quæ reflexè & experimentaliter cognita fuit motivum aliquid credendi, & habuerit rationem divina locutionis. Declaratur in exemplis. Quando S. Petrus Act. 10. in mentis excessu per lintei desensionem & cetera ibi narrata, fuit edocetus, Genes ad Evangelium admittendas esse (idem dico de innumeris alijs ejusmodi raptibus & visionibus objectorum à parte rei non existentium, sed miraculoso apparentium acsi existerent, quibus plena est Apocalypsis) hujusmodi visio postmodum reflexè cognita poterat comprehendendi, quod hic & nunc non potuerit naturali motu & vi excitari, sed vel à Deo, vel à dæmone. accende deinde examine per Regulas quas tradunt Auctores pro discernendis spiritibus, hebat prudenter creditibile, quod non à dæmone, sed à Deo sit immissa, & quidem in eum finem, vt cognosce-

retur tale objectum revelatum. quo casu cognitio reflexa & experimentalis supra illam illustrationem miraculose immissam, fundat Judicium de credibilitate objecti, dictans, dignum esse creditu, Deum nunc mihi loqui, ipsa autem illa illustratio habet rationem locutionis passiva: & ideo rectè potest in tali casu actus fidei resolvi in talem illustrationem, prout subit rationem locutionis, & objecti reflexè cogniti. Quantum autem hæc illustratio differat ab illustratione discerniculari, quam aliqui RR. attribuunt de via ordinaria rusticis, nempe, toto calo, patet ex dicendis suo loco, quando talis illustrationis implicantiā probabo.

91. DICO 2. Loquendo de fide prout elicitor de via ordinaria, resolutio fidei non potest fieri in ejusmodi illustrationem. Probabitur Conclusio ex dicendis de motivis credibilitatis universalibus. Nunc breviter Probatur. In illud debet fieri resolutio fidei, quod ultimò reddimus pro ratione, quare credamus v.g. Mysterium Incarnationis. atqui pro ratione ultima non reddimus aliquam illustrationem similem illis, de quibus in priore Concl. locuti sumus. Ergo &c.

92. Objic. 1. Ex Epist. 1. Jo. c. 5. Qui credit in Filium Dei, habet Testimonium Dei in se. 2. Testimonium Dei esse locutionem Dei, quam dicimus habere in nobis objective, non subjective, sicut dicimus habere in nobis secreta quæ alius nobis communicavit.

Objic. 2. Fides resolvenda est in illud, à quo determinatur intellectus ad elicendum potius affectum supernaturalem quam naturalem: arqui hoc non est veritas Dei aut Revelatio, nam hæc etiam per actum naturalem attingi possunt. sed determinatio provenit ab illustratione supernaturali: ergo fides resolvenda est in illustrationem supernaturalem. 3. Dist. majorem. Si loquamus de Resolutione Fidei in causam efficientem, concedo. si loquamus de resolutione in causam motivam ex parte objecti, nego. & distinguo minorem. Illustratio est talis causa determinativa in genere applicationis & principij effectivi, concedo minorem, in genere causa objectivæ & motiva, nego minorem: & codem modo distinguo consequens. Ergo fides est resolvenda in illustrationem supernaturalem, loquendo de resolutione in causam efficientem, concedo conseq. loquendo de resolutione in motivum formale, nego Conseq.

§. II.

Rejicitur Sententia resolvens Fidem in Revelationem Dei tanquam in meram conditionem.

93. Plurimum sententia est, Locutionem Dei habere se respectu actus fidei tanquam meram conditionem, & solam Veracitatem esse motivum adæquatum.

DICO,

DICO, Revelationem Dei, quæ ultimò reddit aliquid objectum credibile, esse partiale motivum formale. Probatur 1. Ex SS. Litteris, in quibus semper fides reducitur ad Verbum Dei, ejusdémque testificationem, & non aliter reducitur ad auctoritatem Dei, quād ad ipsam loquiam Dei, hoc est, pariter ad vtrumque. Confirmatur. Nam S. Scriptura loquitur semper de Verbo Dei tanquam de causa & virtute causativa fidei, quo modo nunquam loquimur de conditionibus applicativis virtutis v. g. Sermo Dei dicitur esse infallibilis, certus, hoc est, certificans, firmus &c. nemo autem dicit quod applicatio ignis calefaciat &c.

94. Probatur 2. Illud tenet se ex parte motivi respectu Fidei, per quod in ordine ad nos, & ad impetrandum assentum fidei qua talem, connectitur prima Veritas cum objecto: atqui hoc facit revelatio. Ergo &c. Major patet. Nam quando vni assentimur propter aliud, assentimur propter connexionem cum illo: ergo id per quod habetur formaliter talis connexionio, habet rationem motivi formalis. Minor verò probatur. Nam licet Scientia Dei habeat quoad se connexionem cum objecto, hoc tamen connexionio non appetet nobis immediate, alioquin Deo tante sciremus omnia quæ scit Deus: ergo debet aliquid aliud supervenire, quod nobis immediate innotescat, & quod habeat connexionem cum Scientia Dei de tali determinato objecto. & hoc non est aliud quād locutio Dei: ergo per hanc connectitur quoad nos Veracitas & Scientia Dei cum tali determinato objecto: ergo habet rationem motivi.

95. Probatur 3. Actus fidei est ad minimū discursus virtualis, ut communiter doceatur. ergo illud omne est motivum fidei, quod haberet pro motivo formalis Syllogismus formalis, in quem ille virtualis resolvetur: atqui Syllogismus formalis haberet pro motivo formalis partiali revelationem Dei: ergo eandem habet etiam actus fidei. Minor patet ex suprà dictis, vbi ostensum est, quod medius terminus sit: *Dictum à Deo verac.* v. g. Omne quod Deus verax dixit esse incarnatum, est incarnatum: Sed Verbum est, quod Deus dixit esse incarnatum: ergo Verbum est incarnatum. Vbi appetet, quod non minus revelatio quād Veracitas constituit conceptum objectivum mediij termini.

96. Objicies 1. Si fides haberet pro motivo partiali aliquid creatum, nempe revelationem passivam seu externam, sequeretur eam non esse virtutem Theologicam, sed tantum virtutem moralem: consequens dici non potest. Sequela probatur. Quia Virtus Theologica differt à morali per hoc, quod ipsius motivum sit aliqua perfectio divina, & increata. &c. Negando sequelam. Disparitas est, quod Virtus Theologica habeat saltem partiale motivum increatuum, non item illa Virtus moralis, que semper pro motivo formalis habet aliquam honestatem objectivam

creatam. Simili modo differunt inter se effectus Naturalis & Supernaturalis, quod Naturalis posse habere principium ad æquatum naturale, Supernaturalis verò habeat saltem principium inadæquatum supernaturale.

97. Objic. 2. Quidquid est indifferens ad falsitatem, & veritatem, non potest esse motivum fidei divina: sed locutio externa est indifferens ad veritatem & falsitatem: ergo &c. &c. Distinguendo majorem; Non potest esse motivum inadæquatum, concedo: inadæquatum, nego, sicut enim, quod, quando conjungitur cum alieno motivo partiali, nempe cum veracitate, tunc effectus cum causa, non sit indifferens ad veritatem & falsitatem. Simili modo, id quod est indifferens ad pulchritum vel turpe, non potest esse motivum ad æquatum complacentia, dum tamen motivum inadæquatum, quia talis fuit v. g. conjuncta cum ratiō nālo, est objectum complacentiae, si conjungeretur cum alio nālo, evaderet objectum displeasantiae.

98. Objic. 3. Visio Beata succedit fidei ergo utriusque objectum formale est idem: sicut Visionis Beatae objectum formale est ipse Deus, & nihil aliud: ergo & fidei. &c. Negando consequentiam & paritatem. Nam primo, Vir Dei videt Deum intuitivè, & in Deo videt connexionem cum rebus creatis, quae connexionio non appetet nobis inter Veracitatem Dei & objectum quod Deus scit, nisi accedat revelatio. Secundo, Vir beatifica est simpliciter necessaria, & metaphysicæ evidens, fides autem est libera & obsecra: ergo debet illi obsecra apparere connexionis inermitivum formale & objectum materiales: hec omnem obscuritas non habetur à Veracitate obsecra digna, nam hanc plurimi evidenter cognoscunt: ergo debet alia de provenire, nempe à locutione, quatenus nimis nobis non est evidens, hæc signa externa hæc & nunc habere connexionem cum locutione Dei. Hinc ergo potius confirmatur Conclusio: quia illud à quo fides specificatur in ratione libertatis & obscuritatis, debet pertinere ad motivum formale: atqui hoc non est aliud quād locutio Dei: ergo &c.

S. III.

Rejicitur sententia resolvens Fidem in relationem præteritam.

99. Cœlebris antehac era sententia, Fidem nostram resolvit in Veracitatem & Revelacionem præteritam Dei, ita quidem ut ipsi revelationi præterita quæ facta est Prophétia, Apocalypsis &c. non aliter ac ipsi Veracitati Dei afferatur immediatè propter se, sed obsecra. Vnde licet intellectus non habeat aliam rationem formalem afferendi ipsi revelationi, quod erit & sit locutio Dei, habet tamen voluntas sua motivis creditibilitatis sibi proposita, propter quæ prædenter imperat assentum immediatum iobus revelationis, ac proinde illa motiva creditibilitatis.

v.g. propositio Ecclesiae habentis tales notas verae & infallibilis Ecclesiae, non sunt ratio formalis motiva ipsius fidei; sunt tamen conditio applicans ipsam revelationem præteritam tanquam motivum; sicut propositio Magistri non est ratio formalis assentiendi conclusioni Mathematicæ, est tamen conditio applicans illa motiva, propter quæ discipulus assentienti conclusioni. Aliud exemplum adhibent in colore, qui quidem videatur immidiatè, sed non nisi interveniente illuminatione, quæ tamen non est motivum, sed solummodo conditio sine qua non videretur color quantumvis præsens. Alia duo exempla addit. P. Michael d'Elisalda. Voluntas non potest ferti nisi in Bonum propositum, & apparens nobis, in ipsam tamen apparentiam non fertur, nec tangit illam, sed est mera conditio. item quando mihi aliquis ignorantissimus persuaderet, hunc librum esse S. Augustini (quod aliunde scire poterat) si ego deinde legam aliquod assertum à S. Augustino in illo libro, & illud credam, non credo propter auctoritatem illius ignorantis, sed propter auctoritatem S. Augustini. His exemplis arbitrabantur DD. ante hac, totam prefrentem difficultatem expediti. Verum, rem aliter se habere detecti Lugo, & post illum Perez, Pallavicinus, Esparza, alij, cum quibus

100. DICO, hanc fidei resolutionem non sufficere, sed omnino fatendum esse, quod assensus fidei attingat aliquid tanquam motivum præter revelationem præteritam, non immidiatè fidam credenti, sed alteri v.g. Prophetæ. Probat Conclusio primò, ad hominem contra adversarios, qui in hoc puncto non tenent doctrinæ consequentiam. Patentur, inquam, illi, ipsum Mysterium revelatum, v.g. Trinitatem aut Incarnationem, non posse à nobis ullo modo immidiatè credi in se, præcio omni motivo alio, si debere simul attingi aliquid tanquam motivum, nempe auctoritatem Dei revelantis, & hoc ideo, quia Trinitas aut Incarnatio non appetit ex terminis & immidiatè in se affirmabilis, nec ut habens villam vim, inclinandi ad assensem, quantumvis bene penetrerent termini, quo supposito sic argumentor. Tota hæc ratio cogens ad aliquandum aliquid distinctum motivum credendi mysterium Trinitatis, probat etiam esse necessarium motivum distinctum ad credendam revelationem præteritam alteri factam: ergo non possunt illi revelationi præbere assensem immidiatè ex terminorum apprehensione, sed id debet fieri propter aliud motivum immidiatè apparen, ut habens connexionem cum revelatione præterita. Antecedens patet: tam enim est remota à mea intelligentia revelatio illa præterita, alteri facta, quam ipsius mysterium: & sicut homini educato in sylvis non fit credibile mysterium Incarnationis præcisè per apprehensionem terminorum horum: *Incarnatio, Verbum, Existencia*, ita nec fit credibilis illa præterita revela-

tio præcisè per apprehensionem hujus objecti & terminorum: *Revelatio facta Prophetis*.

101. Respondere conatur P. Michael d'Elisalda ad hanc ingenitem (vt ipse fatetur) difficultatem, assignando disparitatem inter Mysterium, & revelationem præteritam. Incarnatio tamen habeat in se Veritatem in essendo, non habet tamen in se veritatem in dicendo. Nobis autem in via non apparet immidiatè veritas in essendo: ergo non possumus illi immidiatè assentiri. At verò Sermo Dei non tantum habet in se Veritatem in essendo, sed etiam Veritatem in dicendo; hoc est, sermo Dei non potest esse falsus, & hoc nobis immidiatè etiam in via innotescit: ergo possumus illi immidiatè assentiri.

102. Hac tamen responsio non solvit, sed eludit argumentum, confusione eorum que sunt distinguenda. Aliud est: Sermonem Dei, qui verè est sermo Dei, hoc est à Deo ad nos directus, non posse esse falsum si existat: & aliud, hanc vocem ab hoc homine, vel ab hoc Angelo prolatam, esse sermonem Dei, hoc est, esse sermonem à Deo ad nos directum. Vel brevius: aliud est, sermonem Dei si existat, esse verum; & aliud: defacto existere sermonem Dei, quod Verbum sit incarnatum. Illud prius est evidens, & reipsa aliud non est, quād Deum esse veracem. posterius est obscurum. ad credendum autem mysterium Incarnationis non sufficit, mihi innotescere Deum esse veracem, &, si existat ejus sermo, dicens Verbum esse incarnatum, illum esse verum, sed insuper requiritur vt possim judicare, & defacto judicem, existere talen sermonem Dei: & quia hoc solum est obscurum, debet hoc à fide judicari, alioquin fides ex nullo capire esset obscura, nec assentiretur Incarnationi absolute, sed tantum conditionatè: *Si existat Sermo Dei hoc dicens*. Jam verò, cùm sermo Angelorum v.g. factus ad Pastores Bethlemiticos, nobis non sit immidiatè factus, sicut pastoribus, tam est impossibile, nos illius existentiam immidiatè credere, quād ipsam Incarnationem. Est ergo tantum materialis differentia inter hæc, & sicut ad posterius, ita ad prius opus est motivo distincto.

Videamus nunc, quid probent exempla ab adversarijs allata ad declarandam suam sententiam. Dico, ea vel non facere ad propositum, vel facere pro nobis.

103. Imprimis propositio Magistri quantumvis mendacis & nullius fidei, facta discipulo, est conditio applicans motiva conclusionis, quia illius beneficio excitantur in discipulo species intellectuales, representativa objecti formalis, seu illius ipsius motivi; quo ipse Magister moveatur ad assensem, & ideo illud motivum jam antè aliquo modo praæxliterat in semine suo in intellectu: deinde beneficio specierum excitatur, generatur apprehensio suaiva primorum principiorum, quæ ex terminis nota sunt: v.g.

ad punctum ad punctum potest duci linea: quævis linea potest dividiri in duas partes aequales. &c. vnde auditis hujusmodi propositionibus, à quoocunque, psytaco vel alino etiam prolatis, posset ingeniosus auditor venire in notitiam Conclusionis mathematica. Non ita se res haberet in casu nostro: nam etiam si mihi homo mendax & nullius fidei, vel amens, diceret aut scriberet hæc verba: *Verbum est incarnatum:* tam parvum excitabat in me species & apprehensionem suavissimam illius mystérii, quam si mihi diceret, me futurum Papam.

Æquum abs re est alterum exemplum, de luce & colore. Nam licet nostra potentia Visiva sit ejus naturæ, ut objectum videre non possit, nisi simul videat lucem in objecto terminatam, ideo tamen lux non est ratio motiva ad Visionem coloris, quia Visio non est cognitio vnius in alio, aut ex alio, sed causatur immediate à colore, transmissis proprijs speciebus, que licet sine speciebus lucis non possint cauillare Visionem, concurrentibus tamen speciebus coloris, causatur Visio lucis & coloris. Pari modo, quando quis audit ab alio, extirritus aliquando revelationem Incarnationis, non potest apprehendere revelationem, quin simul apprehendat vocem hoc dicentis, & in hoc est paritas aliqua cum Visione coloris & lucis, quæ est mera simplex apprehensio. ceterum aliud est apprehendere objectum quomodoque, & aliud apprehendere apprehensione suavità, hoc est, ostendente aliquam probabilitatem in objecto. Non enim omne quod apprehenditur, hoc ipso apparebat probabile, alioquin nihil esset improbabile. Sicut ergo apprehensio Incarnationis non ostendit probabilitatem ipsius Incarnationis, ita apprehensio revelationis præterita, non ostendit hoc ipso probabilitatem illius.

104. Tertium exemplum nihil declarat. Quando dicitur, quod voluntas non tendat in ipsam apparentiam objecti; hoc solum verum est, intelligendo per apparentiam ipsam cognitionem objecti, & potest dici apparentia formalis ut Quo, quam virtue volitio non attingit: sicut quando assentimur alicui objecto, quod per apprehensionem suavissimam ostenditur probabile, non attingimus reflexè & ut quod, ipsam apprehensionem: hæc sunt verissima, sed nihil ad nostrum propositionem: quia hinc nullo modo ostenditur, ut tamen deberet ostendi, quod revelatio præterita possit mihi immediate reddi affirmabilis, quo modo non potest immediate reddi affirmabile ipsum Mysterium revelatum; neutrius enim apprehensio sufficit, quia non sunt objecta, quæ ex terminis bene penetratis redundunt & apparent probabilia, cuiusmodi est hoc objectum: *Mater per se loquendo diligit filium: cuivis in sua arte perito potius credendum est, quam minus perito.* &c.

105. Quartum exemplum facit pro nostra Conclusione. Nam in casu posito ita credo S. Augustino, ut tamen hæc fides denique nitatur fide quam credo afferenti, hunc librum esse S. Au-

gustini, & illius hoc dicentis auctoritas est motivum ultimum, & mensura totius assensus, quia hunc librum esse S. Augustini non mihi immediate notum, sed innotescit per auctoritatem id afferentis: ergo pari modo, velatio præterita mihi reddatur creditibilis, deinde in alio innotescere, quod habebit rationem motivi & mensuræ mei assensus.

106. P. Arriaga disp. 3. de fide à n. 47. natur paulò altera satisfacere præsentis difficultati. Conatur, inquam, ostendere, quomodo ad conditam immediate revelationem præteritam, quæ requiratur aliud motivum, in quod tendat esse fides fidei, quo credo revelationem existuisse, in quod sufficiat propositionis Ecclesiæ conditionis applicans. Si enim esset aliqua necessitas dicendi, quod propotio Ecclesiæ de existentia revelationis præterita haberet rationem moti, hoc ideo esset, quia haberet in infar missarum respectu Conclusionis: sed hoc est falsum. Nam objectum premissum est formaliter diversum ab objecto Conclusionis: objectum autem propositionis Ecclesiæ ne quidem formaliter est diversum ab objecto ipsius actus fidei, quo credo existuisse hujusmodi revelationem: nam propotio Ecclesiæ hoc ipsum formaliter dicit: *Existit revelatio Incarnationis.*

107. Sed Contra. Si hæc responsio bene esset, statim posset pari facilitate dici, quod ipsum etiam Mysterium possit immedie & sine omnime tivo credi, adeoq; neque revelationem præteritam habere rationem moti. Nam objectum illius revelationis præterita est formalissimum illud ipsum, quod est objectum actus fidei, nimis. *Datur Incarnationis.* Hinc apparebit responsio alacria: Confunditur enim objectum propositionis Ecclesiæ, cum ipsa propositionis Ecclesiæ Concedimus ergo, quod objectum propositionis Ecclesiæ non sit motivum ad credendum id, quod proponit Ecclesia credendum; haec enim sunt formalissimè idem; sed contentum, quod vel ipsa propositionis Ecclesiæ, vel liquidum aliud, quidquid illud sit, debet habere rationem moti ad credendum, quod emittit revelatio præterita: quia cum revelatio præterita immediate & in se non apparere, debet apparet in aliquo alio secum conexo, & hoc habere rationem moti, ad credendum existuisse revelationem, vel saltem constituer objectum ad quantum assensus immediati, quo judicemus de connexionem illius cum revelatione præterita.

neque enim contendit, debere esse actum formaliter illativum.

§. IV.

Refertur Sententia resolvens Fidem in Authoritatem Ecclesiae, ut est Authoritas mere Humana.

108. Elebris etiam fuit sententia, resolvens fidem in Authoritatem Ecclesiae, propter quam credimus mysterium Incarnationis fuisse aliquando revelatum à Deo. Hæc igitur auctoritas Ecclesiae, dicunt, est quidem motivum propter quod credimus Deum revelasse Incarnationem, sed non est illa auctoritas cui credimus Incarnationem, hanc enim vnicè credimus Deo revelanti. Sicut, si mibi Petrus discipulus diceret, se legisse in S. Thoma talam sententiam, ego quidem crederem illi, quod in S. Thome talis sententia existet, sed non propterea crederem Petro, quod talis sententia sit vera, sed si crederem, propter auctoritatem S. Thomæ crederem.

109. Hanc sententiam Card. de Lugo firmat auctoritate, & satisfacit objectionibus omnibus quibus communiter impugnabatur. Pro ea citat Scotum, Durandum, Gabrialem, Okamum, Medina, Bannez, atque aliquos teſſari, Gabrielem Vasquez multum in hanc sententiam inclinasse: deinde putat etiam illi favere P. Conink. Ipse vero Lugo impugnat hanc sententiam adeo breviter & frigide, vt legenti nullum dubium resiliat, quod nisi ipse Lugo faciliorem viam inveniret, hanc sententiam omnibus alijs praetulisset.

110. Imprimis ait, illam sententiam sibi esse tenerdam, eo quod sit contra communem sensum Theologorum; p̄sertim Recentiorum. Sed hoc nihil virget, primò, quia sufficeret, quod multis gravibus antiquis placuissest, & nullo insolabili argumento premeretur, quod virtuose fatetur Lugo. deinde dicentes adversari, cum immiterò displice Recentioribus, cùm eam nec efficaciter impugnent, nec afferant meliorem. Adde, non deesse RR. qui eam tuauantur.

Deinde objicit Lugo, quod in hac sententia Fides nostra non sit adæquata divina, sed partialiter Humana. Ad hoc tamen ipse Lugo jam respondit n. 61. nostram fidem esse quidem Humanam, quatenus assentimur ipsi revelationi, esse tamen adæquata divinam, quatenus assentimur Mysterio. Declarat hoc Lugo exemplo. Si Nuntius dicat, Regem promittere suum adventum, credimus quidem nuntio, Regem promissile adventum, ipsum autem adventum futurum non credimus nuntio, sed credimus Regi promissioni: & sic est fides regia, seu regi exhibita. Idem exemplum est quod supra attulimus de libro S. Augustini, aut sententia S. Thomæ. Existimat insuper Lugo, & fusè probat à n. 58. nec Scripturam nec PP. plus exigere.

111. Ego hanc sententiam non aliter rejicio, quām hoc modo. Si potest ostendī, & suf-

non

§. V.

Verior Sententia circa Resolutionem Fidei.

112. Eminentissimus Card. de Lugo, in explicanda resolutione fidei, supra cæteros eminuit, vt mihi videtur; quem deinde quoad principale punctum fecuti sunt Recentiores, P. Ant. Perez, Pallavic. Esparza. Dixi, quoad principale punctum. Nam in quo differunt à Card. de Lugo, non concernet Resolutionem fidei formaliter loquendo, sed est mera differentia materialis, & pertinet ad explicationem firmitatis fidei in rusticis & pueris, à qua difficultate nunc abstrahendum est, ne quæſtio per se satis intricata, magis implicetur.

113. DICO itaque Fidem nostram ultimò tefsolvi in revelationem Dei, vel immediatam vel mediatam, sed immediatè creditam: quæ media revelatio consistit in illis motivis creditibilitatis, quæ alij DD. haec tenus dixerunt esse meas conditions. Quapropter nostra sententia est, motiva creditibilitatis non habere metam rationem Auctoritatis Humanæ, sed esse reverè testificationem & locutionem divinam, vel, vt jam alij loquantur, complementum locutionis divinæ præterita, prout ad nos & ad singulos in particuliari directæ ac derivatae. Quod vt rectè intelligatur, & vt rem explicem eo modo, quo ego eam concipio,

114. Sciendum est primò. Deum quidem non loqui communiter singulis hominibus immediate, eo modo quo olim locutus est Prophætis, & Christus Apostolis, formando voces aut alia signa corporea aut incorporeæ, indicativa sui conceptus, sed de via ordinaria vti quibusdam Instrumentis organicis & rationalibus, hoc est, hominibus ad hoc deputatis, per quos derivat ad nos, nobisque quasi promulgat revelationem prius immediatè factam ab ipso Deo: & hujusmodi derivationem dicimus esse locutionem Dei mediatam, adeoque ejusdem auctoritatis cuius est locutio immediata. Dicitur autem locutio media in dupli sensu. Primus est, quia hæc locutio non manifestat ipsum mysterium revelatum, v. g. Incarnationem immediatè, sed mediante revelatione præteritæ & immediatæ, quia est quædam revelatio quasi reflexa, hoc est, revelatio revelationis factæ. Secundus sensus est, quia

V v 2

non est nobis facta immediatè à Deo, sed mediante organo rationali, & praterea supponit aliam revelationem alteri factam, & respectu illius adæquatè sufficientem ad credendum, cùm tamen respectu nostri non sit adæquatè sufficientis ad credendum, sed opus habeat ulteriore complemento, seu derivatione, quā ad nos usque propagetur, ut magis deinceps exponemus.

115. Observandum est 2. à nemine negari posse, quod Deus aliquibus per hujusmodi revelationem mediatam fuerit aliquando locutus. Nam doctrina immediate ab Apostolis prolatæ, & miraculis confirmata, hodieque dicitur & est Verbum Dei, quod ipse Apostolus dixit. 1. ad Thessalonice 2. his verbis. *Quoniam cùm accepistiis à nobis verbum auditum Dei (id est prædicationis de Deo) accepistiis illud non ut verbum hominum (hoc est, proprio quasi nomine prolatum) sed, sicut est verè, Verbum Dei.* Loquitur autem Apostolus de suis verbis, quæ potuerint accipi ut verbum hominis: ergo non poslunt intelligi de Verbo Dei objective sumptu, sed formaliter. Vno verbo. hujusmodi locutiones mediatæ sunt omnes libri Canonici, & Definitions Conciliorum. ergo non est nova res, sed ad summum, novus modus loquendi, admittere hujusmodi locutiones mediatas.

116. Confirmatur hoc ipsum ex alijs textibus Scripturae S. Sic enim ad Hebr. 1. Dicitur Deus multisfariam multisque modis locutus esse Patribus in Prophetis. sic psalmo 44. dixit David. *Lingua mea calamus scribè velociter scribentis: &c. 2. Reg. c. 22. ait. Spiritus Domini locutus est per me, & sermo ejus per linguam meam.* Lucæ. 1. *Sicut locutus est per os sanctorum.*

Restat ergò solùm probandum, motiva credibilitatis defacto aliquo modo locutionem Dei, vel saltem partem seu complementum locutionis Dei, quatenus per ea nobis communicatur, & ad nos vñque continuatur revelatio præterita, immediatè facta à Deo, sicut per totum Imperium propagatur Edictum Imperatoris, medianteibus Ministris, Prætoribus, aliisque officialibus subordinatis, & publicantibus nomine Cæsaris: per quos dicitur Imperator loqui subditis.

117. Probatur autem primò ex S. Scriptura hoc modo. Si defacto fideles omnes dicuntur audire vocem Dei, & doceri à Deo: item si Deus dicitur per miracula contestari, seu testimonium dare doctrinæ Prædicatorum Evangelij, tunc verum est, Deum defacto omnibus fidelibus loqui; non quidem immediatè: ergo mediatè. atqui ex S. Scriptura constat, quod fideles omnes audiunt vocem Dei, & doceantur à Deo, & quod Deus per miracula testimonium det Prædicatoribus Evangelij: ergo &c. Minor probatur. Jo. 6. dicitur: *Omnis qui audit à Patre & didicit, venit ad me.* & paulò antè. *Eruunt omnes dociles Dei.* Jo. 10. *Oves meæ vocem meam audiunt, quod eriam vñque dictum est de oibis posterioribus, futuris vñque ad sæculi consummationem, quæ tamen non au-*

dunt immediatè vocem Christi. ad Hebreos 1. Confectante Deo signis & portentis. In quem locum Theodorus ait, Deum per miracula fere prædicationis testimonium. & S. Augustinus epist. 49. q. 6. ait, Deum mirabilibus operibus loqui.

118. Probatur Conclusio 2. Ad locutionem Dei, prout hic sumitur, plus non requiri, quā ut signa credibilitatis apparent à Deo proficiunt, & ditigii in eum finem, ut per ea homines veniant in cognitionem mysterij revelati: aquamotiva credibilitatis nostræ fidei sunt talia: ergo rectè dicuntur esse locutio Dei. Major à nomine negari potest, nisi qui velleret de nomine illegere: eamque in terminis admittit Ripalda n. 77. & ratio est, quia per locutionem hic non amplius sola locutio vocalis. Minor constabat etendit, & admittit etiam in terminis Ripalda. Consequitur est legitima.

119. Quæres. Cur ergo Ripalda non est amplexus Lugonis Sententiam? Docet nam Ripalda, auctoritatem humanam esse motivum fidei partiale, ita quidem vt non minus immediatè moveat ad credendum mysterium, quām revelatio præterita, quæ non moveret nisi vi vestra auctoritate humanâ. 120. Ripaldam suum opus de Fide composuisse & pro typō expeditissime, prima quā Lugus suum Tomum ederet: sed quia impressio Ripalda dilata fuit, revexit illud auctore, & ex Lugo multū locupletavit. difficile autem ipsi fuisse, totam doctrinam suam de refectione fidei mutare; quare ne videretur sine causa in sua sententia perseverare, leviuscula quædam obiecit sententia Lugonis, cum insigni tamen illius encomio; facut enim esse dignam auctoritatem & maturo iudicio, quæ difficultatem hinc usque tenebris offusam illustrarem redit, & ejus duritiem præ ceteris emollit. Denique convictus argumentis Lugonis ingenue factum motiva credibilitatis posse rectè apprehendi, & credi esse locutio & Verbum Dei: solimmodo negat id esse necessarium.

120. Deinde exigitur Ripalda, ad hoc motiva credibilitatis judicentur esse locutio Dei, debere hoc credi propter aliam revelationem quæ hoc ipsum reveletur. Verum, argumenta nostra probant, motiva credibilitatis est locutionem mediatam seu complementum locutionis præterita, seclusa omni revelatione referat. Ratiocinio posterior est: quia motiva credibilitatis cognoscuntur immediatè vt connecta cum revelatione præterita, non qualicunque, sed quæ facta sit in eum finem, vt ad omnes homines cum obligatione credendi propagaretur; & fieri etiam ostendunt, se esse illud medium, quo & per quod ad nos deriveretur. Sicut quando Paulus publicat Principis mandatum, afferens, illud ipsum fuisse in Curia Principis publicatum; ita in apprehenditur vt instrumentum, mediante quod illa prima publicatio ad hos etiam subditos perveniret: sic ergo, quando Ecclesia legitimate congregata

definit, & omnes obligat ad credendum, quod olim fuerit hoc vel illud revelatum à Deo, statim hoc definitio apprehenditur à benè dispositis ut instrumentum Dei ad hoc institutum, ut ipsa mediantem proponatur illa revelatio juxta illud Christi: *Qui vos audit, me audit, qui vos spernit, me spernit.*

Luce 10. Eadem est ratio de alijs motivis credibilitatis, v.g. miraculis. quando enim sit aliquod miraculum in testimoniem alicujus articuli fideli, tunc apprehenditur illud miraculum factum à Deo in eum finem, ut articulus ille olim revelatus, etiam nobis innoteſceret: adeoque, insipiente Deo jam apprehenditur saltem implicitè ut instrumentum seu medium, quo Deus ad nos vult notitiam revelationis præterita perverne. Totam hanc doctrinam satis clare perspectivit & approbat Suarez disp. 3. s. 11. n. 11.

121. Sed quid multis opus auctoritatibus? Vnde instar omnium sit Angelicus Thomas in 3. dist. 23. q. 2. a. 2. qui ad vulgarem objectionem, quererat, quod videamus credere homini potius, quam Deo, responderet: *Nos creder homini non ut homini, sed quoniam in eo loquitur Deus, seu Deo in homine loquenti.* quid clarius dici potuisse? & q. 2. a. 3. ait, objectum formale fidei partiale esse doctrinam Ecclesie. Denique q. 14. de fide a. 8. sic loquitur. *Sicut esse creatum, quantum est de se, rurum est & defectibile, nisi coniunctur ab ente iureto, ita omnis veritas creata defectibilis est, nisi quoniam per Veritatem increatam rectificatur. Vnde neque hominis neque Angeli testimonio assentire infallibiliter in veritatem induceret, nisi NB. quantum in iuuentu Dei testimonium consideratur.*

§. VI.

Solvitur prima objecio, & ostenditur, omnes credentes sufficienter apprehendere Deum sibi loquentem.

122. Objecies 1. Esto propositio Ecclesie & miracula sint locutio Dei, & mereantur credi talis esse, hoc tamen solum locum habet respectu illorum, qui immediate audiunt talem Ecclesie propositionem, vr, qui interfunt Concilii, vel oculis spectant miraculum: atqui maxima fidelium pars nec spectat miracula, nec interest Concilii: ergo in plerisque remanet tota difficultas, in quid eorum fides resolvatur: hi enim credunt esse huiusmodi miracula aut definitio-nes, quia legunt in libris, audiunt à doctis fide dignis: ergo secundum nostram sententiam hæc letho & auditio erit locutio quædam Dei, quod videtur esse novum & absurdum. 2. Concedo sequelam, nego minorem; quia jam & auctoritas & ratione ostendimus, omne illud per quod ad quemvis particularem fidem derivatur revelatio præterita, facta in eum finem, ut singulis innotescere, & suavis Providentia vult innotescere modis predictis, habere rationem locutionis divina. Dico itaque, quod à fidelibus per S.

Spiritus illuminationem benè apprehendatur & judicetur esse dignum creditu, ad providentiam Dei spectare, vt non permittat nos falli per totum historicorum conspirationem, & constantem conformitatem in alterando tali miraculo, vel tali definitione Ecclesie.

123. Confirmo nostram doctrinam, ostendendo (quod nescio an ab alio observatum sit,) in omni locutione divina externa & sensibili (qua maximè est hominibus accommodata, & communiter adhiberi solita) intervenire semper aliquod constitutum illius locutionis, quod secundum spectandum non habebat nisi auctoritatem humanam, vel certitudinem naturalem, & tamen prout hic & nunc adhibetur à Deo, acquirere denominationem locutionis divinae partialis. Quo ostento multum infringentur objecciones, qua contra nos fieri possent.

Est autem duplex modus loquendi sensibili-ter, verbis, vel factis, & in vitroque hoc ostendi potest. Quod primum ergo, quando Deus loquebatur Moysi, vel Christus Apostolis, agnoscens eum esse Deum, ut cum illis dixit: *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis &c.* Quando, inquam, Christus sic loquebatur formans humanas voces, quartum nulla alia cauſa poterat prudenter in suspicionem venire, quām quod proveniat à Christo, tunc quando Apostoli Christo crediderunt, illa locutio Christi fuit utique motivum credendi, non quidem ut erat merus sonus materialis, sed ut erant voces significativa inter homines. Hæc autem vis significandi hoc vel illud, nitebatur vnicè auctoritate & institutione humanâ, qua est forma constitutiva talis significationis, ut traditur in Logica: ergo aliquid habens ex se meram auctoritatem humanae constituebat illam locutionem Dei. Idem dicendum de Sermone Dei cum Abraham, Moyle, &c.

124. Idem ostenditur in modo loquendi per prodigia. Quando enim illa siebant in confirmationem alicujus articuli, non erant secundum se sumpta locutio adæquata, erant enim ut sic indifferentia, ut confirmarent vel hunc vel alium quemcumque articulum. Determinatio ergo ad hunc articulum proveniebat ex adjunctis verbis. v.g. quando S. Petrus ad confirmandam divinitatem Christi, dixit clando jacenti ad speciosam portam: *In nomine JESV CHRISTI Nazareni surge & ambula.* hæc ergo verba etiam constituebant illam divinam confirmationem articuli, secundum viam significandi ab humana auctoritate provenientem.

Aliter adhuc ostenditur, vel intervenire auctoritatem humanam, vel certitudinem aliquam merè physicam, & absolute secundum se fallibilem. Quando enim me spectante suscittatur mortuus, hoc miraculum in quantum me movere potest tanquam locutio Dei, includit intrinsecè hoc quod est: illum hominem facisse prius ut mortuum (& hoc ego credo fortasse alijs id

afferentibus, vel credo meis oculis) & nunc exercere actus vitales, quæ non possunt fieri nisi à vivente. hæc omnia sunt pars constitutiva locutionis divinæ per miraculum, tamen secundum se spectata non merentur assensum firmissimum. Sicut ergo hæc & hujusmodi constituent locutionem Dei, non præcisè secundum se spectata, sed in quantum hic & nunc apparent esse assumpta à Deo & directa ad hunc finem, ut nobis aliquis Articulus confirmetur, poterunt pari modo narrationes aliorum fide dignorum facientia moraliter certitudinem, quod aliquando sint facta miracula in testimonium fidei, quod Ecclesia hoc vel illud definitur &c. poterunt, inquam, constituere, & continuare locutionem Dei, in hunc finem factam, ut per hujusmodi narrationem ad alios perveniret.

125. Urgebis. Simplices, ut Rustici & pueri, credunt Mysteria quæ docentur à parochio & parentibus, neque tamen videntur habere iudicium, quod Deus sibi loquatur per parochos aut parentes: ergo non omnes actus fidei resolvuntur in locutionem Dei eo modo quo nos exposuimus. Responder Card. de Lugo n. 126, si ad Rusticos & pueros attendamus, sèpè etiam censebimus, eos non credere propter revelationem, & Auctoritatem Dei: parochus enim, & multò magis parentes, sèpè solum dicunt illis, Verbum esse incarnatum, Christum esse mortuum &c. nullà factâ mentione revelationis divinæ. Porro licet aliquando contingat, hujusmodi personas elicere actus mera fidei Humanæ, regulariter tamen eliciunt actus fidei divinæ, quia licet non concipient explicite revelationem Dei formalissimè, concipiunt tamen confusè doctrinam illam tamquam divinam, & agnoscunt in ea aliquid suprahumanum, & intelligunt ita doceri per fidem, concipientes nomine *Fidei* aliquid Numinis & Divinitatis, quod sufficit, ut confusè intelligent, illam doctrinam non esse sicut alias doctrinas, quæ oriuntur solum ab hominibus, & sic credunt etiam confusè, eam doctrinam proponi sibi à parochio (quem sciant publicè auctoritatem pro suo pastore constitutum) aliquā autoritate plusquam humanā, & parochum non loqui in persona propria solum. Colligit hoc Lugo à posteriori, ex remorsu conscientiæ, quem habet Rusticus si discredenter illis quæ proponit parochus: judicaret enim se non solum peccasse contra fidem Humanam parochio ut privato homini debitum (quæ non esset culpa gravis) sed etiam contra altiorem auctoritatem, & ideo formidat rusticus, negare esse fidem divinam. Hoc ergo ipsum (inquit Lugo) quod rusticus concipit confusè, & crassilo modo, concipit Theologus magis explicitè, intelligendo illam propositionem externam Mysterij, esse propositionem ex parte ipsius Dei, qui aliquando revelavit illa mysteria fidei: neque enim debemus expectare à rusticis & pueris, ut tam exactè concipient rationem for-

malem fidei, sicut Theologi. Et hoc quidem omni sententia admittendum est. Ita Lugo. 126. Confirmo & declaro responsum vñterius. Vel parochus & parentes ita proponunt Mysteria fidei, vt in audiētibus existentium evidens de obligatione gravi affectione, vel non ita proponunt: si non: non possunt audientes elicere actum fidei, & sic celat obiectum, quia esset de subiecto non supponente. Si vero ita proponunt, tunc omnino necesse est, trahentes concipient Deum sibi loquenter. Nonnulla locutionem parochi & parentum concipiunt sunt mera locutiones hominum, non nisi per errorem possint concipere gravem obligationem assentiendi. Deinde cum parochus & parentes non possint ipsis inducere propria auctoritate gravem obligationem, sequitur, quod proponentes gravem esse obligationem assentiendi, hoc dicant, eam esse impositam primitus à Deo, obligeante hac talia credi: ergo jam in actu eveniente dicunt, se esse instrumenta constituta ratione officij sui, ut hanc Dei voluntatem notificent illis, qui sua curæ commissi sunt. hoc autem illud non est, quād dicere, se loqui nomine Dei.

Brevissime. Rusticus non tenetur vele addere suo parocco, nisi judicet illum esse legem misum ad prædicandum, & pro tali committere haberi, nec filii tenetur credere parentibus, nisi eos apprehendant ad minimum vi applices vices Ecclesiæ aut parochi, & ex eis loquentes.

127. Replicabis adhuc ex P. Ripaldam. Ipsius Theologi non solum non apprehendit, sed quod plus est, etiam negant, quod iuramentabilitatis sint locutio Dei, nempe Humanæ. Iij impugnantes tentationem Lugonis, & tandem Theologi utique credunt prout debent: quod si vera esset sententia Lugonis, saltem Theologi deberent agnoscere paulo distinctius locutionem Dei, quidquid sit de rusticis, vel certe non debent eam aptè negare: ergo responsum dico non est sufficiens.

Mirum est, non vidisse Ripaldam, posse totum argumentem in ipsius sententiam recuperari. Nam secundum Ripaldam, motiva creditibilitatis etiæ non sint locutio Dei, sunt ratio partiale motivum fidei: hoc autem à plurimi Theologis negatur: quomodo ergo isti habeant sufficiens motivum credendi? Respondere ergo, illos Doctores qui Lugonem impugnant, ipsa agnoscere in motivis creditibilitatis contridicunt, quod Lugo dicit, & nos dicimus, sufficiat ut locutionem Dei mediata, seu ad complementum locutionis, quando ergo negant, esse locutionem Dei, vel faciunt questionem de nominis locutionis, ut notat Lugo n. 162. vel tantum retenus negant, vel sibi contradicunt. Declaratatur. Nam illi admittunt, motiva creditibilitatis reddere objectum dignum fide summæ: aquilini nihil habens meram auctoritatem Humanam, potest objectum reddere dignum fide summæ.

§. VII.

Solvitur secunda Objectio, & declaratur, quomodo Locutio Ecclesiae ex terminis apparere possit esse Locutio Dei.

129. Objecies 2. Si daretur locutio mediata, ea maximè esset Propositio Ecclesiae, sed hæc non potest esse: ergo nulla est. Probatur minor. Si Propositio Ecclesiae est locutio Dei, & ex terminis appetere esse digna creditu, quod sit locutio Dei, vel hoc convenient illi considerata ut haber auctoritatem fallibilem, vel ut per assūtiam Spiritus Sancti haber auctoritatem infallibilem: neutrum dici potest. Non primum: Sic enim fides nostra nunquam resolvetur ultimè & adequate in auctoritatem infallibilem. Sed neque secundum dici potest. Nam Infallibilitas Ecclesiae non potest ulli innoscere, nisi ex revelatione Dei, quæ continetur in S. Scriptura: atqui ipsa S. Scriptura non appetere immediatè ex terminis esse Verbum Dei, sed hoc creditur propter definitionem Ecclesiae; & sic committetur circulus vitiosus: nam S. Scripturam credimus propter Ecclesiae infallibilem definitionem, & hanc definitionem esse infallibilem credimus propter S. Scripturam. R. Hoc argumentum etiam solvendum esse illis, qui volunt auctoritatem Ecclesiae esse conditionem objectivam, sine qua non crederemus, juxta celebre illud dictum S. Augustini: Scriptura non crederem, nisi me Ecclesia moveret auctoritas. Nec est opus de novo ostendere, quomodo sit in adversarios argumentum retorquendum; hoc jam suprà fecimus: nam secundum illos auctoritas Ecclesiae erit conditio ad hoc ut credam Scripturam esse Verbum Dei; & hoc erit conditio ut credam Ecclesiam esse infallibilem.

R. 2. Ecclesiam spectatam cum toto suo apparatu quem habet, & qui sensibiliter à quovis, etiam gentili, & omni S. Scriptura ignaro, comprehendi potest, appetere ex terminis dignam creditu, quod in suis definitionibus sit infallibilis: quia Ecclesia in definitendo virtutem auctoritate, à Deo in hunc ipsum finem instituta & collata, ut per eam nobis revelationes præterite inorescant, (definitiones enim Ecclesiae non sunt aliud, quam declarationes revelationum præteriorum) ideo hoc ipso locutio Ecclesiae appetere locutio Dei seu complementum illius. Quis autem sit ille apparatus, per quem vera Ecclesia à quavis falsa facta dignosci potest, infra dicemus.

130. Pro nunc, luter in exemplo ostendere, quomodo infallibilitas Ecclesiae Romanæ, possit alicui Gentili, qui nec Scripturam, nec Christum credit, fieri creditibilis fide divinâ, per meras revelationes mediatas, sine ullo circulo vitioso.

Imprimis ergo potest Gentili ad sensum patere, dari in mundo varios catus, agnoscentes Numen supremum, illudque diversis cultibus colentes

esse motivum, & con-
ditio.

colentes, ita tamen inter se discrepantes, ut una alteram damnent tanquam erroneam, & Deo inviam. Potest insuper Gentilis Lumine Naturae cognoscere, esse prudenter innegabile, quod debet existere aliqua Religio vera, Deoque grata. Nempe, cum Deus sit Ens supremo cultu dignum, & cultu vtique grato, perrinebit ad ejusdem providentiam, ut existat Religio colens illum cultu grato, & qua non erret in cultu Dei.

Vlterius potest Gentilis advertere, debito examine & instructione adhibita, solam Ecclesiam Romanam, comparatam cum ceteris omnibus factis, habere pro se plurima & gravissima argumenta, quibus ceteris omnibus Sectis longè praefert: insuper lumine Natura cognoscere potest, dedecere infinitam Dei Sapientiam, permittere, ut Religio falsa talibus argumentis prafulget, vera autem Religio illis argumentis destitutus, sicut ab omnibus hominibus prudenter falsa Religioni postponatur, & præ illa vilescat. His cognitionibus, naturaliter comparabilibus, postquam Gentilis erit instrutus, solet Deus immittere illuminationem, quā judicat evidenter, dignum esse, fide firmissimā credere, Deum hujusmodi argumenta & prærogativas in Ecclesia Romana procurasse, & hominibus manifeste fecisse, ad manifestandam veram Religionem & Ecclesiam sibi gratam, adeoque saltem implicitē judicabit, Deum per horum argumentorum manifestationem sibi quoque voluisse ostendere, quānam esset vera Religio, in qua à se quoque coli vellet, & ad hoc credendum se obligari, ob infinitam Dei auctoritatem.

Postquam ergo Gentilis hujusmodi illuminationi cooperatur, & elicit actum supernaturalem fidei, Hunc cætum esse veram Ecclesiam, propter revelationem illam mediatam, jam explicatam, fit illi vltérius credibile, hanc Ecclesiam non errare de facto circa suum fundatum, quod est Verbum Dei, cui vnicè innititur Veritas Religionis, & cultus Deo accepti, qui principaliter consistit & fundatur in fide vera, nixā verā Dei revelatione, & Verbo sibi concredo. Deinde audit ab Ecclesia, hunc Codicem esse Verbum Dei, & sic sit illi iterum dignum creditu, Deum per Ecclesiam sibi manifestare, quod revelationes in illo Codice contentæ habeant illum sensum & intellectum, quem ipsa Ecclesia proponit tenendum & credendum; & hoc vel maximè verum est de revelationibus circa esse Ecclesiam constitutionem ipsius Ecclesie: Si enim in harum sensu falleretur, jam vtique falleretur circa Fundamentum suum, quod est Verbum Dei.

Deinde audit Gentilis, ab Ecclesia doceri, in illo Codice contineri revelationem de Monarchia ipsius Ecclesie, tanquam forma essentia liter constitutiva, ut scilicet omnes agnoscant unum caput invisibile, nempe Christum, & visibile, ejus Vicarium in terris; & huic quidem promissam esse assentientiam, ut in definiendis & dijudicandis Controversijs particularibus errare

non possit, adeoque habere auctoritatem leges di nomine Dei, quæ jam est Infallibilitas Venerabilis: hanc ergo vniuersalem Infallibilitatem credit gentilis propter revelationem Dei, contam in illis prærogativis seu Notis, manifestabimur veram Ecclesiam, non errantem circa fundamentum suum, quod est Verbum Dei, ob Interpretationem in declaratione forme Monarchica. Ecce! quomodo Infallibilitas Venerabilis credi poscit propter Infallibilitatem partis Ecclesie circa intelligentiam Verbi Dei, prout declarantis Formam & Evidentiam Ecclesie, quæ Infallibilitas particularis creditur propter revelationem mediatam, quæ continetur in Natura Ecclesie.

Hoc sensu potest defendi Sententia Medii aliorūque, resolvens fidem in auctoritate Ecclesie, ut gubernatam à Spiritu Sancto, & confirmat cum nostra, ut etiam notavit Hugo sed ad fine. Restant nunc leviores objectiones diffundenda, quas objicit Hurtadus Mendoza.

§. VIII.

Expediuntur reliqua objectiones.

¶. **B**ijicies 3. Sententia nostra videtur nobis errorum hereticorum, refolucionem privatum vnicuique ciendam: hujusmodi autem privatum revelationem videtur concedere, dum dicimus, quod motiva credibilitatis sint mediatam locum: vnde sic subsumi posset: atqui sine motivis credibilitatis vnicuique privato propositis, non quisquam credere: ergo Deus curvis privato loquitur.

¶. Si error hereticorum eum sensim beret, quem objectio illi tribuit, facillimum est hereticis, se ab omni Hæresi Nota liberis possent enim in sua opinione hoc solidum numerare, & dicere, Spiritum privatum non habere rationem locutionis & motivi, sed rationem conditionis applicantis revelationem praetextum. Quin immò ex ipso Lutherò videtur clarè colligi posse, quod ipsius tempore communis facti fidelium fuerit, Deum per Ecclesiam singulis huius. Cùm enim Lutherus necdum vellere negare Infallibilitatem Ecclesie, hujus rationem reddidit: quia Ecclesia est os Dei: neque propter hoc reprehensionem meruit, sed laudem habet Lutherus Tomo 7. VVittebergico fol. p. edito Anno 1554, apud Joan. Luffi. Marissimus, inquit, Verbum Dei, Veritatēque, & nulam everem mendacium debet docere Ecclesia. & qui posse aliud? cùm os Dei sit os Ecclesia, & Deus non possit abstinere, ita nec Ecclesia. Tam proucl ergo ab hereticorum Spiritu abest nostra sententia, quoniam proucl abest S. Paulus, disertè pronuntians, omninem posse credere Deo, nisi Deum audire loquente: non posse autem Deum loquente audiri (vía ordinaria) nisi medià prædicacionis. Ad Rom. 10. Quomodo, inquit, credent ei, &c. Hurtadus

licet Deo) quem non audierunt : quomodo autem audiēt (Deum) sine prædicante ? Hæreticorum itaque error in eo consitit, quod volebant, vnumquemque credere privato Spiritui interno, quidquid exteriorū prædicaret Ecclesia: nostra sententia è diametro oppositum docet, ut patet. Utrum autem hac obiectio magis premet illos, qui internum quoddam discerniculum ponunt, quo rufius certificetur de Veritate propositionis parochi, (prout illis objicit Comptonus) viderint illi; mēa non interest pro illis respondere, à quibus tam procubilsum, quam eſſe possum ab opinione quacunque tolerata.

132. Obiectio 4. Si Parochi loquaſa eſſet Verbum Dei, ſequeretur, quod Deus affiſteret parochio ſicut tort Ecclesia. ¶ Negando ſequelam, vel diſtingendo. Si parochi loquaſa eſſet Verbum Dei ad aquatē, & ex prædicato intrinſico, concedo ſequelam, (nam tunc habetur ſe ſicut ſentī Propheta) ſi tantum eſt complementum illius, & per denominationem extrinſecam, provenientem ex omnibus illis, per qua locutio Dei præterita pervenit ad parochi notitia, nego ſequelam, vel ſubdiſtinguo: affiſteret Deus parochio ut parochio, & ut loquenti locutione derivata à revelatione præterita, concedo ſequelam, (nam ſic includit affiſtentiam exhibitam Ecclesia) ſpecificativè accipiendo parochum & sermonem illius, nego ſequelam: Nam licet parochos non pofit loqui falſum, quando revera loquitur nomine Dei, hoc eſt, eo modo quo Ecclesia vult eum loqui, pofet tamen ſimpliciter loqui falſum, & exteriorū ſimulare acſi loqueretur nomine Dei, & tamen non loqui nomine Dei, hoc eſt, non loqui dependenter à revelatione præterita. ſicut si Praetor fingeret aliquod edictum Principis, tunc revera non loqueretur nomine Principis, quia tale edictum non descenderet ex voluntate Principis.

133. Obiectio 5. Si audiam ab aliquo, in Ecclesia credi Mysterium Incarnationis, poteſt ille mihi reddere mysterium credibile, licet ille ipſe Incarnationem non credit: atqui talis vri- que non loquitur nomine Dei, nec proponit obiectum ex parte Dei: ergo ad credendum non requiritur, ut obiectum proponatur ex parte Dei. ¶ Cum Lugone n. 137. Negando minorem. Nam omne illud proponitur ex parte & nomine Dei, cuius notitia, qua mihi per hunc nuntium venit; ora & derivata eſt ex prima revelatione Dei: Deus enim revelat Incarnationem eā intentione, ut ad me per hominum minifterium perveniat. Quotiescumque ergo illa revelatione præterita obiectivè influit in notitiam qua ad me ve- nit, proponitur obiectum ex parte Dei. Econtra ſi non influit, non proponitur ex parte Dei, & ideo non pofet in tali caſu elici actus fidei; v.g. ſi parochus animo decipiendi proponeret aliquem articulum, putans eum nuptiam eſſe re- lauum, qui tamen revera ſit revelationis, tali caſu revelationis præterita non influeret in locutionem

illius parochi, & ideo non fundaret actum fidei, ut docet Lugo n. 136.

134. Objiectio 6. Vel resolvitur fides vltimò in revelationem mediatam ut mediatam reduplicativè, vel in eam ſolum ſpecificativè ſumptam: neutrū dici potefit. Non primum: quia revelatione mediatā quā talis, includit intrinſecē etiam revelationem immediatam ſeu præteritam: ergo jam reſolveretur quādū immediatē & vltimō in revelationem præteritam, qua tamen non eft immediatē nota. Non ſecundum dici potefit, quia revelatione mediatā ſpecificativè ſumpta, eft merum Testimonium humanum. ¶ Hoc argumentum eſſe sophisma, & habere instantiam manifestam in promulgatione edicti Cæſarei, facta per Praetorem, item in contraſtu faſto per procuratorem nomine ſui principalis: per hos autem loqui Cæſarem & Mandantem ſeu principalem certum eft. jam verò procedit argumentum. Vel vox Praetoris & Mandatarij accipitur reduplicativè, vel ſpecificativè, quando movent ſubditos ad obedientiam, vel alterum ad contrahendum. Non primum; ſic enim includit primam promulgationem factam in Curia Cæſaris, & mandatum factum à principali, qua tamen non percipiuntur à ſubditis & à contrahentē. Non ſecundum: ſic enim vox praetoris aut mandatarij, eft vox privatī hominis, & ſuo nomine prolata. Ad obiectiōnē ergo Respondetur direcťe, Fi- dem resolvi in revelationem mediatam quā talem Radicaliter, non verò quā talem formaliter, ſeu, quatenus eft denominatione defumpta à revelatione præterita. Porrò revelatione mediatā quā talis, Radicaliter, conſtituitur per totum illum apparatus, per quem immediatē perceptum fit audiētibus credibile, Sermonem parochi eſſe derivatum, & descendere à revelatione præterita. Idem dicendum de locutione Ecclesiæ. Quando ergo hujusmodi locutio nobis ita proponitur, ut fiat, credibile, eam descendere à revelatione immediata, & præterita, adeoque ut habens credibilem connexionem cum illa, jam non concipitur ut aliquid purè Humanum, ſed ut connexum cum aliquo divino. Hanc doctrinam breviter complexus eft S. Thomas in 3. diſt. 23. q. 2. a. 2. quaſtiū. 2. ad. 3. his verbis. Ad tertium (quomodo nemper per actum fidei discernatur fidelis ab infidelī) dicendum, quod fidelis credit homini, non in quantum homo, ſed in quantum Deus in eo loquitur, quod ex certis experimentis colligere potefit: infidelis verò non credit Deo in homine loquenti.

135. Objic. 7. Ad hoc ut parochus loquatur tanquam Minister & Nuntius Dei, debet habere intentionem loquendi ut Nuntius Dei: atqui haec intentione non eft necessaria ad hoc, ut ex propositione parochi nascatur in audiētibus obligatio credendi: ergo nec eft necessarium, ut parochus loquatur tanquam Nuntius DEI. ¶ Negando maiorem. Neque enim hic accipitur officium ministri aut internuntij in eo rigore, quo accipitur in materia de Contractibus aut

Sacramentis, vbi agitur de valore contractus, quo
alius tanquam principalis per ministrum, non suo,
sed nomine ipsius principalis operantem, obli-
gatur, aut operari censetur; sed accipitur in la-
tiore significations, prout quis concurrit ad pro-
pagandam aliquam veritatem ex intentione ipsius
principalis. Exemplum aptissimum est propa-
gatio legis humanae: nam ex communi stylo le-
ges humanae latae v. g. pro toto imperio, aut Ec-
clesia, non statim obligant, quando in curia pro-
mulgantur, ut probato in tract. de Legibus: sed
primum post certos menses, intra quos moraliter
possibile est, eam ad notitiam omnium pervenire.
Quando ergo hujusmodi legis promulgatio ad
aures alicuius pervenit intra vel post illos menses,
quomodoconque id innotuerit, etiam absque
interventu ullius publici ministri, elapsa termino
obligatur lege. Sic se res habet in propaga-
tione revelationis praterita. Verum quidem
est, quod regulariter loquendo, rustici non te-
neantur credere parochio, nisi quando illis loqui-
tur ex officio: nihilominus tamen, si aliqui etiam
in familiari & privato sermone mysterium expli-
care, possent adhuc rusticu redi credibile myste-
rium, si in tali persona attenderet doctrinam, fin-
ceritatem, veracitatem, vita integritatem, Ze-
lum animatum, & similia experimenta, de quibus paulo ante locutus est S. Thomas. Vno verbo,
tunc respectu rustici sufficenter loquitur
parochus, vel etiam alias, nomine Dei, quando
ex circumstantijs rusticu fit prudenter credibile,
loquelam talis hominis esse conformem revelationi
praterita, aut sensu Ecclesiae, sive hoc dicat
ex Cathedra, sive alio modo. Doctrinam
hanc agnovo celebris Scriptura Interpres P. Al-
phonsus Salmeron, Universitatis nostrae Ingol-
stadianae ornamentum disp. 33. in ep. ad Rom. in
cap. 10. super illa verba S. Pauli: *Quomodo cre-
denter, quem non audierunt?* ex quibus verbis infert,
nos verè Christum audire, quando Christi
predicatorem audimus, testante id ipso Christo:
qui vos audit, me audit.

Et haec de Refolutione fidei in generc. nam,
vt jam semel , iterumque monui , de resolutione
fidei simplicium , & qui motiva vniuersalia cre-
dibilitatis , quae habet tota Ecclesia , non possunt
penetrare , est specialis difficultas , de qua age-
mus infra.

CONTROVERSIA VI.

Vtrum Habitus Fidei nostræ posse influere in actum Fidei nixum revelatione privata.

136. **R**евелatio divina dividitur in publicam & privatam. Publica est, qua pertinet ad totam Ecclesiam, quatenus versatur circa articulos, qui toti Ecclesiae credendi proponuntur. Revelatio privata est, qua fit alicui persona privata,

proponens aliquid non propositum aut preponendum toti Ecclesiae, ut, si alicui revelaretur haec prædestinatio. Quaratur ergo, an nosler huius fidei posset influere in actum, quo alienigena ob revelationem privatam.

Prima sententia negat. Ita Cajetanus, Sotus, Canus, Bannez, aliquie Thomistae, sequitur P. Valentia. Altera affirmat. Cum qua,

DICO, eum, cui privata revelatione posse elicere actum fidei nostræ circa illam rationem & objectum illius. Probatur 1. In Con: Trid. sess. 6. c. 12. vbi quidem dicitur nihil de hoc puncto definitur, tacite tamen visatur supponi, dum ait: non nisi ex speciali revelatione sciri posse, quos Deus elegerat. Eodem Catherinus, Thomista, testis oculatus, dicit, hanc sententiam, quam noster P. Iacob contra Sotium in Tridentino acriter propagaverat, communī Patrum approbatione fusile dissipatam. Probatur 2. Ratione. Defacto non hujusmodi revelationes factæ, & cum ratione ratione credita sunt, ut patet in antiquis Patriarchis & Patriarchis, & etiam in personis novi instrumenti, ut constat ex vita S. Brigittæ, S. Francis Romanæ, & aliorum. Vel ergo hi credentes per habitum nostræ fidei infinitu, vel per abundantius omnino rationis: si primum, habent tentum: secundum vero irrationalitatem dicimus hoc quod est, revelationem esse privata vel publicam, non variat toto genere modis tendendi, aut obligationem credendi, sed obiectum formale, seu motivum, & in hoc modo nisi differentiationis materialis: ergo ex nullo fundamento probatur esse diversæ rationis.

137. Objicunt 1. S. Thomam, p. 12
8. ad 2. dicentem, quod fides innitatiret
ni facta Apostolis & Prophetis, non veritate
tioni alijs facta. g. Merito hoc dicere S. Thomam,
quia revelationes alij facta nondicitur
ad nos ex intentione Dei, cum non finibus
ad totam Ecclesiam pertinentibus.

Obiciunt 2. S. Scripturam ad Eph. 2.
vbi dicitur, nostram fidem esse supercessionem
supra fundamentum Apostolorum & Propheta-
rum. & Apostolum velle dicere, quod ad hunc
dem, qua tanquam ad salutem necessariam
exigitur, non requiratur privata revelatio non
non pertinentium ad totam Ecclesiam, sed illa
qua fundatur in doctrina Apostolorum & Pro-
phetarum.

138. Objiciunt 3. Ex nostra doctrina qui videtur, quod qui discredenter revelationes vate, sicut discredidit Zacharias Sacerdos, post inquam, talis esset haereticus, & incurrerentur eas ac poenas haereticis impositas. R. Negat sequelam, quia nomine haereticorum, intelliguntur contumaces contra definitionem Infidelium, Nihilominus talis peccaret peccato Infidelium, & perderet habitum fidei, ut docet Lugo n. 243. COX

CONTROVERSIA VII.

*Virum objecta Virtualiter tantum &
Implicitè revelata posse credi fide
divinā.*

§. I.

*Premittuntur aliqua pro statu Quæstio-
nis intelligendo.*

139 Notandum prīmū. Revelationem respectu aliquorum objectorum esse & dici explicitam seu formalem, respectu aliquorum verò dicti implicitam & virtualem. Illa objecta dicuntur explicita & formaliter revelata, quæ immēdiatē & in se sunt revelata, secundūm formalem & explicitum conceptum, ad quem significandum tales voces aut signa sunt instituta. v. g. quando Angelus dixit Mariæ: *Ecce! concipies filium:* erat revelatio formalis futuræ Incarnationis in vtero Virginis; & quidquid non est formaliter seueratione ratiocinatā idem cum significato horum verborum, illud non dicitur per illam revelationem esse formaliter revelatum. Virtualis revelatio dicitur esse respectu illorum objectorum, quæ licet vel realiter, vel ratione ratiocinata distinguantur ab objecto formaliter revelato, continentur tamen in illo, & ex illo per bonam consequentiam deduci possunt, adjuncta alia veritate, seu revelata, seu naturaliter cognitâ: v. g. hoc propositio: *Deus est homo*, est formaliter revelata. Jo. 1. per hanc ipsam revelationem est simul virtualiter revelata risibilitas Christi, si enim illi propositioni formaliter revelata adjungatur hec alia, naturaliter evidens: *Omnis homo est risibilis*: deducitur: *ergo Christus est risibilis*. Formaliter ergo revelatio dici solet immediata, virtualis vero mediatâ; non quidem in eo sensu, quo supra revelationem immediatam & mediataam de-
sumimus ex ordine ad causam efficientem, sed alio, scilicet in ordine ad objectum significatum. Præfens igitur quæstio est, an aliquando objectum tantum virtualiter & implicitè revelatum circu posse fide divinâ propter revelationem vir-
tualē.

140. Notandum 2. Tunc dici vnum virtualiter contineri in alio formaliter revelato, quando, vt dixi, per legitimam consequentiam potest deduci ex objecto formaliter revelato, juncto alio principio tanquam altera præmissa: hæc autem potest esse duplex; vel enim est etiam de objecto revelato, & tunc ambæ præmissæ erunt formaliter revelata; vel est de objecto evidente naturali evidentiâ: & hæc triplex est: Moralis, physica, metaphysica. v. g. Ciceronem fuisse Romæ Oratorem, est evidens evidentiâ moralis, nam licet physicè loquendo potuerint Historici fallere, moraliter tamen loquendo hoc est adeo impossibile, vt nemo nisi imprudentissimus possit

post lecta tot historicorum testimonia, & auditam communem omnium persuasionem, admittere ullam formidinem aut dubitationem. Evidētia physica est, quæ habetur per sensus, qui tamen faltem divinitus falli possunt; v. g. quod hic pates sit albus: vel quæ non est omnino imperturbabilis, quamvis ratione objecti non possit esse falsa, qualis esset ratio physica, quæ demonstratur, quod repugnet Infinitum. Evidētia Metaphysica est, quæ habet indispensabilem veritatem, & simpliciter pro omni casu necessitatē intellectum ad afflensum, v. g. quod totum sit majus suâ parte. Itaque quando vel ex duabus revelatis, vel ex una revelata, & vna evidente deducitur aliqua conclusio, dicitur illa Conclusio esse actus elicitus ab Habitū Theologiae, & ejus objectum dicitur esse virtualiter revelatum.

141. Notandum 3. Ea, quæ sunt virtualiter revelata, esse triplicis generis. Primum genus est eorum, quæ tanquam proprietates physice realiter distinguntur, sed connaturaliter semper comitantur essentiam, ut esse quantum, coloratum &c. Secundum genus est eorum, quæ sunt proprietates Metaphysicae, hoc est, formaliter tantum & ratione distincta ab essentia, ut esse risibile, locomotivum &c. Si quidem potentia ista non distinguntur realiter ab anima. Tertium genus est eorum, quæ tanquam singulare continentur sub ratione communi formaliter revelata: v. g. quod Petrus sit redemptus à Christo, continetur sub universaliter revelata, quod omnis homo sit redemptus à Christo.

142. Notandum 4. Objectum conclusio-
nis ex aliquo revelato deductum quæ deductum,
non esse objectum fide divinâ credibile, quidquid
affirmat Hurtardus Mendoza. Ratio est, quia assensus talis conclusionis non nititur ad aquatè &
immediate revelatione divinâ, & Veracitatem Dei,
tamen ergo revelatio dici solet immediata, virtualis
vero mediatâ; non quidem in eo sensu, quo supra
revelationem immediatam & mediataam de-
sumimus ex ordine ad causam efficientem, sed alio,
scilicet in ordine ad objectum significatum.
Præfens igitur quæstio est, an aliquando objectum
tantum virtualiter & implicitè revelatum
circu posse fide divinâ propter revelationem vir-
tualē.

Est ergo præfens controversia, vrum objectum hujusmodi conclusionis Theologicae, specifi-
cativè & materialiter sumptum, possit credi fide divinâ, si præcedat explicatio & penetratio con-
nexione illius objecti cum objecto revelato, quæ explicatio potest fieri per discursum Theologi-
cum præviū, vel etiam per claram aliquam ap-
prehensionem suaevam, quæ repræsentetur con-
nexio inter revelationem & objectum virtualiter
revelatum: queritur, inquam, vrum objecto
sic explicato, hoc est, cognitâ tali connexione
inter objectum & virtualem sui revelationem v. g.
inter hoc quod est: *Christum esse risibilem*, & inter
revelationem, quod Christus sit homo, possit
eliciti actus fidei divinæ dicens: *Credo Christum*

esse risibilem, quia Deus revelando ejus humanitatem revelavit etiam esse risibilem.

§. II.

Probabilior Doctrina diversis Conclusionibus traditur.

143. DICO 1. Objectum ex duabus propositionibus revelatis per legitimam consequiam deducibile, est sufficiens objectum fidei, potestque fide divina credi, etiam si ipsum non sit formaliter revelatum sub illis terminis, sub quibus ponitur in Conclusione Theologica. Exemplum sit in hac propositione. *S. Matthæus accepit Spiritum S.* dico hanc posse credi fide divinâ, propter duplarem revelationem, quarum vna Deus revelavit Spiritum S. venisse supra singulos Apostolos, & alterâ revelavit *S. Matthæum* fuisse Apostolum. Probatur Conclusionis. Illud omne est de fide, adeoque sufficienter revelatum, quod si fingatur esse falso, sequitur vel Deum esse mendacem, vel aliquam revelationem non esse positam, quâ tamen supponitur esse posita: atqui sic se habet objectum de quo disputamus: ergo &c. Major est clara: nam quando aliquod objectum non est sufficienter revelatum, tunc qui illud negaret, non possit redargui, quasi vel negaret Veracitatem Dei, vel negaret sufficientiam revelationis verè sufficientis, sed argueretur solum negare sufficientiam revelationis, reverâ non sufficientis: ergo id cuius falsitas non potest confundere cum Veracitate Dei & ejus revelationibus, est sufficienter revelatum, adeoque credibile. Minor autem facile probatur. Qui enim negaret *S. Matthæum* accepisse Spiritum S. cogere negare vnam ex his duabus propositionibus revelatis: scilicet, vel Spiritum S. non venisse supra singulos Apostolos, vel *S. Matthæum* non fuisse Apostolum: quodcumque autem horum ponatur esse falso, sequitur, vel Deum esse mentitum, vel alterum non revelasse.

144. Quæres, quo sensu Theologi communiter negent tale objectum, etiam ut deductum, esse credibile fide divinâ. Ratio dubitandi est, quia hoc quod est: esse deductum; nihil videtur superaddere, quâ connexionem objecti Conclusionis cum duabus præmissis revelatis: atqui hæc connexio semper debet attingi, quomodo dicatur credi objectum conclusionis Theologicæ: ergo frustrance videtur esse distinctio inter objectum ut deductum, & objectum ut explicatum.

Ego, ut ingenuè fatear, non video magnam utilitatem illius distinctionis, nec exstimo facile contingere, ut ejusmodi objectum aliter attingatur quam per actum fidei, adeoque ut explicatum. Nihilominus responderi potest cum Card. de Lugo n. 295. quod quando interveniunt duas quoddammodo conclusiones & duas Bonitates consequientia, vna quâ deducitur objectum formaliter revelatum ex revelatione & Veracitate; altera

quâ deducitur Conclusionis ex rebus revelatis, quâ inquam, tunc ideo Conclusionis Theologicae auctoratur actu fidei divinae, quia haec secunda notitia consequentia non pertinet intrinsecus ad motivum fidei sicut prior, & sic miscetur motu parte extraneum.

145. Quæres iterum: quomodo ergo solvendus esset actus fidei, credens Spiritum S. venisse supra Matthæum. *R.* Hoc modo, Spiritus S. venit supra Matthæum, quia Deus vere revelando venisse supra singulos Apostolos, & Matthæum esse Apostolum, revelavit eum vniuersitate supra Matthæum. Quodsi velis reflorem in forma Syllogismi, fieri hoc modo. Quoniamque Deus verax revelavit accepisse Spiritum S. & Spiritum S. accepit. Sed Deus revelando singulos Apostolos accepisse, & S. Matthæum esse Apostolum, revelavit hic opere S. Matthæum accepisse Spiritum S. ergo accepit S. Matthæum Spiritum S. Ecce! quomodo hoc objectum immediate neccatur cum Veracitate & Revelatione, quomodo non neccetur in Syllogismo Theologico, sed neccetur immediate cum duabus revelationibus, nempe S. Matthæum esse Apostolum, & Spiritum S. venisse supra singulos.

Veniamus nunc ad illas Conclusiones, ex una revelata, & altera evidente deduci possunt. De his

Prima sententia affirmit vniuersim, electam divinâ credibiles, seu rectius, earum objecta credibilitia. Ita Canus, Okam, Vega, Franciscus de Lugo, Ripalda.

Secunda Sententia vniuersaliter negat. Ita Greg. Ma: Capreolus, Cajetanus, Val. Cordua, Molina, Hurtad. Arriaga.

Tertia distinguit. Si enim proprietas deinde est Metaphysica, hoc est, formaliter tantum distincta ab objecto formaliter revelato, tunc possit credi fide divinâ, si vero sit realiter dicta, negat. Ita Suarez & Card. de Lugo.

Quarta sententia est Card. Pallavicini, qui aliter, & meo iudicio melius distinguit, cum quo

146. DICO 2. Ut objectum Conclusionis Theologicæ possit credi fide divinâ, non sufficit vniuersum, vnam præmissam esse revelatum, & alteram evidentem evidentiâ physica. Et contra AA. prima sententia. Probatur prima, à posteriori, ex absurdo. Hinc enim sequentia plura esse fide divinâ credibilia, qui nem concederet esse credibilia, v.g. nemo facile dicere esse fide divinâ credibile, quod Deus defacto celat suum concursum omni igni existenti in rerum natura. Certè hoc non est iam magis credibile fide divinâ, quâ fuerit tempore ignis Babylonici, tunc autem falso erat, Deum omni igni offerre suum concursum ad calefaciendum pallium applicatum, quia non calefecit pueros existentes in fornace. Sequela probatur. Hac enim conclusio deduci potest ex una revelata, & altera evidente hoc modo. Omnis causa operans habet concursum

concursum Dei oblatum ad talen operationem (præcindendo à diversis modis explicandi hunc concursum) Sed omnis ignis est causa operans calorem in passo applicato: ergo omnis ignis habet oblatum concursum. Min. est physice evidens. Major est de fide, si præcindamus a modis explicandi hunc concursum, quia de fide est, quod Deus posset ignem ab operatione impedire. Eodem modo est fide divinâ credibile, B. Virginem fuisse gravatam vero, sicut gravantur aliae feminæ.

Probatur Conclusio 2. Ex supra dictis. Illa solumentum fide divinâ credibili, qua si ponantur esse falsa, deduceretur, vel Deum esse mentitum, vel non revelasse, quod tamen defacto revelavit. atqui potest ponit esse falsa conclusio deducta ex vna revelata, & vna physice evidente, absque eo quod dederetur Deum esse mentitum, aut non revelasse, quod revelavit. Ergo &c. Minor probatur in exemplo allato, quia falsitas hujus Conclusionis: ergo omnis ignis habet paratum Di concussum: potest sufficienter refundi in falsitatem hujus propositionis physicè tantum evidens: Omnis ignis defacto calefacit. & falsitas hujus: Ergo B. V. fuit vtero gravata: potest refundi in falsitatem hujus: Omnis prægnans gravatur vico: atqui per hanc falsitatem nec asseritur Deus mentitus, nec tollitur aliqua revelatio, vt pater: ergo &c.

147. DICO 3. Sunt tamen aliqua credibilia fide divinâ, qua Deus non revelavit immedietè & explicitè in particuliari, sed tantum in genere, ex qua generali revelatione posunt discursus Theologico deduci. Pro cuius probatione

Supponendum est, quod in Ecclesia sit potest definiendi aliqua, quorum explicita revelatio non habetur in Scriptura: v. g. hunc vel illum esse Sanctum: vel si sunt explicitè revelata, verbi tamen obscuris seu æquivocis, quorum interpretatio pertinet ad Ecclesiam, qua potest definiri, quis sit legitimus sensus illorum, v. g. quod per hac verba: Accipite Spiritum S. &c. facie in initia porest absolvens Sacramentaliter: vel denique, quia talis revelatio non est nobis sufficienter applicata, quia consistit in Verbo non scripto, nempe traditione, vt, quod parvuli sunt Baptizandi. Hoc posito

Quando Ecclesia aliquid hujusmodi definit, illud est fide divinâ credibile, vt dominus communiter Theologi: atqui talia non sunt formaliter & explicitè revelata, vt ostensum est, sed tantum implicitè & in genere. Ergo aliqua sunt credentia, que non explicitè sunt revelata.

Itaque Veritas articulorum ab Ecclesia definitorum, deducit potest discursus Theologico hoc modo. Ecclesia in proponendis & definiendis dogmatibus per Concilium legitimè congregatum & confirmatum, non potest errare. (& hoc est revelatum in Scriptura, dicente, quod sit Columna & firmamentum Veritatis) atqui Concilium Tridentinum legitimè congregatum & Confirmatum,

tum, definit, quod per Consecrationem fiat conversio panis in corpus Christi &c. ergo datur talis conversio. Hac Conclusio, cuius objectum est fide divinâ credendum, non est formaliter & explicitè revelata, sicuti, quod Verbum Caro factum est: & deducitur ex vna revelata, & alia propositione, qua confat naturali experientiâ, & morali evidentiâ, nempe Concilium fuisse legitimè congregatum, confirmatum, & hoc definitivè: ergo vera est conclusio, nempe quod aliqua non formaliter revelata in Scriptura sunt fide divinâ credenda.

148. Aliud exemplum & expeditius sit hoc. De fide est, omnes descendentes ab Adamo (exceptâ B. Virgine) esse conceptos in peccato originali: at verò, quod ego & tu sumus conceputi in peccato Originali, non est explicitè & formaliter revelatum, quia non est revelatum nos descendisse ab Adamo, nam hoc est prædicatum separabile à substantia. Jam ergo minor propositiō, ex qua illa Theologica Conclusio deducitur, est solum naturaliter evidens. Quod autem vnicuique sit credendum, se esse conceptum in peccato originali, se esse redemptum à Christo &c. constat ex symbolo fidei, in quo dicimus: Qui propter nos homines, & proper nostram salutem descendit de Cœlo &c.

Cum ergo, ut vidimus, aliqua objecta Theologicarum Conclusionum sint fide divinâ credibilia, alia non item, querenda est regula cognoscendi & discernendi objecta credibilia à non credibilibus: quam quidem Regulam nos facile deducemus ex nostra doctrina, quam suprà tradidimus de resolutione fidei divinæ, vnde & illa doctrina confirmabitur.

149. Notandum est cum Card. Pallavicino, aliqua revelari à Deo in genere in hunc finem, vt credantur solum in genere, v. g. Deum cognoscere omnia cognoscibilia sine imperfectione, neque tamen voluit Deus vt in particuliari crederemus, quod Deus cognoscat chymaras, neque enim hanc intentionem manifestavit, neque etiam revelavit, quod Chymara sit objectum cognoscibile sine cognoscens imperfectione. Alia verò Deus revelavit quidem in genere, sed in eum finem, vt crederentur in specie & individuo: qua intentio plerumque ex ipsa materia & circumstantiis colligi potest: quia verò inconveniens fuisset, singula per immediatas revelationes revelare & enumerare, sufficiebat revelatio Generalis, determinabilis deinde & applicabilis objectis particularibus per revelationem mediata. Hoc posito

150. Regula hæc constitui potest. Quæ revelantur à Deo generatim priore modo, non sunt objecta fide divina credibilia in particuliari & individuo: quæ verò revelantur generatim secundo modo, objectum individuale evadit credibile fide divinâ. Ratio est, quia illa generalis revelatio derivatur ad particularia, mediante aliquâ evidentiâ morali, seu experientiâ morali,

qua à DEO eum in finem inducitur, vt sit complementum locutionis generalis in ordine ad credendum objectum particulare, cuius fidem DEUS in illa generali revelatione intendit. Hujusmodi complementum est evidētia naturalis quam habemus, quod Petrus descendit ab Adamo: item evidētia moralis, quod Tridentinum fuerit legitimè congregatum: per has igitur evidētias particularizatur & applicatur objectis particularibus revelatio generalis Dei, & quidem ex prima ejus intentione.

151. Declaratur amplius. Ad hoc ut sit de fide, Petrum esse redemptum à Christo, debet hujus propositionis falsitas vel arguere Deum mendacem, vel debet negari aliqua revelatio Dei, qua tamen defacto est locutio Dei, ex regula generali paulo superius tradita: atqui si illa evidētia moralis, quod Petrus descendit ab Adamo, non esset complementum locutionis divinae, tunc nec argueretur Deus mendax, nec negaretur aliqua revelatio qua defacto datur: ergo ut illa proppositio sit de fide, debet evidētia illa moralis esse complementum locutionis divinae. Minor probatur. Nam falsitas illius propositionis, quod Petrus sit redemptus à Christo, refundenda esset in falsitatem illius evidētiae naturalis, quod Petrus descendit ab Adamo, atqui sic Deus non argueretur mendax: quia adhuc verum esset, quod omnis homo descendens ab Adamo esset redemptus: ergo si est de fide, Petrum esse redemptum, debet falsitas hujus propositionis tollere aliquam locutionem Dei: atqui nihil tollit præterquam veritas illius evidētiae naturalis: ergo illa debet habere rationem locutionis divinae.

152. Doctrinam hac Conclusione traditam agnoscit Suarez *disp. 3. scđ. II. n. II.* reddens rationem, quare sint de fide credenda qua Ecclesia definit, his verbis. *Quia, quod Ecclesia definit, Deus per Ecclesiam testificatur. Ecclesia autem definit talam veritatem in se ac formaliter ergo jam Deus illam in se ac formaliter testificatur: ergo eo ipso est constituta sufficienter sub objecto formaliter fidei: nam testimonium divinum idem est, & aequum certum, sive per seipsum, sive per Ecclesiam, vel alium ministrum NB. Deus illud præbeat. Ita Suarez.*

153. Quando igitur Theologi aliqui dicere solent, non dari in Ecclesia nova dogmata de novo credenda, plus dicere nolunt, quam quod nihil incipiat de novo esse de fide formaliter & explicitè, quod prius non fuerit de fide radicaliter, implicitè, & virtualiter, quatenus nimis Ecclesia ea solum definit explicitè credenda, qua per assistentiam Spiritus Sancti cognoscit containeri virtute in objecto jam antea formaliter revelato. Et hoc sensu (inquit recte Card. Pallav.) verum est effatum commune: *Non datur nova revelatio in Ecclesia.* significat enim, non dati revelationem, qua non sit complementum revelationis præterita; non tamen significat, non dari novam locutionem quandam Dei, qua sit explicatio & com-

plementum revelationis antiquæ, ita ut reddatur nobis de fide, id quod antea non erat de fide, sicut scilicet Deus per Ecclesiam explicat, de quibusnam objectis particularibus locutus sit, quando edidit revelationes universales.

154. Hinc vterius inferunt DD. dicti men inter Doctrinam Conciliorum & inter Scripturam Canonicam. Nam Scriptor Canonorum scribit independenter à revelatione alia praedicta & alteri facta: Ecclesia autem in Concilio evolvit revelationes antea factas, & ideo non potest condere novam Scripturam Canonicam, propter defectum revelationis nova.

. §. III.

Applicatur Regula tradita particularibus exempli.

Solent à Theologis adduci varia exempla Conclusionum Theologicarum, de quibus dubitatur, an sint credibiles fidei divinæ, in quibus non omnes satis consequenter procedunt.

155. Quæritur ergo primo, an sit fidei divinæ credibile, me carere gratia sanctificante, quod in me experior affectum liberum peccatum sum graviter; quia universaliter revelationum de proprie peccatum mortale privati hominem gratiam sanctificante. Quæritur 2. An à me post fidei divinæ credi, hunc infantem à me baptizatum, esse verè justificatum, quia evidenter in me omnia necessaria adhibuisse, & aliunde ratiocinatiter revelationum est, omnem infantem nisi baptizatum, esse justificatum. Quæritur 3. An sit fidei divinæ credibile, infantem non à me, sed ab aliis baptizatum, esse justificatum. Quæritur 4. An sit fidei divinæ credibile, hanc numero baptismi consecratam. Quæritur 5. An sit de fide Clementem IX. Estè Vicarium Christi, & testificum Maximum. De hoc ultimo agimus sequente. nunc breviter de prioribus,

De tertio & quarto exemplo, communice vera Theologorum sententia docet, non effecta fide divinæ credibili: quia non apparet ratio, quid Deus revelationes illas generaliter ordinaverit ad nos obligandos, ut hac taliter particulari credamus, præfertim cum contineat hoc sacramenta sibi vel ex malitia vel impotenti invalidè administrari. Neque refut, quod Ecclesia proponatur adoranda: nam recte docet Hugo, quod etiam non credatur fide divinæ, esse consecratam, adhuc sit adoranda, non vero nisi conditionate, sed etiam absolute, quia immo sine sufficiente fundamento privantur effigie nostro, & cultu debito. Sic etiam, inquit Hugo, Pater est obligatus alere filios, quod esse præsumere esse suos, licet posset quandoque sine imprudentia formidare, an sint filii.

156. Quod attinet ad primum & secundum exemplum, Autores non conveniunt. Plus affirmant, quos sequitur Suarez, Hurtado, Lugo, Ripalda. Negant, Majot, Okam, Go-

brief, Capreolus, Cajetanus, Thomistæ, cum S. Thoma, quos sequitur Molina & Ariaga. Ego de his exemplis idem dicendum existimo, quod de prioribus. Loquor autem semper de fide obligatoria, nolo enim disputare de fidei actu ad quem non obligemur, qualem admittit Ripalda. Ratio negandi est, quia Revelationes generales tunc solum videntur habere locum, & valere ad inducendam obligationem credendi particularia, quando motiva credibilitatis, per quæ applicari ait revelatio generalis rebus particularibus, quando inquam, sunt eiusmodi, ut per se loquendo possint etiam alijs fidelibus applicari ad objectum tale particularē credendum: sic enim revelatio generalis de aliquo objecto in genere, fit etiam generalis de quovis objecto particulari: v.g. motiva credibilitatis quæ habeo ad credendum, me esse redemptum à Christo, etiam probant de Petro, Paulo &c. & ideo non tantum mihi de me, sed mihi etiam de Petro, Paulo probant, & contra his de me, atqui motiva credibilitatis, qua mihi probant, infantem à me baptizatum esse justificatum, & me carere gratiā ob peccatum à me commissum, hoc ipso quia consistunt in experimentali cognitione propriâ, non possunt alijs fidelibus applicari, & ideo non videatur Deus ad hac objecta credenda voluisse me in particulari graviter obligare: nemo enim in se agnoscat gravem obligationem credendi, quod Deus ipi in particulari per talēm experimentalem cognitionem loquatur, sicut agnoscō, quod Deus mihi per motiva credibilitatis, ex quibus iudice me descendere ab Adamo, velit significare, me esse redemptum à Christo, & ad hoc credendum me obligare; nempe quia hæc obligatio conducit ad debitam reverentiam Christo exhibendam &c.

§. IV.

Vtrum sit fide divinâ credibile, Clementem IX. esse verum Pontificem, & Concilium Tridentinum fuisse legitimum.

17 NON est sermo de Pontifice, de cuius electione, num legitima fuerit, potest prudenter formidari; sed est sermo de illo, de cuius legitima electione, & universalis acceptatione tam parum potest prudenter dubitari aut formidari, quam parum potest prudenter formidari ab homine litterato, utrum aliquando Romæ exstiterit Cicer.

Prima sententia negat, id posse fide divinâ credi: idemque docet de Concilijs, non posse credi fide divinâ, ea fuisse legitima & legitimè confirmata, quæ à tota Ecclesia pro talibus sine contradictione habentur, & quorum definitionibus nemo audet contradicere. Ita Turrecremata, primus Generalis Inquisitor in Hispania, Cajetanus, Canus, Cordubensis, & plures alij apud Castro Palao.

Secunda sententia, meo judicio verissima, communique fidelium sensu consentanea, affirmat. Ita, quantum scio, omnes impressi auctores Societatis.

Probari solet hæc sententia primò, auctoritate Martini V. qui in Bulla relata in Concilio Constantiensi, statuit, ut ab Hæreticis, qui Ecclesia Catholicae reconciliari volunt, primùm omnium exigatur, ut credant, Papam canonice electum, qui pro tempore fuerit (nomine ejus expresso, v.g. Clementem IX.) esse successorem Petri, & habere supremam potestatem in Ecclesia Dei. In qua constitutione supponit Pontifex, esse objectum fidei divinæ, Clementem IX. hoc Anno quo hoc scribo, 1668. sedentem, esse Successorem S. Petri.

158. Respondent aliqui, illam Constitutionem non exigere fidem absolutam, sed virtutem conditionatam, nempe, si talis Pontifex sit canonice electus. Hæc tamen responsio non videretur planè satisfacere. Si enim ab hæreticis tantum exigebatur, ut in genere crederent Papam esse Successorem Petri, ex hypothesi quod sit legitimè electus, quid opus erat exigere, ut adderetur nomen singulare? hoc sane videtur consulet additum, ad pracludendas fraudes & dolos, quibus alioquin intentio Pontificis eludi posset. Fingamus enim quod ille Pontifex ab hæreticis reversis nominatus postmodum approbasset aliquod Concilium, vel cum Concilio aliquid definitiveret, hæretici illi vi sua professionis factæ non sufficienter obligati credere absolute hujusmodi articulos, sed tantum conditionatè, nempe si concilium sit à Papa legitimè electo confirmatum, potuissent deinde facile excogitare modum impugnandi electionem, prout defacto plurimum Pontificum electiones quasi iniquas, Simoniacas &c. infestant, quibus omnibus inconvenientijs occurritur, si compellantur credere absurdum, hunc numero Papam esse successorem Petri, sicut compelluntur absolute credere, Vicariatum esse à Christo institutum.

159. Probari solet 2. Si non est de fide, Clementem IX. esse verum Pontificem (& sic de alijs prædecessoribus) poterimus formidate licet, ne ejus definitiones fallant, ex defectu Assentientia Spiritus S. quæ tamen Petro ejusque successoribus, non vtique fictis & apparentibus, sed veris & legitimis, promissa est, & sic cum totius Ecclesiæ confusione & periculo discordia, poterunt omnia Pontificum Decreta admittere formidinem; adeoque nec agnosceretur obligatio credendi quæ in Concilijs definita sunt, sicut tandem evertetur Fidei Regula & Judex Controversiarum.

Respondent aliqui, assensum fidei divinæ, quem præbere debemus Pontificijs decretis, non requirere, ut fide divinâ credatur esse verus Pontifex, à quo illa decretalia procedunt, quia etiam pseudopapa, habitus ab Ecclesia pro legitimo, est infallibilis, Deo nimis in Bonum Ecclesie amplete

plente defectum, vt docet Lessius lib. 2. de Just. c. 35. dub. 25. n. 146. & Tanner, ac proinde nullum periculum erit, ne Pontificum decreta in dubium vocentur.

Hac tamen responsio sufficiens non est. Deberent adversarij adferre Testimonia Scripturæ, quibus promittatur Pseudopapa illa infallibilis Assistentia Spiritus Sancti. Quodsi afferant illa, quibus jubemur audire Ecclesiam, & quibus promittitur Ecclesiae, quod nunquam sit erratura, vt pote Columna & firmamentum veritatis, & inde velint colligere, ad providentiam Dei spectare, vt etiam Pseudopapam & pseudoconcilium ita gubernet, ne inducent totam Ecclesiam in errorem, ego meliori jure dicam, & ex illis locis colligam, & quidem magis consentaneæ verbis, ad providentiam Dei spectare, non permittere, vt Ecclesia tota erret circa Papam, recipiendo vt legitimum, qui ratione impedimenti occulti sit incapax, qualis esset, non Baptizatus. An non hæc providentia potius decet Deum, quam vt permittat aliquem à tota Ecclesia vt Christi Vicarium & Caput Ecclesiae visibile coli, qui quidem talis revera non sit, habeat tamen assistentiæ extraordinariæ privilegium? Quando enim Petro dictum est.

Supra hanc Petram edificabo Ecclesiam meam: omnes Catholici fatentur, promissionem factam esse Petro & Successoribus ejus: Adversarij volunt, promissionem etiam si extendere ad Pseudosuccessorem: hoc, inquam, vim infert textui. primò quia successor putatius non est simpliciter & absolute successor, sicut homo pius aut putatius, v.g. monstrum, non est simpliciter homo. Secundò, quia hoc ipso quod Christus promiserit, Ecclesiam suam fundandam esse supra Successores Petri, promisit etiam, se semper de successore provisurum: quis autem dicat, putatius successorem esse opus divinæ providentia?

Confirmatur exemplo simili. Si Deus promitteret Imperatori vel Regi perpetuitatem Imperij aut Regni his verbis: *Super te & tuos posteros fundabo Romanum Imperium aut Regnum: quis auderet aut poster prudenter ambigere, quin Deus duo promitteret: primum, quod semper sint futuri veri posteri: secundum, quod ex illis unus sit Imperio præfuturus? quis diceret, satisfacturum Deum promissioni, si fieri permitteret, vt per impostulatum infans supponeretur ac si esset ex posteris Imperatoris, & deinde Imperio præceretur? Par modo, quando Deus Petro promisit, quod super ipsum & Successores ejus vellet fundare Ecclesiam suam, & assistere ne errent; profectò duo censendus est promissione: primum, quod non permitteret decessus in Ecclesia Successorem verum Petri, saltem pro eo tempore, quo est necessitas aliquid definendi. Secundum: quod tali Successori velit assistere.*

160. Probatur nunc Conclusio ex principijs supra positis & probatis. Illud est objectum fidei divinæ credibile, quod Deus intendit vt crederetur in particulari, quando aliquid revelavit in

genere: atqui quando Deus revelavit in genere suam Ecclesiam esse gubernandam per decisiones & decreta à Petro & Successoribus eius, tanquam Vicarij suis, intendit, vt crederetur in particulari, illum esse successorem Petri, quod tota Ecclesia pro tali sine contradictione respiceret, & qui non nisi per schisma repudiari possit, qualis est hodie Clemens IX. ergo vera est conclusio. Major superioris declarata est. Motivum & causa insitendi in ecclesia Vicariatum Christi, fuit, vt haberemus certam, externam & sensibilem Regulam, ac fiduciam. Controversiarum in rebus fidei: atqui hec intentione frustraretur, si non crederetur in particularium esse legitimum Papam, qui ab omnibus gnosceretur habere potestatem definendi & governandi Ecclesiam: impossibile enim est, ut ejus definitiones credere, nisi credamus ea de propositionis nomine Christi: atqui non efficiuntur politæ nomine Christi, si is qui proponit non verus Vicarius Christi, non enim loqueretur nomine Christi, sed falso putaretur loqui. Ergo.

Confirmatur. Quando Christus revelavit, se velle per suum Vicarium judicare Controversias Fidei, vtique voluit eo modo hoc creditum, modo potest nobis Vicarius esse Judex & Regulus, atqui non potest nobis Vicarius Christi esse Judex & Regula, si consideretur solùm in generis specie, & non in particulari: ergo voluit omnes in particulari aliquem certum Vicarium & Judicem, atqui non aliud, quam illum, quem talem tota veneratur Ecclesia. Ergo &c.

161. Confirmatur iterum à simili. Quod Deus Ecclesia revelavit, quatuor Evangelia esse Scripturam Canonicaam, tunc immediatè formaliter non revelavit, Evangelia impensis, qua nos in manibus habemus, eo contra nos impressa sunt, esse Verbum Dei, & carens additamento, aut detractione, vel corruptiōnē tabili: hoc inquit Deus non revelavit formiter & immediatè, sed hoc deducitur tanquam Conclusio Theologica ex vna revelata, & etenim certitudine, hoc modo. Liber Evangeliorum traditus Ecclesiæ ab Apostolis, est Verbum Dei. Sed Liber Evangeliorum quem in manibus habemus, est sine corruptela notabilis illi liber qui traditus est Ecclesiæ ab Apostolis: ergo est Verbum Dei, seu Scriptura Canonica. Quo nunc ex adversarijs, ac objectum hujus Conclusionis, non quidem vt deductum, sed veniatum, sit fide divinâ credibilis: Non negamus, alioquin nullus determinatus textus in toto Evangelio (& eadem est ratio de alijs Scripturis Canonicas) esset fide divinâ credibilis: ergo est deinde credibilis quivis textus particularis, non pro conditionatè, si non sit corruptus: sed absolute, ergo Deus revelando in generis intendit fidem in particulari: nihil enim est de fide, quod Deus non intendit, vt crederetur. Quero vitem, vnde adversarij colligant, Deum sic intendit, sanè ex nullo alio capite, quam quia Deus vo-

in gen
per defini
ribus eis
debet a
ri, quae
ne comp
ari poss
ra est con
tra illi
e. Min
ndi in fa
emus os
te. Judic
hac inter
arculis
mimib
ndi & p
et, ut
as ear al
sefceptu
ir modi
stent m
Engla
revolut
omittere
credi, qu
Regula
elle juan
genera in
plum em
m & quan
quem k
li. Qua
Evangeli
medie a
imperi
temu q
tere can
apelli or
it fome
tangue
& econ
vangelio
l. Veneti
in nasc
li illi ip
dis: ego
a. Qu
cijum Co
v. repre
negabim
co. En
tris Can
est deb
non nos
absolu
t fidein
t. Deo
victori
tendens
Deus vo
lant

uit penes nos existere & afferuari Verbum Dei incorruptum ad nostram in fide instrunctionem: ad hoc autem non sufficeret credere praeceps, Evangeliorum librum esse Canonicum, si non sit corruptus: sed debet credi absolutè: adeoque Deus voluit hoiplum credi, quod est: *non esse corruptum*, & sic certitudo illa moralis est complementum locutionis divinae, & qua tale assumit certitudinem metaphysicam per denominationem extrinsicam à conjunctione cum revelatione generali.

Pari modo philosophandum est de Summo Pontifice, qui est constitutus Interpres Verbi Dei, neque dicendum est, Deum revelasse quidem in genere, suam Ecclesiam gubernandam esse per suum Vicarium, qui sit Judex Controversiarum fidei, voluisse tamen à nobis in particulari & absolute credi, illum esse suum Vicarium, qui pro talis sine contradictione agnoscat: adeoque hæc agnitus erit complementum illius revelationis praeterite generalis, & quasi confusa.

§. V.

Solvuntur Objectiones.

161. Objiciunt primò & principaliter. Illud non est objectum fide divinâ credibile, quod non est sufficienter revelatum. Sed Clementem IX. esse verum successorem Petri, non est sufficienter revelatum. Ergo &c. Minor probatur. Illud non est sufficienter revelatum, quod non connectitur cum revelatione generali, mediante certitudine tantà, qua sufficiat, ut singulare fine villa prudenti formidine judicari possit contingit sub Generali: sed ita se res habet in casu nostro: ergo &c. Minor probatur. Ad hoc vt Clemens IX. sit verus successor Petri, debet esse Baptizatus: sed hoc non habetur ex sufficienti morali evidentiâ, prout ex aliquor infantum Baptismo supra dictum est: quia poslet de tali Baptismo prudenter formidiari. Ergo &c. g. Negando minorem, & paritatem inter certitudinem Baptismi Clementis IX. & aliorum infantum. Discremen autem originaliter desumendum est ex eo, quod moralis certitudo Clementem IX. esse Baptizatum, connectatur cum motivis credibilitatis, quod sit legitimus Papa. Itaque Baptismus Clementis IX. nobis aliter & certius innoteſcit, quia Baptismus alterius infantis: Nam hujus certitudo desumitur vñice ex Testimonio hominum, & ex bonitate ac sufficiente doctrinâ ministri, & sapè ex vnius solius hominis testimonio, quæ omnia admittunt prudentem formidinem, nec sunt digna creditu, quod Deus ea non permitat fallere. At verò Certitudo Baptismi Clementis Papa innoteſcit per hoc, quod Deus revelavit suum Vicarium esse Judicem infallibilem fidei, & ea quæ credenda proposuerit, esse credenda tanquam à Deo dicta: & quia hanc vñiversalem revelationem voluit credi circa singularia, ut probavimus, ideo tenemur credere Vicarium Christi

in singulari tunc, quando haberur ea moralis certitudo, quâ major requiri, & de via ordinaria haberi non potest; hæc autem est, quando à tota Ecclesia (quam non est ullo modo probabile aut formidabile, posse Deum permittere errare circa caput suum visibile) pro Vicario agnoscatur: ergo quandocunque adhuc hæc certitudo moralis, illa sufficit ad firmiter credendum, quod revelatione illa Generalis se extendat ad talem numero hominem, & quod ad Dei providentiam pertineat, non permittere, ut nos hæc moralis certitudo fallat, estque complementum revelationis generalis hæc vñiversalis acceptatio. Ergo à primo ad ultimum, rametsi Baptismus Clementis spectati secundum suum esse privatum, non habeat eam certitudinem moralē, ut sit objectum fidei directum, nihilominus postquam habemus moralē certitudinem sufficientem ad hoc, ut credamus hunc hominem esse verum Christi Vicarium, hoc ipso indirecte & implicitè ac consecutivè habemus fundamentum sufficiens credendi, esse Baptizatum, quia Baptismus est jure divino requisitus.

Confirmatur à simili. Non est objectum fide divinâ credibile, nec fundatum in sufficienti morali certitudine, quod hic numero homo sit verus Sacerdos: si tamen contingere, prout contigit non semel, ut in elevatione hostia videamus Christum in specie humana, vel si videmus ex hostia à Judæis puncta sanguinem effluere, tenemur hoc miraculo credere, illam hostiam esse consecratam, & sic indirecte simul crederemus, illum hominem esse verum Sacerdotem, qui illam hostiam consecravit.

163. Objiciunt 2. Ex nostra Conclusione sequitur, Schismaticos esse Hæreticos: consequens est contra sensum communem. Schismatici enim non dicuntur peccare contra fidem, sed solum contra charitatem, utpote scindentes unitatem inter fideles. Sequela probatur. Quia Schismatici dicuntur, qui licet in genere credant, Papam esse Vicarium Christi, negant tamen hunc hominem in particulari esse Papam legitimè electum, atqui secundum nos hoc est objectum fidei, & omnis qui negat aliquid objectum fidei, est hæreticus. g. Negando sequelam. Ad hæresin formalem enim duo requiruntur, primum, ut objectum fide divinâ credibile sufficienter applicetur, ita ut cognoscatur obligatio credendi. Secundum, ut posit in foro externo probari difensus, & sufficiens applicatio: utrumque apud Schismaticos plerumque deest. Nam imprimis propter auctoritatem contrariae opinionis, & insufficientem penetrationem nostrorum fundamentalium, non applicatur illis objectum ita, ut nascatur obligatio credendi: vnde licet objectum sit fide divinâ credibile speculative loquendo, hoc est, quia à parte rei substat divina revelationi, attamen practicè non est cuivis intellectui proximè credibile. Secundò: etiam si illis applicaretur, & ideo dissentiendo peccarent contra fidem,

Y y

fidem,

fidem, non propterea essent censendi inter haereticos; non possunt enim Schismatici convinci de sufficiente applicatione, propter probabilitatem contrariae sententiae. Caterum, sapè Schisma est coniunctum cum Haeresi, quia sapè Schismatici ita negant hunc esse Papam, quia negant, penes Ecclesiam Romanam esse Vicariatum. Immò omnes Schismaticos pertinaces crediderim posse esse suspectos de Haeresi.

164. Objici posset 3. Si nostra sententia vera est, sequitur perperam & frustra introducta esse impedimenta Juris humani, ad irritandam electionem, etiam quando sunt occulta. v. g. si electio sit Simoniaca, vel non habens debitum numerum suffragiorum, nempe duas tercias &c. consequens est absurdum: ergo &c. Sequela probatur. Nam juxta nostram sententiam pertinet ad divinam providentiam, non permittere fieri electionem irritam cum tali impedimentoo. econtra illa leges supponunt posse fieri talem electionem, quam illa leges irritant. Quodsi ergo haec leges posunt irritare electionem factam cum impedimento occulto, taliter electus erit tantum Pontifex apparen, etiam postmodum à tota Ecclesia acceptetur, quia juxta regulam juris, quod ab initio vitiosum est, tractu temporis non convalescit.

Responderet recte Card. Pallav. n. 141. illas leges nec habere, nec posse habere locum, nec intelligendas esse nisi de prima electione quam faciunt Cardinales, per quam electionem non redditur adhuc fide certum, quod electus sit verus Pontifex. At verò, (inquit citatus Cardin.) licet illa electio ex occulto impedimento fuisset irrita, adhuc sequeretur alia electio, nullo jure positivo irritabilis, quam facit rota Ecclesia, acceptando illum hominem pro vero Pontifice. Hæc enim acceptatio licet moveatur ex errore precedente, non est tamen conditionata sed absoluta. Melius quippe est, Ecclesiam habere pro vero Pontifice aliquem, qui fuerit invalidè electus, quam ignoranter carere vero Pontifice, & eum pro tali venerari, qui reipsa non sit.

165. Dicendum proinde est, in casu quo electores ordinarij elegissent aliquem habentem impedimentum irritans juris humani, penes totam Ecclesiam esse potestatem providendi sibi de capite legitimo, supplendo omnes Juris defectus, ne maneat acephala: censetur autem eligere eum quem acceptat. Hanc potestatem eligendi quasi secundò per acceptationem, supplendo omnes juris defectus, esse penes Ecclesiam, convincitnr imprimis argumentis allatis pro Conclusione. Deinde declaratur dupliciter. Primi à paritate. Si enim ob incommodum simile, nempe, ne Dominia rerum essent incerta, jure civili, immò in quibusdam casibus etiam jure gentium, & naturali, introductus est modus acquirendi per Usucaptionem seu Prescriptionem, cuius beneficio, dependenter ab errore, fit aliquis

rei Dominus ille, qui antea non era Dominus, multò magis expedīt, non esse in incerto arbitratorem divini Vicarij: atque adeo de jure divino & naturali est, vt, quicunque bona fide acceptatur ab Ecclesia pro tali, evadat talis, etiam prius non fuisse. Secundò, id declaratur exemplo & ratione quæ affertur in lege Barbari de Officio Prætorum. vbi habetur casus, quid servus fugitivus fuerit electus Prætor, cum tam talis dignitas ratione servitutis incapax esset, quare dubitatum est, an ejus acta valere. Respondit Vlpianus contra Pomponium in his verba, (qua deinde vim legis acceptemus) verum pato, nihil eorum reprobari: hoc enim homo natus est: cum etiam potuerit populus Romanus decernere hanc potestatem, sed eti scivissi feruimus, liberum efficeret. Quod Jus multo magis in imperatore (nos dicimus in Pontifice Maximo) continentur est.

Dices. Ecclesia Acephala non potest subsistere in Constitutionibus præteritis Pontificum. Hanc non esse dispensationem, quia nulla constitutio inductiva impedimentorum entitetur aut extendi potest ad talen casum, quo non impedimentum non prodest, sed obesse, in effectu in causa, vt haberetur pro vero Vicario, tantum esset existimatus, & per consequentiam, nec acta valerent, nec definitiones tenerent. Et autem contra essentiam legis, esse per se non vlam.

166. Notatu dignum est, quod hic multa Esperanza, quod tunc primum incipiat esse electio, hunc numero hominem pro tempore electum, esse verum ac legitimū Pontificem, quandoque aut ferè tota multitudo fidelium confitetur uniformiter assentiri legitimitati electionis, an jam tot ac tales assenserent, vt prudenter dubium non possit, quin reliqui in eandem sententiam ituri sint, inspectis circumstantiis quæ in loco proximo electioni innotefecerunt. Hæc doctrina verissima est, & favet sententia communis, asserenti, ad actum fidei divinae & supernaturalis non requiri, vi motiva creditibilitas quibus insit, contineant aliiquid inatingibile ab actu naturali. Nam cum ita acceptatio seu confessus fidelium fiat successivè, per partes ejusdem omnino rationis, & possit assensus omnium fidelium totius Italiae vel Hispanie attingi actu naturali, est planè irrationalē dicere, quod deinde accedente consensu Galliæ, Germaniæ, Poloniæ, & sic paulatim deinceps reliquorum regnum, superaddatur aliiquid inatingibile per actum constitutionale, & tamen motivum adequatum creditibilitatis consistit in aggregato ex istis confessis, etiam in sententia eorum, qui in ruffis potius aliquod discerniculum velut Cynoscurum ad quam examinatur locutio parochi. Ergo fallim et fundamentum horum AA, quod motiva creditibilitatis non possint attingi actu naturali, de quo pluribus infra.

Vtterius ex eadem doctrina colligo, ad motiva credibilitatis sufficere, quod prudenter dubitari non possit, ea esse connexa cum divina revelatione, nec opus esse, ut judicentur per nullam potentiam Dei posse ponni, quin habeant talen connexionem, sed esse metaphysicam necessariam hujus connexionis, prout iudeum AA. supponunt. Probatur. Nam hoc quod est: *Non posse prudenter dubitari, quin etiam reliqui sint consensu*: non infert metaphysicam necessitatem futuri hujusmodi consensu*, & benè posset stare cum hoc, quod alij deinde contradicerent electio*n*. Declaratur in exemplo. Defacto pro Immaculata Conceptione Beatissimae Virginis, tantus exstat fidelium sensus & consensus, ut prudenter dubitari non possit, tandem aliquando fore ut tota Ecclesia consentiat: (vel si hoc negas, idem negabo tibi in casu electionis) & tamen hinc non nascitur obligatio judicandi, quod consensu *defacto existens habeat metaphysicam connexionem******

CAPUT II.

DE CREDIBILITATE MYSTERIORVM
FIDEI.

CONTROVERSIA I.

*Vtrum vera Religio habeat pro se motiva evidentia Credibilitatis, sive
absolutæ, sive comparatæ spectetur.*

167. **Q**uando queritur, vtrum Religio nostra Catholica (quod nomen contra omnes heres semper obtinuit) digna sit, cui firmissime, & exclusa omni formidine, assentiamur, & adhæremus, potest ea dupliciter considerari, nempe comparativè ad alias Sectas, & Absolutæ. Comparativè consideratur, quando instituitur comparatio cum alijs Sectis, Gentilismo, seu Paganismo, Judaismo, & Hæresibus: & queritur an mereatur omnibus alijs praferri, & omnino sit præferenda, ita ut omnes alia reddantur prudenter incredibilis. Absolutæ vero consideratur, quando simpliciter queritur, vtrum mereatur a sensu firmissimum, præscindendo an dentur alia Sectas, necne.

168. Dicendum est, Religionem veram, & omnia qua in ea credenda proponuntur, habere pro se talia motiva & argumenta, vt ijs rectè penetratis, evidens sit, non solum eam esse dignam que alij omnibus Sectis existentibus præferatur, sed etiam qua simpliciter & absolute firmissime credatur, esse vera Religio, à Deo instituta vt in ea colatur, nec posse talia motiva con-

venire ulli falsæ Sectæ, etiam per divinam potentiam. Ita cum S. Thoma omnes Theologi contra Capreolum.

Probatur primò ex S. Scriptura Psal. 92. *Tetestimonia tua credibilia facta sum nimis.* Vnde subsumo: atqui non essent nimis credibilia, si tantum essent probabiliter & opinatè credibilia, possent enim prudenter desiderari majora discernicula & signa, qua redherent Testimonia Dei evident credibilia.

169. Probatur 2. Auctoritate SS. Patrum, qui semper hoc pro indubitate supposuerunt. S. Augustinus de Vtilitate credendi c. 17. *Nolle illi primitias dare, vel summa impietas, vel precipitis ignorantiae est.* Richardus de S. Victore lib. 1. de Trin. c. 22. ait, *genua esse dementia, in ijs vel aliquantulum dubitare: subintellige deliberare.* Optima probatio est, motivorum credibilitatis exhibito, quod Contr. sequente præstabilitis. Contra hanc verissimam doctrinam objici possunt sophismata, qua discipulorum ingenia fatigant.

170. Objicitur ergo primò. Si illis, qua hujusmodi motiva credibilitatis penetrârunt, est evidens, mysteria fidei esse credibilia, erit ijsdem etiam

Y y 2.

etiam evidens, eadem mysteria esse vera: consequens est absurdum, sic enim tolleretur libertas, & obscuritas fidei. Sequela probatur. Falsum non potest reddi evidenter credibile: ergo omne quod est evidenter credibile, est verum. g. Negando sequelam. Ad probationem distinguo antecedens & consequens: Et hoc quod in antecedente & consequente dicitur, est evidens, nego; non est evidens, sed tamen probabilissimum, ita ut oppositum sit improbabile, concedo antecedens & consequentiam.

Instatur argumentum in alia materia. Argumenta quibus Theologi docent, mendacium in nullo casu posse esse licitum, nec per divinam potentiam aut dispensationem, talia sunt, quae reddunt objectum summè credibile, hoc est, ita certum, ut oppositum sit summè improbable. Ulterius, id quod in aliquo casu potest esse licitum, non potest reddi probabilissimum quod non quam possit fieri licitum. hinc tamen non licet inferre: ergo evidens est, mendacium in nullo casu posse fieri licitum. quia non est evidens illa propositio: Id quod aliquando potest esse licitum, non potest argumentis probabilissimis reddi semper illicitum, ut oppositum non sit probabile.

171. Virgebis. Hec est bona consequentia. Hoc objectum est evidenter impossibile seu falsum: ergo est evidenter incredibile: ergo etiam erit haec bona consequentia: hoc objectum est evidenter credibile: ergo est evidenter possibile seu verum. Probatur Consequencia Quia, ut habet regula Logica, ab opposito consequentis ad oppositum antecedentis valer consequentia: atque tò evidenter credibile opponitur huic: evidenter incredibile: quod erat consequens prioris argumenti: ergo valer consequentia ad evidenter possibile seu verum, quod est oppositum illius antecedentis, scilicet: evidenter impossibile seu falsum. Respondent, & quidem sufficienter Bannez, Lugo, & Ripalda, negando secundam consequentiam, quæ non rectè infertur ex priore, vi regula Logicalis. Nam regula intelligit per oppositum *Contradictorium*: in objectione autem non assumitur contradicitorium, sed contrarium, & quidem tale contrarium, inter quod & alterum datur medium, & potest utrumque contrariorum esse falsum: potest enim aliquid nec esse evidenter credibile, nec evidenter incredibile, v.g. sydera esse paria. Itaque ut ex contradicitorio consequentis argueretur contradicitorium antecedentis, sic formandum esset argumentum. Hec est bona consequentia: Hoc objectum est evidenter impossibile: ergo est evidenter incredibile: ergo & haec est bona. Hoc objectum non est evidenter incredibile: ergo non est evidenter impossibile, & conceditur totum.

172. Placet tamen argumenti fallaciam amplius aperire. Et imprimis ostendo, quod nimium probet. Probaret enim, quod quidquid credo etiam fide humana, hoc ipso mihi es-

set evidens. Nam id quod credo fide humana est evidenter credibile, licet non fide summa: id vero quod est evidenter falsum, ne quidem fide humana est credibile, sed est omnino incredibile. Probatur autem sequela. Nam eodem modice ret argumentari. Quod est evidenter falsum, est evidenter incredibile, etiam fide humana, ergo econtra quod est evidenter credibile fide humana, est evidenter verum.

Vlterius, si hic argumentandi modus legitimus esset, probari posset, quod omnis qui non Deum, cognoscat intuitivè Deum est malum, sic enim arguam. Hec est bona consequentia. Cognosco intuitivè hoc objectum esse bonum, ergo illud amo. ergo etiam erit bona haec: hoc objectum: ergo cognosco intuitivè ea malum.

Adverto ulterius, non solum dari meum inter haec duo: Evidenter credibile &c: Evidenter credibile. Sed etiam inter haec duo: evidenter impossibile, evidenter possibile, vel evidenter falsum, evidenter verum. Sunt enim infinita objecta, de quibus neutrum verificatur, ut pater. Hoc item ideo adverto, quia nisi inter haec dico medium, non sufficeret ad solutionem argumenti, quod detur medium inter evidenter credibile, & evidenter credibile: nempe; non evidenter credibile. Ratio est, quia esse evidenter credibile, continet in se à fortiori: non esse evidenter credibile. ergo quidquid possum inferre ex hac secundo, possum à fortiori inferre ex illo primo: ergo si non daretur medium inter evidenter credibile & evidenter falsum, tunc sic ut ex non evidenter credibili possem inferre aliquid esse verum, si etiam ex evidenter credibili possem inferre aliquid esse verum, & sic objectio haberet intentum. Hinc autem pater argumentum plus non probat, quā quod id, quod est mihi evidenter credibile, non sit mihi evidenter falsum aut impossibile, sed non probare, quod mihi sit evidenter venit.

173. Objecies 2. Si Mysteria fidei efficiuntur evidenter credibilia, & quidem fide summa, hoc est, quæ non decebat aliam auctoritatem nisi Dei, tunc efficit evidenter credibilis fide divina, alicui si jam efficit evidenter vera: ergo ex evidentiia credibilitatis Mysteriorum sequitur evidentiia ipsorum Mysteriorum. Minor probatur. Quia evidens est, fidem divinam, hoc est, nimiam auctoritatem Dei afferens est veram, quia evidens est, Deum non posse mentiri.

Respondet recte Card. de Lugo negando sequelam, quomodo enim, inquit, cognoscere evidenter credibilis in ordine ad fidem divinam, cum non sciamus evidenter posse danudem divinam & infusam? solum ergo cognoscimus evidenter Mysteria illa taliter proponimus: ut prudenter possumus conari, quantum est et nobis, ad credendum firmiter illa & sine ullâ affitatione, præscindendo ab hoc, utrum hic affectus eliciendus sit viribus naturæ, an per fidem infusam: hoc enim prorsus ignoramus. Ita Lugo.

Vt tamen adhuc amplius his æquivocationibus obviemus: Quero ex adversarijs, quid intelligant per *Fidem divinam*? hac enim potest sumi diversimode: primò pro assensu qui ntitatur auctoritate Dei revelantis, & non aliquā auctoritate merè creata, & sic vocatur fides divina potius quam humana, despumpta scilicet denominatione ab eo cui creditur, non ab eo qui credit, & hujusmodi fides divina posset etiam existere in statu pure naturæ, & esse actus naturalis. Porro hoc sensu non est de conceptu *fidei divinae*, eisē veram, quia potest mihi probabile esse, & ego possum ob reverentiam divinæ auctoritatis assensum Deum aliquid dixisse, quin revera Deus dixerit: sic multi credunt privatis quibusdam revelationibus, seu indicijs externis, per quæ Deus aliquid censetur voluisse illis indicare, v. g. vocationem ad talen Religionem: sic si parochus proponat rusticis articulum falsum, conantur illi probare assensum, & prabent, propter apparentem revelationem, que ab ipsis prudenter judicant existere, & per parochum intimari. Quando vero de Credibilitate summa, qualem dicimus, & paulò post probabimus amplius, competere nostris Mysterijs, licet omnino tenendum sit, quod tanta credibilitas non possit competere objecto falso, hoc ipsum tamen dicimus non esse evidens, sed ita certum ac firmiter tenendum, ut oppositum sit summe improbatum, nec nisi imprudenter suspicabile.

174. Secundò potest Fides divina accipi pro actu Fidei infusa & supernaturalis: & tunc non solum non est evidens, dati talem fidem (v. dixit Lugo) sed nec est evidens, posito quod demum talis actus, cum esse essentia liter verum, ne posse etiam divinitus esse falluum. Nam licet communiter omnes afferant, actum supernaturale non posse esse falluum, graves tamen DD. vi Ripalda, Oviedo, & Ariaga, fatentur, nullo efficaci, ne dicam, evidenti argumento id evinci, sed sola auctoritate.

Tertiò, potest per fidem divinam intelligi fides, prout conformis divinæ revelationi: & tunc quidem evidens est, talem actum esse verum, ejusque objectum existere, sed negamus, quod ea quæ sunt evidenter credibilia, sint hoc ipso evidenter credibilia fidei conformi ipsi revelationi.

175. Objicies 3. Si Mysteria fidei possent alieni reddi ita credibilia, ut oppositum nullam habet probabilitatem, tunc actus fidei non est liber: sicut enim quando in objecto nulla apparet malitia, necessitamus ad amorem, ita quando in objecto nulla apparet probabilitas in oppositum, necessitamus ad assensum: consequens autem est absurdum.

Ad hoc argumentum respondent aliqui, inter quos est Card. Pallavicinus, distinguendo seculam. Non est liber quoad speciem, concedunt, quoad exercitium negant. Sensus est, quod ille qui penetrat motiva credibilitatis,

nón possit vlo modo dissentire nostris Mysterijs, negando illa mentaliter, sed tantum posset ea negare vocaliter: nihilominus tamen, quia ipsa mysteria non sunt evidentia, ideo poterit suspenderre assensum, & sic peccare contra obligacionem positivè assentiendi.

Hujus responsionis fundamenta rejici libro secundo, cùm agerem de Opinione probabili. Alter ergo 2. Negando simpliciter seculam. Ad probationem distinguo secundum membrum. Quando nec prudens nec imprudens probabilitas seu ratio inspicandi & judicandi oppositum appetat, & quidem nec positiva, nec negativa, concedo, scicis nego. Itaque omnes fideles dum credunt, semper habent in oppositum alias apparentias, quibus possunt sele imprudenter & contra dictamen rationis sincere moveri, vel ad suspendendum assensum, vel ad dissentendum, vel ad non ita firmiter, vt decet; ad hoc enim sufficere posset sola obscuritas connexionis motivorum credibilitatis cum locutione Dei, vt infra declarabitur. Ad dissentendum vero sunt apparentes rationes, quibus Hæretici suos errores palliant.

CONTROVERSIA II.

Quænam sint præcipua Argumenta, convincentia, nostram Religionem dignam esse, quæ omnibus alijs præferatur.

176. R Eligo nostra venit comparanda cum Paganismo, Judaismo, & Hæresi. Motiva ob quæ alijs omnibus præferenda est, aliqua sunt Generalia, aliqua specialia. Quod Christianismus sit præferendus Paganismo & Judaismo, sufficienter probabitur ex Generalibus motivis. Quod vero sit præferenda Catholica Religio Sectis in Christianismo existentibus, etiam specialibus argumentis probari potest. Incipiendo à motivis generalibus, & comparando nostram Religionem cum alia quacunque quæ à nostra damnatur, advertendum est; Octo potissimum adduci posse motiva, ob quæ vna Religio meretur alteri præferri, si cætera sint paria, hoc est, seclusis interea punctis controversis, & in quibus illæ sectæ differunt, & vna alteram erroris arguit: cætera quæ in quacunque Religione ipso Naturæ lumine apparent laudabilia, nulli ex Religionibus invicem comparandis defint.

Hinc statim excluditur Idololatria, quæ manifesta repugnat rationi, & per consequens illud quod in cæteris sectæ laudabile est, erit Cultus vniuersi Dei, in quo convenient.

177. Octo, inquam sunt Argumenta, fundantia prudentem electionem vnius Religionis præ alia. Primum est: Numerus Sapientum, qui aliquam Religionem indubitanter profitentur, & qui verè sunt Sapientes, hoc est, qui communis sensu præstant alijs Ingenio, Judicio, & doctrinâ in

in alijs scientijs. Secundum est , numerus eorum , qui in eadem Religione fuerunt Honestatis & omnium Virtutum veri amatores & studiosi. Tertium , Numerus eorum , qui solis Veritatis , propriæque salutis amore duci , fortissimo animo eandem Religionem propagñarunt ad mortem usque. Quartum , Numerus eorum , qui æternæ felicitatis amore omnia humana contempserunt. Quintum , Numerus eorum , qui ferventissimè Deum per omnem vitam , & omnes quasi actiones suas amarunt , nihil magis desiderantes , quām placere illi per omnia , & summe dolentes , si in aliquo se deliquisse deprehenderunt. Sextum , Victoria contra alias Sectas , à quibus persecutions graves sustinuit. Septimum Numerus Prodigiorum quibus Religio est confirmata. Octavum , Modus propagandi Religionem , sine vi , sine armis , sine blanditiis.

178. Quæcumque ergo Religio deprehendetur his ornamenti præfulgere , evidenter credibile est , eam præ alijs omnibus placere Deo , & alias omnes , quas ipsa damnat , displicere. Sed Religio nostra talis est. Ergo alijs omnibus præferenda. Major propositio non solum vera est loquendo de tota collectione (quod nemo nisi stultus negaverit) sed etiam de singulis , consideratis cum præcisione ceterorum. Nam licet necesse non sit , ut vera Religio omnia hac ornamenta pro omni tempore , & in gradu excellenti habeat (à principio enim nascens Ecclesia non poterat habere) ad providentiam tamen Dei pertinet , non permittere in illo horum veram religionem à falsa notabilissimè superari , per tota secula , quibus inter se pugnant , & una aliam supprimere conatur : quod quidem non est metaphysicè evidens , sed tamen non nisi imprudenter negabile. Pro nunc satis est , majorem propositionem omnium iudicio veram esse , loquendo de tota collectione motivorum , & mihi non minus certa est , quām certum est , Deo non esse perinde amari & odio haberi , coli & virtupari. Minor vero propositio non potest melius probari quām ex historijs , quæ reddunt eam moraliter evidenter.

179. Imprimis ergo , quod attinet ad numerum Sapientum , habuerunt quidem Gentes aliquos Sapientissimos , ut Platonem , Aristotelem & similes : verum isti non tenuerunt in animo Gentilismum , etiæ simulaverint : Deinde isti Sapientes non vixerunt tempore Christianismi , nec proinde illi se suā Sapientiā opposuerunt. Certe qui tempore Christianismi inter Gentiles nomen Sapientum obtinuerunt , nunquam potuerunt stare gloriosè contra Christianismum , vt patet ex Victoria S. Catharinæ , contra quinquaginta Sapientes , qui adeo se viatos agnoverunt à puella , ut id etiam martyrio testarentur : patet item ex Missionibus ad Japones aliasque Barbaras gentes.

Quodsi jam isti comparentur cum illis sapientibus , qui se Christianis adjunxerunt , vix ac-

ne vix quidem nomen Sapientum merentur. Cuius Ecclesia in suo exordio simplicissimi homines constaret , adjunxit se illis S. Paulus , S. Dionysius Aeoepagita. Deinceps vero in secundo factu S. Justinus Philosophus & Martyr , Athenagorus , Tatianus , qui scripsit infinita proposita volumina . Eusebius , Ireneceus . In Tertio seculo Tertullianus , Origenes , Cyprianus , Zeno Episcopus & Martyr , Lactantius . In quarto seculo Euclidius Cælariensis , Athanasius , Hilarius , qui in processione primū atque Christianus factus , deinde iter maximos Doctores habitus est , Basilus Magnus , Gregorius Nazianzenus , Epiphanius , Ambrosius , Gregorius Nyssenus , Hieronymus Cartostomus . In quinto seculo S. Augustinus , qui solum sufficeret , Cyrius Alexandrinus , Theodoreus , Prosper . Et haec sunt secula illa in quibus etiam Sectarij fatentur fuisse Doctrinam Christianam incorruptam. Jam si illos enumerarem , qui seculis proximè elapsis , dum plures heræs exortæ sunt , floruerunt , dies primitus nomina , deficeret.

180. Horni virorum elucidationes quo comparaverit cum scriptis corum , qui Christianum vel Ecclesiam Romanam impugnatur , qui idiota sit , facilè judicabit , non minus hoc ab illis superari , quām à Gigantibus Pygmæos . Cui itaque hi tot ac tanti viri , non solum sapientia sed etiam vita innocentia clarissimi , affectu præbuerint articulus capti difficillimi , consenserit propugnaverint , autad dico , eillec evidenter dignum creditu , ad divinam providentiam spectasse , non permettere , vt hoc ornementum gereret falsa Religio , & vera careret , nisi per aliquum aliud , v.g. miracula compensaretur : aquila alia secta compensavit hunc sapientum excellere , quo Romana Ecclesia fulget : ergo ex hoc capitulo redditur digna creditu , quod omnibus sit prærenda ab ijs qui hoc argumentum recte praetinent.

181. Quod secundum argumentum & motivum , evidens quoque est , nullam Religionem nominare posse tot egregios & sinceros virtutum Moralium sectatores , quorū potest numerare & probare nostra Religio : & quod bene conservandum est , si quī ex alijs sectis fuerint tamen virtutum moralium sincerè studiosi , illi ponunt hoc suę sectę contradixerunt , quām eam possunt si sunt , eò quōd alia Secta ea teneant dogmata , quā potius à Virtutum amictu abducant : vel deinde tales fuerunt , qui ex invincibili ignorantia suam sectam tenuerunt , eò quōd non habuerint occasionem discernendi & dijudicandi inter Religiones ; de quibus optimo jure præsumi potest , quōd si nostram Religionem edocēt fidei libertissimè manus dedissent , vptore in quibus plures advertissent sibi similes , & virtutum amatores.

182. Jam vero cū Deus omnium Virtutum auctor sit , & virtuosum non sit , nisi quod Deo placet , quis prudens potest suscipiati neque judicari.

judicare, fieri potuisse ut vera Religio in hoc puncto à falsa vinceretur, & non potius ad bonitatem Dei spectet, non permettere, vt qui maximè conantur se ad ultimum suum finem disponere, ab eo maximè aberrent, prout aberrant, qui falso sectam colunt? Sanè nemo negaverit, ex duabus scholis, si cætera sint paria, illam preferendam esse, in qua plures proficiunt. Cùm ergo Vera Religio debet esse schola Virtutum, & Magistrorum habeat Deum, alia verò falsæ Religiones Magistrorum habeant Diabolum, omnis virtus inimicum, est indignum & injuriosum Deo, cogitare, quòd possit scholam suam ita negligenter gubernare, aliam verò non sicut ita diligenter & prouidè, vt plures in aliena, pauciores in propria proficiant, sicutque falsa Religio prudenter vere præferatur, & quidem amore proficiendi in virtute.

183. Quoad Tertium Motivum, constat ex inhibitatis historijs, nullam Religionem vñquam fuisse, pro cuius afferione tot millia hominum tam fortiter & alacriter, in quovis sexu, astate, vite conditione sanguinem fuderint: qua sanè fortitudi multis millibus gentilium causa fuit, vi ad Christianismum accederent, advertentes, dignissimum esse creditu, tantam fortitudinem & constantiam esse supra vires omnis naturæ, nec etiam à Deo permititi posse, vt tanta sustinerent tormenta pro falso religione illi, qui Dei timore dicti maluerunt vitam perdere, quam Deum offendere, cum enim innumerí eorum essent homines intelligentissimi, vtique non elegissent moti potius quam Religionem mutare, nisi pro sua Religione cognovissent existere motiva insuperabília & inenervabilia: atqui effectus indicatius motivorum inenervabilium evadit etiam ipse motivum inenervabile. Ergo &c.

184. Quoad Quartum Motivum observandum est, ipso Nature lumine evidens esse, quòd vehementer laudabile sit, exiere se rebus humanae & terrenis solatijs, vt aternæ saluti consequenda & promerende impensū vacare possit. Quapropter non potest non esse eximium argumentum Religionis veræ & Deo gratae, abundare cætibus hominum, qui vitam poenitentium profitentur, & mundo renuntiant in eum finem, vt animam salvent. Et hoc quidem illi qui doctrinam Evangelij admittunt non possunt nisi summa cum protervia negare.

Jam verò hujusmodi cætibus præ omnibus alijs abundare Ecclesiam Romanam, sempérque abundasse, qui negare voluerit, aut in dubium vocare, vel summè impudens est, vel mundum non vidit. Qui verò omnes illos hujusmodi vitam profitentes vellet dicere hypocritas, & homines interius malos, ipsum esse pessimum, & alios suo pede merentem necesse est. Incredibile porrè est, tot millionum vocationem ad talem vitam genus, ab alio esse, quam ab illo, qui per talē vitam quæritur: ergo pariter incredibile est, illam Religionem esse falsam, in qua

hujusmodi vita genus commendatur, defenditur, honoratur. Estet sanè Deus omni tyranno sacerdoti, si hos omnes permitteret inculpabiliter falsa religione decipi, veram autem Religionem hujusmodi ornamento destitui.

185. Ad Quintum Motivum pertinet Numerus eorum, qui vita sanctitate in purissimo Dei amore fundatā floruerunt, quam quidem sanctitatem Deus innumeris & manifelis miraculis, vt sanatione morborum incurabilium, resuscitatione mortuorum &c. ante & post mortrem contestatus est, sicut & prædictione eventuum nullis naturæ viribus cognoscibilium, revelatione arcanorum cordium, quæ nemini præterquam Deo patere poterant.

Porrò tamen si donum prophetia & miraculorum sit & dicatur donum gratis datum, quod etiam peccatori concedi posse, certissimum tamen est, hac dona per se loquendo non solere nisi illis concedi, qui Deo sunt affectu conjunctissimi: neque enim in hoc cæcus fuit ille Evangelicus à nativitate cæcus, qui dixit, quod Deus in miraculis patrandis peccatores non audiat, sed qui faciunt voluntatem ejus.

Quantus autem sit numerus horum qui nostram Religionem profitentur, & quam nullus numerus appareat in alijs scætis, res est illis clarissima, qui inter Catholicos notabili tempore conversati sunt, & historias fide dignissimas legerunt vel audierunt. Jam verò quid posset imprudentius dici aut cogitari, quam quod Deus falsam, sibique invisam Religionem his hominibus & donis exornet præ vera Religione? homines adeo Numinis amantes dono fidei ad salutem necessario priuet, & donis non necessarijs afficiat?

186. Quoad Sextum Motivum observandum est primò ex Historia Ecclesiastica, quod Religio nostra statim ab exordio suo vsque modo, infinitis propè modis oppugnata fuerit, non armis & persecutionibus duxata, sed etiam doctrinâ contradicente, ita vt vix ullus articulus immunitus ab impugnatione evaserit: nunquam tamen ita convinci potuit Religio Catholica, vt ullum articulus mutaret, adeoque nunquam fuit ita convicta, vt se fallibilem esse fateri cogeretur, quin immò omnes adversarios suos tandem ita debellavit, vt planè supprimerentur, vel ad minimū aliquos articulos mutarent, adeoque ipsis se fallibles agnoscerent. Est autem penitus incredibile, à Deo permititi posse, vt vera Religio ita succumbat falsa, vt à possessione Infalibilitatis vera dejiceretur, non autem falsa.

187. Observandum est secundò. Nullam sectam unquam exstitisse, quæ ex instituto & officio suo omnibus & singulis alijs scætis se opposuerit doctrinâ, & nunquam quietas subsisteret passa sit, sicut fecit nostra Religio; qui Zelus est vtique summè laudabilis, & si suscipiatur pro vera Religione, non potest non placere Deo. Est autem incredibile, Deum permittere potuisse, vt falsa Religio hunc Zelum constanter exerceret,

non

non item vera Religio: ergo evidenter credibile est, nostram Religionem esse veram, & omnibus alijs preferandam.

188. Quoad Septimum motivum observandum imprimis est, nullum esse efficacius motivum exterius & sensibile, ad aliquam veritatem persuadendam, quam miracula: hoc imprimis patet ex eo, quod quivis nostrum, si ad aliquid credendum deberet à Deo petere sensibilem aliquam testificationem, maximè peteret Miraculum, cuius rei plurima exempla existant in S. Scriptura: deinde id ipsum constat ex effectu & evenitu: nam propter miracula, & quidem aliquando propter unicum, multa hominum millia converfa sunt, ut in die Pentecostes &c. Ratio autem est, quia cùm Miracula superent vires naturæ, non possunt fieri nisi à Deo, qui falso testificari non potest.

Observandum est Tertiò, quod licet Dæmon possit suis præstigijs imitari velle Miracula, non posse tamen prudenter cogitari, ea Miracula quæ defacto sunt in confirmationem nostræ Religionis, fieri à Dæmons, & hoc quidem duas ob causas: prima est, quia ad Deum pertinerent, non permettere ea fieri à dæmons pro falsa Religione, si ipse nollet facere miracula pro vera Religione, juxta dictum Christi: *si non fecissim signa, que nemo alijs fecit, peccatum Infidelitatis non haberent.* Et qui credebat in JESUM, hoc pro motivo reddiderunt. *Christus cum venerit, nunquid plura signa faciet, quam quæ hic facit?* Jo. 7. v. 31. Secunda causa est, qui dæmon per hæc Miracula nihil lucaretur, sed eandem jaeturam faceret, quam faceret, si à Deo patrarentur. Nemo enim credens ejusmodi miraculis imprudenter agit credendo: alioquin nec Deus posset miraculis obligare ad credendum: ergo etiam finiamus omnia falsa esse, qua videmus miraculis confirmari: esset adhuc idem meritum & eadem laus creditum, nec posset Deo hæc fides displicere.

189. Jam vero nulla Religio pro se allegat tam multa, gravia & fide digna Miracula, non solum in privato aliquo loco facta; sed integris Regnis notoria, accuratissime examinata, non solum transuentia, sed etiam stabilia, qualia pro se affert Religionis nostra, quæ adversarij non alter eludent, quam Judæi miracula Christi, adscribendo ea Principi dæmoniorum. Est autem hoc motivum ejusmodi, ut Gentiles illis maximè moveantur, vt pote quorum plurimi ex ignorantia vixerunt in errore suo; econtra vero illos, quos maximè movere deberent, non ita frequenter movent, nempe Sectarios, qui Evangelium admittunt, & in quo Christus disertis verbis Ecclesiæ sua promittit Virtutem miraculorum. *Signa autem, inquit, eos qui crediderint, hæc sequentur, in nomine meo* &c. Marci 8. v. 11. & alibi passim. Si ergo Miracula sunt signum, & quidem certò secundum veræ Religionis, sequitur, quod vbi deest hoc signum, ibi non sit vera Religio, & econtra,

vbi est vera Religio, ista signa inveniantur, & sunt hæc signa, ibi sit vera Religio. Tenui ergo adversarij ostendere in sua Religione credibilia signa fieri, quam in nostra, quod ne attinent quidem. Placet adjicere verba Agustini Tr. 24. in Jo. Interrogamus, inquit, *Miracula, quid nobis loquuntur de Christo, hanc enim, si intelligantur lingua suam. Nam quia Christus Verbum Dei est, etiam factum Veri venit nobis est.*

190. Octavum denique motivum, si nollet ponderetur, est sanc potentiissimum. Religio Christiana originem habuit ab homine crucifixione & à discipulis illius, hominibus ex se simplicibus, ignobilibus, & penitus illiteratis, per hoc propagata est contraintentibus Regibus & Imperatoribus ad eam amplitudinem quam cernimus, immo quam propter nimiam amplitudinem ceterum possimus, vt pote toto terrarum orbe diffusa. Et quidem propagata est sine armis, sine bladitijs, non obstante doctrinæ sensibus adognante perfusa est viris sapientissimis. Hac item propagatio Religionis, talcum originem, talibus habentis, fieri non potuit sine Miraculculentis & frequentissimis: esset enim, ut figura adverterit S. Thomas, omnium excogitationum miraculorum miraculum maximum, si haec cœsilio sine miraculo facta esset.

Porrò hæc non possunt dici fuisse miracula falsa, præstigijs dæmonum facta, rur ob ratione paulò antè allatas, tam etiam ex eo capite, quæ moraliter impossibile fuisset, vt nullus ex omnibus illis, qui hæc miracula patrarent, & nihil minus ad tormenta trahi, atque extremis crudelitatis affecti & sollicitati sunt ad abjurandum Religionem quam defendebant, vt, inquam nullus illorum fraudem aperuisset, cuius virque contra fuisserit. Si enim non fuerunt consej trahit opis dæmoniacæ, non potuisset Deus permittit, vt ita à dæmons illuderentur, aliosque populū deciperent.

In hac ergo mirabilissima propagatione nostra Religionis, per ipsas perfections semper crescentis, quam nemo ignorat, qui inter Christianos vivit, reluent planè tanquam in effectu infallibili omnia prodigia, quæ ante hac parva sunt, vt proinde (quod bene notandum est) Sapientibus non sit opus miracula nunc ostendiri, quia evident ea durare in effectu manifesti, perinde ac si perpetuò patrarentur. In illis autem Regnis, ad quæ Christiani nominis amputatio recenter pervenit, Deus hodièque non desinit facere Miracula ad illorum populorum conversionem sufficiencia, donec etiam ibi fides pro pagetur eousque, vt novis Miraculis non fiat opus.

Præter Motiva hucusque exposita, quæ post sunt generaliter contra omnes fædas viumpari superfluum Quatuor speciales Notæ contra nostros Sectarios, ex fundamentis communibus, quæ comprehenduntur in Symbolo Niceno, jacent.

nos credere in Vnam, Sanctam, Catholicam, & Apostolicam Ecclesiam. Has notas fuisissimè illustratas videre licet apud Controversistas.

CONTROVERSIA III.

Vrum in Rusticis, pueris, alijsque simplibus, Motivum Credibilitatis confitit in aliquo Discerniculo supernaturali, supplete defectum Motivorum recensitorum.

§. I.

Refertur Sententia affirmans.

191. Atius dubitandi est; quia Rustici non pernent Motiva Credibilitatis haec tenuis relata, nisi quod audiant à suis parochis, ea dari. Porro quando Parochus illis proponit articulos definitos in Conciliis, Rustici non habent ullum modum naturalem investigandi, an Parochus loquatur conformiter Decretis Conciliorum, qui enim esset idoneus ad hoc investigandum, jam non veniret nomine simplicium, sed inter sagaciores numerandus esset, neque talis teneretur credere parochio præcisè, sed teneretur inquirere in motiva universaliora, qualia præcedente Controversia recensimus, & que sunt incenerabilia. Cum ergo rusticus scire possit, parochi auctoritatem non esse infallibilem, sed esse hominem qui falli & fallere possit, dubitatur an rusticus nihilominus in casu quo parochus defacto verum dicit, & rusticus teneretur credere, possit elicere, & defacto eliciat actum fidei infusa & supernaturalem, cuius motivum credibilitatis aliud non sit, quam auctoritas Parochi seu Pastoris sui, confirmata ad hoc, ut tanquam Minister Dei & Ecclesia nomine suis oibis proponat articulos credendos: vel an præter hanc auctoritatem, utpore fallibilem, debeat intervenire aliquod supernaturale DISCERNICULUM, in casu quo parochus verum dicit, quod non interveniat in casu quo idem parochus falso dicit, & sic Rusticus possit discernere prepositionem veram à propositione falsa, eò quod hoc Discerniculum habeat prorsus eandem credibilitatem infallibilitatis & incenerabilitatis, quam habent omnia motiva superius ponderata.

192. Suntentia affirmantis auctor fuit, ut intelligo, P. Antonius Perez, si loquamus de hoc Discerniculo in genere, & præcindamus à diversis modis illud explicandi, quem secuti sunt Card. Pallavicinus c. 4. à n. 64. & P. Espanza q. 22. Ita tamen, ut tandem in ejus ultima declaratione nullus cum altero convenire, sed secundus primi, & tertius secundi reprobaret, & novum sibi persuaderet.

193. Primus itaque, P. Antonius Perez, suum Discerniculum ita construxit. Primo sup-

posuit, esse penitus impossibile naturaliter, quod in rebus obscüris intellectus non dubitet. Secundò dixit, esse verum Miraculum, quod credens res obscüras, credit sine dubitatione. Tertiò dixit, proposito articulo vero simul cum falso, rudem illum hominem experiri illicè in se, quod circa vnum, nempe circa verum, possit non dubitare, circa falso econtra experiri se non posse non dubitare. Quartò dixit, rusticum reperi & videre in conscientia sua obligationem credendi sine dubitatione articulum verum, v. g. Incarnationem Verbi, & simul, se non obligari ad credendum articulum falso, v. g. Incarnationem Spiritus Sancti, absque dubitatione, quia nullus obligatur ad impossibile. In hujus ergo interni Miraculi experientia constituit Perez suum Discerniculum.

194. Cardinalis Pallavicinus rejecto Discerniculo P. Antonij Perez, sub nomine Ingenuorum quorundam Recentiorum, aliud Discerniculum invenit. Dixit ergo hoc Discerniculum consistere in quadam apprehensione singulari & suprahumana, de qua dici possit: *Nec vox hominem sonat.* Hanc Pallavicini doctrinam aliqui deinde Recentiores magis declararunt, & dixerint, quod Rusticorum discerniculum consistat in Illuminatione quadam interna, que de seipso dicat: *Ego sum vox Dei, inimitabilis à natura, & critifico te (hoc est rusticum) quod Parochus nunc verum dicat.* Hac illuminatio reflexè cognita habet eandem vim causandi Judicium credibilitatis, quam habent omnia motiva relata præcedente Controversiâ. Itaque per hanc illuminationem reflexè cognitam, determinatur intellectus Rustici ad formandum judicium evidens credibilitatis, quo judicat: *Dignum est credere, hanc illuminationem esse locutionem Dei certificantem de locutione parochi circa hunc articulum v. g. Incarnationis Verbi.* & sic illa interna Illuminatio habet rationem motivi credibilitatis, ut possit elici & imperari actus fidei, qui dicat. *Hac est locutio Dei, & non potest non esse locutio Dei.* Hac est Interpretatio Pallavicini, adhibita à quibusdam ingenuis Recentioribus, Collegis meis observandissimis, qui sub hujus Cardinalis umbra Discerniculum propaginârunt, illudque pluribus illustrârunt, ac subtilibus argumentis, multum vtrâ quam ejus Inventores, excoluerunt, ac plausible fecerunt.

195. P. Martinus Espanza rejecto Discernicculo Cardinalis Pallavicini & Perezii, suum Discerniculum ponit extra credentem, in ipso Parochio, & articulo 13. sic exponit. Revocandum est, inquit, in memoriam, auctorem sufficientem propositionis credendorum, non solum debere esse misum à Deo mediata vel immediate, sed etiam loqui debere tanquam missum à Deo: adjungendum deinde est, locutionem & propositionem credendorum propriam Ministri missi à Deo, ut ab eo missi, esse supernaturalem extrinsecè quoad modum, quatenus oritur à fide supernaturali doctrinæ divinitus revelata, acceptata & approbatæ.

ab Ecclesia. Denique conferenda est locutio ista & propositio extrinsecè & quoad modum Supernaturalis, cum simili quoad entitatem locutione purè naturali etiam extrinsecè & quoad modum. Locutio purè naturalis gignit in audiente naturaliter bene disposito cognitionem conceptus naturalis, cui substituitur eadem locutio, quia est signum rerum ut substantium conceptus loquentis. Similiter ergo locutio extrinsecè & quoad modum supernaturalis, quia substituitur conceptui supernaturali loquentis, connexo essentialiter cum revelatione divina & approbatione Ecclesiae, gignere potest in audiente bene supernaturaliter disposito (cujusmodi dispositio habetur per lumen fidei, & infusionem Spiritus Sancti) cognitionem conceptus eius supernaturalis, qui est forma extrinseca, distinguens Veram Dei locutionem externam à falsa. Adeo ergo semper Discerniculum Veræ Dei locutionis a falsa, & propositionis sufficientis ab insufficiente, imperceptibile quidem naturaliter, viptore proprium idiomatis supernaturalis & elevati extrinsecè, perceptibile verò per supernaturalem illustrationem & instinctum Spiritus Sancti, quæ tamen ipsa Illuminatio & instinctus, nihil praestare posset in homine operante humano modo, si non praeiret locutio & instrucción exterior, informans phantasiam, & dependenter ab illa pertrahens intellectum ad inspectionem NB. conceptionis interiorioris, præexistentis reipsa in loquente. Ita P. Martinus Esparza. Exhibeo insuper aliam clariorē hujus doctrinæ expositionem, quam concinnavit mira claritatis Hispanus, & dictavit ex eadem Cathedra Theologica, non ut sequeretur, sed ut acriter impugnaret. Dicunt ergo, inquit, hominem idiotam & rudem, cui à parochio proponitur articulus verus, & articulus falsus, v. g. Incarnatio Verbi & Incarnatio Spiritus Sancti, pertingere cognitione suā ad intimas usque Instrutoris sui cogitationes, & inter eas discernere, qualis sit cognitio supernaturalis & qualis naturalis; quod quia videtur mirabile, sic explicant, aut se explicare posse presumunt; dicunt igitur quod Instrutor loquitur ut missus à Deo, juxta illud: quomodo audient sine predicante? quomodo prædicabunt, nisi mittantur? qui autem loquitur ut missus, loquitur nomine alterius, scilicet mittentis: & qui loquitur nomine alterius, loquitur ea, quæ ab illo accepit dicenda: ergo si Instrutor ille loquitur nomine Dei, loquitur quæ à Deo accepit dicenda: atqui articulum falsum de Incarnato Spiritu S. non accipit à Deo dicendum, accipit tamen à Deo dicendum articulum verum de Incarnato Verbo: ergo cum proponit articulum falsum, non loquitur nomine Dei, neque ut missus à Deo, loquitur autem nomine Dei & ut à Deo missus tunc solum, cum proponit articulos veros: quodsi interroges, vnde nam cognoscat rudis ille homo, quod parochus suus, proponens Incarnationem Verbi, loquitur ut missus, & idem proponens Incarna-

tionem Spiritus S. loquatur ex proprio certe
Respondent, quod sicur locutio naturalis gessu
in audiente bene naturaliter disposito nocturno
conceptus naturalis, cui substituitur locutio ex
terna, ita etiam locutio supernaturalis gessu
in audiente bene disposito supernaturaliter nocturno
conceptus supernaturalis, cui substituitur
locutio externa prædicationis, est tamen haec ex
terna locutio supernaturalis extrinsecè, propter
supernaturalitatem conceptus cui substituitur.
Habet enim parochus supernaturalem fidem de
Verbo Incarnato, & eō usque pertingit cognitio
rustici per instinctum Spiritus Sancti.

§. II.

Rejicitur Discerniculum P. Antonij Perez.

196. CCardinalis Pallavicinus contra hoc discer-
niculum num. 3. relatum argumentat
primo & bene. Hac sententia dat anfam pre-
dictoribus Hereticis confirmandi Sedet in
sua pertinacia. Cum enim illi dicant, se con-
dere super omnia, & quidem dicant ex animo,
quandoquidem idem restatur, & narrant pos-
sum sunt ad fidem conversi, poterunt predicato-
res impij ita eos confirmare. Potestis credere
super omnia, ergo habetis veram fidem.

197.

Hæc argumentatio est optima, que

tenuis ex absurdo quod sequeretur, inferim
cantiam illius Discerniculi. Verum spacio
meridiano clarius est, hoc argumentum totidem
verbis, nullo mutato, procedere contra discer-
niculum Pallavicini. Nam in hujus sententiâ
etiam repugnat aliquid credi super omnia non
per veram fidem, & hoc provenit ab hujus authore
Discerniculo, ut tradit in terminis loco circa
qui sectarij ex animo dicunt, se omnia quan-
dum, credere super omnia: ergo poterunt in
sua pertinacia confirmari à predicatoribus.
Prestis credere super omnia: (nam ita defacto credunt
ab actu autem ad potentiam valeat consequentia) ergo
habetis veram fidem, quia nihil potest credi super
omnia nisi per fidem veram, habentem numerum tam
locutionem divinam, quæ mereatur credi super omnia.
Major, & Minor & Consequentia est Pallavicini,
quod nemo qui ipsum legit, negaverit. Erat
lit prima impugnatio Pallavicini, quam quidam
Moderni eum secuti non ignoravunt, sed dif-
fularunt.

198. Argumentatur Card. Pallavicini.
Vel hac experientia est patens, & discernit
(quippen? cum si Discerniculum?) vel est
bigua & indiscernibilis: si primum, ergo datur
Miraculum perpetuum, communum & manifestum:
experimur enim NB. in actibus fidei modum
lum credendi, quem nemo vnguam experit
circa nullum objectum naturale (subintellige ad
hominem, in sententia Antonij Perez, abdoluit
enim falsum esse patet tum ex dictis super, nam
ex dicendis infra) Ex quo sequeretur valde im-
puniti, NB. meritum fidei nostræ, & posse nos dif-
fici.

tenere articulos veros à falsis: in illis enim, & non in istis hanc potentiam experimur. Si secundum: ergo hæc experientia non præstat evidentiæ credibilitatem, quippe quæ debet esse pura ab omni ambiguitate, sicut est semper ultimum judicium credibilitatis.

199. Hoc argumentum intorqueret iterum in Pallavicinius discerniculum hoc modo. Vel Illuminatio tua, qua de se ipsa formaliter & reflexè dicit: ut explicant, qui Pallavicinius in hoc discerniculo fecuti sunt (*Ego sum vox Dei per naturam, immutabilis à natura certificans te de vera propria fidei parochi*) vel, inquam, dicit hoc evidenter, vel ambigue. Si primum: dabitur miraculum commune & manifestum, perpetuum; saltem in ruficis, & valde imminuetur meritum fidei, immo omni tolletur, quia dabatur evidentia in attestante. Si secundum: non poterit fundare judicium evidens credibilitatis, sicut per te sola auctoritas parochi non potest fundare, quia est ambigua & fallibilis. Respondebis: Illuminationem hoc non dicere per modum Judicij, sed per modum Apprehensionis suaivæ. Verum, si hoc responso sufficiens esset, eadem vti posset Antonius Perez. Ceterum hanc apprehensionem suaivam esse chymicam, infra ostendam.

200. Argumentatur Card. Pallavicinus 3. Potentia exercendi aliquem actum, non cadit sub evidente experientiam, antequam ille actus exercetur: ergo non potest credibilitas confidere in tali experientia. Probatur antecedens. Habita experientia potentia ad actum, non est possibile Deum negare suum concursum ad ipsum actum: atque Deus potest negare suum concursum, quia talis concursus est novum beneficium saltem generale: ergo antequam velimus credere, non experimunt potentiæ supernaturalem credendi. In hoc argumeto supponit Pallavicinus aliquid quæ mihi quidem vera yidentur, sed eludi possent, quare non immoror. Posset tamen argumentum in Pallavicinum intorqueri. Scenam experientia potentia infert Deo necessitatem concurrendi ad illum ipsum actum, nempe volitionem credendi cuius potentiam experimur, non minus infert Deo necessitatem concurrendi ad Volitionem credendi, quando pro priori signo nomicus in se comprehendit illam vocem Dei, jam supra explicatam: est enim impossibile, quod Deus alicui intus miraculose loquatur & clamet: *Ego sum Vox Dei*, quin hoc ipso velit concurrere ad voluntatem credendi: ergo vel concursus ad voluntem credendi non est novum beneficium distinctum à beneficio talis locutionis, vel si hoc est absurdum, hoc ipsum absurdum incurrit Pallavicinus.

201. Argumentatur 4. Sicut ex aliquo errore possumus existimare verum id, quod est fallax; & probabile quod est improbabile, ita possumus existimare necessarium & infallibile id quod est fallibile, ac proinde credere super omnia id quod non meretur hujusmodi assensum. ergo

experiencia potentia ad credendum aliquid super omnia, hoc est, quod non possit se aliter habere, non est infallibile argumentum, quod actus illius potentia sit actus supernaturalis. Subjungit deinde Pallavicinus doctrinam notatum dignam: nempe quod etiam per inculpabilem errorem contingere possit, vt aliquid appareat esse locutio Dei & dignum creditu super omnia, hoc est, quod non possit non esse locutio Dei, & tamen revera non sit locutio Dei: quo casu dabitur voluntas supernaturalis & meritaria credendi, & tamen ipsa fides subsequens non erit supernaturalis, quia erit actus fallax. Hæc doctrina quæ est mihi verissima, deserta est ab ijsdem Recentioribus, ceteroquin sequacibus Discerniculi Pallavicini, qui docent non posse unquam permittri à Deo, vt detur apparentia digna creditu esse locutio Dei, quin revera Deus loquatur. Ulterius, ex tradita doctrina Pallavicini manifeste deducitur, omnem actum fidei etiam supernaturalem esse absoltè conjungibilem cum formidine saltem imprudente; nam dum judico, rem non posse se aliter habere, possum adjicere hanc conditio-nalem: nisi forte per errorem inculpabilem vel culpabilem fiat, vt hac apparentia fallat: ergo absoltè possum formidare an non talis error inter-venerit, saltem imprudenter, vt explicabitur infra. Hinc ergo confirmabitur doctrina quam inferius tradam, nempe de conceptu omnis actus ob-scuri, etiam actus fidei supernaturalis esse, quod con-jungibilem cum formidine reflexa de hoc ipso prædicato: non posse se aliter habere.

Retuli hactenus argumenta Card. Pallavicini contra discerniculum P. Perez. Referam nunc argumenta Hispani illius, cuius jam semel iterumque mentionem feci, qua quidem impreffa non sunt, sed tamen sunt relata digna, quia continent sensum communem omnium fidelium.

202. Primum argumentum. Cùm totus dicendi modus fundetur in experientia illius miraculi, quod non possit credens dubitare, omnes omnino negabunt hanc experientiam (omnes vtique nullo affectu praoccupati), nam aliquos illam affirmare patet in persona quorundam sequacium P. Antonij Perez) in se: nullus omnium fidelium (secluso speciali gratia divina privilegio) experit in se hanc impossibilitatem miraculosam dubitandi & formidandi. Immò. NB. si experientia standum est, potius experit yntusquisque, quod quando vult, dubitat & formidat, saltem quod tanta est promptitudo intellectus ad dubitandum, vt si ipse velit, dubitaturus sit; ideo monetur & jubemur legibus divinis maximam adhibere curam ad cohibendos insurgentes dubitationis motus contra rationes fidei. Et certè o-lem & operam perdunt hi Authores, cùm nobis persuadere volunt, & nos experiri, quod nullus nostrum sentit se experiri, & quod nullus experiat, quod nos sentimus nos experiri. Et hoc est primum argumentum contra P. Perez. circa quod

Observeo iterum, ab hoc Auctore clarè supponi, quòd actus fidei possit stare cum actuali formidine: nam P. Perez non docuit, quòd dum credimus, non possimus dubitare in sensu diviso, hoc enim esset tollere libertatem fidei: sed quòd non possimus dubitare in sensu composito; oppositum autem supponit auctor relati argumenti, tanquam conforme omnium experientiæ: vnde patet, nobiscum sentire hunc anctorem, quòd omnis assensus obscurus & liber, possit conjungi cum formidine, prout infra trademus.

203. Secundum argumentum. Ex haec doctrina Perezij infertur, quòd hæreticus qui convertitur ad fidem Catholicam, per certam experientiam videret diversitatem sui assensus nunc veri & supernaturalis ab eo falso & errore quem deposituit. Visà autem hac experientiâ, & per experientiam hoc miraculo, nescio quomodo non videret clare veritatem nostrâ fidei, & falsitatem erroris quem deposituit. Existimat ergo hic Recentior, quòd in sententia Perezij fides esset evidens in attestante, quia esset credenti evidens Deum ipsi loqui per hoc miraculum, quòd experiatuer evidentiâ metaphysicâ, se non posse dubitare circa objectum obscurum. Solum respondere posset P. Perez, non esse credenti evidens, quòd à solo Deo possit hoc impedimentum dubitationis provenire. Cæterum ad minimum est physicè evidens, vim dubitandi non posse ab illa causa secunda ne quidem à Dæmonे impediiri, sed à solo Deo subtrahente suum concursum.

204. Tertium argumentum. Non solum est falsum, quòd dum credimus experiamur nos non posse dubitare, sed etiam e contrario alterum Perezij assumptum est falsum, quòd nullus in rebus obscuris, atque propositis per motivum fallibile possit credere absque formidine, & quòd sit verum miraculisti credere rem obscuram absque formidine, & quòd requiratur per se virtus operans contra naturam, ideoque virtus omni naturâ superior ad credendum absque formidine rem obscuram. Hoc enim imprimis supponit omnino voluntariè. 1. est contra omnem experientiam. 2. est contra S. Thomam in quodlib. 6. q. 4. in C. (vbi S. Thomas ad longum dedit, quòd Certitudo adhæsionis non sit propria Virtutis fidei, & dicit, quòd non minus firmiter adhæreat hæreticus articulis falsis quàm Catholicus veris) 4. est contra Aristotelem 7. Eth. citatum à S. Thoma, quòd dicat, aliquem æquali firmitate adhærere falsitati & veritati. 5. est contra S. Augustinum lib. de utilitate credendi c. 12. vbi hac habet elegantissima. Quero, inquit, Si, quod nescitur, credendum non est, quomodo serviant parentibus liberi, eosdem mutuâ dilectione diligent, quos parentes suos esse non credunt? non enim sciri vlo pacto potest, sed interpositâ matris auctoritate de patre creditur, de ipsa vero matre plerunque nec matri, sed obsteircibus, nutricibus, famulis.

Nam cui filius potest furari, aliisque supponi, non potest decepta decipere? credimus tamen NB. quod in vlla dubitatione credimus, quod scire non possemus. Hæc S. Augustinus. Vnde deducit, Augustinum, sicut & S. Thomam, firmitatem fidei non in alio collocâsse, quam in voluntate exclusione dubitationis conjungibili cum ipsa fide, & non in modo tendendi ipsius actus fidei, in quo collocant moderni assertores Discerniculum, adeoque firmitatem & certitudinem fidei ex denominationem extrinsecam ab imperio voluntatis, excludente voluntariam formidinem.

205. Quartum argumentum. Quia illud principium verum est, evidens tamen non esset, ergo veritas illa, quæ dependet ab principio, & probatur per istud principium, non potest esse evidens: atqui illud Discerniculum fundatur in ista veritate (quam probavimus falsitatem) ergo illud Discerniculum quod supputatur inter verum & falsum articulum, non potest esse evidens & absque formidine cognitum, ut adversarij supponunt, principium obtemperare non potest terminare assensum absque formidine. Omitto duo alia argumenta ejusdem quorum unum consilium in sola incredibiliter sententia Perezianæ, alterum coincidit fœtum argumento Pallavicini, sicut & alia quædam, ideo brevitatis causâ non refero, nam eis non sufficiunt, nec illa sufficerent.

S. III.

Discerniculum Card. Pallavicini rj*citur.*

206. Discerniculum hoc internum credenti pugnauit P. Esparza duobus argumentis. Primum est. Si daretur hujusmodi discerniculum internum sine externo, sequetur solus pro instruâtione fidelium, & pro conversione fidelium Verbum Dei scriptum, nec esse necessarios prædictores Verbi Dei, certè nullum fidei discernim Ministrorum idoneorum ab incidenti & superfluere exteriorem fidei regulam infinitibilem. Si enim solus interior infinitus sufficit ad dignoscendam veram Dei revelationem à fide & legitimam ejus propositionem ab illegitima nullo ex parte rerum ipsarum existente efficiens, omnia exteriora sunt inutilia & superflua.

207. Respondent ad hoc argumentum quidam Recentiores, & quidem ad primum dicunt, nihil esse absurdum, in particulari causa illa quem ex Verbo Dei scripto, accedente tali infinitu interno credere. Sed contra. P. Esparza non virga causum extraordinarium & patimur rem, sed ordinarium & quotidianum, ac frequentissimum, nempe de fide simplicium, qui plures sunt quam docti penetrantes motiva universitatis Ecclesie; plures inquit sunt, qui non legere S. Scripturam, & Conciliorum Canones, quibus tamen, ne decipiatur sua simplicitas,

prohibetur lectio Scripturarum, & jubentur credere parocho. Sed quare haec lectio prohibetur, si, dum legunt, habeni illuminationem, quae illos certificat de sensu Verborum? an Scriptura est magis fallax quam parochus? vt ipsa prohibeatur, & non prohibeatur auditio parochi? Ad secundum & tertium Respondent, hanc illuminationem non infundi nisi precedente prædicatione per idoneos ministros facta, hoc est, per tales, qui loquuntur per notitiam derivatam à prima revelatione: cum enim haec illuminatione testifetur hanc esse loquelam Dei à prima propagaram, non potest à Deo per hanc inspirationem loquente infundi, nisi revera propositio sit derivata. Sed contra. Si haec est bona descriptio Ministri idonei, ad cuius prædicationem dependenter à revelatione præterita Deus infundi hujusmodi illuminationem, verissimum est quod dicit Espanza, nullum fore discrimen facientium inter Ministros, utrum sint docti, an indocti, constituti ad prædicandum vel non consti-tuti, Catholici an Heretici, nam & isti loquuntur multis articulos dependenter à revelatione præterita, cur ergo tam severè prohibentur simplices accedere conciones hæreticorum, cum etiam ipsis loquentibus verum articulum, possint sperare illuminationem, loquentibus vero falso, non sit periculum talis illuminationis: dicent ergo: ego accedam securè & finè periculo seductionis, siue securè accederet ille, qui secum haberet verum sanctissimum & doctissimum ac fidelissimum, qui semper moneret, parochum jam verum, jam falso dicere: numquid Deus est sanctissimus, doctissimus, fidelissimus? iste me monebit quando parochus verum dicet, quando vero falso dicet, tacebit, hoc est, non loquetur mihi per illuminationem, & tunc ego non credam. Nihil ergo valeret haec responsio. Contra 2. Si haec respondio bona esset, sequeretur, quod possent auditores obligari ad credendum firmissime articulum verum, quem parochus narraret in hunc finem ut rejiceret, v.g. si Nestorianus hæreticus sic prædicaret: Ego quidem scio, in Ecclesia Romana credi, quod Verbum suum propriè incarnatum, & fundatum est in illo Jo. 1. *Verbum caro factum est.* sed falluntur. Nam illa verba intelligenda sunt de Unione durum Personarum per affectum. Ecce! ille parochus narraret verum articulum dependenter à revelatione præterita, ad ipsum derivata. ergo secundum horum RR. descriptio-nem loquitur ut minister idoneus: ergo infundetur illuminatione: ergo dabit obligatio credendi Verbum esse propriè incarnatum. cur non? an quia parochus non affirmat, sed negat? ca-re, ne hoc dicas, sic enim auctoritas parochi es-set mortuum formale immediatum partiale, quod tu negas.

Ad 4. respondent: etiam si huic homini, dum datur interior instinctus, non sit necessaria regula externa infallibilis pro tunc, quando ha-bet illuminationem rusticus, ut illuminationem

suam ipse sibi probet, est tamen necessaria tot*i* Ecclesia, ne quilibet suum instinctum pro vera revelatione vendat. Sed contra. Quando di-cis: ne quilibet suum instinctum pro vera revelatio-ne vendat: vel vis dicere: quod non licet qui-dem cuilibet suum instinctum pro revelatione vendere, licet tamen aliquibus: vel vis dicere: quod nulli licet illum vendere. si dicas pri-mum: dic mihi quofo, quibusnam sit data li-cencia vendendi, & quibus non? an illis qui illum habuerunt? sed, quomodo cognoscet Jude-x Ecclesiasticus hunc habuisse, illum non ha-buisse, ut permittat illum vendere suum instinctum, non item hunc? nunquid & Jude-x habebit hujusmodi illuminationem Reflexam? si verò dicas, nulli licere eum vendere pro vera re-velatione, & ideo esse necessariam Regulam ex-ternam, verissimum dicis; sed infero: ergo haec necessitas adhibendit Regulam externam adstrin-git rusticum, ut suam illuminationem solum sub hac conditione habeat pro locutione Dei, si ea fuerit conformis Regula extera: ergo quan-diu hanc non cognoscit, tamdiu non potest ab-soluto judicio credere esse locutionem Dei. ergo ejus assensus est conjungibilis cum formidine, ne fortè Ecclesia reprobet locutionem illam inter-nam. Non est ita, inquit isti RR. nam ru-sticus dum credit suæ illuminationi, virtualiter dicit: Quavis certus & certissimus sim, quod Ecclesia non posset contradicere hinc meæ inter-na locutioni divinae, si tamen per impossibile contradiceret, ego me subjicerem Judicio Ec-clesiae potius, quam ut crederem meæ locutioni. Itane vero? hoc ne rusticus dicit virtualiter? Quomodo ergo verum est, quod isti RR. tam contentiosè defendant, quod locutio interna rusticci ne tantillo quidem sit minoris certitudinis & infallibilitatis, quam est auctoritas Ecclesiae? si enim sunt omnimoda æqualis infallibilitatis, & merentur æqualissima firmitatis assensum, & qui-dem firmitatis absolute, ut isti loquuntur, cur quofo vult rusticus in concurso contradictorio adhærere potius auctoritati Ecclesiae, quam imme-diata locutioni Dei? Deinde, quam laudabilis est haec observantia & obedientia, quam ru-sticus exhibet Ecclesiae, dicendo: cum certus sim, quod Ecclesia non posset contradicere meæ illuminationi, ideo meæ illuminationem illius judicio subjicio. perinde acsi religiosus aliquis obedientiam pro-mitteret, quia antecedenter certus est, quod Su-perior nihil posset velle, nisi quod ipsi maximè placuerit. Quin immò in hac adversariorum sententia potius virtualiter diceret hoc modo: cum certus sim, quod mea interna locutio divina sit, ideo non est mihi curandum quid dicat Ecclesia, cum ejus locutio certior esse non possit, nec possit meæ contradicere, nisi falso dicendo. quo jure adiges rusticum ad audiendam Ecclesiam, si memor sit, aut se esse dicat suæ internæ locu-tionis divinae? Verum est ergo, quod in hac sententia vehementer enervetur, si non penitus tollitur

tollitur necessitas Regulae externae Infallibilis; & ideo non sine causa dixisse videtur P. Compton disp. 10. de Fide l. 3. per hanc illuminacionem anam præberi Hæreticis , privatum suum spiritum mordicūs defendendi , cùm videant , tantundem ferè statui à Theologis in rudibus & indoctis . Et hac circa primum argumentum P. Esperanza contra Pallavicinum .

208. Alterum argumentum est hoc . Si duæ res inter se comparantur , vt nihil inter se differant , nullumque in se habeant Discerniculum , nullâ mentis illustratione , nullâ vi fieri potest , vt discernantur : id quod confirmatur exemplo . peritus enim metallorum potest discernere aurum ab aurichalco , & quodvis verum à quovis apparenti ejus generis ; quod non potest imperitus , quia inest auro vero aliquid , quod non inest auro adulterino : si verò nihil inest re ipsâ diversum , tam parvum potest discernere peritus quam imperitus : ergo si inter revelationem legitimam & illegitimam nullum sit ex parte objecti discrimen , non poterit vna ab altera discerni , per quamcumque illustrationem .

Ad hoc argumentum respondent illi ipsi R.R. Illustrationes ejusmodi internas experimentaliter longè aliter afficere hominem , quam possint vlla naturales , ideo cùm sint immediatè subjectæ experientiæ , nos ex illis quas sentimus , colligere , adesse vocem Deo propriam , veluti audiремus aliquem intus dicentem : *Non vox hominem sonat.* & ideo tanquam ex signo extrinseco discernere nos propositionem veram à falso , quæ semper ex parte objecti sunt diversæ , cùm una includat derivationem à prima veritate , altera verò non ; quæ differentia non dignoscitur independenter ab instinctu interno , dignoscitur autem per illum ipsum , cùm sit vox quasi Dei (notetur hæc limitatio : *quasi Dei* : ergo non est essentialiter vox Dei , sed tantum quasi) mihi dicentis , quanam propositio parochi sit revera derivata . Addunt deinde , non improbabiliter etiam ex parte objecti diversum assignari posse . Est enim illuminatio hæc ejusmodi , vt quasi dicat : (en? iterum unum quasi : non querimus quid quasi dicat : sed quid revera dicat) revelationem hanc esse divinam seu derivatam , offertur tibi à Deo specialiter te instruente . concipimus ergo per hanc apprehensionem & illustrationem Deum ut auctorem locutionis internæ & potentem instruere per se sine strepitu verborum , per illapsum inimitabilem vlli creaturæ . Quodsi tibi (inquit & benè divinant) hoc non satisfaciat (ita est , nam paulò post ostendam hunc illapsum esse chymaricum ,) non sumus nos meliores quam S. Augustinus , qui tr. 40. in Jo. circa medium de tali interna locutione sic ait . *Tamen nescio quid incorporaliter & spiritualiter facit in nobis Deus , quod nec sonus est , qui aurem percusat , nec color &c. tamen aliquid est , quod sentire facile est , explicare impossibile est.* Ita illi , quibus discipulos suos & nos instruxerunt , quâ ratione possimus facilli-

mē respondere ad quascunque difficultates circa gratias prævenientes , aliisque actus supernares , nempe cùm vrgemur argumentis , discedum est : Apage cum ejusmodi : non tenemus vltius respondere ; non enim sumus medietati S. Augustino , qui jam pro nobis respondit : *sensitire facile est , explicare impossibile.* Quia S. Augustinus dixit verissima sunt . S. Joannes Baptista in vtero matris facile expertus est illuminationem , quâ Christum præsentem agnivit , quid item explicet , quomodo ea facta sit . B. Franciscus Borgia quando venit in templum vbi afferetur est V. Sacramentum , sensit extraordinarios impetus ad venerationem Eucharistia , quales non lessit , quando non erat afferetur , & sic de infinitis alijs . Tales motus & impulsus exortos circumstantijs in quibus non appetit vlla cauila naturalis à qua proveniant , rectè per Regulas discernendi spiritus bonos à malis creduntur fieri Deo ; sed quomodo sicut , quibus modis dubitatis , an medio principio intrinseco , vel per cursum merè extrinsecum , an mediante bona Angelo , vel immediate à Deo , an beneficio ipsius cierunt impressarum naturaliter acquisitum , vel potius beneficio infusarum sive per se sive per se eidens , hoc fanè est impossibile explicare explanatione scientifica . Sed nunquid proprie non potest explicari , in quodnam objectum ferantur an sint judicia affirmativa , vel metra appositiones ? an delectent , vel perturbent ? si haec possint explicari , quare ergo hujusmodi impulsus & illuminationes sunt exponaenda Patribus spiritualibus ? cur enim exponantur , si exponere est impossibile ? Itaque , S. Augustinus tam hec non fuit , vt negaret hæc prædicata , que eadem sub experientiam posse explicari , sed negavit quod se explicari , explanatione scientifica , si modis cauillandi in nobis sine nobis has illuminationes , adeo enim hoc est difficile , vt hodieque non desint Theologi qui dicant , quod nos mere possit habeamus . Vno verbo . Prædicatum primum Supernaturalitatis non potest scientificè explicari , quia de Supernaturalitate quâ tali nullus habemus scientiam , vt dixit Card. de Lugo , & se notum est . Nihil ergo solidi (falso alienum iudicio) ad argumentum P. Esperanza responderunt isti R.R. vt magis patebit ex sequentibus . Nunquam

209. Contra Difcerniculum Pallavicini argumentor ego Primò . In illud deber fieri resolutione fidei , quod vltimò reddimus pro ratione , quare credamus v. g. Mysterium Incarnationis , atqui pro ratione vltima non reddimus aliquam Illustrationem tanquam motivum formale . Ergo nulla hujusmodi Illustratio est (de via operaria) motivum credibilitatis , seu motivum creditendi . Major patet , qui enim dicit se aliquod credere , & non potest allegare motivum creditendi , & quidem tale , quod prudentia commenda , convincit credere leviter & imprudenter . Minor probatur . Quia si quis interrogat Iudeus

quare credit Incarnationem, responderet : quia adhuc credendum illuminor tali illuminatione, que dicitur : se esse vocem Dei vel quasi, & parochum verum dixisse, cum dixit, Verbum esse incarnatum. Nunquid Iudeus rideret talem instructorem ? Nunquid diceret : ego audivi tuum parochum hoc jam sapientem, sed nunquam expertus sum talen illuminationem. Et si rusticus replicaret : habuisti, sed jam es illius oblitus : nunquid Iudeus recte vigeret, & quereret, an & rusticus illius oblitus sit ? si oblitus est, unde scit se habuisse ; si non est oblitus, quare Iudeus credit rusticu, se esse imbecilloris memoriae ?

210. Respondent quidam RR. Rusticum dum credit parocho, non se impendere, neque attendere ad illud motivum propter quod credit parochum verum dicere (& hoc est illuminatione) sed attendere potius ad id quod parochus dicit, nempe Incarnationem Verbi esse probatam totum Miraculū, & totum Miracula non posse non esse locutionem Dei : hinc fit, ut quando ex rusticu queritur, quare credit incarnationem Verbi, statim respondeat id, in quo se maximè fundavit, nempe in miraculis assertis à parocho, sed non attendit, unde habeat parochum verum dicere, dum dicit tot miracula existisse.

Sed contra. Si ergo Iudeus querat, unde rusticus habeat, tot esse facta miracula, & parochum hoc verē dixisse, nunquid respondere debet rusticus : Ego me illi motivo non impendi, nec ad illud magnopere attendi. Sed virget Iudeus. Inepte, ad hoc debebas vnicē & maximē attendi, inde enim pendet veritas totius negotij, & obligatio credendi firmissimē : nam & ego audivi illum hac eadem dicentem, sed non credo illi : quodsi ego habuissim motivum illi credendi firmissimē, profectō ad hoc vel maximē attendissem, & bene memoriae impellissem, inde enim vnicē penderet salus mea.

Contra 2. Hoc est sanè Rusticos, & simplices omnes arguere inexcusabilis sordida, quod non emittit clamante parocho exterius, & clamante Deo (*vel quasi*) interius, attendant præcipue parocho, & non attendant præcipue Deo. Nunquid si vox de Cælo veniret, prout venit in Baptismo Christi, & in monte Thabor, quæ diceret : Attende Rustici, quidquid vobis dixerit Parochus, hoc ego olim revelavi. Nunquid, inquam, rusticci non attenderent huius vocis præcipue, sed statim illius obliviscerentur, & attenderent parocho ? quis hoc dicat ? An vox externa fortissimē moveat rusticos, & impellat ad se attendandam, & vox interna Dei quod substantiam supernaturam, non pariter immō magis impellat ? Nunquid rusticus poterit dicere Deo : Clama fortius, ut non prevaleat sermo parochi ? Sane si Deus vult audiū pra parocho, debet clamando vincere parochum : vult autem audiū pra parocho, hoc est, vult suam auctoritatem pluris fieri quam parochi, quia vult suā auctoritate confirmare sermo-

nem parochi, vt tu doces : cur ergo non clamat fortius ?

211. Argumentor 2. Si daretur hujusmodi Discerniculum internum inter locutionem veram & falsam parochi, deberemus hoc Discerniculum reflexè cognoscere, & advertere nos illud habere, illiusque deinde meminisse, sicut omnes illi constantissimè meminerunt suarum Visionum, raptuum & illustrationum, à quibus tanquam objectis formalibus & motivis *ut quod*, fuerunt permoti ad aliquid agendum, vel credendum : sic Joannes Baptista bene meminit illorum Verborum, quæ audivit dum Christum baptizavit. Sic S. Petrus bene meminit Visionis suprà relata. Sic Josephus bene meminit suorum somniorum, sicut & infiniti alii, quibus Deus per somnia voluit aliquid significare. Quando autem permisit Deus hujusmodi somniorum oblivionem, vt in Rege Pharaone, mansit tamen memoria somnij eatenus, quatenus in confuso recordabantur, se habuisse miraculosum somnum, & hoc Deus permisit, vt postea haberet occasionem exaltandi Josephum, quem misit, vt speciem somnij in memoriā revocaret. Subsumo : arqui Rusticorum nullus vñquam auditus est assisterere, se hujusmodi Discerniculum expertum esse, & ab illo reflexè cognito tanquam motivo credibilitatis fuisse permotum, vt actum fidei firmissimum elicenter, credendo Incarnationem propter tale Discerniculum, quod fallere nullo modo potest, nec à Deo permitti quin Deus loquatur, & quod ad movendum non minorem vim habuerit, quam si Rusticus millena miracula coram fieri spectasset. & si rusticus tale quid assereret, pro homine phanatico aut impostore communiter ab omnibus haberetur : ergo male dicitur, quod Rustici communiter & perpetuò habeant hujusmodi Discerniculum.

212. Respondent Adversarij, negando majorē, & dicunt, plurimis instantijs ostendi posse, quod plurimos actus internos eliciamus, quos tamen non deprehendimus reflexè nos habuisse 1. non semper recordarum auctoritatis v. g. Petri, ob quam credimus Paulum esse mortuum, & tamen eā moveamur, quando id credimus. 2. Conclusionis actus attingit objectum præmislarum, & tamen non deprehendimus reflexè nos illud attingere. 3. Judicium practicum semper est evidens, & tamen multi Casista negant illud semper adesse, quando peccamus. 4. in multis fidelibus non potest negari existisse fidem firmissimam, qui tamen dicunt se motos fuisse solā auctoritate humanā, quod tamen falsum est, quia fides firmissima debet habere Discerniculum veritatis fallo.

Contra 1. Hæc omnia exempla non sunt ad rem. Non primum & secundum, quia falsum est quod quando postea assentimur, non memores auctoritatis & motivi primò habiti, quod inquam ab illo tunc moveamur, sed determinamur ad ita judicandum à speciebus relictis ex prioribus

prioribus assensibus, & ab ipsis assensibus ita reflexè cognitis. vnde si ex tali quæreres: vnde scis Paulum esse mortuum? non quidem respondebit: quia Petrus dixit: ponitur enim hujus oblitus: fed, certò recordor me hoc pridem authenticè audivisse, licet nesciam à quo. Non Tertium. Quia nullus Casista vñquam dixit, nos nunquam tale Judicium habere & experiri, ac illius meminisse, sed, quòd putent nos quandoque peccare, quin illud habeamus, in quo falluntur, quia tunc non peccatur, quando illud non habetur. Præterea fatentur, adesse semper Judicium evidens, sed non nisi malitia in confuso, hoc autem sufficit ad salvandam experientiam; nam illud Judicium dari probatur ab ipsa experientia, nempe ex remoru conscientiæ, quem non possemus depone. Non quartum. quia falsum est, quòd illi habuerint, aut dicant se habuisse actum firmissimum in eo sensu, in quo discerniculari isti ponunt firmitatem, nempe intellectualem, incompositibilem cum omni formidine, & qualis non possumus habere circa objecta falsa, sed habuerunt & dicunt se habuisse firmissimum assensum firmitate adhæsivâ & affectivâ.

213. Contra 2. Sicur certissimum est, quòd aliorum actuum habitorum obliviscamur, ita etiam certissimum est, quòd non obliviscamur omnium, & statim, sed econtra plerumque si non diu, sàltene aliquandiu recordarum; Rustici verò nunquam dicunt, se hujus Discerniculi recordari: deberent autem illius recordari, alioquin quale est Discerniculum? Si hoc discerniculum à Deo infunderetur, in eum vtique finem infunderetur, in quem finem parochus proponit articulos fidei, nempe vt deinceps rusticus haberet Regulam cognoscendi, quid credendum, quid non credendum sit. Ergo sicut rusticus debet postea, per se loquendo, posse meminisse propositionis parochi, ita etiam deberet posse meminisse locutionis divinae, nam vna fine altera non est sufficiens Regula fidei.

Contra 3. Nemo, per se loquendo, statim oblidicitur contractum initorum, & promissionum à se factarum; nemo statim oblidicitur suorum Votorum & Juramentorum, quia nimis inducunt obligationem gravem aliquid agendi. atqui obligatio credendi est omnium gravissima; ergo si haec inducitur per Discerniculum à Deo infusum, debet ita infundi, vt per se loquendo rusticus illius non statim oblidiscatur.

214. Contra 4. Et quero ex adversarijs, vnde habeant, quòd Discerniculum fuerit illuminatio potius purè interna, quàm externa, v.g. quàm voces in aëre formatæ, vt suprà dicebam? Nunquid ideo, quia ex hoc ipso quòd rusticus non meminerint illius, non potest rationabiliter dici, quòd fuerint auditæ tales voces, quia earum rusticus certò certius meminissent. Atqui ego hoc negabo, & dicam, quòd earum fuerint obliterati, & afferam pro me casus quos adversarij attu-

lerunt, faciámque hoc entymmma. Datus plurimi actus, quorum non habemus memoriam ergo poterunt etiam illæ voces ita fuisse patentes vt tamen non meminissent rustici? Cùm non an ideo, quia audire hujusmodi voces est etiam solens? atqui non minus insolens est illuminatio supernaturalis, æquivalens in efficacia vendi infinitis Miraculis, clamans (vel quod) esse vocem Deo propriam, inimitabilem à Natura esse specialem instructionem Dei &c. Sed quod opus pluribus in re clarissima?

215. Argumentor 3. Illustratio, in qua ponit Pallavicinus Discerniculum, est utique ad intellectualem: ergo debet posse assignari illud objectum: hoc non est locutio parochi secundum se spectata, nam hæc etiam per actum Natura-lem potest representari, & representantur quando parochus falso dicit: ergo est aliquid aliud non hoc quod est: esse derivatum à locutione parochii Dei, hoc enim est objectum ipsius actus bellici, isti docent, & affirmatur propter ipsam illuminationem, tanquam propter motum formæ quod vno verbo, Parochum dicere verum, affirmare actu libero: Illuminatio autem illa Pallavicini non est actus liber, sed fit in nobis sine nobis ergo debet esse aliud illius objectum: atque aliud potest assignari: ergo non datur illa distinctione qua sit Discerniculum locutionis verae olim de Incarnatione Verbi.

Respondent Recentiores, & explicant objectum illius Illuminationis, quod nempe beat pro objecto seipsum, & præterea locutionem parochi vt derivatam à locutione præterea explicant, inquam, dicendo, quòd illa Illuminatione dicat: Ego sum locutio Dei propria, inveniuta à Natura, certificans te, quòd parochus nunc legit locutione derivata à revelatione Dei immediata, olim de Incarnatione Verbi.

Contra. Vel hoc dicit illa Illuminatione: nuntiativè & affirmativè, vel lollum vt appellatione sua, obscura, & libera, hoc est, quod non necessitat ad assentium: neutrum dici potest: ergo non satisfacit data responsio. Minguntur quoad primum membrum dupliciter, primum, quia tale judicium est evidens, reprobatione pendens ab omni imperio voluntatis: atque si. Fides evadet evidens in attestante, qui non Veracitas quàm locutio Dei est evidens. Secundò, quia sic possent in eodem intellectu coniungi & coexistere duo iudicia contradicentia: nam isti RR. contra Pallavicinum docent, quod quis possit stante hac illuminatione, diffidere & dicere: Non datur locutio Dei de hac rr. apud si simul daretur illuminatio dicens, se esse locutionem de hac re, darentur iudicia contradicentia. Sed neque secundum dici potest, nempe quod illa Illuminatio sit mera apprehensio sua, respondet sui ipsius, hoc est, suadens assensem circa le, & esse locutionem Dei certificantem de Veritate locutionis parochi. Probatur. Si hac Illuminatione & locutio interna Dei esset apprehensio sua, cito

circa hanc veritatem: *Ego sum locutio Dei*: hoc ipso hac Illuminatio non est objectum formale quod, ipsius actus fidei ad quem est apprehensio suaiva: hoc est contra adversarios, qui docent, hanc ipsam veritatem affirmari ab actu fidei. Sequela probatur. Apprehensio suaiva habet se ad suum objectum sicut se habet assensus quem suaderet, & solum differt in modo tendendi, vt omnes philosophi nōrunt: ergo sicut ipse assensus haberet respectu objecti solum ut Quo, & non ut Quod, hoc est, non est id quod affirmatur, sed est id quo affirmatur objectum distinctum, ita apprehensio suaiva debet se respectu sui objecti, cuius assensum suaderet, solum habere ut Quo, & non ut Quod. Patent hac omnia inductione manifesta per omnes apprehensiones suaivas: v.g. apprehensio suaiva, quod omnis mater diligit filium, non habet se ut motivum formale Quod, respectu assensus quo quis judicat, omnem matrem diligere filium, & sic de alijs, nec credo, quod philosopho vñquam venerit in mentem oppositum. Repugnat ergo quod Illuminatio illa adversariorum sit apprehensio suaiva circa seipsum & sicut propriam differentiam, sed quidquid de seipso diceret, dicaret evidenter, evidētia metaphysica, non minus quam: se existere: se esse representationem intentionalem &c.

216. Confirmatur 1. Si haec Illuminatio est objectum formale Motivum ut Quod, & immediatum ac ultimum (vt isti RR. docent) actus fidei, tunc actus fidei est actus evidens, nullo indigeno imperio, quia fieret per species proprias sui objecti: omnis autem assensus productus ab objecto immediate applicato, & per species proprias, est actus evidens, & independens ab omni imperio voluntatis, ut patet per inductionem omnium sententiarum, & actuum nostrorum internum reflexe cognitorum per species proprias ipsorum actuum, seu per immediatum instantium ipsorum actuum.

217. Confirmatur 2. Ipsa Illuminatio non cogoscit se per species alienas, vt ex terminis patet: ergo nec ab assensu fidei cognoscitur per species alienas, quia assensus fit per easdem species, per quas fit apprehensio suaiva. ergo repugnat talen assensum esse obscurum & liberum: nulla enim alia ratio assignari potest, vnde provenient evidētia aliorum actuum productorum per species proprias objecti, si species propriae non habent vim caussandi evidentiam actus & determinandi potentiam ad assensem.

Confirmatur 3. Apprehensio intuitiva duorum predicatorum in eodem objecto, determinat intellectum ad assensem, & ad affirmandum unum de altero: atqui haec Illuminatio prout à RR. explicat, est apprehensio intuitiva duorum predicatorum ut inexistentium eadem objecto: ergo determinaret & raperet intellectum ad affirmandum viuum de altero. Minor probatur. Imprimis enim est apprehensio intuitiva sui ipsius, ut adversarii concedunt, & clarum est, non enim

fit per species alienas: deinde est apprehensio terminorum hujus totius propositionis, ego sum locutio Dei propria, specialis instructio Dei, circa locutionem externam parochi &c. ergo est apprehensio intuitiva duorum predicatorum ut inexistentium sibi ipsi: quid ergo, quādo, deest illi, quoniam nō rapiat & determinet intellectum, ad affirmandam totam illam propositionem, sicut apprehensio terminorum hujus propositionis: Totum est majus suā parte? Nec ego, nec alij quidquam invenire possumus.

218. Confirmatur 4. Omne judicium quod & quatenus reflectitur in seipsum, quoad hanc reflexionem est evidens: ergo etiam omnis apprehensio quatenus reflexa in seipsum, est etenus apprehensio evidens: atqui apprehensio evidens quā evidens, rapit intellectum ad assensum: ergo si Illuminatio est reflexa in seipsum quoad hanc praedicta: esse locutionem Deo propriam, & specialis instructio Dei, erit evidens, & ad hoc affirmanda rapiet Intellectum. Antecedens est omnium philosophorum, & patet ex eo, quia alioquin posset intellectus simul judicare contradictionia, vnum quidem per judicium actus de seipso, alterum per actum reflexum supra hoc judicium, si hoc posset esse obscurum. Consequētia probatur 1. Quia ratio probans judicium in se reflexum esse evidens, probat etiam de apprehensione, nempe quia non fit per species alienas, & quia est experientia seu notificatio experimentalis sui ipsius. Probatur 2. vel potius alijs terminis declaratur. Ideo Judicium reflexum quoad hanc reflexionem semper est evidens, quia per reflexionem actus cognoscitur à seipso, & in se, & non in ēnigmate. atqui haec eadē ratio procedit etiam de reflexione apprehensionis in se. Ergo &c. Propter hoc itaque argumentum cum suis confirmationibus, ego, (alijque ingeniosi Magistri, quibus illud examinandum subjici) semper existimavi, Illuminationem Pallavicini, prout explicata est à quibusdam Modernis, quos solos scio fuisse secutos Pallavicini discerniculum, esse Chymaricam, nec credo Pallavicini mentem tamē fuisse, qualisunque tandem illa fuerit.

219. Argumentor nunc 4. Per hanc Illuminationem amittit Propositio Ecclesiæ facta per parochum, rationem locutionis divinæ: consequens est contra Scripturam, & contra id quod hi ipsi Recentiores docent: ergo & id ex quo sequitur. Sequelam adversarij videntur admisiisse, quando dixerunt, Propositionem parochi esse tantum denominativè locutionem Dei. sed probatur facile: quia sola Illuminatio interna est secundum adversarios locutio Dei essentialis respectu Rustici; atqui propositio parochi non est pars constitutiva Illuminationis: ergo nec est pars constitutiva locutionis divinae quae movere rusticum. Minor probatur. Quia Scriptura de omnibus Ministris nomine Dei loquentibus dicit: qui vos audit me audit. atqui, vt ipsimet adversarij docent (verba suprà retulimus) parochus loquens locutione

Aaa

locutione derivata à prima revelatione, loquitur nōmīne Dei : ergo qui illum audit, Deum audit. Sed non audiret Deum in parocho, si locutio parochi non esset pars constitutiva locutionis divinæ : ergo est pars constitutiva locutionis divinæ etiam respectu rusticci. Retulit etiam suprà verba S. Thomæ, hocipsum dicentis. Vnde, & meo, & aliorum iudicio, Recentiores isti doctrinæ consequentiam in hoc punc̄to deseruerunt, immò contradic̄toria asseruerunt.

Confirmatur argumentum. Istâ Illuminatione concipitur à Rustico Deus ut auctor locutionis internæ, & potens instruire per se sine strepitu verborum, per illapsum inimitabilem omni creature, ita habent adversarij in terminis, atqui propositio Ecclesiæ facta per parochum, fit cum strepitu verborum : ergo non est pars illius locutionis, quā Deus instruit rusticum.

Dices : Non esse quidem partem locutionis divinæ quā Deus instruit rusticum circa veritatem propositionis parochianæ, esse tamen partem locutionis quā rusticus moveret vlt̄riū ad credendum Verbum esse incarnatum. Sed contra. Hac ratione posset & deberet dici, quod etiam locutio P̄syaci posset esse pars locutionis divinæ, si nempe Illuminatio diceret, verum est, quod p̄syacus dicit : & p̄syacus dicens : Verbum est incarnatum. Sicut ergo non moveret auctoritas p̄syaci, ita nec moveret auctoritas parochi, & perinde esset, etiam si esset homo mendacissimus. Immò rusticus posset parochum confirmare in fide, & illi dicere : Ego certus sum, quod verum sit id quod tu dicas, non quia me movere Veracitas, sed, quia Deus mihi hoc de te dixit : quare, si tu credas sive non, ego tamen certus sum de Incarnatione. Itaque Missio parochi, ejusque Ministerium nullo modo esset pars, sed sola vox materialis, immò nec hæc necessariò esset : quia Illuminatio diceret : Verbum est Incarnatum, sicut dixit Parochus : & sic locutio parochi esset merum objectum materiale, sicut ipsum Verbum incarnatum.

220. Argumentor 5. Adversarij in sua explicatione Discerniculi incident in explicationem Critici seu Spiritus privati, quem heretici prætendunt : ergo ab ea est abstinendum. Antecedens probo. Per illorum Illuminationem homo ita disponitur, vt non tantum cognoscat in actu exercito, quod hic instinctus sit a Spiritu S. sed etiam in actu Signato, vt certus sit, quod infallibiliter bene judicet, dum reflexè dicit esse verum, & non tantum apparentem instinctum Spiritus Sancti : atqui hoc modo heretici explicant suum Spiritum privatum : Ergo &c. Minor est adversiorum in terminis. Major probatur. Ad hanc Illuminationem debet sequi Judicium credibilitatis evidens, dicens, quod omnia motiva contraria, hoc est, siadentia illam illuminationem non esse locutionem divinam, sint inæstimabilia : item quod honestum atque obligato-

rium sit judicare esse verum instinctum Deo, ergo per illam illuminationem ita dispositus rusticus, vt etiam in actu signato dicere possit, se infallibiliter bene judicare, dum dicit, huc instinctum esse à Deo.

Solvemus nunc argumenta quibus pro di-
vinitate Pallavicinus. alia, que RR. mei Collegi
suprà commendati superaddiderunt, solvemus
acturi de Firmitate fidei; & aliqua jam superde-
finita sunt.

Objicit ergo primò S. Thomæ ad 22. q. 2. a. 3. ad. 3. vbi de illo qui credit, sic habet: *Iudicium auctoritatem divinae doctrinae miraculis confirmatum quod plus est interior instinctus Dei moventis, id leviter credit.* Ergo secundum S. Thomam instinc-
tus Dei movens ad credendum, est moumentum ho-
male quod. *Id.* Nego Consequentiam, & dico
hunc locum non rectè adduci pro Discerniculo,
sicut non rectè idem Cardinalis adduxit plus
loca S. Thome & Scotti, ad persuadendum hetero-
ribus, ipsos itare pro tentatione sua de actione libe-
beris Dei, existentibus quidem ab aeterno, id
nec identificatis cum aliquo cœato, nec com-
modo increato, adeoque in confinibus vitium.
Ostendo rem ita se habere.

221. Si S. Thomas esset intelligendus in Discerniculo objectivo, & hujusmodi illuminatione, sequeretur 1. hoc Discerniculum in omnibus fidelibus requiri ultra motiva externa credibilitatis, quod est contra ipsum Pallavicinum sequela patet, nam S. Thomas requirit instinctum ultra miracula & doctrinam Ecclesiæ, & quatenus in omnibus credentibus. Sequeretur 2. Quod plus est tribuendum Discerniculo quam sub-
titati Ecclesiæ : dicit enim : *quod plus est, hoc autem est contra hunc ipsum auctorem, nam posset sine errore dici, quia Rusticus obediens paratus potius sequi auctoritatem Ecclesiæ, quam Regulam externam & universalem.* Sequeretur 3. Omnem eum leviter credere, qui credit sine Discerniculo, nam S. Thomas ideo requirit instinctum, vt quis non leviter credit : nihil
hoc est fallum & contra ipsos adversarios : nam
ipsimes fatentur, quod parochio proponente ob-
colum falsum, teneant rustici velle credere
falsum fide humana, immò quantum in eis
conari credere fide divinæ, hoc est, teneant credere, parochum loqui nomine Dei, & locutio
derivata à Dei prima revelatione, & ralem volu-
tatem esse supernaturalem ac meritoram, atque
hoc modo non credit leviter : & tamen credere
sine discerniculo : ergo falsum est, quod non
habet Discerniculum, leviter credit. *Empl.*
Thomas non loquitur de Discerniculo ob-
etivo. Quis ergo est sensus Sancti Thomæ
Clarissimus. Quis enim dicitur leviter credere
ille, qui non examinatis motivis credere,
nec agnitus honestate credendi, adeoque his
omni dictamine prudentia, credit, vt ergo
quis non leviter credit, requiratur. *Judicium*

pendentia, seu Judicium credibilitatis, proponens obligacionem, & honestatem credendi. hoc fit per ultinatum Spiritus Sancti, nempe per primam Gratiam & auxilium supernaturale, ut omnes dominus: ergo de hoc locutus est S. Thomas: atque qui hoc non est discerniculum objectum, ergo S. Thomas nihil locutus est pro discerniculo objectivo. Nescio quid clarius dici possit. Itaque illo loco resolvit S. Thomas fidem duplaci resolutione, vna in Motivum formale, nempe in auctoritatem Ecclesie & Miraculorum, altera in suam Causam efficientem, nempe in interiorem instinctum Dei. Ita S. Thomam interpretatur Angonius, & apud eundem Bannez, nostrisque Theologi. Hinc redditur idonea, nobisque favens ratio, cur dixerit S. Thomas, *quod plus est.* Nam, ut supra notavimus, motiva credibilitatis fidei sunt cognoscibilia actu Naturali, qui tamen non disponeret ad actum fidei supernaturalem: quare supernaturalitas fidei resolvitur in lumen supernaturale, tanquam causam efficientem.

222. Objicit Pallavicinus 2. autoritatem S. Augustini, sed cum aliqua formidine, dicens ut sententia favere S. Patrem 11. Confess. c. 3. sed verba non refert, & merito, quia nihil favent.

Desiderat in illo loco S. Augustinus instructionem circa modum quem Deus observavit in creatione mundi, quem Moyses in sua Genesi non satis expressit. In hunc finem in fine capituli 3. instituit ad Deum preces, pro hujus veritatis scientia, & sic adornat preces suas. Si Moyses adhuc preces sibi esset, rogarem illum & obsecrarem, ut mihi declararet. Verum (subiungit) si illud mihi hebreice declararet, quid prodiceret? quia non intelligerem illum. Quidli latinè: intelligenter illum quidem, sed non propterea NB. scientiam modum illum creationis, quare? quia esset authoritas merè humana. Quid jam porrò? Infatue Augustinus, quod Deus tunc illi interiori loqueretur, & certificaret de locutione Moysis? nihil horum, sed facit hypothesis. Etiam si tunc scirem, non à Moyse hanc scientiam haberem, sed à Deo interiori me docente. Hinc infert in fine cap. Ergo cum non possem hoc doceri à quamvis, nisi à Deo id mihi revelante, & quidem immediate, eò quod toti Ecclesiae non sit revelationem eo modo, quo ego scire desidero, sed opus sit revelatione & instructione speciali & privatâ, ideo incipit invocare Deum, ut ipsum hanc veritatem edoceat. Ex his patet, S. Augustinum non fuisse locutum in illa hypothesi (in qua se fundant adversarii) de fide libera, sed de Scientia, vel faltem de evidentiâ in attestante, non quidem, quod absoluted dixerit, se eam accepturum fuisse ad presentiam Moysis, sed loquitur conditionate: si tunc acquisivisset scientiam, ea debuisset vtique miraculose infundi à Deo.

Sed, demus S. Augustinum locutum fuisse de fide, hoc nihil favet Pallavicino. Quarto enim, an S. Augustinus fuerit tunc unus ex Rusti-

cis aliisque Simplicibus, pro quibus excogitatum est Discerniculum? non vtique. Ergo non loquitur de Discerniculo Adversariorum. Ratio est, quia qui non est rudis & simplex, non tenetur credere vni homini aliquid affirmanti esse à Deo revelatum, si nihil aliud accedit, sicut tenetur credere rusticus suo parocho: quare ut S. Augustinus haberet motivum credendi proportionatum homini tam sagaci, debuisset vtique esse motivum altioris ordinis quam vni hominis, & æqualis apparentia cum motivis credibilitatis totius Ecclesie. Vides ergo, quam impertinenter fuerit introductus S. Augustinus in persona Rusticorum.

223. Objicit Pallavicinus 3. Nisi admittatur Discerniculum, quod habeat ex essentiali predicato esse locutionem divinam, non potest explicari, quomodo omnis qui non credit, quando credere deberet, faciat Deum mendacem: atqui hoc est necesse, quia hoc dicit Scriptura 1. Jo. 5. Ergo &c. Ad hoc argumentum abunde respondum est superius cap. I. Contr. 4. à n. 8.

§. IV.

Discerniculum P. Martini Esparza regit.

R Ejeci hujus auctoris Discerniculum anno hujus seculi 54. hoc est, illo ipso anno quo primò illud tradiderat ex Cathedra Theologica Romæ, unde ad me transmisla sunt, quæ dictaverat. Octennio post, cum jam illud typus vulgasset, iterum rejeci. Nunc autem anno hujus seculi 67. accepi Româ ejusdem refutationem accuratam ab eodem P. Hispano dictatam, cuius argumenta contra P. Ant. Perez retuli supra §. 2. Et quamvis hujus Recentioris argumenta coincident cum meis, malo tamen ea illius quam meis verbis referre, paucis immutatis, addendo subinde aliqua de meo.

224. Relato itaque discursu P. Esparza, quo suum discerniculum declarat, ijs verbis quæ supra recitavi, subiungit laudatus Recentior. *Totus hic discrusus, nullo exteriori impellente corruit:* hujus rei sex rationes affert. Prima, quia incredibile videtur, & est, quod rusticus credens loquente parocho, cognoscat, & cognoscendo pertingat eò, quod fides adulta sui parochi non pertingit, & quod parochus utrumque articulum, hoc est, tam verum quam falsum credit in casu quo utrumque proponit, rusticus vero verum à falso statim poslit discernere. Et quod incredibilis est, rusticus videat fidem parochi veram aliam, aliam fallam, aliam Naturalem fictam à proprio cerebro, aliam supernaturalem infusam, infinitam à Spiritu S. parochus autem suam ipsius fidem veram à falsa, supernaturalem à naturali discernere non valeat. Hoc est primum argumentum hujus R. qui deinde quædam addit, quæ vim crisis potius habent quam argumenti.

Aaa 2

Ego

Ego solum addo, commodiis, & rusticis favorabiliis dictorum fuisse P. Espanza, quod Deus illuminet rusticum immediatè circa ipsam locutionem divinam activam, quam circa fidem internam predicatoris; cum enim parochus loquatur nomine Dei, ejus voces aequæ substituntur conceptui Dei, quam parochi: majus autem commodum inde haberent rusticci, quia motivum universalius: quid enim parochus dum loquitur, nullum habeat conceptum supernaturale? quid si suam concionem recitat ex memoria, nulla facta reflexione aut assensu ad ea quæ loquuntur? nunquid tunc rusticis deerrit motivum credendi? deerrit quidem secundum P. Espanzam, non decesset autem, si illuminatio fieret immediate circa conceptum Dei, aut illius qui primus à Deo Mysterium accepit, & creditit.

225. Secundum argumentum. Arcana cordis nostri non solent de lege ordinaria manifestari alijs: atqui conceptus parochi est inter Arcana cordis: ergo non manifestatur rusticu. Respondent, parochum in hanc manifestationem confitire, & sic tolli arcanum. Sed contra: si hoc sufficeret, tunc talis manifestatio non esset Miraculosa, sed conaturalis, sicut doceretur de locutione Angelorum: ergo quibus nostris posset alteri immediate inspicendum exhibere suum internum conceptum, non est ergo in potestate homini tollere hoc modo arcanum suorum actuum; sed solum, ut cognoscantur in effectibus, quales sunt Voces, quæ proinde sunt motivum judicandi, adesse talem conceptum: hoc autem motivum est fallibile, nec aptum manifestare discrimen inter actum naturalem & supernaturalem.

226. Tertium argumentum. Ex principijs P. Espanza sequitur, dicendum esse, quod qui liber legens S. Scripturam, certificetur de vero sensu Scripturæ, per instinctum Spiritus Sancti, quatenus Deus illuminaret intellectum legentis, ut videat in particulari conceptum verum & supernaturale quem habuit Scriptor Canonicus dum scripsit; quia non minus Scripturæ substituantur loco conceptuum quam verba: ideoque quilibet fidelis, juxta illud, quod etiam adversarij pro se citant, spiritualis judicat omnia, per instinctum Spiritus S. discernenter verum intellectum à falso omnium S. Scripturarum verborum, quod per se est absurdum. Addo ego 1. & mirè favens errori haeticorum circa spiritum suum privatum. Addo 2. quod rusticus posset discernere, in quo sensu parochus aut Scriptor Canonicus verba protulisset, in casu quo verba sunt aequivoca, duplum sensum habentia; nam conceptus non est aequivocus. Hoc ipsum contra Discerniculum Pallavicini vrgeri potest. Hinc iterum manifeste sequitur, quod Verba ipsa non essent aliud quam mera conditio, quæ posita placet Deo talem illuminationem immittere.

227. Quartum argumentum hujus R. nihil reipsa differt à primo, & ideo illud non refiero.

Quintum argumentum, & meo judicio primum, est, retorquendo fundatum ex eum, quod adversarij quo vitetur, quando dicunt: Si locutio naturalis in audience bene naturaliter posito, generat notitiam conceptus naturalis loquentis, ita locutio supernaturalis, quamvis supernaturalis tantum quod modum, genere audience bene supernaturaliter disposito, notitiam conceptus supernaturalis loquentis. Hoc, quam, retorquetur ab hoc Recentiore hoc modo: Locutio naturalis, quia ex se non potius procedere à cognitione certa quam incerta, non potius à clara quam obscura loquentis, non potius generare in audience, quantumcunque naturaliter disposito, notitiam conceptus positus, quam non certi, potius clari quam obsceni: si locutio naturalis parochi secundum se convertitur potius cum conceptu supernaturali, quam cum naturali, quia non potius secundum se potius procedere à supernaturali quam à naturali, si aliquam particularem affinitatem per se dependentiam habet ab altera harum ratione, potius per se supponit cognitionem naturali sibi proportionatam, quam supernaturalem, non potest audiencem quantumcumque sit bene dispositi supernaturali lumine, deducere in notitiam conceptus supernaturalis potius quam naturalis precedentis in mente parochi loquentis. Per hanc consequentia, quia lumen naturale audience non est minus aptum ad attingendam certitudinem & evidentiam naturalem precedentem in mente loquentis, quam lumen supernaturale iusdem audience ad attingendam supernaturalem conceptum precedentem in mente loquentis. Atqui per lumen naturale quantumvis premium, non potest audiens cognoscere modum cognitionis conceptum loquentis esse potius certum quam incertum, evidentem quam inewidentem, mediatum quam immediatum: ergo per lumen supernaturale non potest audiens media locutio exterina, que secundum se est purè naturalis, cognoscere conceptum precedentem in mente loquentis esse supernaturale potius quam naturalis. Hac retorsione ostendit iste R. opinio quod discursus P. Espanza minime probet, alioque non probet posse à rusticu supernaturale bene disposito discerni actum parochi supernaturale à naturali, eum quæ talem immediatè attingendo.

228. Ego paulò aliter discursum & fundatum P. Espanza retorqui & retorquo nemo approbando, quod si quid virium haberet, probet prius sententia, instà tradenda, nempe ad hoc ut detur in homine supernaturaliter bene dispositus actus fidei supernaturalis quod substantiam, non esse necesse à tali actu attinguere immediatè & in se objectum supernaturalis quod substantiam & intrinsecè, sed sufficere, si objectum immediatum attractum sit supernaturale quod modum & extrinsecè. Probo. Nam sicut in homine naturaliter bene disposito, locutio purè naturalis, che

est substituta conceptui naturali, non caussat cognitionem naturalem in audiēte, quae immēdiatē & in se attingat actum naturalem existentem in loquente, sed tantum mediātē, attingendo nimirum ipsam locutionem purē naturalem, & in hac tanquam in signo ad placitum actum internum, ita cognitio qua caussatur in audiēte à locutione quoad modum supernaturali, non attinger immēdiatē & in se actum internum loquenter supernaturalem, sed attinget tantum locutionē, & in hac tanquam in signo actum internum, in hoc enim debent esse pares, alioquin nullā valer consequentia ab uno ad alterum. Subsumo: atqui locutio tantum supernaturalis quoad modum, hoc est substituta conceptui supernaturali, potest per P. Esparza in audiēte supernaturaler dispositio caussare conceptum supernaturalem quoad substantiam, ergo potest dari actus supernaturali fidei, Deo sic determinante propter dispositio supernaturalem, quin objectum immediate attacatum sit supernaturale quoad substantiam, sed sufficit esse quoad modum. & sic ruit torum adficiū Discerniculi.

§. V.

Qualia motiva credibilitatis sufficienti sim- plioribus ad credendum fidei infusa.

29. Postquam rejecimus Discerniculum articuli veri à falso, videndum nunc est, quale motivum credibilitatis sufficiat in simplicibus, ut possint credere fide salutari. Itaque

DICO 1. Respetto simplicium sufficiente motiva credibilitatis ad hoc ut rusticus obligetur ad imperandum assensum fidei, quæ motiva non sufficiunt ad obligandum hominem sagaciorem. Recentiores vocant hæc motiva credibilitatis *respective*, hoc est, quæ tantum simplicibus sufficiunt, qui non possint penetrare motiva credibilitatis universalia, superioris §. 1. expensa. Conclusio est communissima omnium, etiam qui defendunt Discerniculum. Fatent enim, quod parochio etiam falso proponente, rustici obligentur credere: atque tunc non habent nisi motiva credibilitatis respective, nempe auctoritatē parochi, quem prudenter judicant loqui nomine Dei, eo quod sit illis propositus pastor in spiritualibus, & ipsis non licet ejus fidelitatem, doctrinam, ac auctoritatem impugnare: ergo sicut tenentur eum audire, ita tenentur ei credere, quamdiu non habent probabilem rationem dubitandi de illius doctrina. Quod vero hujusmodi auctoritas non sufficiat ad obligandum sagaciorem, patet inde; quia sagacior potius tenet non esse contentus loquelā parochi, sed examinare sensum totius Ecclesiæ, ejusque Definitionem, & huic soli debet adhaerere, quam agnoscat gubernari infallibili auctoritati Spiritus Sancti, quidquid dicant parochi quoad dogmata fidei.

¶

Aaa 3

Vlterius omnes fatemur, quod in casu, quo parochius falsum articulum proponeret, rustici non elicerent actum fidei supernaturalem, quia talis actus esset falsus: elicerent tamen Judicium practicum supernaturale, hic & nunc honestum esse credere, ad quod judicium sequitur Imperium voluntatis etiam supernaturale & meritorium. Sic enim potest quis ex errore speculativo formare judicium evidens credibilitatis de honestate alicujus actus externi, qui tamen est materialiter malus, v.g. ex errore seu ignorantia affinitatis judicat evidenter, se esse obligatum reddere debitum illi, qua revera non est vox, & voluntas reddendi est meritoria, ita absurdum non est, ex judicio practico quod parochio sit credendum, procedere imperium honestum & supernaturale, eti actus intellectus imperatus sit falso.

230. DICO 2. Casu quo parochius verum dicit, sufficit, ut simplices ex motivo credibilitatis respective eliciant actum fidei supernaturalem. Hæc est sententia tam communis, ut fine longo Catalogo non possint auctores recenseri. Nam præter Capreolum, Canum, aliósque, ex nostris eam docet imprimis P. Valentia q. 1. punc. 4. ad finem, vbi ait, simplicioribus sufficere talen evidentiā credibilitatis, qualem habent pueri, cùm credunt in re gravi parentibus aut Concionatoribus, qui non solent facile decipere, vel quando moventur ad credendum ratione aliquā non levis momenti. Turrianus disp. 7. dub. 7. vbi dicit, non semper requiri absolutam evidentiā credibilitatis, sed quandoque, immo sèpè sufficere judicium aliquod credibilitatis in communi. Granadus tr. 2. disp. 3. f. 1. ¶ 2. docet, in rudioribus non esse necessariam evidentiā credibilitatis rigorosè acceptam, sed tantum largè, prout significat id quod requiritur, ut quis prudenter assensum præbeat fidei Mysterijs, aitque ita sentire doctos RR. Theologos. P. Amicus disp. 3. f. 1. à n. 43. ¶ 51. cuius verba brevitas gratiā non refero, sed solīm noto, ab eo in hunc finem adduci S. Augustinum lib. 6. Confess. c. 5. legatur totum caput. P. Conink disp. 13. dub. 1. n. 8. ¶ 9. P. Tanner disp. 1. q. 2. dub. 5. junctis ijs quæ dixerat dub. 2. n. 22. ¶ q. 5. dub. 5. n. 171. quibus omnibus benè inspectis nemo potest de mente hujus auctoris dubitare; benè autem, qui vnum locum sine altero legit, non attendens, in quonam his auctor constitutas infallibilitatem & certitudinem fidei. P. Becanus de Fide cap. 2. n. 9. ¶ c. 11. q. 4. n. 4. in fine. P. Arriaga disp. 3. f. 4. subiect. 4. n. 86. ¶ disp. 5. f. 3. n. 23. Castro Palao de Fide tr. 4. disp. 1. p. 4. §. 2. Card. de Lugo disp. 5. n. 25. ¶ 36. & prius disp. 4. n. 84. P. Antonius de Quirios d. 3. f. 2. n. 8. ¶ 9. P. Oviedo hic. ac deinde ex professo hanc sententiam propugnat P. Rimalda.

Probatur à nobis Conclusio brevissimè. Si haec motiva credibilitatis non sufficerent, tunc vel nullus simplicium ignorantium motiva credibilitatis

*Dubium incidens, an repugnet Adum-
pernaturalem versari circa Objectum Di-
turale.*

DICO, non solum non repugnat, sed de
facto tales existit. Secundum me-
brum est S. Thomæ 3. p. q. 11. art. 1. in C. & ad 1.
& art. 4. in C. Vbi agens S. Thomas de Scientia
per se infusa Christi, docet imprimis, quod in
ma Christi per hanc Scientiam non solum cognos-
cerit omnia illa, quæ per revelationem dicitur
hominibus innotescunt, & alia supernaturalia
pertinentia sive ad donum Sapientie, sive ad
prophetie, sive ad quocunque donum digni-
tatis S. sed etiam NB. quod cognoverit, quae
que ab homine cognosci possunt per virtutem
minis intellectus agentis: subtilissimo: aquilæ
sunt objecta naturalia, & cognoscibilia per anima
naturalia; & actus Scientie infusa sunt quae
substantiam supernaturales: Ergo &c. Deinde
ad 2. ait: quod anima Christi per Scientiam in-
fusam potuerit cognoscere substantias separatas
per modum NB. quo cognoscit anima separata.
Vltero loco docet in terminis, quod hoc Scien-
tia infusa fuerit quidem perfectior & excellenter
Scientia naturali Angelorum, si consideremus
cundum causam influentem, quia nempè ha-
bit quoad substantiam supernaturalis, de cetero habet
inferiorem Scientia naturali Angelorum NB.
quantum ad modum cognoscendi, qui est num-
lis animæ humanae. Ergo secundum S. Thomam
supernaturalitas potest desumti vñcte à principiis.
Ex Scholasticis tenent hanc sententiam imprimis
P. Suarez, qui lib. 2. de gratia c. 11. n. 30. aperte-
tetur non repugnat actus naturales & supernatu-
rales ferri ad eadem objecta & motiva. Per-
rea eandem sententiam teste Lugone tenebat
plures antiquos non pauci ex Recentioribus, qui
apud ipsum citati videri possunt dist. 9. de fidei.
ij sunt Conink, Granadus, Molina, & alijs quæ
Turrianum, quibus postea accesserunt Valentinius
Herize, Ripalda, de Quiros, Arriaga, Oviedo &c.
Probavi Conclusionem Contr. i. proemiali, ut
ostendam, quod in sententia contraria primis ait
supernaturalis, qui communiter & de via ordi-
naria habet in ordine ad elicendum actum fidei,
non esset donum indebitum, distinctum à dono
prædicationis & miraculorum, si non posset circa
illud ipsum objectum (quod tantum est super-
naturalis quoad modum) dari actus naturalis.
est hic de novo repetendum.

234. Ex ibidem dictis redditur ratio à pro-
prieti. Nam actui versanti circa objectum immobi-
lē naturale, potest inesse primum predicatum
Supernaturalitatis, ibidem exppositum; tempore
ordinatio ad finem vñctum supernaturale.
Hanc vnicam rationem assignat S. Thomas i. 1.
q. 63. a. 3. in C. quare homini debent infundi
virtutes morales, & non tantum Theologicas, his
formulis

formalibus verbis. Respondeo dicendum, quod operari effectus esse suis causis & principiis proportionatos: omnes autem Virtutes tam intellectuales quam morales: quae ex nostris actibus acquirantur, procedunt ex qualibet naturalibus principiis in nobis praesentibus, loco quorum conferuntur nobis a Deo virtutes Theologica, quibus N.B. ordinamus ad finem supernaturalem. Vnde oportet, quod his etiam virtutibus Theologicas proportionaliter respondeant alii habentes divinitatis causas in nobis, qui sic se habeant ad virtutes Theologicas, sicut se habent virtutes morales & intellectuales ad principia naturalia virtutum. Si S. Thomas fuisse in sententia contraria, debuisse rationem hanc expeditam reddere: *Quia objecta virium supernaturalium sunt supernaturalia, inattingibilia actu naturali.* Legantur insuper responsiones ad tria argumenta in contrarium, ex quibus manifestum est, S. Thomam vniuersitate desumisse necessitatem hanc virtutum infusionarum ab eo, quod homo sit ordinatus ad finem supernaturalis. Et hoc procedunt de potentia absoluta: nam quod defacto differant actus naturales a supernaturalibus, non tantum per ordinem intrinsecum physicum ad fines diversos, sed etiam per ordinem intrinsecum intentionalem ad fines diversos, tanquam ad objecta, defendit bene Lugo; & hinc desumunt differentiam specificam physicam, ut etiam docet S. Thomas, locis a Suarez & Lugone allegatis. Et hoc solo sensu dixit Suarez docere omnes modernos qui hoc punctum attingerunt; & præterea bene notandum est, aliud esse, quod actus naturalis possit attingere motivum supernaturale, & aliud, quod actus supernaturalis possit attingere objectum motivum mere naturale: de priore solo fuit sollicitus Suarez & alii Theologi cum illo, ne scilicet præjudicarent necessitatem Gratiae, si omnia possent prestari per actus naturales: de secundo nos in præsenti disputatione, & ad nostrum intentum sufficit quod actus supernaturalis possit versari circa objectum naturale, quod tantum absit, ut præjudicet necessitati Gratiae, ut potius contraria sententia præjudicare videatur, ut loco superiori citato ostendente conatus sum.

235. Hinc manet solutum principium argumentum adversariorum, desumptum ex Suarez, & pridem expolum a Card. de Lugo *loci cit. n. 25.* dicente, quod necessitas Gratiae non probatur ex motivo vel objecto, sed ex proportione quam hi actus habent cum Beatitudine supernaturali, ut

236. Præterea nihil est certius, quam quod potentia superioris ordinis possit versari circa objectum proprium potentie ordinis inferioris: sic defacto intellectus cognoscit objecta sensuum propria: nihil ergo est contra Excellentiam habitum infusionum, si influant in actus quoad modum tendendi & objectum similes actibus naturalibus absolute possibilibus. Non vacat his amplius immorari, quæ apud AA. citatos videri posse.

237. Dissimilare tamen nolo, gratiosam quorundam RR. allegationem auctoritatis S. Augustini, dicentis, quod Gratia Divina faciat arcum patens, & amarum dulce. atqui, si actus fidei posset versari circa objectum intrinsecè naturale, hoc non faceret Gratia fidei. Ergo tollitur necessitas Gratiae. Quero ex istis Recentioribus, quale arcum patens & amarum dulce faciat illa Gratia, quam habet rusticus ad volendum credere, quando parochus falsum dicit: Illud ipsum facit Gratia Fidei in nostra sententia, & adhuc aliquid amplius, nempe revelationem Dei præteritam, quæ defacto omnino lateret, si non daretur habitus fidei, vel auxilium fidei.

238. Itaque ut verbo rem absolvam. Primarius quidem finis Habitum supernaturalium, ut instituerentur, fuit, ut possent elicere actus supernaturales circa objecta naturaliter incognoscibilia, qualis actus est Visio Dei, & alij recensiti a Card. de Lugo. nihilominus secundarij & per concomitantiam habent illi ipsi habitus virtutem elicendi actus circa objecta immediata etiam naturaliter cognoscibilia. sicut potentia Intellectiva est primarij instituta ad cognoscenda objecta spiritualia, nihilominus potest cognoscere etiam objecta potentiarum materialium. Aliud exemplum affer P. Esparza in *QQ. de Baptismo*, vbi ut defendant, Beatisimam Virginem, non obstante, quod carcer peccato originali, baptizari potuisse, cum tamen Baptismus sit institutus ad delendum peccatum originale, responder, hoc ideo fieri potuisse, quia licet Baptismus fuerit institutus ad delendum peccatum originale, ita quidem ut si hoc non fuisset, nec Baptismus institutus fuisset, hinc tamen non sequitur, ita institutum fuisse, ut nemini nisi habenti peccatum originale conferri posset. Pari modo possumus de institutione habitum supernaturalium discurrere.

239. Luber hic annectere aliud argumentum, quo efficaciter satis probari potest, eandem divinam revelationem posse esse motivum tam respectu actus fidei naturalis quam supernaturalis.

Potest Deus revelare aliquis reprobationem: talis homo per talentum revelationem absolveretur a statu viatoris, prout ex professo probat P. Esparza *q. 35. ab art. 2.* & ratio illius est, quia talis revelatio & fides illi exhibita, esset essentia liter connexa cum poena damni, seu parentia Visionis Beatifica perpetua: ergo jam tunc inciperet illa poena, quæ non infligitur viatori. Hoc ex P. Esparza pro nunc supposito (de cuius veritate non laboro) sic argumentor. Fidei actus quo talis homo crederet, non esset meritorius, (ut docet idem auctor) nec de condigno nec de congruo: ergo nec esset actus supernaturalis: & præterea in termino damnationis, utique non constitueretur formaliter actus Virtutis Theologicae exigens procedere ab Habitu infuso, qui non manet in illo termino: ergo ille homo crederet per actum naturalem: atqui illa revelatio est secundum se potens

Se potens terminare actum supernaturalem, quia est essentialiter locutio Dei ut auctoris supernaturalis: ergo debet posse saltem ab alio homine, cui fieret talis revelatio de altero homine, per eadem signa credibilitatis, debet, inquam, posse

credi actu supernaturali, procedente ab habita Virtutis Theologicæ. Ergo potest idem obstatum formale esse respectu actus supernaturalis & naturalis, quod erat probandum.

CAPUT III.

DE CERTITUDINE ET FIRMITATE ACTVS FIDEI.

CONTROVERSIA I.

Quid sit Formido.

§. PRIMVS.

Referuntur aliorum Sententiae.

240. **D**Vos invenio auctores qui præ cæteris accuratiū investigarunt naturam Certitudinis & Formidinis, nec tamen inter se convenerunt. Itaque omisisti alios

Prima explicatio Certitudinis est Card. de Lugo, qui ad Certitudinem Actus Tres Conditiones requirit. Prima Conditio est, ut actus sit necessariò connexus cum Veritate Objecti, ita ut nec divinitus existere possit, quin sit verus. Secunda Conditio: ut firmissime adhæreat objecto: hanc autem firmissimam adhæsionem vult esse intrinsecam actu intelleximus, adeoque non provenire formaliter ab imperio Voluntatis nunquam dissentendi, sed consistere in certo modo tendendi, per quem ostendit intellectus, se paratum esse ad omnes alias probabilitates relinquendas, quæ huic Veritati repugnare videntur. Consentit Card. Pallavicinus, explicans illam tendentiam n. 118. & 119. docēnsque, eam consistere in hoc, quod intellectus judicet rem ita se habere, & motiva quibus ad assentiendum inducitur, esse omnino inseparabilia à Veritate objecti, adeoque non posse se aliter habere, & hoc quidem ita judicet, ut determinetur ad non formidandum de hac ipsa inseparabilitate, si eā reflexè consideretur, neque de inseparabilitate inseparabilitatis, & sic in infinitum: vnde infert, talēm actum quantumvis obscurum, excludere per intrinsecam tendentiam formidinem, qua solet exprimi his verbis: *Fortè se res aliter habet.*

Tertia Conditio quam requirit Card. de Lugo, est, ut objectum ita appareat, ut judicari reflexè & evidenter possit (licet non sit necessarium ut actu ita judicetur) illius repugnantia cum prudenti dubitatione de illius Veritate. In hac con-

ditione videtur Card. de Lugo tacitè facere, quod saltem imprudens formido seu dubitatio possit conjungi cum actu certo.

241. Secunda Explicatio est P. Ripalda. Docet ergo primò, Certitudinem in generali ut abstrahit à Certitudine Evidentia & Invenitio, adæquatè consistere in hoc, quod actu beat intrinsecam connexionem necessarium est ad objecto. Docet 2. Certitudinem Evidentiam ultra connexionem intrinsecam actu cum objecto, importare repugnantiam cum Adulti Formidine, in quā repugnantia consistit infinita adhæsio intellectus. Docet 3. Certitudinem Invenitio nonquam posse consistere in ultra-trinsecā tendentia, excludente omnem formidinem. Docet 4. Certitudinem Invenitio (qualis inest actu Fidei supernaturalis) dicere repugnantiam radicalem cum formidine, neque quia actus est talis essentia, vt illi repugnat falsum, adeoque qui reflexè eum intruerit, agnosceret etiam hanc repugnantiam cum fallente propter suam supernaturalitatem, & sic non posset formidare; quam tamen repugnantiam intrinsecam non haber illius actu naturalis obfusca, quantumvis versetur circa objectum necessarium. Docet 5. Actum talem supernaturalē & obscurum, non repugnare physicè cum formidine; repugnare tamen moraliter, seu per denominationem extrinsecam ab Imperio voluntatis. Hac Ripalda.

242. Denique conantur hi duo Autores, Lugo & Ripalda, declarare, quid in re ipsa sit formido, quam significare solemus per hoc verba: *Fortè se res aliter habet, quam suadent hæc motivi.* Seu quod idem est: *Fortissime hæc motivi fallunt.* Quia formido potest stare cum actu probabili, & qua per certitudinem est excludenda.

Itaque Card. de Lugo, consentiente Ripalda, recte ostendit, formidinem non esse Judicium negativum, quo negetur ipsum objectum: hoc enim si esset, sequeretur, quod quando formido conjungitur actui opinativo, judicaret intellectus simul contradictoria, affirmaret simul & negaret idem. Deinde ostendit, non esse Judicium, quo affirmetur potentia physica antecedens ad oppositum; alioquin qui videret Petrum currere, posset formidare dicendo: fortè Petrus non currit: quia videt dari potentiam physicam ad oppositum: & econtra, qui haberet opinionem, quod v.g. in divinis Spiratio activa sit communis & virtualiter distincta à Personalitatibus, formidans tamen, diceret: dari potentiam physicam ad oppositum, quod est absurdum. Concludit ergo tandem Lugo, per illas voces significativas Formidinis, significari & affirmari solum potentiam quandam quasi Logicam ad oppositum, tempe, motiva ad illum assensum probabilem non esse tanti ponderis, vt non possit sub alijs motivis aequalibus latere aliquando periculum deceptionis, adeoque motiva non dare securitatem contra deceptionem. Vno verbo, actus opinativus formidans, juxta hanc opinionem, ita exprimi posset: *Hoc ita se habet propter haec motiva, quamvis ea talia sint, ut illa, vel illis aequalia, possint non esse conjuncta cum illo objecto ad quod movunt.*

243. P. Ripalda docet, Formidinem non indicare directe de objecto, nec de motivo, sed de ipso assensu, quo nobis persuademus objectum, cum objectum obscurum sit intellectui, & veritas assensus ignota. Judicat ergo formida, assensum ex modo tendendi in objectum posse falliri subesse.

§. II.

Quid sit Formido, & quomodo subjaceat Voluntati.

244. DICO 1. Formidinem formalem & actualē non confistere adaequatē in Judicio illo, in quo vult Lugo & Ripalda confistere. Probant i. ad hominem contra Lugonem & Ripaldam: quia hi ambo fatentur, Lugo quidem n. 17. Ripalda verò n. 16. & 18. & alibi passim, Voluntate posse suo imperio cohibere formidinem actualē: & hoc etiam alij DD. communiter omnē supponunt, vt bene dixit ille P. Hispanus, ex quo supra Discerniculum P. Perez rejeci. & ne hoc gratis dixisse videamur, adducam vnum & alterum Testimonium. Sotus lib. 3. de Nat. & Grat. c. 10. ait, hoc non esse dubium, & de hoc dubitare esse puerilem errorem; & addit: *qui immo hereticī omnes suorum errorum, quos Catholici existimant Veritates, tantam habent certitudinem, quam nos articulorum fidei.* Molina i. p. q. 1. a. 5. dicit, ejusmodi certitudine, quæ se tenet ex parte subjecti, posse hereticum adhærere interdum certius, hoc est, firmius errori, quam adhærere Catholicus Veritati. Idem habet Bannez i. p. q. 1.

a. 5. Medina i. p. q. 109. a. 1. dub. vlt. Vega lib. 6. in Trid. c. 13. Hoc supposito sic argumentor. Voluntas potest, stante assensu probabili, cohibere Formidinem tunc, quando posset Formido existere: atqui Voluntas non potest cohibere illud Judicium quod ponit Lugo & Ripalda, nam illud Judicium est evidens, vt fatentur isti AA. fundatur enim in experientia, quod non necessitetur intellectus ab illis motivis ad assensum, adeoque quod secundum suam apparentiam possint fallere: atqui Intellectus est potentia necessaria, ita vt excitatis speciebus non possit cohibere actum evidentem: ergo &c.

245. Probo 2. iterum ad hominem. Vterque auctor concedit, posse circa idem objectum Materiale simile stare actum Evidentem & Opinativum, ita tamen vt non adhuc actualis formido, quia impossibile est, vt simile dicam per actum Evidentem: *hoc non potest se aliter habere: & fortassis aliter se habet:* atqui in tali casu posset optimè consistere Judicium evidens Lugonis & Ripalda; scilicet: quod vi motivorum probabilium, & quod ad eorundem apparentiam, res se posset aliter habere: hoc enim Judicium non contradicit illi alteri. *Res non potest se aliter habere, nempe propter motivum scientificum:* ergo hæc duo non sunt idem: *Fortè se res aliter habet: & hec motivis, seu hic assensus potest fallere.* atqui illud prius est Formido formalis & actualis: ergo Formido non est idem cum Judicio horum Auctorum.

246. Probo 3. ab experientia & exemplis, quibus optimè declaratur sensus verborum quibus omnes vniuersit. Plurimis objectis assentimur, & dicimus nos assentiri sine formidine, & tamen evidenter judicamus, motiva quibus inducimur, esse fallibilia, & quantum est ex ratione motivorum, prout nobis per apprehensionem suaviam apparent, posse se aliter habere: ergo communis sensus agnoscit aliam Formidinem actualē, quam illam intellectualem Lugonis & Ripalda. Antecedens patet exemplo superius ex S. Augustino allato: quis nostrum diceret, se prudenter formidare, an sit Filius illius quem pro patre suo habet? quis prudenter formidat, an sit Baptizatus? & tamen motiva quibus committit inducimur, scimus evidenter esse ex se fallibilia, & non raro fallere.

247. Confirmatur 1. Si maritus diceret Vxori sua: censeo, te esse mihi fidem & non adulteram, & ideo etiam credo filios ex te natos esse meos, quamvis motiva quibus inducor, talia sint, quæ de suis vxoribus etiam alij mariti habent, & tamen quandoque falluntur. Profectò si vxor prudens sit, non potest his verbis offendere. Quodsi maritus his verbis vteretur. Non sine formidine credo, virum filij, quos genuisti, sint me patre geniti: quis dubitet, honestam & prudentem Vxorem esse agrè latitram? ergo signum est, nos nomine Formidinis aliud concipere & significare, quam Judicium illud Lugonis, illudque non significari regulariter per Formidinem, aut per

Bbb

hæc

hæc verba : *Fortassis aliter se habet. Fortassis his motivis decipior &c.*

Confermo 2. Si tu mihi promitteres aliquid, & ego dicere, *fortasse non facies quod promittis* : ille ad auferendam à me formidinem, posset subjugere : *ne formides : iubeo te securum esse.* quibus verbis vtique non veller me hortari ad deponendum hoc Judicium, quod scilicet motivum credibilitatis sit fallibile, nempe prominentes auctoritas : hoc enim non posset exigere, cùm omnis homo sit mendax & mutabilis. ergo vult me hortari ad alium actum qui sit in mea potestate : atqui vult à me deponi Formidinem : ergo Formido est alius actus quam ilud Judicium.

248. Confirmatur 3. Omnia DD. consensu alia Formido est prudens, alia imprudens, alia major, alia minor. Jam sic. Quando habeo judicium de fallibilitate motivorum, que reverâ fallibilis sunt, & merentur talia judicari, tale judicium vtique non est imprudens, quia est judicium verum & evidens: atqui possum aliquando imprudenter formidare, etiam circa motiva fallibilia, ut fatentur omnes : v. g. quando rusticus formidaret de veritate dictorum à suo parocho, vel quando formidarem de valore mei Baptismi &c. Deinde illud judicium non suscipit magis & minus sicut suscipit formido : ergo non potest formido consistere in tali Judicio.

249. DICO 2. Per illa verba *Fortassis res aliter se habet quam ego judico*; non semper velle nos significare separabilitatem motivorum ab objecto materiali. Probatur, & prius suppono, quod obscuritas sola motivorum non reddit motiva separabilia, sed quod quedam motiva recte judicent esse inseparabilia, quamvis sint obscura; talia sunt motiva credibilitatis nostræ fidei, suprà relata, quæ non sunt evidenter connexa cum mysterio ad quod credendum movent, alioquin fides evaderet evidens, sed sunt obscura quoad istam connexionem; & tamen judicantur & dicuntur recte esse inseparabilia, hoc est, dicuntur mereri assensum, quo judicemus ex imperio voluntatis, quod non possint existere, quin sint connexa cum tali mysterio, seu, cum revelatione de tali mysterio. Probo jam, quod formido non semper consistat in Judicio de separabilitate motivorum ab objecto. Dum habemus judicium, hæc motiva obscura non posse existere quin sint connexa cum revelatione Dei, possumus imprudenter formidare, & dicere: *fortassis autem non sunt essentialiter & indispensabiliter connexa, sicut ego judico esse connexa.* In isto ergo casu non haberem judicium directum, quo dicere: *hæc motiva possunt non esse connexa cum revelatione Dei*, sicut potest non esse connexa locutio parochi; judico enim recte contradictionum, scilicet, quod sint essentialiter connexa, & in hoc sensu inseparabilia, qualis non est locutio parochi. ergo si in isto casu potest stare formido expressa per illa verba: *fortassis autem*

non sunt essentialiter connexa sicut ego judico: modo non semper significat judicium de separabilitate motivorum. Probo jam affirmo, nempe quod in tali casu possit stare formidatum imprudens paulò ante descripta. Experiencia quotidiana docet, nos in credendis difficultibus mysterijs, pulsari sapè tentationibus, & invictarijs apprehensionibus impelli ad formidandum etiam tunc, quando memores sumus motivorum credibilitatis, &, ut bene suprà adverto Rectoris Hispanus, monemur ad resistendum, & conanum resistere, qui conatus est manifestum: gnum, nos bene agnosceremus motiva credibilitatis quia agnoscimus obligationem illis adhaerens idem conatus est etiam evidens signum: quia possemus tentationis cedere, & formidare voluntarij, an non fortassis motiva sint separabilia ab objecto credendo, adeoque, an non formulamur dum judicamus non esse separabilia: ex primo ad ultimum, formido in tali casu consideraret in Judicio de separabilitate motivorum.

250. Ratio à priori est, quia ad formidandum temerè & imprudenter de connexione necessaria motivorum cum objecto materiali, non est necesse, ut habeam rationes evidentes argumentabiles de absolute fallibilitate motivorum, ut habeo, quod homo singularis & privatus possit mentiri, sed sufficit, quod possum supponere non fortassis lateat aliquid, ex cuius ignorantia inducar ad judicandum, quod motiva sunt inseparabilia ab objecto materiali. Nisi enim haec sufficeret, nunquam daretur temeraria suspicio. Jam vero ad talem suspicionem imprudentem voluntariam, sufficit semper obscuritas objecti actus quo illi assentimur, & ideo censeo, ex omni actu obscuro posse ex natura rei confirmare formidinem saltem imprudentem, vi infra magis declarabitur: ergo Formido non semper ei judicium evidens vel probable de fallibilitate motivorum.

251. DICO 3. Formido actualis & factalis significata per verba: *Fortassis res aliter se habet quam ego judico se habere*, consilii regulari in Judicio refexo, quo judicamus, nos alienando rei obscuræ versari in periculo propinquum errandi. Hoc judicium aliquando est evidens & necessarium, & tunc formido non est liber, sed necessaria: v. g. si credam aliquid homini, quoniam scio esse in simili materia sapienter, inquit enim casu dum credo, reflexè evidenter judico, me credendo exponi periculo probabile propinquum errandi, nec possem illo voluntarii imperio cohibere formidinem, & dicere mitti quod sum securus quod non errem. Aliquando item est hoc judicium Voluntariorum; & hoc item potest esse vel prudens vel imprudens, sicut Theologi docent, Suspiciones aliquas esse prudentes, alias temerarias. Judicium prudens de periculo propinquum errandi erit, si quis aliquid credit, qui quidem communiter vexat, et tamen probabile, aut saltem suspicibile, quod quandoque

quandoque mentiatur: tunc enim non est evidens, esse periculum propinquum errandi, est tamen evidenter probabile: ergo possim liberè, propter hanc probabilitatem, judicare, me illi credendo versari in periculo propinquu[m] errandi, nec sic judicando agam imprudenter aut temere. Imprudens autem erit tale Judicium & formido, quando nulla prorsus occurrit motiva probabilitia in contrarium, sed forfasse levissima quædam argumenta, quæ moraliter vix vñquam aut rarissime sunt connexa cum veritate objecti quod suadent. Cum ergo possit homo per imprudentiam aliquando se à tam levibus argumentis sinere morvi, ad omnino negandam fidem alteri, vtique poterit etiam per imprudentiam moveri ad jucundum, sed dum illi homini credit, versari in periculo propinquu[m] errandi. v. g. Rusticus non habet ullum rationabile fundamentum judicandi aut suscipendi, quod parochus suus in rebus fidei, viro gravissimus, & quas debet publicè propone, mèntiatur, aut vñquam sit mentitus, quia auctoritas parochi tanta est apud Rusticum, quanta est auctoritas S. Ambroxi apud hominem dñm, vt bene dixit Hilpanus sèpè jam laudatus. Quia tamen possunt rusticò occurrere levissima quædam argumenta, propera quæ possit omnino nolle assentiri parochio, v. g. quia proponit res capi difficiles, quia aliquis male affectus parochio dixit, eum esse indoctum &c. ideo à fortori possit rusticus per imprudentiam judicare, etiam dum credit parochio, se credendo forfassis errare, hoc est, versari in periculo propinquu[m] errandi. Cum ergo hoc reflexum judicium sit voluntarium, sicut omnes temeraria suspiciones, ideo potest à voluntate coniberi, & tunc potest rusticus dicere, se quietum & securum esse, dum credit parochio, & nihil de veritate formidare, sicut dixit S. Augustinus nos nihil formidare, quod natu simus ex his parentibus.

252. Favet etiam huic expositioni formidinis Etymologia nominis. Nam formido est quidam timor & fuga à malo imminentia. Porro Judicium de periculo propinquu[m] errandi determinat appetitum ad timorem & fugam mali quod inepti, & ideo vocatur formido.

CONTROVERSIA II.

Vtrum omnis actus Fidei infusa excludat Formidinem per suum proprium & intrinsecum tendendi modum.

253. Primus, quod ego sciam, hoc assertuit Card. de Lugo, adeo quidem, vt concesserit, posse talum modum tendendi etiam tunc imperati à Voluntate, quando superat merita motivorum; unde dixi quod rusticus, etiam quando parochus falsum articulum proponit, possit sibi imperare assentum, quo dicat: Propter autoritatem parochi, & Dei per ipsum loquentis credo hunc ar-

ticulum esse verum, & non posse se rem aliter habere. Hac sententia statim fuit ab alijs rejecta cum Card. Pallav. & meritò. quia sicut non potest Voluntas imperare assentum, quando nullum penitus adest motivum assentiendi, ita non potest imperare assentum, quod res non possit se aliter habere, si nulla adhuc motiva qua hoc ipsum suadent, quod vi illorum non possit se res aliter habere: sed auctoritas parochi non est tale motivum: ergo vi illius non potest rusticus imperare talum assentum.

Hinc Card. Pallavicinus, cùm ex una parte vellet sequi Lugonem, quod omnis actus fidei infusa deberet per intrinsecum prædicatum excludere formidinem, dicendo, quod vi motivorum non possit se res aliter habere, ex alia parte non inveniret tale motivum externum respectu rusticci, inventis illud intra rusticum, nempe discerniculum iam suprà rejectum. Alij deinde R.R. addiderunt, quod hoc sit ita proprium Fidei, vt nulli actui naturali obscurò possit talis modus tendendi convenire, quia nimur nullus actus naturalis obscurus habet talia motiva, quæ possit judicare esse essentialiter connexa cum veritate objecti quod suadent.

254. DICO. Quantumvis motiva credibilitatis mereantur judicari per fidem esse essentialiter & necessariò connexa cum locutione Dei, & defacto per fidem talia judicentur, nihilominus talis actus fidei ex suo modo tendendi est conjungibilis cum formidine, seu cum judicio significato per hæc verba: *fortassis non sunt essentialiter connexa.* Vnde consequens est, quod fidei firmitas ultima & completa, hoc est exclusiva omnis formidinis, semper proveniat formaliter ab imperio voluntatis, quo illud Judicium excluditur, & statuitur constans adhæsio. Conclusionem hanc non disputarunt DD. ex professo, eam tamen videtur supponere, quando ultra certitudinem objectivam, requirunt certitudinem & firmitatem adhæsionis: item quando admittunt, quod cum actu fidei ejusque merito possit stare indelibera fornicatio & dubitatio. Ita imprimis supponit S. Thomas q. 4. art. 8. ad 1. & egregius illius Interpres Petrus de Aragon in c. art. §. Hoc tamen non obstante. & §. Secundò dico. & deinceps sèpè. Eandem supponit P. Antonius Perez, quatenus assertit, esse miraculum, posse aliquem assentiri rei obscuræ sine formidine: atqui per actum fidei assentimur rei obscuræ: ergo est miraculum quod cum tali actu non conjugatur formido: ergo secluso miraculo connaturaliter possit conjungi, imd secundum hunc auctorem necessariò conjungeretur. Eandem Sententiam debet per consequentiam doctrinæ admittere Card. Pallavicinus, qui c. 6. n. 122. habet hæc formalia verba. *Potest tamen ex errore voluntario, aliquando culpabili, aliquando inculpabili contingere, vt aliquid appareat nobis credibile super omnia, quamvis revera non sit: atque adeo quod possimus super omnia credere aliquid distinctum ab articulis fidei.* Qui modus

B b b 2

modus

modus credendi circa talia objecta semper continet errorem vel formalem vel radicalem: diponit enim ad credendum, quod non possit aliter se habere id, quod reipsa potest se aliter habere. Ergo etiam si motiva fidei sint in se essentialiter credibilia, quod non possint non esse connexa cum locutione Dei, possum tamen semper cum tali assensu habere formidinem, an non ex inculpabili errore praecedente proveniat, quod hic & nunc haec motiva talia apparent. Eandem sententiam supponit P. Tannerus, *diss. 1. de fide q. 2. dub. 5. n. 127. & 128.* explicans per exemplum S. Augustini de fide, hos esse nostros parentes. Ex professo eam propugnat P. Ripalda, *diss. 11. f. 2. à n. 16.* cuius argumentis non immorior, scio enim, qui possint ccludi.

255. Probo ergo Conclusionem 1. à pari: Sicut dum assentior Petro aliiquid testificantur, & credo illum verum dicere, possum simul habere formidinem expressam per haec verba. *Fortassis tamen sic credendo fallor.* ita dum judico, haec motiva esse essentialiter connexa cum locutione Dei: possum habere formidinem, significatam per haec verba: *Fortassis tamen ita judicando fallor.* sed sic conjungi potest formido cum judicio & fide, quod credo haec motiva esse essentialiter connexa cum locutione Dei: ergo vera est Conclusio Major probatur. Non est illa major repugnantia inter duo posteriora judicia, quam inter duo priora: ergo si priora possint conjungi, poterunt etiā posteriora. Antecedens probatur. Repugnantia deberet esse, quod illa duo judicia sint contradictoria. Sed nullo modo sunt contradictoria. ergo nulla est repugnantia. Majorem concedunt adversarij. Minor probatur. Contradicторia judicia haec essent: *Hæc motiva sunt essentialiter connexa cum locutione Dei.* *Hæc motiva non sunt essentialiter connexa cum locutione Dei.* Sed hoc secundum non est illud Judicium formidolosum: *Fortassis fallor judicando, quod sint essentialiter connexa:* ergo hoc secundum judicium non est contradictorium illi priori. Major est clara. Minor probatur. Haec non sunt contradictoria. Petrus verum dicit, quavis ita judicando fortassis fallor: alioquin non possint stare simul, vt tamen posse fatentur adversarij. sunt autem contradictoria haec: *Petrus verum dicit.* *Petrus non dicit verum.* ergo sicut hoc secundum, *Petrus non dicit verum:* non est hoc judicium: *Fortassis fallor judicando quod Petrus verum dicit:* ita nec duo erunt idem: *Hæc motiva non sunt essentialiter connexa.* *Fortassis fallor judicando esse connexa essentialiter.*

256. Confirmo argumentum duobus exemplis simillimis, & ab adversarijs concessis. Gratia sanctificans est essentialiter incompositibilis cum peccato Mortali, & essentialiter connexa cum affectu amicabili Dei. Item actus supernaturalis fidei est essentialiter verus. Jam sic. Judicium quo quis judicat Gratiam esse essentialiter connexam cum affectu amicabili, & actum fidei esse essentialiter connexum cum objecto, non

minus sunt judicia de essentia Gratiae & actus, quam est judicium quo judico, haec motiva esse essentialiter connexa cum locutione Dei: haec judicia, licet habeant intrinsecam repugniam cum judicio contradictorio: *Gratia non est essentialiter connexa cum affectu amicabili,* actus non est essentialiter connexus cum objecto: Non tamen intrinsecam repugnantiam cum medicina, seu cum judicio formidoloso: *fortassis fallor in meo judicio.* (sunt enim actus opinione ergo pariter, licet judicium hoc: haec motiva esse essentialiter locutio Dei: habeat intrinsecam repugniam cum hoc judicio contradictorio: non sunt essentialiter locutio Dei: Non haberunt pugnantiam intrinsecam cum hoc judicio: *fortassis fallor judicando, quod sint essentialiter locutio Dei.* Ego nullam invenio disparitatem.

Confirmatur iterum alio exemplo iam supra dictum etiam adducto. Motiva studient immixtum Conceptionem B. Virginis, merentur explicari esse talia, quæ non possint à Deo permitti, nisi essent connexa cum objecto: neque adversarij audent negare, cum fateantur, quod illa motiva possint sufficere Ecclesiæ ad definendam Immaculatam conceptionem, atque cum hoc iudicio possit stare judicium formidolosum adhuc, qui necdum est de fide, sed sub opinione, motiva autem opinionis admittunt cum alieno formidinem. Ergo &c.

257. Probatur nunc Conclusio à priori. Obscuritas motivorum in hoc consitit, quod non habeant vim extorquendi consensem, & necessitatem intellectum: ergo potest assensus contingere cum judicio formidoloso reflexo. Probo secundum sententiam. Qui potest talibus motivis omnino negare assensum, imo ob leves rationes diffit, potest à fortiori formidari, vtrum non fallitur in assensu: minus enim resistit motivi, & plus illis tribuit, qui cum formidine alienam, quam qui nullum præbet assensum, aut contra iudicata contariuntur. Sed illud prius fieri potest, etiam respectu motivorum quorumvis inde fidei. ergo à fortiori potest fieri posterius. Vide merito dixit P. Ripalda, quod nisi hoc dicatur, non possit explicari differentia inter actum evidenter & obscurum in genere. Quid enim in genere objectum esse obscurum, nisi, quod quantum substat tali apprehensioni suavissimum, non habetur invincibilem intellectum, nisi sponte cedere vellet. hoc ipsis autem jam fatetur intellectus, & inde, vtrum objecti vis movendi non possit visus per motiva contraria que se latent; si enim hoc sciret, haberet evidentiam de veritate motivorum, fatendo autem, se nescire vtrum non possint recipi, fatetur in sua potestate esse, vel omnino non assentiri, vel assentiendo suspicari periculum errandi: quidquid enim nescimus an sit, possimus saltet imprudenter suspicari, vtrum fortissimo, & nos lateat, alioquin quomodo probabimur hi adversarij, quod possim imprudenter suspicari, vtrum aliquando Cicero fuerit Rome (v. sp. de censor)

tentur fieri posse) nisi vnicè: quia nescio, vrrum
confusus tot Scriptorum non fallat aut fallere
non possit?

258. Concludimus ergo 1. Formidinem
non excludi ab actu fidei ultimò & completem per
ipsum tendendi modum, quatenus afferit motiva
credibilitatis non posse separari à veritate objecti,
& hoc habere ex essentia sua, quia ut probatum est,
de hoc ipso possemus reflexè formidare, & sàpè
indelibet formidamus, vt fatetur Suarez, &
communiter omnes, sed ultimò excludi per Imperium
voluntatis, imperantis assensum constan-
tem & cohibentem omnem imprudentem formidi-
nem: *Constantem inquam, hoc est, sub hac im-*
plicita, & essentialiter imbibita ac inexistentie
conditione. Quamdiu (sive per possibile, sive per
impossibile) motiva credibilitatis non enervabuntur
per contraria. Sicut in formula Juramenti, quo
Professores Ingolstadiani jurant, se velle Immacu-
latam Conceptionem B. V. pùe tenere, apponitur
*explicite hac conditio: Quamdiu à sede Apostoli-*ca contrarium definitum non fuerit. cùm tamen ij-*
dem firmissime teneant, (non dico fide divina
sed tamen absque formidine,) fieri non posse,
*vt definatur contrarium.**

259. Concludimus 2. Ad Firmitatem Fidei
non requiri, vt motiva credibilitatis judicentur
aut sint talia, quæ non possint non esse conne-
cta cum revelatione Dei, sed satis esse, si sint talia,
vt non possint de illis prudenter formidari, vrrum
defacto non sint connexa, & ideo sufficere posse
ratio auctoritatem parochi, cum absentia ratio-
nabilium motivorum in contrarium. Quæ o-
tium per haec tenus dicta probata sunt.

260. Nihilominus ex abundanti ostendam
ad hunc alio argumento, posse dari actum superna-
turellem fidei, qui non innaturit motivis credi-
bilitatis essentialiter connexis cum revelatione
Divina, seu quod idem est, ostendam, posse dari
actum fidei supernaturalem, & meritorium, qui
tamen non attingat essentialiter & immediate ali-
quid, de cuius essentia sit esse locutionem divi-
nam, sed sufficere, quod per denominationem ex-
trinsicam sit locutio Dei. Sic ergo argumenta-
bar contra Recentiores assertores Discerniculi ne-
cessari ad omnem fidei actum. Potest Deus ali-
cui revelare suam Prædestinationem: hæc re-
velatio non potest consistere in locutione passiva,
qua sit essentialiter locutio Dei, sed deber consi-
stere in signis, quæ quidem hic & nunc debent
eripi esse locutio Dei, absoluè tamen possint exi-
stere quin essent locutio Dei, eo prorsus modo,
quo se habet propositio parochi respectu rusticī:
v.g. si Deus per hominem sanctissimum & multis
prophetis clarum, mihi curaret dici, me esse præ-
destinatum, sicut Episcopus prædictus S. Monica,
filium tot lacrymarum non posse perire. Ergo
potest dari actus fidei, quo homo suam prædesti-
nationem crederet, cuius motivum formale est
locutio passiva non essentialiter talis. Majorem
concederunt, & negarunt minorem. Probavi

minorem. Si revelatio illa esset essentialiter di-
vina, non posset homo illi discredendo, aut no-
lendo credere, peccare mortaliter: Sed debe-
posse non credendo peccare mortaliter, quia a-
gnoscit obligationem credendi. Ergo &c. Mi-
nor videbatur innegabilis. Major probabatur. Si
enim posset peccare nolendo credere, tale pecca-
tum per suum intrinsecum & essentialie prædicatum
penderet ab illa revelatione: ergo esset pec-
catum mortale essentialiter impunitile ponā aet-
ernā, quod repugnat, si enim posset puniri, pos-
set talis homo stante illâ revelatione damnari, er-
go falsificaretur revelatio essentialiter divina de
illius hominis prædestinatione, hoc autem est im-
possible. potest quidem intelligi, quomodo ho-
mo facere posset, vt illa revelatio non fuisset di-
vina, sicut potest facere, vt hæc entitas auxilij non
sit efficax, sed non potest facere, vt revelatio es-
sentialiter Divina si falsa.

261. Ad hoc argumentum aliter quam ex-
spectabam, responsum est, nempe dictum est, ta-
leum actum fidei ob meum argumentum factum,
fore necessarium necessitate antecedente, nec esse
tunc possibile peccatum incredulitatis; adhuc tamen
illum actum fore obscurum, & processum
ex pia affectione omnino necessaria necessitate
antecedente.

Contra hoc vrgebam ad hominem: nam isti
Recentiores docuerunt, libertatem esse actui Vol-
luntatis essentialiem, & nullo modo separabilem:
atqui illa pia affectio ex se esset capax libertatis,
& tamen nunc esset necessaria per accidens, ex
prædeterminatione Dei quomodounque facta:
ergo libertas esset separabilis ab actu, quod est
contra hypothesis.

Respondent, illud imperium ideo non
esse capax libertaris, quia non procederet ex co-
gnitione indifferente ad credendum & non cre-
dendum, sed ex cognitione proponente solam
honestatem & bonitatem assensū. Sed contra
est. Nam impossibile est, vt judicium practicum
præcedens proponat honestatem in elicendo a-
ctu obscuro & difficulti, & ideo indigente imperio
victorio, quin hoc ipso representet motiva ab-
stinentia. Præterea, si illud Imperium non est
meritorium, ad quid opus est dicere illud esse su-
pernaturale? quid opus est ponere revelationem
essentialiter divinam, cùm Deus posset sine tali
prædeterminare voluntatem ad credendum? Sed
non vacat in hac responsione refutanda, quæ
nemini haec tenus placuit, immorari: Solùm ad-
do, per se absurdum esse dicere, quod nec Magda-
lena liberè crediderit sibi esse remissa peccata,
nec Apostolos, se esse mundos & amicos Christi,
nec B. V. se esse plenam Gratiam, quæ omnia tamen
sequuntur in sententia adversariorum, nec id dif-
ficiuntur.

Objiciunt contra priora aliqui. Si omnis
actus fidei potest conjungi cum formidine, non
potest simpliciter & absolute dici *firmissimus*, prout
tamen passim dicitur, & in Professione Fidei quæ

est in Tridentino, dicitur: *Firmissimè credo & profiteor.* &c. Si isti RR. attente legiflent Tridentinum Concilium sess. 6, cap. 13, vidissent, posse aliquem actum Virtutis Theologicæ dici & esse simpliciter firmissimum, & tamen non solum posse, sed etiam debere conjungi cum formidine. ibi enim dicitur, nos omnes debere firmissimam spem habere & collocare in auxilio Dei, & tamen statim subjugitur: *Formidare debent.* Ex quibus appetet, quomodo Fides & Spes sint dicenda *firmissime*, nempe in quantum Veracitas Dei ejusque promissiones fallere non possunt. In quantum ergo Fides innititur Veracitati Dei, dum credit, eum hic & nunc loqui, & in quantum excludit omnem formidinem circa locutionem Dei quam tenetur excludere, & quæ imprudens esset, evadit firmissima: nam illa res est firmissima in suo genere, in quo genere nec dari nec exigi potest major firmitas.

Objiciunt rursus. Si rusticus cädem firmitate credit articulum falso, quâ credit verum, tunc vtrumque credit imprudenter: atqui secundum nos cädem firmitate credit vtrumque articulum, quia habet eadem motiva credibilitatis pro vtroque, ergo credit vtrumque imprudenter. Major probatur. Nam imprudentia est, cädem firmitate credere falso, quâ verum. Respondet ad hoc acutè & bene Hispanus Recentior: Non est hominis prudentis requiri à rusticu prudenti prudentiam S. Augustini, & ineptum esse argumentum, & proprium eorum, qui doctrinam Ethicam neque à limine salutârunt, ab eventu factorum prudentiam aut imprudentiam probare: potest enim, inquit, alius evidenti iudicio pratico judicare, sè esse obligatum ad credendum, quamvis id quod credit, sit materialiter falso. Denique considerare oportet, quod apud rusticum auctoritas sui pastoris eo loco est, quo apud hominem doctum Auctoritas S. Ambrosij, hæc ille. Ex quibus verbis appetet, ab hoc auctore non requiri etiam in homine docto majorem infallibilitatem motivorum credibilitatis, quâm quæ inest auctoritati tanti viri, quantus fuit S. Ambrosius, aut S. Gregorius Magnus (cujus festo die hæc scribo) quæ non est nisi infallibilitas moralis, seu summa improbabilitas oppositi. Quod autem est alicui summè improbabile, potest simpliciter dici, oppositum non posse se aliter habere; hoc enim sensu, vt libro præcedente reuli, docuit P. Martinus Esparza, nos non posse longo tempore vitare omnia venialia, nempe esse summè improbable id fieri. Cùm ergo rusticus sit summè improbable, parochum mentiri publicè contra suum Ministerium, & in re gravissima, jam poterit in aliquo sensu dicere: suum motivum non posse fallere, & sic prudenter assentiri firmissimè.

Addit porro idem Recentior. Sicut potest rusticus judicare evidenter praticè, aliquid esse credendum, etiam si materialiter sit falso, ita potest praticè judicare, aliquid esse credendum sine dubitatione, quamvis materialiter sit falso:

sufficit enim, quod proponatur ut dignum, cum merito excludendi dubitationem, hoc auctoritas apud rusticum est sufficientissime auctoritas parochi, sicut apud pueros auctoritas patrum. Similiter potest alius prudenter praktice dicere, se esse obligatum ad aliquid credendum formidine, cum tanta NB. voluntatis sollicitatione, vt vitam potius ponat quam fidem, quæ vis illud materialiter sit falso: nam, ut dicitur, ab eventu res factæ neque probanda neque improbandæ sunt. Neque est novum in fide, enim omne omnino præceptum obligat evidenter, quando proponitur esse imprudentem dubitationem circa præceptum datum, vel legem latam, vt suo loco dicemus. Interim videamus principiū ex DD. citati Granadus & Tannerus.

Hac docuit ille Recentior in loco, ubi Discerniculum originem habuit, nempe Roma, quidem contra Discerniculum hæc omnia docuit, quia ideo referre volui, quia Recentiores amantes Discerniculi voluerunt suum Discerniculum palliare auctoritate hujus Hispani, quæ & illæ, mitteret fidem firmissimam, quæ tamen debet (si superis placet) non posse sine Discerniculo. Sed jam appetet, nunquam Solem Linae magis opponi, quâm hic Recentior opponatur Discerniculo, & hæc est causa, quare hujus Recentioris mentionem fecerim.

CONTROVERSIA III.

Vtrum ex Fide à nobis asserta, practice posse amor Dei super omnia.

262. Recentiores quidam Discerniculi fauores, Radeo necessarium esse Discerniculum estimârunt, vt sine illo non posset haberi amor Dei super omnia, & hoc est ultimum argumentum pro discerniculo, sed, vt ipsi existimant, optimum quod tamen nec Pallavicinus, nec P. Elizpiza dicit. Sic igitur argumentantur. Si motivus dabilitatis possunt esse eadem respectu obiectus & falsi, adeoque, quantum est ex se fallibilis & enervabilis, qualis est auctoritas Parochi, si rusticus non habet aliud motivum credibilitatis, quâm tamem enervabilem auctoritatem sequitur, quod Rusticus credens parochi, Deum esse instrumentum finem supernaturalem, & vt tamem effundam super omnia, sequitur, inquit, quod Rusticus non posset elicere amorem Dei super omnia. Consequens est utique absurdum. Ego &c. Sequelam probant. Qui amat Deum super omnia, debet absolutè velle Deum per omibus, pro omni tempore, nullo tempore, & fu, aut circumstantiâ exceptâ, quia sine villa limitatione aut restrictione, aut conditione amans est. sed rusticus vi sua fidei hoc non posset agere, vera est sequela. Probant minorem: debent probare majorem, quæ tam falsa est, quia illa propositio esse potest, etiam in ipso.

principijs ut postea ostendam: Nam rusticus necessario debet suum amorem restringere ad illud solum tempus, quamdiu non enervatur auctoritas parochi: nam hac enervata, jam Deus non proponitur amplius rusticu ut finis supernatura- lis: ergo non potest se extendere amor rusticu ad illud tempus, quo enervaretur auctoritas parochi. Vno verbo, ex terminis est absurdum dicere, hunc esse perfectum Dei amorem, qui dicit: Amo te vt finem supernaturalem super omnia, quanvis vi meorum motivorum possis in ratione finis supernaturalis esse chymera, quia parochus possit fallere & falli.

263. Hoc argumentum non uno modo enervabile est. Primum hoc argumentum involvit implicantiam in terminis. Fatentur adversarij, posse a parochio proponi Deum vt finem supernaturalem super omnia amandum, quin tamen Deus infundat discernicularem illuminacionem, nec enim, inquit, est Deo imposita necessitas illam infundendi semper, sed quando vult, sparat Spiritus. Vtterius docent, quod etiam absente tali discernicula rusticus obligetur credere parochio saltem fide naturali & humanâ; hoc polito, quaro, quando rusticus tunc credit parochio, se esse obligatum ad amandum Deum super omnia, an possit velle satisfacere huic obligatio- ni? Vtique: neque enim datur obligatio ad impossibile, atqui est per adversarios impossibile, tunc velle Deum amare super omnia, quia est impossibile eum amare velle pro tempore, quo enervaretur auctoritas parochi: præterea talis amor amaret Deum sub illis absurdis terminis in objectione propositis: ergo est amor impossibilis: quomodo ergo rusticus tunc obligatur credere parochio, se esse obligatum ad amandum Deum, etiam pro cau quo cognoscetur esse chymera?

264. Secundò, Quia etiam admisisse milles Discerniculis tocum Argumentum procedet: Quero enim, an Rusticus habitu Discerniculo extendat suum amorem, & suam voluntatem amandi, etiam ad illud tempus, quo oblitus sui discerniculi, & solùm memor propositionis parochi, vel etiam hujus immemor esset: negabunt utique, sed cur? quia tunc est impossibile amare Deum, cum non proponeretur motivum amandi. Ita est: hoc ipsum ego respondeo pro me: id est non potest nec debet te amor Dei extendere ad illum casum, quo enervaretur auctoritas parochi, quia tunc non haberet motivum amandi, sic ut non debet se extendere pro casu & tempore quo dormio. Nunquid haec est evidens paritas? Vides ergo, quod in ordine ad extensionem, & revocationem amoris, tam sit enervabile tuum Discerniculum, quam auctoritas parochi, & tam sit inenervabilis auctoritas parochi, quam tuum Discerniculum? Ratio est clara, quia auctoritas parochi ut movens rusticum, includit intrinsecè absentiam enervationis, sicut Discerniculum debet esse in memoria. ergo sicuti per oblivionem tollitur discerniculum, ita per enervationem auctori-

tatis parochi, tollitur motivum rusticum. Aliud ergo est, enervari motivum rusticum, & aliud, enervari auctoritatem parochi: Motivum rusticum per enervationem parochi potius tollitur, quam enervatur, quia tollitur una pars illius, sicut per oblivionem tollitur, non enervatur tuum discerniculum: quodsi velis motivum rusticum enervari per ablationem partis, ego dicam multò magis enervari tuum discerniculum per oblivionem, quae est ablatio totius.

265. Falsa est ergo Major propositio argumenti, cuius falsitas adhuc pluribus exemplis ostendi potest. Subditus rectè dicitur amare suum Principem super omnes homines sua patriæ, etiam non extendant hunc suum amorem ad illud tempus, quo enervarentur ejus argumenta, ob quae credit, eum esse legitimum principem. Qui habet probabilia signa suæ prædestinationis, amat prudenter Deum ut suum Prædestinatorem super omnia: & tamen hic amor non extenditur ad tempus & casum, quo illa signa enervarentur. Potest item quis amare Deum super omnia propter hoc, quod Beatissiman Virginem exceperit à communi lege peccati originalis: & tamen hic amor non se extendit ad casum, quo ab Ecclesia contrarium definitur. Quid multis? Nullius hominis amor extendit se ad illud tempus & casum, quo ipse esset ponendus in inferno, & moraliter necessitandus ad blasphemandum Deum. Alioquin diceret noster amor: Amo te Deus etiam pro illo casu, quo certus sum quod te non sim amatus.

266. Quod in objectione addebat de Chymera, est argumentum ad terrendos discipulos. Rusticus non ita nugatur, sed sic dicit. Amo te, Deus, quia mea motiva ita suadent te esse super omnes creature amandum, vt non nisi stulte & imprudentissime agerem, si vellem dubitare, an sis chymera, cum in hoc nulla probabilitas appareat, econtra mea motiva sint mihi instar motivorum cuiuscunq[ue] scientie. Et sic tandem expedita sunt omnia argu- mента Discerniculare.

Ex hac tenus disputatis Conclu- do, Rusticorum fidem, ceteris paribus, ex eo capite, quod eorum motivum proximum & immediatum, nempe auctoritas parochi, sit enervabile, esse majoris meriti, quam fidem Sagacium, habentium motiva incenerabilia: quia magis arduum est assentiri cum tanta firmitate affectiva in priore casu, quam in posteriore; nam per motiva incenerabilia faciliter fides, quia magis propè accedit ad scientiam & evidentiam: adeo vt Pallavicinus ausus sit docere, fidem talibus motivis nixam, non esse liberam quoad specificationem, sed tantum quoad exercitium. Quapropter haec fides appetitativæ continetur in fide Rusticorum, qui enim paratus est assentiri propter motiva minus robusta, est à fortiori paratus assentiri propter motiva robustiora.

12.

CON-

CONTROVERSIA IV.

Qualis Certitudo sit de ratione Fidei.

267. Notandum 1. Cerritudinem non solum
tribui actui evidenti, quam Theologi post
Durandum vocant *Cerritudinem Evidentiae*, sed
etiam actui Fidei obscurae, quam vocant *Cerritu-*
dinem Inevidentiae.

268. Notandum 2. Omne actum Naturale
obscurum, vocari incertum in eo genere in quo ge-
nere est obscurus; v.g. iudicium quo judico, Ci-
ceronem fluissimam Romam, est iudicium moraliter evi-
dens, & ideo etiam moraliter certum: sed quia
physicè est obscurum, est etiam physicè & simpliciter
incertum. Ratio est, quia posset simpliciter
esse iudicium falsum: atque actus capax fallita-
tis, non dicitur propriè & philosophicè certus, sed
impropriè & secundum quid, nempe certus certi-
tudine adhæsiva, quando haber annexam negatio-
nem formidinis, ut notant Oviedo & Izquierdo.
Sic etiam Certitudo Juridica, qua fundatur in de-
positione duorum Testium omni exceptione ma-
jorum, non est Certitudo philosophicè sumpta.

269. Notandum 3. Cum quæstio hæc,
quid sit Certitudo in genere, sit quæstio de voca-
bulo, & Theologi vocem illam extenderint ad
actum supernaturale fidei, cuius supernaturali-
tatem non possumus reflexè experimentaliter co-
gnoscere, sicut reflexè experimentaliter cognoscimus Certitudinem Evidentiae, consequens esse
videtur, ad Cerritudinem non plus requirendum
esse, quæm prædicatum convertibile cum actu
Certo in genere, prout complectitur actum fidei
& actum evidente tamen membra dividentia.

270. Notandum 4. Cum Oviedo & Ri-
palda aliquaque R.R. actus intellectuales necessarii
veros necessitate antecedente, esse duplicitis gene-
ris: alij enim sunt præcisè ideo necessarii veri,
quia objectum non potest se aliter habere, absque
eo, quod actus habeat intrinsecam connexionem
cum veritate objecti, ita quidem, ut si per impossibile
objectum se aliter haberet, non propterea
cessaret causa productiva illius actus, adeoque
qui talem actum reflexè & intuitivè cognosceret,
non posset inde evidenter inferre veritatem &
necessitatem objecti. hujusmodi sunt actus proba-
biles circa objecta necessaria, v.g. argumenta
quibus Philosophi probant, Materiam primam
realiter distinguunt à Quantitate &c. Alij econtra
sunt necessarii veri ex intrinseco prædicato, pro-
pter quod petunt esse conformes objecto, & non
possunt existere nisi sint conformes: cujusmodi
sunt omnes actus evidentes, quorum existentia
determinatur ab objecto, item omnes actus intel-
lectuales supernaturales. His positis

271. DICO 1. Cerritudinem in genere,
prout abstrahit à Certitudine Evidentiae & Ineviden-
tiae, constitui sufficienter & adæquatè in in-

trinseca connexione necessaria cum statu obiecti
quem ad sui veritatem requirit. Ita à summa
Suarez d. 6. f. 5. n. 6. Oviedo Contr. 7. de anima
Ripalda hic, & Hurtadus disp. 25. f. 1. & disputatione
Izquierdo d. 5. q. 1. & ante hos Vasquez, l. 2. d.
n. 33. Probatur. Per hoc prædicatum sufficiens
distinguitur omnis actus, qui ab omnibus dicitur
certus, ab omni actu qui ab omnibus dicitur
certus. Convenit enim hoc prædicatum unum
actui evidenti, & omni actui supernaturali, &
soli dicuntur esse actus certi: & præter hos nulli
alteri actui convenient, quia nullus alterius ar-
tus probabilis, & vndeque naturalis, habet dupli-
modi prædicatum.

272. Dices. Certitudo sufficit magis
minùs, est enim unus actus altero certior: ex
illa intrinseca connexio non sufficit magis minùs:
ergo non est Certitudo. R. Cerum
appreciativam & adhæsivam sufficiet magis
minùs, quo sensu sicut una Conclusio dicitur
certior, ita etiam una dicitur alijs verior. Hoc
sensu dicitur fides esse certissima, quia per di-
ctibus certis illi adhæremus, ut dicunt Com-
seq.

273. DICO 2. Omnis actus fidei inter-
intrinsecam radicalem repugnantem cum formi-
dine oppositi. Ita omnes. Probatur. Intimis
repugnantia radicalis cum formidine, nulli d
aliud, quām quod entitas actus sit realis, recte
cognita quoad sua prædicta essentialia, demon-
straret intellectum ad excludendam omnem formi-
dinem de falsitate actus: sed omnis actus inter-
naturalis hoc haber, cognoscere enim in an-
supernaturali exigentia conformitas cum ob-
jecto: ergo hoc ipso diceret intellectus, obiectum
non posse se aliter habere, & hoc quidem evi-
ter. Ergo &c.

Ex dictis colliges, quo sensu verum sit, quod
docent Recentiores, posse alienum nullum arti-
culum falsum, esse equalis certitudinem unum
actu fidei circa articulum verum; hoc enim de-
cunt esse intelligentiam de Certitudine Certi-
tatis seu obligationis credendi, non de Cer-
titudine Indefectibilitatis à vero.

CONTROVERSIA V.

An, & quo sensu Actus Fidei Dicitur
certior sit Affensu Evidente Natu-
rali.

274. Durandus negavit simpliciter, villum &
actum fidei esse certum, quia ex illo
Certitudinem & Evidentiam esse terminos con-
verribiles: sed est error in modo loquendi, con-
tra modum loquendi Scriptura, tribuentis mathe-
matis Fidei Certitudinem. Hoc ergo supponit
comparanda venit Certitudo Fidei cum certi-
tudine actuum naturalium, in qua comparatione

Prima Sententia est, Fidem esse minus certam Scientiam naturali. Ita Hugo de S. Victore, Bonaventura, Alensis.

Secunda Sententia est S. Thomae & communis aliorum, affirmantium Certitudinem Fidei esse majorem quacunque certitudine naturali.

DICO 1. Actus fidei est certior certitudine essentiali & adaequatè intrinsecè, qua confititur adaequatè in connexione intrinseca necessaria cum objecto, quacunque Scientiæ Naturali, habente evidentiam physicam aut moralem. Probatur.

Nam omnes harum Scientiarum actus vel non habent indispensabilem connexionem cum objecto, adeoque reflexè cogniti non repugnant cum formidine intellectuali; vel si habent connexionem necessariam & indispensabilem, illa non provenit ex intrinseco prædicato & perfectione actus, sed ex necessitate objecti, adeoque habent illam per denominationem extrinsecam.

275. DICO 2. Etiam Certitudo inhaesiva seu affectiva est major in actu fidei, quam Certitudo Scientiæ naturalis, habent tantum evidentiæ physicam. Probatur Conclusio 1. Autoritate Scripturæ. 2. Petri 1. *Habemus firmorem propheticum sermonem, tum SS. PP. qui videri posunt apud Card. de Lugo n. 34.*

Probatur 2. Ratione. Actus fidei ita assentit objecto revelato & motivis, vt paratus sit illis assentiri potius quam veritatibus naturalibus physicis, ita vt si ab alterutris recedendum esset, potius ab his quam ab illis recederet, & hoc quidem prudenter, exigente scilicet summa Dei autoritate in loquendo, ad quam spectat, posse nos obligare ad credendum ipsi super omnia, etiam quando obscura loquitur, & per ministros suos. Sic enim Deus ob infinitam Bonitatem est amandus super omnia, ita ob infinitam auctoritatem & potestatem in requirenda & exigenda fide adhibenda locutioni sue, prudenter innegabili, et dignus, cui super omnia prabeatur assensus.

DICES. Rusticus non potest paratus esse adhuc locutioni parochi, in casu quo parochi veracitas evidentiis rationibus enervaretur, ergo fides nullorum non est hoc sensu certior illis evidentiis physicis. Sed contra. Hac replica salat extra chotum. Jam suprà dixi, motivum Rusticorum non esse præcisè auctoritatem parochi, sed cum addito, ut non enervatam; ergo repugnat scientia enervans auctoritatem parochi concurrat cum motivo adaequato rustici. Contra Conclusionem.

276. Objicitur 1. Ille actus est certior altero, qui magis repugnat cum formidine oppositi; atqui actus evidens evidentiæ physicæ, imo & morali, magis repugnat cum formidine oppositi, quam actus fidei; Ergo. Minor. probatur. Nemo enim impellitur ad formidandum, an cras si oritur sol, aut an Cicero fuerit Roma, sicut multi impelluntur ad formidandum circa articulos fidei. 2. i. cum Card. de Lugo, Distinguendo

Ccc

Actus

majorem. Nisi illa repugnantia compensetur per alium excessum in alio prædicato Certitudinis, conceditur, si compensetur, negatur. Repugnatio illa actus evidens cum potentia proximâ formidandi, compensatur per firmorem adhesionem appetitivam, quatenus ita comparatus est credens, vt si intellectui esset alterutrum objectum negandum, potius negaret objectum subsistantem evidentiæ physicæ, quam objectum Fidei.

277. 2. & expeditius cum S. Thoma, quam responsum re ipsâ approbat Valentia & Lugo n. 44. distinguendo iterum majorem. Talis actus est certior secundum se, negatur major, quoad nos, transeat. & eodem modo distinguitur consequens; ergo actus Scientiæ est certior, quoad nos, transeat: secundum se, negatur consequentia. Rationem optimam, ex mente S. Thomæ, reddit Lugo. Cum enim, inquit, Certitudo includat connexionem necessariam cognitionis cum veritate, hæc necessitas clarissim percipitur à nobis in actu scientifico, quam in assensu fidei, quia melius percipimus evidentiam & claritatem actus, ex qua oritur connexionis necessaria Scientiæ cum Veritate, quam percipiamus Supernaturaliter actus fidei, ex qua oritur ipsius connexionis Veritate.

278. Objicitur 2. Potest Philosophus aliquis æquè firmiter adhucere suis sententijs & demonstrationibus, quam aliquis Christianus suis articulis fidei: ergo assensus fidei non est firmior quocunque assensu naturali. 2. Distinguendo antecedens. Si Christianus assentiat objecto juxta meritum motivorum, & econtra philosophus non adharet obstinate ultra merita suorum motivorum, nego antecedens, secus transeat, & eodem modo conceditur & negatur consequentia.

279. Objic. 3. Si fides nostra est appetitivæ firmior quacunque Scientiæ naturali, tunc fieri posset, vt quis simul & semel paratus esset ad negandum & affirmandum idem objectum; consequens est absurdum. Sequela probatur. Ponamus enim, me eandem veritatem v. g. Omnipotentiam Dei, & scire, & credere: hoc casu debetem ita credere omnipotentiam, vt paratus simul esset ad eandem negandam potius, quam non credendam: ergo paratus esset ad eandem simul credendam & negandam.

Respondeat Card. de Lugo, negando sequentiam ad probationem responder, Fidem dici firmiorem omni Scientiæ naturali, comparando assensum fidei cum assensu Scientiæ secundum ordinem ad sua objecta formalia, propter quæ assentiantur; adeoque in illo casu talis esset paratus potius adhucere objecto formalis fidei, quam scientiæ. In eundem sensum

Respondebit potest 2. Assensum fidei comparandum esse cum assensu naturali secundum rationem adhærendi suo objecto, adeoque secundum illum gradum adhesionis, quo similiter adhæret objecto distincto ab objecto revelato: & hoc modo assensus Fidei est firmior, quia intellectus.

etus paratus est potius dissentire cuicunque obiecto distincto ab omnipotencia cum tanta evidencia scito, quam non credere omnipotentiam; & hoc sufficit. per accidentis enim est, & impertinens ad estimandam firmitatem, quod in hoc obiecto Scientia & Fides concurrent; hoc enim non auger firmitatem assensus Scientifici: ergo ut fides dicatur firmior hoc ipso assensu scientifico, veritate circa obiectum fidei, satis est, quod sit firmior quounque alio actu Scientifico, habente eandem firmitatem ac habet iste: sicut qui dicitur vincere Petrum fortitudine, recte dicitur etiam vincere Paulum aequalis fortitudinis cum Petro, etiam si hic & nunc Paulum ideo non posse vincere, quia est illi alligatus, ita ut non possit prostertere Paulum, nisi simul cadat.

Responderi potest 3. Fidem esse appretiativè certiore illis duntaxat actibus, quorum veritas fingi potest repugnare cum veritate fidei: hoc autem fieri non potest, quando versantur circa idem obiectum.

280. Objic. 4. Judicium evidens credibilitatis, praecedens fidem, debet esse aquæ firmum ac ipsæ assensus fidei subsequens; nec potest homo velle potius negare credibilitatem, quam obiectum Fidei, cum assensus fidei essentia liter præsupponat illud Judicium, & in illo se fundet: atqui Judicium credibilitatis non procedit ab habitu fidei, nec etiam ab habitu pia affectionis: ergo potest assignari aliquod Judicium evidens aquæ firmum, ac est assensus fidei.

¶. Negando suppositum, quia illud Judicium habet evidentiam metaphysicam. Deinde respondeatur, Conclusione solùm procedere de illis actibus, qui ad fidem non præsupponuntur, nec ad eam pertinent reductivè.

281. DICO 3. Non est necesse, ut Fides sit firmior actu scientifico habente evidentiā metaphysicam perfectam, hoc est, quæ in nullo casu reali adiuitat formidinem, nec possit à Voluntate cohiberi assensus. Ita Card. de Lugo; & si qui contrarium tenent, non videntur evidentiam metaphysicam in hoc rigore accepisse. Repetitur autem hæc Evidentia imprimis in Visione beatifica; deinde in primis principijs, & si quæ Conclusio ex hujusmodi legitimè deducitur. Probatur Conclusio. Non sumus obligati nec obligabiles ad majorem firmitatem, sive ad maiorem appretiativam adhesionem, & prælationem, quam respectu illorum obiectorum, quorum evidētia quoad gradum evidētiae potest reperi in obiecto repugnante cum veritate fidei: v. g. licet physicè sit evidens, accidentia semper esse in subiecto: quia tamen hæc evidētia non ostendit impossibilitatem oppositi, quin possemus de hoc formidare, si Deus revelaret, se in hac exigentia posse dispensare, ideo si hæc evidētia repugnat

cum articulo fidei, debemus huic præ illa rere, & consequenter præ omni evidētia eadem gradus: atqui nulla evidētia metaphysicè potest apparere repugnans cum articulo fidei, ipso quod sit talis ac tanta, ut sit impossibile absensum (alioquin obligaremur ad ipsa contradictionia) ergo non obligamus ad illam prælationem.

282. DICES cum Ripalda. Mox firmitatē Fidei supra evidentiam metaphysicè confistere in prælatione conditionali: i. e. thesi impossibili: nempe: si possem formulari de veritate obiecti metaphysicè evidētia, præ illa quam de veritate fidei formidarem.

Sed contra: quia hæc hypothesis non impugnat nostram Conclusionem, sed definitiōsum: fingitur enim, obiectum non esse evidētia metaphysicè, sed tantum physicè (nisi misericordia, in hypothesi ponit formaliter contradictionia, & sic est inepta & inutilis ad quidvis argumentum) adeoque sic voluntas non est parata præ obiectum Fidei evidētiae metaphysicè quælibet, sed solū physicæ, quod ultra fatetur, ergo hypothesis nobis adversaretur, sic formida est. Si obiectum metaphysicè evidētia pareret mihi contrarium obiecto fidei, permisum illud quantumvis metaphysicè evidētia, potius negare, quam obiectum Fidei. Verum illa voluntas est chymarica, ut bene dixit Lugo: si enim Voluntas dissentendi etiam tuus, quod est impossibile dissentire: etsi que sit prudens. Si enim evidētia metaphysicè impugnat cum obiecto quod putamus esse revelata & hæc ipsa repugnantia est metaphysicè evidētia necessitatremur ad judicandum, Deum hoc non revelasse: necessitamus enim ad dissentientem vni ex contradictorijs, halteri assentimur. Iste que hujusmodi appretiatio seu prælacio est in miseri amori, quo quis ex amore velleret Deum si hoc illi placeret, quod ex termino ineptum.

Objici solet S. Augustinus I. 7. Confessio 10. dicens: Facilius dubitarem vivere me, quam esse Veritatem quam audiri. ¶. Ex ipso loquendo modo colligi, S. Augustinum loqui non de cognitione experimentali, quæ anima experientia existere, sed de vita dubitabilis, nempe de ratione animæ cum corpore, de qua in aliquo callo existit, ut in corpore, vti dubitavit qui dixit. Sive in corpore, sive extra corpus, nescio. alioquin ester modis loquendi ineptus.

Objicit Suarez, defacto nos dissentire præcipio metaphysicè evidētia, pugnanti cum fidei Quæ sunt eadem vni tertio, sunt eadem inter se. hoc responsum est libro 1. quæ non est opus repetere.

CA.

CAPUT IV.

DE OBSCVRITATE FIDEI, EIVSQUE
REPVGNANTIA CVM EVIDENTIA.

CONTROVERSLA I.

Vtrum Actus Fidei posset esse evidens in Attestante.

Diximus suprà, Veracitatem Dei posse per actum evidentem ab habitu Fidei elicitem attingi. Nunc queritur, an pari modo posset ipsa Revelatio aliquando per actum Fidei evidentem cognosci, non tantum evidentiam moralis, sed evidentiā metaphysicā, nullam formidinem admittere.

Observandum autem prius est, hanc questionem non esse mērē de possibili, sed esse parum defacto, partim de possibili. Non enim queritur, an sit possibilis aliquis habitus, qui posset elicere actum Metaphysicē evidentem circa locationem Dei, cognoscendo evidenter, eam esse locationem Dei. Possibilitatem hujus habitus concedunt DD. communiter, contra Bannez, opinantem, quod sola Visio Beata possit habere hanc evidentiam. Vtrum autem hujusmodi habitus & actus illius esset dicendus habitus & actus Fidei, est etiam quæstio de vocabulo. Queritur ergo, an Habitū Fidei defacto nobis infusus, posset elicere talēm actum evidentem circa revelationem Dei, ita ut necessitaretur ad alienum: Deus hoc loquitur.

284. Prima sententia affirmat. Ita Scotus, Gabriel, Cajet, Vasq. Turrian. & Ripalda, qui tamen immerito citat P. Conink d. 9. n. 91. solum enim admittit, posse cum actu fidei stare evidentiam naturalem de revelatione Dei. Aequè immerito citat S. Thomas q. 5. a. 2. vbi admittit in Demonibus fidem, nixam evidentibus signis, quod ea, qua Ecclesia proponit credenda, sint vera: Sed, non dicit illam esse evidentiam Metaphysicā, multè minus dicit, esse actum producendum ab habitu supernaturali fidei, citat eundem q. 171. sed ibi potius est contrarius, dum in Prophetis ponit lumen quoddam transiens, nec illud vult esse habitum.

Secunda sententia negat. Ita S. Thomas q. 1. a. 4. & q. 4. a. 1. quem sequuntur communiter Theologi, ob cuius auctoritatem præcipue, (nam pleraque argumenta bene dissolvit Ripalda.)

285. DICO, probabilius esse, quod à nostro Habitū Fidei non possit elicere actus metaphysicē evidens circa revelationem Dei. Probatur. Vis & virtus nostri habitū non est extendenda ad alium tendendi & operandi modum, quam ad illum, quem colligimus illi competere vel ab experientia, vel ex S. Scriptura. Sed actus habentes evidentiam metaphysicā circa revelationem dari in viatoribus, nec experientiā, nec ex Scriptura colligitur: ergo &c. Minor probatur. Ex Scriptura solum constat, Fidem esse argumentum non apparentium: ad Hebr. 11. pendere ab imperio voluntatis, & sic esse meritorios, adeoque habere talēm tendentiam in objectum, quæ non minus quam motus progressivus fit voluntaria. Porro hic modus tendendi notabilissime differt ab eo, quo determinamur & necessitamus ab objecto.

286. DICES 1. definitionem illam S. Pauli adhuc salvari, quia S. Paulus videtur tantum excludere voluisse à motivo fidei evidentiam per medium intrinsecum, quale medium non est revelatione Dei. Sed Contra, quia hac ratione S. Paulus nihil ignotum docuerit: quis enim ignorat auctoritatem loquentis esse objecto extrinsecam? Intentio S. Pauli erat, commendare Hebreis fidei nostræ meritum, proveniens ex difficultate illius, ejusque necessitatem ad salutem, ut proinde non sint absterendi difficultatibus: hoc autem est commendare fidem voluntariam.

287. DICES 2. Nostro Argumento probaretur, nec Veracitatem Dei attingi posse per actum elicitem ab habitu fidei metaphysicē evidētē; quod tamen suprà concessimus. 2z. Negando sequelam & paritatē. Ut enim Veracitatem Dei attingere posset, & quidem evidenter, actus elicitus ab habitu fidei, erat omnino necessarium: quandoquidem homo potest naturali vi cognoscere evidenter, Deum esse summè veracem: non potest autem fides impeditre evidentiam specierum intentionalium, quibus vtrit in attingenda veritate.

288. DICES 3. Saltem casu quo alicui ipsa veritas Dei non esset metaphysicē evidens,

Ccc 2

& tamen

& tamen haberet evidentiam revelationis, nihil videtur obstat, quominus à nostro habitu elicetur actus fidei, quia adhuc esset actus pendens ab imperio voluntatis. *¶*. Transeat totum, de quo nolo disputare. videat de hoc quivult Lagonem n. 36.

¹ 289. Objiciunt 1. saltem supremus Angelus evidenter cognovit Deum sibi loqui in primo instanti, quando habuit fidem Mysteriorum sibi revelatorum: atqui habuit habitum fidei ejusdem rationis nobiscum: ergo &c. Major probatur. Quia Angelus supremus evidenter cognovit aliquem sibi loqui, & non inferiorem se, nec sibi parem, cùm nullus talis existeret: ergo &c. *¶*. 1. Si in Angelis non posset declarari modus, quo Deus illis obscurè loqueretur, potius dicendum esset cum plurimis DD. Angelos non habuisse Fidem propriè dictam, sed altiore quandam cognitionem. Responder deinde Lugo, concedendo quidem, Angelos habuisse evidentiam moralem, negando tamen, quod habuerint evidentiam Metaphysicam; quia etiam supremus Angelus potuisset saltem imprudenter formidare, an non forte loquatur sibi aliqua creatura superior, quæ ipsum velle decipere, & quam Deus ex gravibus causis sibi occularet: vnde etiam dicendum est, ab Angelo non fuisse evidenter Metaphysicè cognitam supernaturalitatem illius locutionis: quapropter Angelus animadversens, sibi metaphysicè non constare de supernaturalitate aut naturalitate illius locutionis, potuit saltem imprudenter formidare, ne forte non sit supernaturalis, nec locutio Dei. P. Esparza q. 24. ad 5. addit. hunc loquendi modum respectu Angelorum, difficulter quidem explicari per conceptus specificos, credendum tamen esse, quod Deus possit non minus Angelis quam hominibus loqui locutione obscurâ, qua tamen sit digna creditu, quod sit locutio Dei. Meo iudicio non adeo difficulter explicatur ab illis, qui admittunt, ad Fidem sufficere locutionem quoad modum supernaturalem; difficulter tamen ab illis, qui requirunt supernaturem quoad substantiam, & qua ab Angelo non nisi obscurè judicetur esse intimabilis à creatura.

² 290. Objiciunt 2. Moyses, B. V. Apostoli habebant ex miraculis per ipsos, vel in ipsis factis, evidentiam, se veram doctrinam tenere. *¶*. habuisse quidem moralem evidentiam, non tamen evidentiam metaphysicam, quia potuissent imprudenter suppicari aut formidare, vtrum ea fierent ope dæmonis, aut falsa representatione. Sanè Sectariorum nostri temporis pertinacia satis ostendit, hominem protervum non cogi ad assentiendum miraculis, sicut nec Judæi miraculis Christi adeo patentibus necessitatibus fuerunt.

³ 291. Objiciunt 3. Obscuritas non est ratio formalis motiva ex parte objecti: ergo è absente totum motivum habetur: ergo poterit produci actus. Probatur antecedens. Illud enim non se tenet ex parte objecti formalis, quod non

redditur pro ratione, quare ponatur actus: non redditur pro ratione affensis, quia objectum est obscurum: ergo obscuritas non se tenat ex parte objecti formalis. *¶*. Negando suppositum argumenti; nempe quod obscuritas non se tenat ex parte objecti: hoc enim falsum est: non obscuritas formalis tenet se ex parte actus, à qua objectum denominatur obscurum, ut cuncte dit S. Thomas 1. 2. q. 67. a. 3. *¶* de Verit. q. 4. 4. Hinc concessio antecedente, distinguunt primum consequens: Haberetur totum motivum, sed de verso modo applicatum in ordine ad casum alium actum specie diversum, concedo; secundum Nego primam & secundam consequentiam.

Objiciunt 4. S. Thomam q. 5. a. 2. videlicet, eos qui viderent suscitari mortuum in confirmationem alicuius veritatis, manifeste cognitos esse, illam doctrinam esse à Deo. *¶* 1. Thomam loqui de evidencia credibilitatis, de cetero requirit ibid. imperium voluntatis ad ipsum actum fidei.

CONTROVERSIA II.

Cum quali evidencia naturali circulare objectum materiale consistere posse actus Fidei.

¹ 292. Quæritur 1. An possim uno codemque instanti eidem objecto materiali alicent per actum fidei, & per actum scientificum, & vtrum codem instanti quo elicio demonstratum, quod Mundus sit creatus in tempore, possim elicere actum fidei, quo propter revelationem Gen. 1. credo mundum factum in tempore.

Prima Sententia universem negat, etiam in potentia absoluta. Tribuitur S. Thomas q. 1. a. 4. *¶* 5, quem sequuntur communiter Thomista & Scotus cum suis. Ex nostris sequitur Molina. Ceterum S. Thomas videtur potius habeat sententia Sententia mox referenda, & ita interpretata Petrus de Aragon.

Secunda Sententia, universem affirmans, ceptā Visione Beatā. Ita plures ex nostris.

Tertia, distinguit inter Evidentiam physicam & metaphysicam. Cum priore dicit posse consistere fidem, non cum posteriore. Evidentiam physicam dicunt, quae habeatur per sensus, vel ex eo, quod spectato naturali rerum ordine, & exigentia causarum physicarum, necessariis quiritur, quamvis posset miraculosè alter fieri. Vnde hæc evidencia non est omnino impetrabilis, nec omnem formidinem efficiens includit, sed tantum formidinem prudentem. Ad hanc reducitur Evidentia metaphysica imperfecta, seu inferioris ordinis, hoc est, quæ quidem non fundatur merè in experientia sensuum, nec in rerum exigentia dispensabili, est tamen ita plures conceptibus evolvenda, vt ob infinitum nostri intellectus, communiter admittat formam.

dinem aliquam, saltem imprudentem: hujusmodi apud plurimos est demonstratio Dei ex creaturis.

Evidentia Metaphysica est, quae reddit intellectum omnino imperturbabilem, & excludit omnem etiam imprudentem formidinem: vt sunt prima principia, & quae inde deducuntur. Itaque hec Sent. est S. Thoma, Suarez, Vasquez, Conink, Turriani, Hurtadi, Granadi, quos sequitur Lugo, Perez, Pallav. Espanza.

Quarta Sententia erit, si dicamus, quod a deo fidei, qui in modo tendendi assimilatur terrena mentis operationi, hoc est Illationi, quae solet exprimi per part. Ergo; quod, inquam, talis a deo fidei possit stare cum evidentiā physica, non autem cum evidentiā metaphysica. Econtra, a deo fidei qui per modum tendendi secunda mentis operationis, hoc est, iudicij immediati silentientur toti complexo, quod constat ex Veritate Dei, revelatione, & ipso mysterio revelato, talis, inquam, actus posset stare etiam cum evidentiā metaphysica; quod fortasse Autores tertie sententiae non negant. Itaque-

293. DICO 1. Actus fidei divinae non repugnat cum evidentiā physica quasi per hanc excludatur. Probatur. Omnis actus, circa cuius objectum potest intellectus ab alio actu adjuncto accipere firmitatem & robur in adhærendo, potest conjungi cum tali actu, à quo accipit ejusmodi firmitatem & robur. Sed intellectus, sicut Evidentiā physica, potest ab actu fidei accipere firmitatem & robur. Ergo potest cum actu fidei conjungi. Major patet, quia nulla ratio est, cur intellectus repudiet actuū, à quo potest magis in suo fine firmari, sicut voluntas nullum bonum necessariō respuit, quo ejus finis potest promovere. Minor autem probatur. Evidentiā physica non ita certicas intellectum, vt ejus motivum alieniendi appareat penitus infallibile; nec metetur afflens, quo quis judicet, rem non posse sealiter habere, adeoque vi sua apparentia, posset in aliquo casu admittere prudentem formidinem, quia posset fallere, cū defacto multa hujusmodi evidentiā physica fallant, vt supra vidimus: atqui sic jam admittit Intellectus circuillias evidentiā objectum, aliquam firmitatem & robur, præsertim ab actu fidei, cuius motivum mereor credi, quod non posset fallere: ergo evidentiā physica non excludit fidem.

294. DICO 2. Cum quacunque evidentiā, quae in via potest haberi per cauſas naturales, potest stare actus fidei, affirmans immediatē revelationem & rem revelatam, propter connexionem quam habent inter se, absque modo tendendi illativo vnius ex alio, sed eo modo, quo spicientes paritem, affirmamus existentiam patientis ut connexam cum visione quam experimur.

Probatur Conclusio primò. Quare fides non posset stare cum evidentiā summa & imperceptibili, desumitur ex modo tendendi imperfec-

fecto, qui reperitur in modo tendendi tertiae mentis operationis, seu Illationis, vt videbimus Concl. sequente. Sed hoc fundamentum non procedit de actū immediato, quo affirmo existere revelationem connexam cum productione mundi in tempore, seu coëxistentiam & conformitatem revelationis cum te præterita: ergo nulla ratio convincit repugnantiam.

295. DICE S. Per talē assensum non affirmatur mysterium seures revelata directè, sed tantum indirectè, nempe in revelatione tanquam in medio. R. Hoc sufficere, vt dicatur similiiter affirmari. Sic beati dicuntur cognoscere creature, quatenus eas cognoscunt in Deo; & non aliter. Sic quando audiens vocem Petri, affirmos sine illa illatione, Petrum esse præsentem, non affirmo ejus præsentiam directè, sed in voce habente connexionem cum illo. Nihil enim affirmamus directè immediatè, nisi quod apparet in se. Quare autem talis assensus dicitur immediatus, & non potius mediatus, quanvis cognoscat unum in alio tanquam in medio, jam in philosophia exposui, & nunc breviter dico; esse immediatum quatenus opponitur actui illativo, qui est mediatus, quia cognoscit unum ex alio, cui innititur tanquam motivo formalis, & cognoscibili pro priori natura, per duos actus connecentes extrema cum medio termino, vt deinde extrema connectantur inter se.

Probatur Conclusio 2. Quia hac ratione faciliter solvuntur argumenta quædam non levia, quæ fieri solent contra tertiam conclusionem mox ponendam, sicut conciliantur Autores, qui alioquin in hoc puncto sibi magno numero opponuntur.

296. Objici solet definitio S. Pauli, quod hac ratione fides non est argumentum rerum non apparentium. Ad hoc tamen varijs modis responderi potest. Primo cum quodam Recensione, observando ex S. Thoma q. 8. a. 2. & communī aliorum, aliqua esse, quæ per se, & directè cadunt sub fidem; & talia sunt, quæ naturalem intelligentiam excedunt, vt Trinitas, Incarnationis, Resurrectionis; & ab his, tanquam à sua directa & potissimum ac famosiore materia, Fides dicitur Argumentum non apparentium simpliciter. Alia cadunt sub fidem indirectè & secundario, vt sunt, quecumque continentur in Scriptura: & ista non omnia sunt non apparentia simpliciter, & nihilominus creditur & credi debent: vt quæ narrantur de Cane Tobiae, de factis hominum, de bellis gestis, quæ omnia vtique secundum se aliquando apparebant & erant evidentiā, vnde nec dicuntur Mysteria. Ita ferd̄ etiam responderet Lugo & Ripalda. Ratio est, quia propter illa objecta, quæ naturali ratione facile possunt intelligi, Fides non est instituta, nec suiffit instituta, nisi alia abscondita Mysteria fuissent revulsa. Rechè ergo Fides denominatur argumentum non apparentium, nempe eorum objectorum, propter quæ primiō & principaliter Fides

est à Deo instituta : idque colligitur ex verbis praecedentibus. *Fides est sperandarum substantia rerum.*

Responderi potest 2. Sensum illorum verborum non esse exclusivum, sed potius extensivum, seu ampliativum, hoc est, non esse sensum, quod fides sit tantummodo argumentum non apparentium, sed, quod sit argumentum *etiam non apparentium*, seu, non potentium apparet cognitione naturali. Ratio responsoris est, quia S. Paulus noluit exprimere imperfectiones Fidei, sed potius ejus vim & utilitatem commendare. Quodsi Fides esset exclusio evidentiæ circa objecta aliquoquin evidenter cognoscibilia, hæc exclusio esset imperfæctio, sicut est ipsa obscuritas actus. At vero, esse argumentum rerum naturaliter incognoscibilium, est perfectio maxima, quia elevat nostrum intellectum ultra proprias vires: & hoc specificat Fidem, sicut arduitas in objecto specificat Spem.

297. Responderi potest 3. Actum Fidei, de quo locuti sumus in Conclusione, non esse propriæ Argumentum; quia hæc vox significat ilationem: actus ergo Fidei, qui propriè dicitur Argumentum, non potest conjungi cum Evidentia Metaphysicâ, ut dicam Concl. seq. Hoc sensu dixit S. Gregorius hom. 26. in Evang. Cum Paulus Apostolus dicat: *Est autem Fides sperandarum substantia rerum, argumentum non apparentium, profectum liquet, quia Fides earum rerum argumentum est, qua apparere non possunt.* Neque obstat, quod S. P. addat. *Quæ etenim apparent, jam fidem non habent, sed agnitionem.* Nam horum verborum sensus est, quod actus evidens, quæ talis, non sit Fides, sed Agnitus dicenda. Eodem sensu dixit S. Athanasius. *Fides est, quæ in impossibili possibilitatem, robur in imbecillitate, patibile in incompatibilitate, corruptionem in incorruptibilitate, mortale in immortalitate, & in paucitate magnitudinem credit.*

298. Ad alia Testimonia Patrum, quæ objici solent, ex dictis responderi potest. Addendum tamen est, Patres præcipue negare voluisse, Fidem stare cum Evidentia, quando Evidentia naturalis ita esset causa fidei, ut nisi objectum esset evidens, non crederetur: talis enim Fides non esset laudabilis aut meritoria, nec etiam obscurum Deo præstitum, sed potius procederet ex animo male affecto ad res Fidei, ut patet. Hoc sensu S. Gregorius dixit. *Non est fidei meritum, ubi humana ratio præbet experimentum.*

299. DICO 3. Si tertia mentis operatio dicit in suo tendendi modo pro priori naturæ exclusionem plenissimam & imperturbabilis possessionis objecti, aliunde habitæ, tunc connaturaliter saltem (quidquid sit de potentia Dei absoluta) non potest actus Fidei illatus stare cum evidentiæ Metaphysica circa idem objectum materiale. Conclusio est conditionatè posita, supponens ex philosophia doctrinam mihi veriorem (de qua tamen hic disputandum non est) quod tertia mentis operatio in hoc differat à secunda mentis o-

peratione, quod in suo modo afferendi nitens assensu connexionis duorum extremorum con tertio, qui nifus exprimatur per particulam, ergo: quæ innuit imperfectionem talis assensu, quod scilicet ita nitatur assensu alterius, ut profiteatur, non adeste in intellectu aliunde tamen lucem & possessionem objecti pro priori naturæ, quæ sit plenissima possessio talis objecti. Non absque hac exclusione non potest affligari fidei discriberem inter secundam & tertiam mentis operationem: Judicare enim præcisè unius connexionem cum altero, convenit secunda mentis operationi. Sub hujus doctrina hypothecat Conclusio & Probatur. Nam Evidentia Metaphysica est actus procedens ex determinacione facta ab objecto, sine imperio Voluntatis & hoc ipso est possesso imperturbabilis objecti: actus autem Fidei procederer ex affectione, adeoque jam teneret se pro posteriori naturæ vel non erit illatus, vel excluderetur propriæ naturæ evidentiam metaphysicam: ergo non potest saltem connaturaliter coexistere illa.

300.

Objicies 1. Stante perfectissima possessione objecti, adhuc cognitione objectum evadem objectum est quedam perfectio intellectus: ergo adhuc potest utiliter superaddi evidentiæ metaphysica. Nam ex hoc capite superadditum in Christo Scientia infusa Visioni beata. Hic argumento probatum iti, quod Fides est amplectare cum Visione beata, & opinio cum demonstratione metaphysica, & quod in Christo habet Fides; Omnibus ergo distinguendum est inveniens: est perfectio habens imperfectionem juxta explicatam, in modo tendendi, concedens, aliter negatus antecedens & consequenta. Sic donec de peccatis commissis, quamvis sit perfectio, non potest tamen stare cum gaudio beatifico, quia impedit pro priori naturæ subiectum non habens gaudium faciatum, & omnis doloris impeditum: item actus quo quis evidenter iudicat, si aliquid ignorare, vel de aliquo objecto dubitare, repugnat cum evidentiæ illius objecti. Jam quod attinet ad instantiam allatum de Christo, propter hoc ipsum principium philosophicum dicit Card. de Lugo, in Christo non sive auctoritatis, pertinentes ad tertiam mentis operationem, sed tantum ad secundam. Videatur dicitur de Incarn. n. 32.

301. Objicies 2. Existens Dei est omnibus credenda fide divinæ; dicente S. Pauli, quod accedentem ad Deum oportet credere, quia illi atqui docti habent evidentiæ metaphysicæ. Existens Dei: ergo potest cum evidentiæ metaphysica stare actus fidei ejusdem objecti. Responderi potest primò, cum Pallav. & ex parte S. Thomæ, per illum articulum credendum non intelligi Deum nudè sub quoquinque confundit conceptu, sed intelligi sub concepitu. Enit' habens providentiam & Omnipotentiam, & quod solam sit colendum: quæ omnia naturali ratione philosophi investigare non potuerunt. Exquiratur alioquin

aliqui paucis acquisiverint evidentiam physicam, hoc est, aqualem illi, quam habemus de craftino orru solis, vix tamen illius acquisivit metaphysicam, hoc est, cui alia aequalis per nullam potentiam possit esse falsa. Verificatur ergo dictum Pauli ex ejasdem intentione sufficienter, quatenus via vno aut altero excepto de ceteris omnibus verificatur. Melius tamen & universalius,

302. Respondetur 2. S. Paulum hispiatum dixisse, quod existentia Dei seorsim sumpta necessariò credenda sit actu illativo, & ut *Quod*, sed fatus illi esse, si crederat vel ut *Quo*, dum minime affirmatur Deus loqui, vel ut *Quod* quantum est pars complexi hujus: *Dens remuneratur*. Nec enim, inquit idem auctor, quoties ex aliquo motivo assentimur alii concreto, assentimur ex illo motivo singulis partibus illius concreti seorsim sumptis; alioquin qui crederet ex testimonio Medici, se esse agrotum, crederet ex eodem testimonio se esse hominem, & se existere; nam ha sunt partes illius concreti, scil. *hominis agroti*. Itaque credere aliquod totum ex aliquo motivo, est tantum credere ex illo motivo ultimam formalitatem constitutivam illius totius, & que non sunt aliunde nota.

Objicies 3. Posset Deus in primum actus Fidei de aliqua re revelata, infundere pro posteriori ligno naturae, evidentiam Metaphysicam illius ejusdem rei: ergo posset stare simul. Concluimus procedere de connaturali coniunctione. An autem possint conjungi per absolutam potentiam, sicut contra naturalem exigentiam conjugabantur in Christo Beatitudo & Trinitas, non vacat disputare, ne nimium philosophia non immisceamus.

303. Probatione à nobis allata, & committente viupratâ, non contentus Card. Pallavicinus, duplex aliud argumentum excogitavit ingeniose, ut solet: quod vtrumque placet referre, & considerare, quantum habeat momenti. Primum Argumentum proponit n. 164. hoc modo. Fides ex sua essentia est obsequium Liberum & Voluntarium, quod præstamus Authoritatì loquentis, credendo id, quod alioquin possemus non credere. Neque hoc obsequium consistit præcisè in eo, quod credamus proper authoritatē illius id, quod possemus non credere ex illo motivo, licet necessitatem ad illud credendum ex alio motivo. Nam Authoritas loquentis est medium quod adhibetur ad hunc finem, ut crederat ipsa res enuntiata. Sicut præceptum imperans est medium, quod adhibetur ad hoc, ut fiat res præcepta. Nemo enim adhibet media in ordine ad finem, qui est necessariò existens, independenter ab ipso medio: ergo de natura intrinseca locutionis est, non interponente authoritatem loquentis, nisi in ordine ad illum casum, in quo independenter ab ea audiens non esset aliunde & ex quocunque motivo necessitus ad assentiendum rei enuntiata.

304. Confirmatur ex paritate jam indicata. Sicut enim, si ego essem necessitatus ex alio motivo ad volendum audire sacrum, non posset aliquis prudenter id mihi præcipere; quia præceptum supponit libertatem antecedentem circa rem præceptam, ut scilicet simpliciter posset notificari; ita ex suppositione quod meo intellectui patet aliquid obiectum, adeoque quod sum necessitatus ad illud affirmandum, nemo prudens annuntiaret mihi tunc illud obiectum præcisè in eum finem, ut etiam ob eius autoritatem assentirer.

305. Argumentum hoc videtur non improbabili responsione eludi posse. Verum ecquidem est, quod potestas præcipendi ut sic & in genere considerata, atque etiam locutio ut sic & in genere considerata, fuerint à natura instituta primariò in hunc finem, ut haberetur medium obtainendi id, quod alioquin futurum non esset, & ut obtineretur assensus circa illud, circa quod alioquin assensus forte non ponetur ex illo motivo, ac proinde, si ad omnia, quæ aliquando expedit præcipi, essemus aliunde necessitati, & ad assentiendum ijs que revelari possent, essemus etiam aliunde necessitati, meo quidem iudicio certum est, quod non esset à natura introducta potestas præcipendi, nec etiam facultas loquendi. Quia, præcisè hoc quod est: *facere ex motivo obedientia*: &: *assentiri in obsequium alterius*, eti sint laudabilia, videntur tamen admotum secundariò intendi, & non sufficiunt fuisse ad introducendam potestatem obligandi. Nihilominus tamen hoc concessum, inde non sequitur, quod, postquam instituta est potestas præcipendi, propter innumeros casus, in quibus simpliciter utilis est ad obtainendum id quod præcipitur, & codem modo facultas loquendi, non sequitur, inquam, quod non posset posita in casu particulari utiliter & prudenter exerceri, etiamsi in illo casu particulari res præcepta esset aliunde necessariò futura, & res revelanda aliunde necessariò sciretur.

306. Declarari hoc potest exemplo. Sumere cibum est à natura institutum ad conservandam vitam, ita ut si essemus immortales, & omnes in eadem constitutione permaneremus sine cibo, sicut post resurrectionem erunt Beati, non esset institutus vclus cibi, nec ejus appetitus, nec potentia concoctiva &c, & tamen defacto in casu particulari prudenter fuit adhibita sumptio cibi à Christo Domino post resurrectionem, quando apparuit Apostolis in Cenaculo, & in Emaus, tametsi nihil adjumenti ab illo cibo acciperit. Quidni ergo pari modo adhuc utilis erit in casu particulari revelatio aut præceptum, etiamsi in tali casu non intendatur finis primarius potestatis loquendi, præcipendi: & hoc circa primum argumentum.

307. Secundum ejusdem auctoris argumentum sic habet. Natura non reddit possibilis assensus obscuros, adeoque ex genere suo obnoxios errori, nisi quia non poterat aliter suppleret.

plere nostram ignorantiam circa plurima obiecta; atque ut huic periculo erroris melius consuleret, subiecit assensus obscuros imperio voluntatis. Neque ab hac regula exemit assensus Fidei, licet infallibilis; quia noluit eos per experientiam posse discerni ab actibus fallibilibus, alioquin non essent amplius obscuri (advertisat quod hic lector, quam clare hic neget Pallavicinus Discerniculum experimentale inter actum habentem motivum fallibilem, & habentem motivum infallibilem, si eterque sit obscurus, & quod obscuritas sit fundamentum formidinis) & tolleretur meritum, quod habemus operandi dependenter à cognitione obscura. Hoc posito debuit Natura sic instituere ceteros obscuros assensus, ut eos non adhiberemus, quando ex alio motivo obiectum est evidens, alioquin incidemus in periculum erroris sine utilitate: totam enim utilitatem quam praestaret tunc assensus obscurus, possumus percipere, si assentiamur per actum evidenter & infallibilem ipsi probabilitati motivi obscuri, praescindendo à veritate & fallitate. Non debuit autem eximi ab hac Regula assensus obscurus Fidei divinæ, ne de illo haberemus experientiam diversam ab alijs obscuris assensibus; maximè quia ab hac exemptione nullum ferè commodum oriretur, nam totum meritum posset haberi credendo ipsam revelationem divinam, quæ semper est obscura. Ita Pallav.

308. Hac tamen probatio non convincit. Respondet enim negando suppositum, nempe quod Natura noluerit posse conjungi actum probabilem cum evidente, ex hoc fine, ne sine fructu exponeret hominem periculo errandi. Revera enim nulli periculo exponeretur, cui non esset expositus, etiam si non posset conjungi conclusio opinativa cum conclusione evidente, dummodo posset conjungi assensus obscurus immediatus circa motiva obscura opinionis. Quando enim ha duæ conclusiones in eodem objecto materiali concurrerent, nullus error committeretur circa obiectum materiale (nam revera daretur, quia, ut ponimus, sciretur) sed totus error esset circa obiectum formale seu circa motivum. hoc autem periculum errandi maneret, hoc ipso quia posset elici actus opinativus immediatus, circa ipsum obiectum formale directe, & tunc idem error incurreretur quoad affirmationem, qui incurreretur elicendo conclusionem opinativam. Quod autem tunc posset elici actus immediatus circa motivum opinionis, non potest à Pallavicino negari, nam ut ex recitatis verbis patet, non obstante evidentiâ, potest stare simul actus Fidei circa revelationem, etiam si non possit elici actus illativus: ergo idem dicendum est de actu opinativo, alioquin jam posset discerni per experientiam actus Fidei ab actu opinativo, quod Pallav. & merito reputat absurdum. Et hæc circa secundum argumentum Pallavicini. Contra Conclusionem

309. Objicies. Quandoconque maneat parte objecti totum motivum formale aliud actus, nulla est repugnancia, quoniam non ipse actus: sed stante Evidentiâ Metaphysicae hoc manere potest totum motivum formale, ergo & actus Fidei. Distinguo majorem: Quidam manet motivum, & nihil aliud superadditum cuius negatio seu absentia supponitur ab ipso actu, propter imperfectionem actus, concedo, nego majorem, & eodem modo dilatum minore, negatur Consequencia. Potest enim subdividetur major: potest manere actus illatius nego; actus immediatus, affirmans ipsum motivum, concedo, & eodem modo concedo, negatur deinde consequentia. Infinitus est actu desiderij, & in actu opinativo, habemus causam formidinem aequalem. Nam nec absurdi boni desiderati est motivum desiderij, ne certitudo certitudinis est motivum opinionis, & tamen utraque presupponitur ad hos actus: ergo cum negatio evidentiæ potest presupponi ad alia Fidei, etiam si non sit ejus obiectum formale.

CONTROVERSIA III

Vtrum eidem objecto possumus assentiam ex motivo Scientiae & Fidei, per se unum indivisibilem actum supernaturaliter, & à nostro Habitu insiso procederem.

310. Negant Suarez, Turrianus, Fallos, Nadus, Mæritius, Card. Pallavicinus, & quidam hic ultimus, ex novis fundamentis philosophicis.

Affirmant Molina, Fonseca, & apud hinc Randus, Okam, Gabr. Capreolus, Palamedes item Valentia, Salas, Conimbric. Ariaga, Quirido, Hurt. Lugo, Ripalda. Utique temere aliquid tribuendum existimo, & quantum potest, conciliando Autores. Itaque

DICO 1. Non potest dari individuum actus supernaturalis Fidei nostra, qui tendat ad motivum Fidei & Scientiæ, tali modo ut mouatur à similitate illorum motivorum, hoc est, qd̄ ita assentiat, ut in modo assentiendi obiectum intellectum non assentium esse hic & nunc, & motivum Fidei solum, sine motivo scientie apparet: & hoc tribuo prima sententia. Pecet. Ille non est verus actus fidei, qui non in initio auctoritati divinæ, ut vi sua adhesionis determinaret intellectum ad omnia credenda, quæcumque Deus diceret, secluso quoque alio motivo: atque actus, de quo procedit constitutus, hoc non praestaret, hoc ipso quia niteretur formuliter & vnicè similitate plurimum motivorum, sive que non determinaret intellectum ad assentendum in absentia alterius motivi. Ergo dico

311. DICO

311. DICO 2. Non appetet repugnancia vnius indivisibilis actus, habentis duplex praeditum motivum, ita ut in illa motiva tendat quasi seorsum spectata, hoc est, ut adaequatè sufficiatur hic & nunc ad impetrandum affensem sibi proprium in absentia alterius motivi. Probatur Conclusio, solvendo objectiones, & prius quidem communes, deinde speciales Pallavicini.

Objiciunt primò & principaliter. Due differentiae dividentes & opposita, non possunt convenire in eadem speciem; nam quævis eam est adaequatè constitutiva sua speciei: sed actus Fidei & actus Scientia habent differentias oppositas; ergo non potest utraque differentia convenire in unum indivisibilem actum: hic enim actus participaret duas Naturas, seu species praedicta positiva & differentialia aliarum specimen, sed non secundum ultimum complementum differentiae, qua est radix exclusiva perfectionis alterius actus; in quoconque tandem hoc ultimum praedicatum consistat, sive in pura negatione, sive in praedicto aliquo nobis ignoto, ut existimant Moderni. Porro hujusmodi specimen exempla nulle existere ait Lugo. sufficiat, unum alterumve retulisse. Actio Solis & actio Ignis specie differunt, sicut differunt Ignis & Sol: & tamen potest dari actio indivisibilis ab Igne & Sole procedens, & per consequens aequivalens duabus priobitis actionibus quodam praedicta nobis nota. Item duo affensis praemissarum differunt inter se specie, & habent objecta adaequata specie distincta, & tamen actus Conclusionis tendit indivisibiliter in objecta ambarum praemissarum, & insuper in objectum suum directum & proprium.

312. Pro Confirmatione Responsionis observo, quod Philosophi discrepant inter se, utrum possint duo actus specie differre ex solo objecto Materiali, v. g. actus quo ob auctoritatem S. Thome credo Angelos differre specie, ab alio acto, quo ob ejusdem auctoritatem credo creaturas viventi in Deo tanquam in medio: aliqui, vt Arriago, affirmant, alii negant: negantes tamen fatentur, quod tales duo actus differant plus inter se, quam duo actus verstantes circa idem objectum materiale & formale. dicunt enim, quod differentia individualis suscipiat magis & minus, & habeat quandam latitudinem, prout jam communiter explicatur in Logica. Hoc observato, Confirmatus responso experientia manifesta. Quando quis in faciis litteris legit historiam bene longam v. g. Josephi in Aegyptum venditi, in qua continentur objecta materialia valde diversa, circa qua posset elicere, & forte successivè elicit distinctos actus, saltem numero diversos, poterit in fine, tenens memoriter totam historiam, elicere

vnum indivisibilem actum aequivalentem prioribus distinctis, quo diceret: credo totam historiam; aequivalentem inquam, quoad aliquod praeditum nobis notum, & in quo illi distincti actus differunt, cum aliqua majori differentia numerica, quam quæ esset minima. Atqui non minus absurdum est, duo individua coalescere in vnum, quam duas species: ergo aequivalentia, quam in Thesis defendimus, non est coalescentia constitutiva chymaram. Contra hoc

313. Replicat Pallavicinus. Aristoteles reprehendit eos, qui assignabant pro differentijs avium: esse pennatum vel impennatum: eo quod differentia debeat desumi ab aliquo positivo: ergo actus scientificus non differt ab actu fidei precise per negationem tendentia in motivum fidei, sed per aliquid aliud, & ratione illius praedicti repugnat actus aequivalens utriusque. Respondeo primò. Pallavicinum in hoc argumento supponere, quod nulla entitas creata possit differre ab altera precise per negationem perfectionis alterius: unde infert, implicare Vocationem & Durationem indivisibilem realiter, sed aequivalentem duabus imperfectioribus; quam doctrinam hodie, post Sylvestrum Maurum, negant RR. communiter. Vnde patet, Fundamentum Pallavicini esse infirmum. Sed tamen, ut cum eo liberalius agamus, dabo esse firmum. p. 2. Transeat totum argumentum, nego esse contra meam Conclusionem. Sicut enim suo argumento Pallavicinus male concluderer, repugnare animal partim pennatum, partim non pennatum (opponeret enim se statim Gallus Indicus, qui circa collum caret pennis) ita non infertur legitimè, repugnare actu qui habeat motivum Scientia & Fidei, dummodo non haberet aliud praedicatum occultum, ob quod actus purus Scientiae caret motivo fidei: sicut Vesperilio ob praedicatum occultum, caret omnino pennis. Eodem modo, licet in genere differant animal pilosum & non pilosum, squameum & non squameum, nihilominus tamen Castor de vtroque participat, quamvis non habeat illud praedicatum propter quod carpio est totus squameus.

314. Urget tamen Pallavicinus, & vterius probare conatur, quod omnis differentia specifica debeat esse specialis perfectio. Omnis, inquit, differentia est aliqua pulchritudo & perfectio addita geneti, propterea constituit speciem, cuius nomen sonat pulchritudinem & perfectionem: ergo non potest una species differre ab altera per meram radicalem negationem majoris perfectio-

nis. Ad hoc argumentum negatur antecedens, & datur instantia clara. Creatura differt à Deo: sed non differt per aliquam perfectionem simpli- citer dictam: nam omnem hujusmodi perfectio- nem habet Deus: ergo differt per negationem ra- dicalem majoris perfectionis.

Conatur ad hoc respondere Pallavicinus, & dicit, Deum non esse in genere, sed supra ge-
D d d nus,

nus, & continentem totum genus, quia creatura distinguitur a Deo non per aliquam perfectionem, qua non sit in Deo, sed per conceptum dicentem parentiam alicuius perfectionis divinae, ac proinde creatura non differt specie, hoc est, perfectione a Deo. In creaturis autem inter se comparatis, res aliter se habet. Ita ille.

Hac tamen response continentur pulchra verba, facientia questionem de vocabulo: quid autem ad rem ipsam dicant, ego non assequor. Creatura utique non differt a Deo solo numero: quare ergo, quomodo vocanda sit differentia hominis a Deo, si nec est differentia specifica, nec generica? quodcumque nomen illi imposueris, illud ego sine piaculo tribuam etiam differentiis earum creaturarum, quarum una alteram excedit perfectione. Verum audamus Pallavicinum vterius. Nulla inquit, est creatura, qua in sua differentia specifica non continet aliquam perfectionem, nulli alteri speciei communem, & ad quam ex necessitate materie consequuntur negationes perfectionum, qua sunt in alijs speciebus. Ratio est, quia nunquam Natura intendit malum, & negationem perfectionis primò & per se. Porro Aristoteles 10. met. c. 11. & 12. constituit differentiam specificam in contrarietate forma: sub eodem genere, & ideo negat materie diffire specie a feminina, quia eorum contrarietas versatur tantum in materia, atque contrarietas dicit aliquid positivum, & forma semper sonat perfectionem & pulchritudinem. His positis si daretur aliquis actus respondens simul fidei & Scientiae, utique actus solius Scientiae v. g. non distinguetur ab illo nisi per negationem alterius praedicati dicentis perfectionem, ergo talis actus repugnat. Ita ille.

315. Respondeo. Quando dicas, quod Natura nunquam intendat malum & negationem perfectionis primò & per se, vel est sermo de Natura prout defecto concurrente cum causis secundis ad effectus, vel est sermo de Natura, hoc est auctore natura, quando primò creavit hoc universum, & has rerum species p̄e alijs elegit. Si Natura accipiat in primo sensu, dico, Naturam semper intendere primò & per se omnem illam perfectionem, quam potest in his circumstantijs, & cum his & non majoribus impensis obtinere: quia vero in hoc cauillarum concursum non continetur virtus producendi nobiliorem speciem, sed ignobiliorum, ideo, non quidem ex intentione Naturae primaria, sed ex defectu majoris virtutis, producit speciem parentem majori perfectione, qua reperiatur in nobiliore specie v. g. quando solis ignis est applicatus, producit calorem per actionem dependentem, & specificatam a solo igne; quodsi sol fuisset simul applicatus, produxisset calorem per actionem dependentem simul ab igne & sole, & ab vitroque specificatam. Par modo, quando adsunt & excitantur sola species intentionales circa motivum Scientificum, producitur actus mere scientificus, non habens ten-

dentiam fidei, cuius parentiam non intendit tura per se, sed ex defectu concausa non possit eam tendentiam intendere: quodsi summa parenterent species motivorum fidei, tunc vel produceretur actus indivisibilis fidei & scientiae, vel ex altiore fine (vt paulò post videbimus) producerentur duo actus distincti.

Quodsi vero sermo sit de Natura secunda modo accepta, tunc responderetur, quod deinceps luerit species rerum ita producere, vt deinceps causas secundas possent commode conferre. Non possent autem commode conferre, si non quandoque different ab invicem, præceps parentiam alterius perfectionis, seu per excellē & defectum, vt patet ex priore response.

316. Et quia Pallavicinus solet quandoque physicas explicare per morales, nobis in presenti idem licet. Sunt in Republica beatissima instituti diversi gradus Jurisdictionis, quorum insimus est simplex seu mercenaria jurisdictione, ceteri gradus constituant Imperium sive Judicis Officium, & a Bartolo sex extantur: Maximum, Majus, Magnum, Parvum, Minus, Minimum. Ecce! horum gradum minus alterum perfectione excedit, & in se una perfectionem inferioris complectitur. Inquadem Conditoris Reipublica non poterit dicari vios hos gradus instituisse, aut incedisse uno gradu negationem majoris perfectionis, quiclibet tali loco secundum se considerato in malis carere perfectiore gradu Jurisdictionis, sicut tamen ordine totius Reipublica, & bono publico fieri oportebat. Sic ergo dici potest, Nam ex fine boni publici, potuisse intendere negationem perfectioris speciei, in ceteris circumstantijs.

Jam locus ex Aristotele adductus nihil pertinet causis Pallavicini; loquunt enim aperte de Contrarietate latè sumpta, prout etiam possunt inter formam illiusque privationem: vestiuntur. Cum vero contraria specie diversa sint, compatibile autem & incorruptibile contraria sunt, prius namque determinata impotenta, &c. Imbustoteles alibi dicit, quod species se habeant nisi numeri: atque numerus a numero differt unde per negationem plurim vnitatum, ergo secundum Aristotelem potest etiam una species diffiniri ab alia per negationem plurim perfectionem.

317. Denique, demus verum esse quod Pallavicinus pro fundamento assunit, omnem creaturam in sua differentia specifica contineat aliquam perfectionem, nulli alteri speciei communem, & ad quam sequatur negatio omnium perfectionum existentium in alijs speciebus. Nihilominus tendum illi est, prout etiam fatetur, non tempore hujusmodi praedicatum esse nobis perfectum, & a nobis assignabile, vt patet in exemplis allius idem ergo de actu purè scientifico dici potest, spectu actus qui simul esset fides & Scientia.

Quodsi quis ex me scire cuperet, quodnam hujusmodi praedicatum esse existimarem, v. g. in alijs

actione ignis, respectu actionis qua sit ignis & solis actio, dicerem, esse hoc quod est: *Non indigere sole ad suum existentiam, sive habere sufficientiam ad existendum sine sole;* que est perfectio simpliciter simplex. Econtra, actio pendens ab Igne & Sole, habet aliam speciem perfectionem, quam prior actio non habet, videlicet: *esse manifestativam diuarum virtutum specie diversarum.* Totum hoc facile applicabitur actui pure scientifico, & actui participanti de Scientia & Fide. Et haec tenus quidem ad argumentum commune DD. respondimus; nunc ad specialia veniamus.

318. Objicit ergo 2. & specialiter Pallavicinus. Non experimus in nobis libertatem, immo nec cognitionem quidem ad faciendos hujusmodi actus distinctos potius quam indistinctos seu identificatos: ergo debet esse naturaliter necessarium, vel ut semper sint distincti, vel ut semper sint conjuncti in una Entitatem: atqui congruentius fuit ordini naturae, ut semper essent distincti: ergo id credendum est defacto evenire. Responderi potest 1. Nobis sufficere, quod talis actus posset dari per potentiam Dei absolutam; sicut, etiam in sententia adversarij defacto Potentia distinguantur ab anima, & Habitus supernaturales morales distinguantur defacto ab Habitu Charitatis, non tamen hinc inferunt repugnantia identitatis in alia specie. 2. 2. Prout pridem respondi ad hanc objectionem, quam ipse mihi feceram in Libello de anima rationali, Anno 1645. Respondi, inquam, causam determinantem hic & nunc ad unum potius quam ad duos actus, posse esse diversam excitationem specimen, præterim si admisceantur alia species, representantes convenientiam seu concursum diversorum motivorum ad probandum idem. Posset etiam provenire à majori individuali perfectione anime, juxta Sententiam S. Thomæ.

Verum, ne quidquam pretermittamus, placet referre ex eodem Pallav. quibus argumentis probet suum subsumptum. Probat ergo 1. Quia Nature congruentius fuit elici potius distinctos actus, ut consuleret durabilitati. Sicut enim non fecit albedinem distinctam in duas species, quam altera esset dulcedo, altera amaritatem ex gr. sed distinxit albedinem ab his alijs qualitatibus, ut si quid superveniret, quod esset contrarium albedini, eam destruktam remaneret tamen dulcedo, & vice versa, ita non debuit identificare in una entitate prædicata duorum actuum distinguibilia, ut cessantibus requisitis ad conservacionem unius, alter permanereret.

319. Imprimis hoc argumentum supponit, actus intentionales esse qualitates permanentes, quod hodie plures negant, & merito. Sed demus ita esse, adhuc factus discursus non stringit. Quod enim Nature ob causam allatam ita distinxerit albedinem à dulcedine & amaritatem, id factum est, quia sapientia oportebat contingere, ut adveniret causa destruktiva dulcedinis, & nulla tunc esset applicata causa statim productiva albedinis contra-

distinctæ à dulcedine; hæc autem ratio non procedit in casu nostro. nam etiamsi superveniret aliqua causa destruktiva Scientiae, v.g. turbarentur species representantes motivum Scientiae, adhuc maneret prefens causam sufficiens ad producendum actum Fidei, distinctum ab actu Scientiae: adhuc enim (vt ponimus) essent excitatae species representantes motivum Fidei, cum quibus intellectus posset continuo producere actum Fidei.

320. Secunda ejusdem probatio sic habet. Bonitas actus intellectus consistit in Veritate indivisibili, atque ideo inficitur ex falsitate cuiuscunq; motivi: ergo satius fuit, ut quoties motivum indivisibile non est ipsa simulata, toties ordo ad unum motivum distingueretur ab ordine ad aliud motivum, ne pravitas unius corrumperet bonitatem alterius. 1. Motiva scientifica physica, per se loquendo & connaturaliter, non esse obnoxia falsitati, multò minus motiva Fidei. & ideo non est certum, quod natura ad cavendam falsitatem, instituerit diversos ordines pro diversitate motivorum. 2. Hoc argumento ad summum probari, quod pro casu, quo motiva scientifica essent falsitati obnoxia, non producebatur unus actus sed duo. Dixi: *ad summum.* nam meo iudicio nec hoc probat. Natura enim amat parsimoniam entium: & ideo pro casibus ordinariis unum actum videtur instituisse: casus autem rarissimos non debebat curare: parvum enim, & ferè nihil hac exceptione lucraretur. Si enim ponantur duo actus, quorum unus est falsus, alter verus, nescio quid inde lucretur intellectus ultra id, quod haberet per unum actum, qui illis duobus æquivaleret, & qui quidem esset & dicetur simpliciter falsus, esset tamen secundum quid verus. sicut non esset minus astimabilis qualitas, quæ simul affligeret & sanaret, quam duæ, quarum una affligeret, & alia sanaret,

321. Objiciunt alij 3. Si daretur unus indivisibilis actus, ut vult conclusio, talis actus utique procederet ab Habitu Fidei, & ab habitu scientifico: sed hoc videtur absurdum. Non potest enim habitus producere actum ex motivo alieno, hoc est, quod non sit proprium illorum actuum, ad quos producendos est institutus ille habitus, vel, si est habitus naturalis, ex quibus est genitus. 4. Distinguendo probationem minoris. Non potest habitus producere actum ex motivo alieno, tanquam causa adæquata, & tanquam ex motivo adæquato, concedo, tanquam causa inadæquata, & tanquam ex motivo inadæquato, nego: sic autem se haberet in casu nostro. Sed Contra

322. Objiciunt 4. Concurrentibus duabus causis specie diversis, non producitur effectus habens perfectionem vtriusque causæ, sed imperfectior: atqui in nostro casu fieret contrarium. Major patet inductione in Mulo, Liscia &c. 5. in his & similibus id provenire ex defectu concursus connaturaliter requisita, loco

cujus imperfectior substituitur, vt loco Equi Af-
nus: hoc autem non fit in nostro casu.

324. Objiciunt 5. Talis actus esset perfe-
ctior suis caussis, non tantum singulis seorsim
sumptis, sed etiam simul sumptis, nempe pro-
pter indivisibilitatem & simplicitatem. 5. Ne-
gando simpliciter majorem. Nam licet ratione
simplicitatis habeat aliquam perfectionem, quam
non contineant caussæ formaliter, habent tamen
caussæ alias perfectiones quibus caret actus, v.g.
esse Ens permanens, esse potentiam ad actus spe-
cie diversos &c.

325. Objiciunt 6. Actus ille de quo di-
sputamus, foret simul clarus & obscurus, evidens

& inevidens, quæ tamen inter se pugnant. *Hinc*
fore questionem de nomine, in qua dico, quæ
talis actus esset clarus saltem secundum quæ
nempe ratione motivi scientifici. Vnde posse
simpliciter dici clarus, vt bene notar. *Riposta*
quia prædicatum Claritatis non dicit negationem
omnis Obscuritatis, alioquin nullus actus tam
nun posset simpliciter dici clarus. Econtra Os-
cursitas videatur dicere negationem omnis ex-
tentie, & ideo talis actus non nisi secundum
quid, nempe secundum motivum fidei, de-
cendus esset obscurus, & inevi-
dens.

C A P V T V.

D E R E P V G N A N T I A F I D E I C U M F A L S I T A T E.

C O N T R O V E R S I A I.

An Deus posset revelare Falsum.

326. **P**raetermissa hæresi Præscillianistarum
& Armenorum, afferentium, Deum
defacto mentitum fuisse, Sententia
quorundam Catholicorum fuit, Deum
quidem non posse mentiri, prout *Mendacium* lo-
nat formalem rationem malitia moralis & pec-
cati; posse tamen saltem de potentia absoluta
(non tamen ordinaria) falsum revelare sine ma-
litia, sicut potest occidere sine peccato homicidij.
Ita Robertus Holkott, Petrus de Aliaco, Adamus
Godamus, Almainus, Gabriel.

327. Contraria Sententia negans, est adeo
certa, vt Suarez, Conink, Granadus, dicant, esse
de Fide, alij dicant oppositam esse Temerariam,
Erroneam, Hæresi proximam. Probatur affir-
atio 1. ex S. Scriptura ad Hebr. 6. *Volens Deus*
abundantijs offendere immobilitatem consilij sui, *in-*
terposuit Jusjurandum, *vt per duas res immobiles*, *qui-*
bis impossibile est mentiri Deum, *firmissimum solarium*
haberemus. Vbi Card. Lugo ponderat Juramen-
tum, quod licet in nobis addas obligationem su-
pra simplicem assertionem, in Deo solùm addas
energiam, quia Jurare est afferre Deum in Testem.
Deus autem non potest loqui quin afferat se in
Testem, hoc est, quin interponat suam auctorita-
tem. Idem habetur ad Rom. 3. *Est autem Deus*
verax. Jo. 8. Qui misit me verax est.

328. Probatur 2. Ratione. Deo deben-
tur omnes perfectiones simpliciter simplices, inter
quas una est summa Autoritas in dicendo, digna
summâ fide excogitabili, ita vt saltem ex hypo-

thesi quod Deus loquatur, teneamus credere
ita esse, & non posse alteri se habere, adeoque
præsentia auctoritatis divina negare fidem omni-
bus alijs contradicentibus: atqui si Deus posse
falsum revelare, non mereretur talem fidem, illi
posset aliquando contingere, vt etiam prudenter
Deo non assentiremus, ob rationes probabiles
qua occurrere possent, quod Deus hic & nondic-
cipere veller, imò defacto possemus prudenter
formidare, an non Deus voluerit falsum loquere
Jonam Prophetam, & alijs locis, à Suarez & Tu-
rianio relatis.

329. Confirmari potest haec ratio. Vi-
detur ex terminis absurdum esse, Deum non pos-
se deducere aliquem errorum sita auctoritate:
atqui si Deus mentiri posset, tunc posset in no-
bis dari error, quem Deus nullo modo posset
auctoritate interposita deducere: ergo &c. Me-
nor probatur. Nam semper possem formidare,
an non Deus tunc mentiretur, quando me vellat
errorem deducere, quem ipse suo mendacio pos-
se caußasset; nam volendo deducere errorum
fateretur Deus, se prius fuisse mentitum: quia
possem prudenter formidare, an non prius ven-
dixisset, & nunc vellat decipere.

330. Quæ ex Scriptura adduci solet, vel
non habebant sensum absolutum sed condi-
natum, qualis erat propheta Jonà, de intentio
Ninive, vel significabant divinam permissionem
alicuius deceptionis ab alio facienda, vt quando
Diabolus permisus est esse spiritus mendax in
Prophetarum.

CONTROVERSIA II.

Vtrum circa revelationem apparentem
elici posse actus fidei supernaturalis
falsus.

DICO 1. Nullus actus fidei supernaturalis, potest connaturaliter tendere in revelationem solum apparentem. Ita communiter omnes contra Majorem. Probatur 1. Ex Tridentino sess. 6. c. 9. vbi dicit, Certitudini fidei falsum subesse non posse. quod ad minimum debet intelligi: connaturaliter. nam vtrum hoc simpliciter repugnet, dicimus Concl. seq. Probat 2. Authoritate PP. tribuentium Fidei certitudinem: atqui Certitudo formaliter consistit in intrinseca connexione cognitionis cum objec-
do vero, adeoque ad minimum in naturali intrinseca exigentia, ne producatur, nisi quando objectum est verum. Ergo &c.

32. Probat 3. Omnis actus, qui ex es-
tentia sua est actus virtutis intellectualis, est in-
trinsicus verus. Sed omnis actus supernaturalis
fidei est essentialiter actus virtutis, quia procedit
ab habitu supernaturali: ergo &c. Major est Ari-
stoteli 6. Eth. c. 2. & 3. Minor probatur. Habitus
Fidei est Virtus Intellectualis, vt constat ex Trid.
sess. 6. c. 7.

33. Probat 4. Ex ipsa supernaturalitate,
que sicut evenit naturam supra operationes
naturales, ita & videntur ejus proprietates esse
magis sublimatae: atqui propria maxima est
Veritas, & falsitas est imperfectione ac depressione
potius naturae, quam ejus elevatio: ergo &c. sed
de hoc iterum infra.

Objicetur 1. Rusticus, proponente Paro-
cho articulum falsum, tenetur credere: ergo po-
test elicere actum supernaturalis fidei. &c. Tunc
quidem rusticus elicit actum supernaturalem pia
affectionis, & meritorum, sed non elicit actum
supernaturalem fidei, sed pure naturale. Ra-
tio est, quia actus supernaturalis nunquam elic-
itur nisi juxta merita objecti: atqui propositio Pa-
rochi, que non est supernaturalis quod modum,
hoc est, non est derivata a Deo ejusque volunta-
te loquendi, non mercetur credi actu supernatu-
rali, cum sit tota naturalis: ergo tunc nec habi-
tus fidei exigit concurrere ad actum, nec Deus
concurrit loco habitus.

34. Objicetur 2. Sicut se habet volitio
supernaturalis ad suum objectum, ita intellectio
supernaturalis ad suum, sed volitionis supernatu-
ralis objectum partiale potest esse falsum, v. g.
quando ex misericordia de eleemosynam illi, qui
se simular pauperem: ergo & objectum intel-
lectus supernaturalis potest esse locutio simulata.
&c. Negando minorem. Quia honestas objecti-
vallius actus misericordia, non consistit in sub-
levatione vera paupertatis, sed in sublevatione
paupertatis probabiliter apparentis, & sic praee-

dit judicium practicum evidens, quod honestum
sit dare eleemosynam illi, qui appetet pauper,
etiam revera non sit pauper. Qui propter cum
objectum formale talis actus misericordia, sit sim-
pliciter bonum, mirum non est illum actum esse
supernaturale. Hinc autem confirmatur poti-
tius Conclusio. Nam sicut objectum voluntatis
est bonum, ita objectum intellectus est verum: er-
go sicut actus supernaturalis voluntatis non potest
tendere nisi in bonum quod revera sit tale, ita nec
actus supernaturalis intellectus potest tendere in
objectum, nisi quod sit verum realiter, & non
merè apparente.

35. Objicetur 3. Ponamus Iudeum ali-
quem in nocte Nativitatis Christi elicuisse a-
ctum fidei de Messia venturo, & continuasse il-
lum actum aliquantis per post transactam nativitatem, ille actus ante ipsam nativitatem fuisse
verus, post nativitatem capisset esse falsus, quia
non erat amplius verum dicere: Christus nascitur,
atqui esset supernaturalis. ergo &c. &c. Praescin-
dendo ab illa controversia Logicali, vtrum actus
verus possit transire in falsum, responderet in-
quam, negando sequelam. Vel enim Iudeus
affirmat futurionem respectu temporis quo id
Propheta prædictum, & tunc actus semper est verus,
etiam post nativitatem, quia semper est verum
dicere, quod tempus nativitatis sit posterius, re-
spectu temporis quo locutus est Propheta; vel
affirmat futurionem respectu temporis in quo
ipse Iudeus existit, & tunc actus ipsius nunquam
erit actus fidei supernaturalis, quia nulli revela-
tionis innitetur.

36. Objicetur 4. Poteſt rusticus uno eo-
demque indiſſibili actu credere Parocho duos ar-
ticulos, vnum falso, alterum verum: sed sic
actus ille supernaturalis erit falsus. &c. Negando
suppositum minoris, quod foret actus supernatu-
ralis. Nec obſtit ab illo actu attingi revela-
tionem supernaturalem, nam hac attingitur etiam
ab actu falso, quo aliquid deduco ex una revelata,
& alia propositione probabili, sed falsa. v. g. si
quis ex eo quod Christus fit homo, & omnis ho-
mo habeat rebellionem carnis, deduceret, Chri-
ſtum habuisse rebellionem carnis.

37. DICES. Non est major absurdum,
actum falso causari ab actu supernaturali,
quam actum supernaturalem esse falso: sed il-
lud prius potest fieri connaturaliter, vt patet in
exemplu allato: ergo & posterius. &c. Negando
majorem. Et quidem P. Ripalda putat, in
tali casu actum supernaturalem posse & debere
dici simpliciter Caſtam actus falsi, quia con-
junctus cum alia præmissa falsa, necessitat intellectum
ad inferendam conclusionem falsam.
Quodsi illi objicias, actum fidei esse indifferen-
tem ad conclusionem veram & falsam, replicat,
etiam præmissam falsam esse indifferentem ad in-
ferendam conclusionem veram, quia ex falso po-
test sequi verum. Hoc tamen nullo modo plati-
cer. Quando enim dicitur, ex falso posse sequi
verum,

verum, intelligendum est materialiter, & de obiecto materiali Conclusionis, non de ipso actu Conclusionis, qui semper est falsus, quando una premisa est falsa.

338. Melius ergo responderet Lugo, in illo casu actum Fidei esse solum causam per accidens actus falsi: quod ipsum etiam sentit Suarez, Conink, Granadus, & Pallavicinus. Ratio est, quia premisa vera nunquam determinat ad actu falso, premissa autem falsa semper determinat ad actu falso. Ulteriore rationem à priori dat Pallavicinus: Quoniam, inquit, omnis cognitio vera est ordinata ad Bonum intellectus, non solum in ratione Finis, & quatenus per seipsum formaliter eum perficit, sed etiam in ratione medijs, & quatenus potest esse semen novae Scientiae & veritatis acquirenda: quapropter etiam actus Fidei, & quisvis alias naturalis per se, hoc est ex intentione naturae, concurrit ad Conclusionem veram, per accidens autem, hoc est præter intentionem, ad falsam.

339. Quæritur jam 2. Vtrum actus Fidei sit essentialiter verus, vt nec divinitus posset esse falsus.

DICO 2. & Respondeo affirmativè, cum communi. & quamvis oppositum visus fuerit tenere P. Ripalda in suo opere de Ente supernaturali, hic tamen fecit. 3. protestatur, se nunquam in hoc punto quidquam asseruisse, sed solum fundamenta communia examinasse, & ostendisse, ea non convincere. & quidem se non esse locutum de actu fidei in specie, sed solum de actu supernaturali in genere. Cæterum in actu fidei adhæret communis sententia, quam ex antiquis tenet S. Bonaventura, dicens, Fidei tam esse infallibilem, quam Dei præscientiam: Alexander & Durandus, dicentes, non magis posse fidei subesse falso, quam primæ Veritati. Lorca & Hurtardus vocant oppositum Temerarium. Eandem tandem tenet Oviedo, licet quodammodo invititus, & territus Censuris, quas esset subiturus, si aliter doceret. Communis ergo DD. consensus in re purè Theologica debet habere plurimum momenti, vt sine temeritate recedi non possit. Accedit auctoritas Concilij Tridentini, afferentis, Fidei non posse subesse falso: non videtur autem locutum esse de sola connaturali exigentia, quia loquebatur conformiter ad sensum communem Theologorum tunc temporis.

340. Probationes ex ratione petitæ, varia afferuntur. Omisis alijs Card. de Lugo sic probat. Si fidei assensus posset fieri falsus per absolutam Dei potentiam, posset etiam fieri falsus ex natura rei; quia ex natura rei potest prudenter esse credibilis revelatio tantum apparens.

Respondet Ripalda, quod Habitus supernaturalis exigat, vt tunc Deus cohibeat concursum

ad actu supernaturalem. Verum hac refutatio continet petitionem principij. Hanc ipsam enim exigentiam contendit Lugo vel non dicit vel esse indispensabilem, si enim non est contra naturalem exigentiam habitus, proponit actu falso prudenter credibile (prout Lugo & Ripalda concedunt) nulla poterit afferre nisi probans exigentiam naturalem, ne Deus concurrat ad actu supernaturalem, quæ non est compotet exigentiam indispensabilem. Si enim non habitus posset absolute operari, potius valetur exigere concursum ad operandum quoniam generationem concursus, (& hoc vel maximè intentio P. Esparza, quod habitus fidei in specie impressa) sicut, si species impella objecti, potius divinitus ponetur in tunica retina, et illi deinceps concursus potentia visiva ad videndum, non obstante absentia objecti, ex qua visione manifesta evidenter physica de existentia objecti, sed actu falso: ergo pari modo si habitus supernaturalis tantum naturaliter exigeret non operari absente objecto; posito tamen quod objectum sit applicatum, medianibus speciebus alienis, solent objecta fidei applicari, non appare, quod non esset debitus concursus ad actu supernaturalem falso, si falsitas non repugnaret essentiæ liter actus.

341. P. Ripalda Conclusionem sic prætendit. Non repugnat species actuum supernaturalem intellectualium etiam divinitus infallibili: et qui credibile est, hujusmodi esse actu fidei in vinæ; tum quia collocatur fides in supremo deo virtutum, scilicet Theologicarum, unde auctoritas & attestatio divina, ex qua fides amissione mouetur, vendicare sibi videtur vim deinde certitudinem objectivam, quam haber illa de vina auctoritas in ipsam certitudinem formans, vt etiam sit inseparabilis à veritate objecti, ut que ut sit eiusdem certitudinis cum objectivo certitudine.

342. Posset hæc Ratio confirmari per Lumen Gloriae succedit Fidei: atque Lumen gloria est principium actuë essentialiter veri, nonne Visionis Beatae, (quis enim ferat dicere, quod Visio Beatificans posset esse falsa) & radicatur in eadem Gratia, in qua radicatur habita dei: ergo irrationaliter hoc negatur fidei.

343. Confirmatur 2. Omnis actus fidei naturalis est essentialiter supernaturale: ergo essentialiter decens filium Dei: atque si potest falsus, posset esse non decens, quia decens est negatio illius: ergo vt sit essentialiter decens, debet essentialiter esse verus: aliquin, vel non nota Lugo, non elevaret, sed potius vitaret turam. Verbo, esset miraculum deprehendendum naturæ, qualia implicate trahimus alibi.

CAPVT VI.

DE MODO TENDENDI FIDEI IN SUA
OBIECTA, FORMALE ET MATERIALE.

CONTROVERSSIA VNICA.

Virum Affensus Fidei posse consistere in Discursu Formali.

Non disputamus hanc controversiam in eo sensu, quo plures alij eam disputant, & nos superius fecimus, nempe, utrum fide divinâ credi possint, que ex aliqua revelata deducuntur: sed in alio sensu, scilicet, an actus Fidei possint constitutre formalem Discursum, ita ut intellectus per meros actus Fidei procedat à duplice cognitione connexionis extermorum cum medio termino ad inferendam conclusionem per actum realiter distinctum, ut sit in alijs scientijs. Negant Capreolus, Scotus, Canus, Bannez, Valentia, Suarez, Conink, Granadus, Tannerus, Pallavic. Affirmant non pauciores, Gabriel, Ockam, Almainus, Medina, Vasquez, Hurtadus, Becanus; Lugo, Ripalda, videturque præluxisse S. Thomas q. i. a. 1. in C. vbi assensum Fidei circa objectum Materiale & Formale explicat comparando cum Geometrica Demonstratione, & addit, Fidem divinam assentiri Veritati Dei tanquam medio termino.

345. Censeo hanc affirmativam sententiam esse veram. Probatur. Habitus Fidei est habitus intellectualis, & quidem residens in intellectu, ex se discursivo; & præterea circa objectum fiduci non experimur in nobis diversum modum operandi, atque circa alia objecta obscurâ quibus assentimur deducendo ex alio: insuper objectum formale & materiale fidei patiuntur circa se fieri illas connexiones terminorum, non aliter quam sit in fide humana: ac denique nullo solidio fundamento probatur specialis repugnantia in fide, ut patebit, solvendo argumenta contraria.

346. Objiciunt adversarij primò SS. Patres dicentes, quod fides non sit inquisitiva. *¶* SS. PP. hac ad populum dixisse in eo sensu, quo populi intererat dici: nihil autem intererat diffundere illis discursum formalem: volebant ergo populum dehortari, ne circa Mysteria Fidei sese curiosius gererent, volendo ea fundare rationibus naturalibus, sine quibus nollent credere: hanc inquisitionem dixerunt præjudicare fidei, quæ debet esse contenta auctoritate loquentis.

347. Objiciunt 2. Si Fidei assensus esset aut posset esse Discursus, tunc ejus assensus posset nisi Judicio de Bonitate consequentia: hoc autem est absurdum: nam Judicium de Bonitate consequentia, non excedit evidentiam naturalē: atque actus Fidei debet esse firmior appetitivē, quovis actū & evidētia à naturali: ergo nullā tali niti potest. Respondetur ex dictis. Vel Judicium de Bonitate consequentia habet evidentiam Metaphysicam prout habere solet in hominibus doctis, vel tantum physicam: si primum, tunc nego fidem debere esse certiorem & firmiorem. Si secundum, tunc pia affectio impetrabit assensum firmum in eo gradu, quo meretur objectum taliter cognitum.

348. Replicabis. Ergo fides nostra tandem nitetur Regulis Logicis: nititur enim Bonitate consequentia, & hæc probatur per Regulas logicas: consequens autem est absurdum, & contra experientiam, tum quia nemo se reflectit supra Regulas Logicas in credendo, tum quia innumeri fideles ignorant illas Regulas. *¶* cum Card. de Lugo, negando sequelam. Nam ad eliciendum actum fidei, non est necessarium applicare Regulas Logicas universales ad hanc conclusiōnem particularem eliciendam, sine illa enim difficultate sep̄ penetratur Bonitas illationis particularis ex penetratione terminorum, non minus quam penetrat rusticus illam quæ in hoc discrusu continetur: si emi bovem quatuor aureis, non debo vendere tribus, quia sic facerem jacturam viii aurei: & sicut rusticus est impossibile dubitare de hac consequentia, ita potest ex penetratione terminorum determinari ad inferendum Mysterium ex Veracitate & Revelatione.

349. Objiciunt 3. Et principaliter. Si fides esset formaliter discursiva, tunc posset seorsim assentiri Veracitati & locutioni divinae: consequens, inquiunt, est difficile credi, idque tripli ratione ostendere nituntur. Primo, quia videtur ex terminis esse contra naturam habitus fidei, inclinare per se ad actum per quem nihil penitus credam alteri, nec ullo modo assentiar propter cuiusquam testimonium, sed præcisè cognoscam

gnoscam aliquam veritatem propter seipsum. Secundò. quia sicut non possumus per habitum charitatis amare super omnia aliquid propter seipsum nisi Deum, ita non possumus per habitum fidei infusa credere super omnia illi nisi Deo. Nam sicut amor super omnia soli Deo debetur propter infinitam bonitatem, ita etiam assensus super omnia soli Deo debetur propter infinitam veritatem; atqui per actum quo scorsim affirmo Veracitatem Dei, vel eius revelationem, vel bonitatem consequentiae, nihil penitus credo Deo, cum ista non cognoscam ut revelata à Deo, sed immediatè propter seipsa, & velut ex terminis nota: ergo talis cognitione non prudenter habitu fidei infusa. Certe Omnipotens, aeternitas &c. non minus ex terminis nota sunt, & tamen non possumus ea credere immediatè per actum fidei. Tertiò, quia si homo adultus veniens ad fidem, institueret discursum, & postquam super omnia creditisset Veracitatem Dei scorsim, & calu impeditetur actus Conclusionis, sequeretur (inquit Pallavicinus) tali homini adhuc deberi infusionem habitus fidei, quia per assensum illius premisæ sufficienter estest mancipatus illius intellectus Veracitati divina tanquam prima regula credendi: consequens est contra communem & receptam Theologorum sententiam, docentium, fidem adulto non infundi, nisi postquam se per actum fidei disponuerit. Ita Card. Pallavicinus.

350. Respondet ad singula. Ad primùm quidem ex jam suprà dictis; Habitum fidei gressore etiam officium habitus primorum principiorum: quapropter non est inconveniens, eum possit tendere in suum motivum credendi absque eo, quod per hanc tendentiam aliquid alteri credit: fatis enim est, quod per illud judicium præparat necessaria ad credendum: sicut, licet intellectus vocetur *Potentia rationalis*, nemo tamen negat ejus actum posse esse actum mera apprehensionis, quæ non est propriè *Ratio*; aliquin amentes non rectè dicerentur ratione privati, cum non sint privati apprehensionibus.

Ad 2. p. Si exemplum rectè applicetur, potius servire nobis, quam officere. Nam motivum amoris Dei, quo Deum amamus propter se, alia verò propter Deum, est ipsa bonitas Dei: atqui habitus Charitatis potest elicere actum amoris circa bonitatem Dei, quin per talem actum velit aliquid determinatè Deo propter illum bonitatem: ergo etiam fides poterit tendere per suum actum in suum motivum, nempe Veracitatem & Revelationem, quin tendat in aliud propter ipsam. Deinde Syllogismus argumenti est vitiosus, quia constat tribus propositionibus negativis, & ideo concessa majore & minore, nego consequentiam: qua ut legitima esset, deberet minor argumenti sic formari: atqui assentiendo veracitati Dei scorsim, credo alteri quam Deo: quæ propositio quam sit absurda, nemo non vider. Verissimum igitur est, fide divinâ non posse credi

alteri quam Deo; hinc tamen non sequitur, posse à fide elici actum immediatum circa nos, quo nihil adhuc actu credam Deo, sed alieno motivo, propter quod deinde credam aliquid Deo. Ad 3. p. 1. Argumentum planum defertur seipsum. Quero enim ex adversario, Dictione qua fieri debet per actum fidei ad infusionem habitus fidei, vel est aliquid aliud in conceptu, quam sufficiens mancipatio intellectus veracitatis vel non est aliud? si dicatur primum; ergo illa infert adversarius, quod habitus fidei inducens sit positiva mancipatio intellectus per immediatum assensum Veracitati divinae praeditum. Nego igitur consequentiam, quia ut fateretur adversarius, aliquid aliud requireret ad ultimam dispositionem. Si vero dicatur secundum: ergo mihi supponit adversarius, positivà illa sufficiens mancipatio nondum esse positam sufficiens dispositionem ad infundendum habitum: illa duo sunt idem, non potest esse primum, quin pariter sit positum alterum.

351. p. ergo 2. querendo iterum adversario. Si alicui adulto proponatur, amorem actualis locutionem Dei, per supernam illuminationem, honestum esse credere, casu quo alicui loquatur, & ille conformiter dictaminis pratico eliciat actum voluntatis, indicat: *Paratus sum credere Deo super omnia, si quis hi loquatur*. quero, inquam, an illi homini induceretur fidei habitus necne? quarto item, quando satis mancipaverit intellectum, quando dem tota meritoria mancipatio absolvitur per plam affectionem? Si affiras? jam concessi, adulto infundi habitum fidei, absque eo quod elicuerit ullum actum fidei, quod est contra ipsum & omnes. Si negas? poterimus & non negare, quod sufficiens mancipatio exercita præcirca Veracitatem scorsim, aut circa locutionem Dei scorsim.

352. Respondeo nunc 3. & ab omnibus directè, fidem non infundi, nisi ad summum, quando elicuitur actus fidei propriè dictus, & propter quem ultimò & primariò institutus est habitus fidei, qui est, quo credo aliquid Deo revelati. Dixi. ad summum. Quia nunc praedicta à questione inferius tractanda, an habitus fidei infundatur aliquando ante Gratiam fundimentem: & quidem ab adversario supponit haec Sententia affirmans, & nos permittimus, etiam negat evanescere tota objectio.

Ad illud, quod in secunda probatione debatur de Omnipotenti, Aeternitate &c. quid etiam possent immediatè credi, sicut Veritas, nego paritatem. Nam fides, sicut & ali habitus, potest solum immediatè tendere in suum motivum: atqui omnipotens &c. non est motivum fidei; sicut Veritas: ergo non est probata.

353. Objiciunt 4. Si fides est formalis discursiva, non distinguunt amplius ab Habitu Theologiae. p. Theologiam à Fide differ-

quod illius Conclusiones non nitantur immediatae Veritate & Revelatione Dei, sed re revelatae. Vnum autem Habitum Fidei concurrat immediatè cum habitu Theologiae ad Conclusionem Theologiam, quatenus hæc etiam attingit objectum fidei in suis præmissis, huc non pertinet, & libenter id concedimus.

354. Objiciunt s. Angeli in via habuerunt Fidem ejusdem rationis cum nostro habitu Fidei: atque in Angelis non fuit Fides formaliter.

CAPUT VII.

DE FIDEI, ALIORVM QVE AD IPSAM CONCURRENTIVM SUPERNATURALITATE.

CONTROVERSIA I.

An Actus Fidei sit supernaturalis quoad substantiam.

Actum Fidei esse aliquo modo supernaturalis, indubitatum est apud Theologos, & propugnat à Patribus contra Pelagium, non quidem sub termino Supernaturalitatis, sed sub alijs æquivalentibus, ut doni indebiti. Oppositum videtur clare damnatum in Bulla Pij V. & Gregorij XIII, contra propositionem 24. Michaëlis Baij, quæ hoc erat. *Absurda est sententia eorum, qui dicunt, hominem ab initio dono quodam supernaturali, & gratiano, supra conditionem naturæ fuisse exaltatum, ut Fide, Spe, & Charitate Deum coleret.* Controversia est, *vtrum si supernaturalis intrinsecè & quoad substantiam, an solum extrinsecè quoad modum.* Hoc posterius dixerunt Cajetanus, Paludanus, Capreolus, Guilielmus Parus: Durandus, Okam, Gabriel, Almainus. Contra quos

Dicendum est; esse Supernaturalem quoad substantiam. Probari solet pluribus Scripturæ locis, vbi Fides vocatur Donum Dei, & quod sine dono non simus sufficiens ad credendum vt opere: qui textus sincerè ponderari, suadent Supernaturalitatem quoad substantiam. Dicitur enim Fides esse Donum, quo nos Pater Cœlestis ad se trahit. Jo. 6. & sine quo nemo venit ad Deum, nec illi placere potest. Vnde colligitur, hoc donum dari tanquam Medium maximè & priuariò necessarium & ordinans ad Vitæ aeternæ consecutionem, in quo sup. diximus consistere Supernaturalitatem Theologicam & quoad substantiam.

355. Probatur 2. Actus Fidei procedit connotatiliter ex habitu pœ se insufo & supernaturali, vt infra probabitur: ergo est supernaturalis quoad substantiam. Conseq. probatur. Nam

Habitus supernaturales sunt velut potentiae inditæ ad elicendos Actus, & elevantes naturam ad operationes nobiliores illis, quas potest viribus propriis elicere. Hinc

357. Probatur 3. Quia ad statum supernaturalis & Filii adoptivi, non solum pertinet, posse supernaturaliter operari per Voluntatem, sed etiam per intellectum, elicendo operationes proprias filii Dei, & qua sint fructus participationis naturæ divinae, adeoque radicentur in Gratia sanctificante: ergo sunt supernaturales quoad substantiam, non minus quam ipsa Visio Beata, quæ Fidei succedit.

CONTROVERSIA II.

An Species impressa, concurrentes ad Actum Fidei, sint supernaturales.

358. Cum Habitum Fidei sit ex se indifferens ad varia objecta fidei, & determinatio credendi unum potius quam aliud, fieri debeat ab objecto, deducitur, ad producendum Actum Fidei concurrere præter Habitum etiam species, q̄tæ gerant vices objecti. De his speciebus est controversia, an sint quoad substantiam Supernaturales necne. Affirmant Granadus & Hurtadus.

359. Dico tamen, ad actum supernaturalis eliciendum sufficere Species Naturales, beneficio sensuum acquisitas. Ita Suarez, Vasquez, Co-nink, Lugo, Ripalda, alij RR. communiter.

Probo. Entia, præsertim Supernaturalia, non sunt multiplicanda, nisi vel urget inevitabilis necessitas, vel valde serviant ad facilis cipiendas

Eee

cipientias alias veritates, nec pariant inconvenientia caput difficultiora. Prioris generis entia admittuntur in philosophia ad tollendam indifferetiam extremorum ad effectum formalem: posterioris generis exemplum est, Quantitas, realiter distincta à materia, subiectum commune & immediatum accidentium: atque species supernaturales, contradistincta ab habitu infuso fidei, neque probantur viliā inevitabili necessitate, nec servivint ad facilitandas alias veritates, sed potius generant incommoda non levia: ergo rectius negantur, & totus concursus refunditur in species naturales. Minoris primum & secundum membrum patebit ex solutione objectionum: tertium membrum est probandum.

360. Primum ergo incommodum & difficultas, quam patiuntur sententia contraria, est, quod non possit commodè assignari caussa productiva illarum specierum supernaturalium. Et quidem fatentur adversarij, eas non produci nec mediare nec immediatè ab objecto. Non quidem immediatè: sic enim essent species propriae, causaréntque actum intuitivum & evidentem, qualis non est actus si dei. Non etiam mediare, v.g. mediantibus sensationibus, aut primis apprehensionibus, sic enim caussa proxima specierum esset entitas naturalis, quod adversarij non possunt concedere, nam ob hanc præcipue improportionem volunt species debere esse supernaturales. Restaret ergo ut producerentur à solo Deo: hoc autem non carer incommodo & difficultate, quam ponderavit Lugo, & approbat Ripalda. Si enim Deus immediatè producit illas species supernaturales, enervatur necessitas prædicationis & Magisterij Evangelici, quia prædicationis necessitas (vt colligitur ex S. Paulo, dicente: quomodo credent ei quem non audierunt) vnicè in eo sita est, vt in auditorio mentibus generentur species, vel jam antè genita excitentur ad rectè apprehendenda Mysteria, & ad formandum judicium credibilitatis: Si ergo haec species, quae sunt naturales, nihil prorsus concurunt, sed alia occultè infusa, tunc, inquit Lugo, prædicatio est apparentia sola phantastica, ad hoc solùm serviens, vt tegatur operatio Dei, infundens species sine concursu prædicationis. Vnde non sine jaçtantia dixisset Paulus: *Ego plantavi: per Evangelium ego vos genui.* perinde acsi quis diceret, si hanc arborem plantasse, cum tamen arbor non creverit ex femine ab ipso jaçto, sed quod alius in eodem loco occultè supposuit. Species autem sunt semen objecti ad generandas cognitiones: ergo si species à Paulo per prædicationem genita non concurrebant ad actum fidei, quomodo fidem ipse planavit?

361. DICE'S, ideo Paulum plantasse, quia medijs speciebus naturalibus produxit apprehensiones naturales, à quibus determinabatur Deus ad producendas species supernaturales. Sed contra. Si species deberent esse supernaturales, multò magis apprehensiones præcedentes ipsum Judicium deberent esse supernaturales, nam etiam

qui negant species esse supernaturales, adhuc cedunt apprehensiones esse supernaturales. Sunt species supernaturales servientes ad pudicitiam, etiam servient ad præviā apprehensionem vnde deberent ante apprehensionem infundi. Deinde apprehensiones non determinant ad illas species, nisi quas ipsæ post se relinquent: haec autem sunt naturales.

362. Secundum incommodum est in agnando tempore, vel signo nature, quo species illas supernaturales producentur à Deo: in horum assignanda nec adversarij conventionem. Gaudius docet eas infundi simul, vel cum habitu fidei, vel quando quis actu credit; & quidem prævulis vult infundi vñā cum Habitu Fidei, subtiliter, quando primā vice credunt; vnde sufficiunt infidelibus qui nunquam crediderunt, dari has species, dari vero in fidelibus qui fidei crediderunt. Vnde, nisi fallor, concederet Gaudius, has species desperdi per peccatum Infidelity, non minus quam desperdit ipse Habitu Fidei. Hurtaðus vult eas infundi pro signo posteriore, quando quis elicit actum piz affectionis. Hæc tamen omnia difficulter intelliguntur. Nam imprimis ponere in infantibus species omnium objectorum credibilium, aliud non est, inquit Lugo, quām ponere scientiam infusam, non quidem claram, sed obscuram omnium Mysteriorum, quod est contra mentem Theologorum. Deinde si talis infans veniret ad atatem adultum, perficit Mysteria cognoscere absque villa proportione externa; quando enim intellectus habuit aliquid de species, possunt illæ excitari independenti sensibus externis, vt pater in somno: folium in ordine ad acquirendas species penderit intellectus à sensibus. Sequeretur item, infantibus inde factum adultum, cùdem claritate omnium mysteriorum assensum esse, quia habet species qualis claritatis.

363. Loquendo jam de adulto, cui dicuntur infundi species, quando actu credit: Vel infunduntur pro posteriori natura, vel pro priori: i pro posteriori, non poterunt concutere ad priimum actu fidei: si ergo ad priimum actu infunduntur species naturales, quid ni etiam ad secundum? Si pro priori, tunc infunduntur etiam non credit, quia omnia tenentia se ex parte actus prius proximi, & quæ sunt conjungibilia cum negatione actus secundi, existunt, five sequuntur five non sequuntur actus. Debet etiam illæ species efftere ante piam affectionem, quia jam antecedenter experitur adultus in se potentiam credendi cum habeat judicium practicum.

364. Objicunt 1. Causa supernaturalis præsertim adæquata, producit effectum supernaturale: sed locutio Dei est causa Supernaturalis: ergo producit speciem supernaturalem, non tanquam objecti, vel certè exigit vt Deus illum producat. *¶* Neque Locutionem Dei effaciatur quæ supernaturalem, neque quod id quod est supernaturale illius, producere speciem ullam,

CONTROVERΣIA III.

An Iudicium Credibilitatis sit super-naturale.

nec Deum loco illius, quia cognoscitur abstracti-
vè, & per species alienas, potest que etiam actum na-
turali attingi, prout attingeretur ab eo, qui nega-
ter esse locutionem Dei.

365. Objiciunt 2. Ad Actum Fidei præter intellectum debet concurrere objectum per spe-
cies, ergo sicut intellectus requirit elevationem
per habitum supernaturalem, & non sufficeret ha-
bitus naturalis, ita objectum requirit elevationem
per Species Supernaturales, nec sufficient Naturales.
R. Negando consequentiam. Sufficit enim Habitus Fidei Supernaturalis, vt simul & in-
tellectus & species naturales sint elevatae ad actum
supernaturalem producendum. Immò si compa-
ratio rectè institutur, dicendum erit, species na-
turales elevari, sicut enim intellectus elevatur,
vi per suam entitatem concurrit ad actum super-
naturalem circa objectum quod alioquin cognos-
ceret actu merè naturali, ita species naturalis ele-
vabitur, vt concurrit ad actum supernaturalem,
alioquin concurrit ad actum merè naturalem.

366. Objiciunt 3. Species & Habitus de-
bent esse ejusdem ordinis, cùm ex vitroque con-
stituant unum principium integrum actus.
R. Cum potentia vitalis non debeat esse ejusdem
ordinis cum habitu, cur deberet esse species vicaria
objecti, quandoquidem modus concurrendi
objecti est ignobilior quam modus concurrendi
principij vitalis. Ratio à priori est, quia species
sunt Vicariae objecti: ergo non est necesse, vt
quando objectum est inferioris ordinis quam sit
potentia, species sit altioris ordinis quam sit ob-
jectum. Defacto quidem quando cognoscimus
objectum materiale, concurrit species spiritualis,
sed hoc ideo fit, quia intellectus est spiritualis,
& consequenter species, quam in se tanquam
subjecto adæquato producit, & abstrahit à phan-
tasmate, debet esse spiritualis, quia materiale non
potest recipi in spirituali, tanquam subjecto ad-
æquato.

367. Objiciunt 4. Quando Conclusio est
supernaturalis, etiam præmissa amba debent esse
supernaturales: atqui non est major ratio de his
aque de speciebus concurrentibus ad actum su-
pernaturalem: ergo &c. R. Negando majorem.
Poteſt enim Conclusio Theologica esse superna-
turalis, etiam uia præmissa sit naturalis, hac
enim sufficienter elevatur ab altera ad inferendam
Conclusiōem.

368. Objiciunt 5. Scientia infusa Christi
erigit species supernaturales: ergo & habitus fidei.
R. Nego paritatem: Scientia infusa Christi
cognoscit quidditatē futura & possibilia: ho-
rum autem objectorum tali modo cognoscendum
non dantur species naturales, sicut dantur
species naturales ad modum cognoscendi qui re-
pertur in actibus fidei. Hinc est, quod in ho-
mine docto clariores sint actus fidei, quam
in indocto, quia habet species
clariores.

369. D Uplex est distinguendum Judicium Credibilitatis, aliud speculativum, aliud Prædictum, & proximè dirigenſ actum, hoc est piam affectionem, hoc tamch non est ita intelligendum, quasi semper duo hujusmodi judicia realiter distincta intercedere debeant, satis est, quod intervenire possint. Judicium speculati-
vum judicat, objectum esse dignum creditu. Ju-
dicium prædictum, proximè dirigenſ actum, di-
cit, honestum & obligatorium esse, credere. &
de hoc procedit quæſio.

370. D I C O, hoc Judicium defacto semper
esse supernaturale quoad substantiam. Pro-
batur. Homo cognoscens honestatem credendi,
potest elicere actum voluntatis supernaturalem
& meritum: ergo cognitio præcedens debet
esse supernaturalis. Probatur Consequentia.
Cognitio præcedens actum appetitivum debet esse
ejusdem fationis cuius est appetitus. ergo si actus
voluntatis est supernaturalis, etiam cognitio præ-
cedens debet esse supernaturalis. Probatur an-
tecedens, sicut potentia cognoscitiva est velut
radix potentiae volitivæ, ita cognitio est quasi ra-
dix appetitionis: vnde sicut in nullo ente ponim-
us potentiam appetitivam alicuius ordinis v.g.
spiritualem, quin ibidem ponamus potentiam
cognoscitivam ejusdem ordinis, quia radix non
debet esse inferioris ordinis, ita pariter non debet
poni actus potentia cognoscitiva, quin procedat
ex cognitione ejusdem ordinis: potentia enim
dantur propter actus.

371. Objiciunt 1. Auctoritatem Patrum, af-
ferentium, fidem esse initium Justificationis, me-
ritorum, & totius vitæ spiritualis: fed hoc non
est fieri, si ante fidem daretur in intellectu
actus supernaturalis; ille enim actus non est
actus fidei, nec ab habitu fidei procedens: ergo
non fides, sed ille actus est initium totius vitæ
supernaturalis. R. SS. Patres nomine fidei com-
plexos esse omnes illos actus, qui in ordine super-
naturali requiruntur ad actum fidei antonomasti-
cè sumptum, & sic etiam complexi sunt actum pia
affectionis, & judicium credibilitatis præcedens.

372. Objiciunt 2. Ille actus non est su-
pernaturalis, cuius objectum non est supernaturale:
sed objectum Judicij credibilitatis non est super-
naturale: ergo, &c. R. Objectum Judicij cre-
dibilitatis esse illud ipsum, quod est objectum pia
affectionis, sicut in alijs virtutibus idem est ob-
jectum dictaminis, & actus voluntatis qui dirigitur.
Cum ergo pia affeſcio habeat objectum super-
naturalē, nempe honestatem residentem in actu quo
credo propter revelationem supernaturalem, & re-
rum supernaturalium, idem de objecto Judicij cre-
dibilitatis dicendum erit.

373. Objiciunt 3. Judicium credibilitatis potest esse deductum ex præmissis naturalibus: ergo est naturalis actus. *q. 1.* Vel illas ambas præmissas etiam fore supernaturales, ut putat Ripalda, vel saltem vnam, à qua elevabitur altera ad inferendam Conclusionem supernaturalem, ut putat Lugo. *q. 2.* Illud Judicium fortasse vix vnam fieri per discursum, sed penetratis terminis totius apparatus motivorum credibilitatis, cum experientia quam circa illa habuimus, immediate judicari, hic & nunc esse honestum credere: ad summum ergo præcedet apprehensio suaiva, à Deo immissa.

374. Quaritur 1. A quonam habitu procedat Judicium Credibilitatis, seu Credentitatis, ut aliqui vocant? Plures Thomista volunt produci ab ipso Habitum Fidei, à quibus vix dissentit Ripalda. Communius tamen hoc alij Theologii negant. Rationem negandi exhibet Lugo, quia non debet extendi sphaera fidei, ultra suum objectum formale, quod est Veracitas Dei & revelatio. Motivum autem judicij credibilitatis est honestas ipsius actus fidei. Dicunt ergo, hoc Judicium produci à Prudentia, quæ est vna ex virtutibus Cardinalibus. Verum Granadus & Lugo distinguunt duos habitus infusos Prudentia; unus est, cuius actus, non nituntur præcisè apparentia objecti, prout lumine natura haberit potest, sed nituntur honestate fundata in fide, nempe quatenus per fidem credimus, v. g. Castitatem & Celibatum esse honestum in certis circumstantijs, & quatenus inde evidens sit mihi hic & nunc esse honestum celibatum, ob probabilitatem circumstantiarum intervenientium. Hac ergo Prudentia nititur ultimatè & remotè motivo fidei, ut vult Lugo, vel ut ego opinor, nititur potius ipso affectu fidei, quem quis in se experitur: dicit enim tale Judicium: *Mihi credenti Castitatem esse honestam in certis circumstantijs, quas hic & nunc adesse probabile est, honestum est esse castum.* Porro hac Prudentia supponit fidem, & non manet in peccatore, sed perditum cum gratia sanctificante caterisque habitibus, manente Fide & Spe. Quapropter adhuc alia Prudentia admittenda est, infusa, non præsupponens actum fidei circa honestatem credendi, sed cognoscens eam prout lumine naturæ cognoscibilis est, & hæc manet in peccatore vna cum habitu Fidei, & hæc producit Judicium credibilitatis. Et hæc est doctrina quam supposui in Controversia proæmiali de supernaturitate, ubi probavi Judicium primò disponens ad fidem, debere versari circa objectum naturaliter cognoscibile.

375. Quaritur 2. Vtrum etiam apprehensiones simplices circa objectum Fidei & ejus credibilitatem, sint supernaturales. Negant Salas, Lugo & alij, afferentes, sufficere apprehensiones naturales, ut producatur Judicium supernaturale. Si enim potest sensatio sufficere, ut immediate sequatur Judicium, cur non possit apprehensio naturalis sufficere ad Judicium supernaturale, sicut

in omnium sententia potest naturalis sensilio sufficere, vt sequatur apprehensio supernaturalis, alioquin omnes apprehensiones, quamvis remotè disponentes ad fidem, effici supernaturales centendas, quod nemo dixit.

376. Quidquid sit loquendo de politia, an sint necessaria nec ne apprehensiones supernaturales; defacto tamen censeo cum Suarez, de nando, Ripalda, præcedere apprehensiones supernaturales suaivas, quotiescumque præcedat apprehensio distincta à Judicio. Dari enim alijs apprehensiones supernaturales, non videbitur posse negari, cùm dentur in Voluntate supernaturale motus complacentiae inefficacis, ad quæ non est necesse præcedere Judicium, sed sufficit simple apprehensio. hæc autem debet esse supernaturalis, quia cognitio præcedens actum voluntariabit esse ejusdem ordinis.

CONTROVERSIA IV.

Vtrum Pia voluntatis affectio, impetuosa affensum Fidei, sit supernaturalis.

377. Supponendum est contra Robertum Hökott, actum fidei pendere à Voluntate, sit actus inevidens. Nec sufficit mera non resistentia voluntatis, ut volbeat Scotus, sed manifestetur positivum imperium, ut patet ex alibi. sine motivo enim credendi non potest intelligi, quomodo voluntas necessaria sit. Motivum item credendi, est motivum volendi actionis voluntio autem fidei est formalissimum imperium.

378. Dicendum est 1. Hanc piam affectum esse supernaturalem intrinsecè & qualitatim. Probatur auctoritate Scripturae, Cœliciorum & PP. à quibus illa pia affectio deprehendatur esse donum maximum Dei. ad Philippi. *Deus est qui operatur in vobis velle & perficere.* ad 10. Dominus aperuit cor intendere ijs que dilectionem Paulo. Concil. Arausic: 2. Can. 5. Si quis dicit augmentum, ita etiam initium fidei, ipsum credidit affectum, quo in eum credimus qui justificamus. Et ad regenerationem baptismatis pervenimus, non gratiae donum, id est, per inspirationem Spiritus Sancti, &c. inesse dicit, Apostolicis dogmatis ad Corinthus probatur. Trid. sell. 6. c. 6. Excusat divisionem & adjutum fidem ex auditu concipientes, libet motio tur in Deum, &c.

379. Ratio est, quia Fides est meritoria, ut qui hoc meritum non potest confundere in aliis, quam in pia affectione: meritum autem omnino supernaturale. Ergo &c.

380. Dicendum 2. Dari habitum factum supernaturale, cuius objectum formale est honestas & arduitas specialis, qua reperitur in sensu firmissimo fidei. Probatur à paritate cum alijs Virtutibus & Habitibus infusis, operantibus diversis specialibus motivis. ergo etiam Pax affectionis debet respondere specialis habitus. Et habitus manet cum habitu fidei in peccatore fidei.

CAPUT VIII.

DE NECESSITATE FIDEI AD
SALVTEM.

CONTROVERSI A I.

Quorum articulorum Fides sic necessaria Necesitate Medij.

PRIPALDA DIVIDIT FIDEM IN STRICTE & LATÈ SUMPTAM. STRICTE DICTAM AIT ELE, quæ NITITUR AUTORITATE DEI REVELANTIS, & DE QUA HACTENUS OMNIS NOSTRA TRACTATIO PROCESSIT. FIDEM LATÈ SUMPTAM AIT POSSE VOCARI OMNEM SUPERNATURALEM ILLUMINATIONEM, & HANC AIT POSSE DARI CIRCA QUODCUNQUE OBJECTUM. HOC POSUIT TO. I. DE ENTE SUPERNAT. DISP. 10. FUSÈ CONATUS EST OSTENDERE, QUOMODO DEFENDI POSSIT, AD SALUTEM SUFFICERE FIDEM LATÈ SUMPTAM, & DEFECTO ALIQUOS SINE VILLA FIDE STRICTE SUMPTUARIA. QUA TAMEN BENÈ POTERAT AD VERTERE, SENTENTIAM HANC ESSÌ CONTRA SENSUM THEOLOGORUM, EXCEPTO VEGA, QUI NE QUIDEM LATÈ SUMPTAM FIDEM VOLEBAT ESSÌ NECESSARIAM, IDEO NON EST AUSUS ALIQUID ASSERTIVE STATUERE. RIPALDAM IMPUGNAVIT CARD. DE LUGO, CONTRA QUENAM ITERUM SE DEFENDIT EX INSTITUTO RIPALDA HIC SETZ. 10. PROTECTORIUS Tamen lemel iterumque, se cum alijs sentire propter AUTORITATEM; SPECIATI TAMEN ARGUMENTIS THEOLOGICIS OPPONITUM PROBABLE ESSÌ.

382. DICENDUM EST, NULLUM ADULTUM JUSTIFICARI POSSIT SINE ACTU FIDEI STRICTE DICTO. PROBatur ex S. Scriptura. ad Rom. 1. & ad Galat. 3. LED CLARISSIME AD GALAT. 11. VBI CUM PAULUS STATIM AB INITIO CAPITIS FIDEM STRICTE DICTAM DEFINIVISSET, QUD SIT PERANDARUM SUBSTANTIA RERUM, ARGUMENTUM NON APPARENTIUM: PERTIT DEINDE EANDEM FIDEM COMMENDARE EX ACTIS PATRUM, VT ABEL, Enoch, NOE, ABRAHAM &c. VSQUE AD DAVID AC PROPHETAS. ET QUIDEM Enoch habuisse fidem actualem (quæ fuit omnium confessione fides stricte dicta) probat hoc SYLLOGISMO. SINE FIDE EST IMPOSSIBILE PLACERE DEO, AUT ACCEDERE AD DEUM: ATQUI Enoch placuit Deo, & ad Deum accessit per opera sua meritoria &c. ergo habuit fidem: atqui Enoch habuit fidem stricte dictam: ergo de hac locutus est Paulus, quando dixit, IMPOSSIBILE ESSÌ, SINE FIDE PLACERE DEO.

383. CONFIRMATUR. QUA CONCILII TRIDENTINI FESS. 6. C. 6. AGENS DE PREPARATIONE AD JUSTIFICATIONEM SIC LOQUITUR. DISPONUNTUR AUTEM AD IPSAM JUSTITIAM, DUM EXCITATI DIVINA GRATIA &c. fidem ex audiitu concipientes libere moventur in Deum, credentes vera esse, quæ DIVINITUS REVELATA.

promissa sunt &c. Ecce! fidem stricte sumptam! De hac autem fide paulò post sic loquitur. *De hac dispositione scriptum est: accedentem ad Deum oportet credere &c.* ergo Tridentinum intelligi vult locum S. Pauli de fide stricte sumpta.

384. RESPONDENT RIPALDA N. 158. VARIJS MODIS 1. S. PAULUM IBI PRÆCINDERE A FIDE LATÈ & STRICTE DICTA, NON ENIM LOQUITUR TANTUM DE FIDE, QUAE SIT ULTIMA DISPOSITIONE AD JUSTIFICATIONEM, SED DE OMNI FIDE, QUAE DISPONIMUR AD QUODCUNQUE OPUS SALUTARE: ATQUI NON AD OMNIS OPUS SALUTARE REQUIRIT FIDEM STRICTAM PUTAT RIPALDA SE CONTRA LUGONEM EVICILLE DISP. PRECED. NOS AUTEM INFRA OSTENDEREMUS EUM NIHIL EVICILLE, & IDEO HAC RESPONSO NON SATISFACIT.

385. RESPONDENT 2. POSSIT S. PAULUM INTELLEGI DE FIDE STRICTE DICTA IN RE, VEL IN VOTO. QUAPROPTER SI QUI EX ILLUMINATIONE SUPERNATURALI CIRCA BONITATEM DEI (QUAE IN MODO REPRÆSENTANDI ESSET SIMILIS COGNITIONI NATURALI) AMARET DEUM SUPER OMNIA, TALIS HABERET FIDEM STRICTE DICTAM IN VOTO, & SIC JAM SATISFIERET ASSERTIONI S. PAULI, POSSLET QUE TALIS JUSTIFICARI SINE FIDE STRICTA IN RE HABITA.

CONTRA HOC URGEBAT LUGO, QUA FIDES IN VOTO NON CREDIT DEUM ESSÌ, Sicut RESTITUTIONIS VOTUM NON RESTITUIT. HUIUS TAMEN REPLICÆ FACILE VIDIT RIPALDA, QUOMODO OCCURRI POSSIT: NAM ETIAM VOTUM BAPTISMII NON BAPTIZAT, & VOTUM PENITENTIAE NON CONSTITUTUR AURICULARITER, & TAMEN TESTIMONIA SCRIPTURA DE BAPTISMO & CONFESSIONE INTERPRETAMUR DE RE VEL VOTO.

386. ALITER ERGO REJICIO RESPONSIONEM RIPALDAE. EXILLA ENIM SEQUITUR, OMNIMUM PLANÆ ARTICULORUM FIDEM ESSÌ EX AEQUO NECESSARIAM AD SALUTEM ATQUE ESSÌ FIDES DEI REMUNERATORIS, QUD EST CONTRA S. PAULUM, QUI VTIQUE ALIQUID SPECIALE COMMANDARE VOLUIT IN FIDE DEI REMUNERATORIS. SEQUELA PROBATUR, QUA ILLE AMOR JUSTIFICANS SINE FIDE STRICTE SUMPTA, QUEM PONIT RIPALDA, NON MAGIS ESSÌ VOLUNTAS CREDENDI DEUM REMUNERATORIUM, QUAM QVMVIS ALIUM ARTICULUM SI PROPONERETUR, CUM OMNES SINT HOC MODO SUB PRÆCETO.

387. RESPONDENT 3. S. PAULUM ESSÌ INTELLEGENDUM DE JUSTIFICATIONE PRONT REGULARITER SOLET CONTINGERE: NAM VNIVERSALM LOQUENDO NON ESSÌ

verum etiam ex alio capite : tum quia (vt putat se alibi probasse) potest quis ex apprehensione foliis Mysterij elicere actum meritorium : tum quia potest quis justificari quin fides stricta fuerit libera (vt etiam putat se probasse, sed nos utrumque negamus) tum denique, quia Concilium Tridentinum præter fidem requirit etiam alias dispositiones, que tamen non semper, sed tantum regulariter interveniunt in Justificatione, vt, timorem pœnae, spem veniam &c. Sed contra est, quia Tridentinum postmodum intelligi vult S. Paulum de Fide, quando simpliciter & absolutè pronuntiat, sine Fide esse impossibile placere Deo.

388. Objici potest primò illud ad Romi. 2.
Non enim auditores legis justi sunt apud Deum, sed factores legis justificabuntur. cum enim gentes qua legem non habent, naturaliter ea qua legis sunt faciunt, ipsi sibi sunt lex, &c. ergo S. Paulus agnovit, posse aliquem justificari sine cognitione Mysteriorum fidei per revelationem, & per solam cognitionem eorum qua lumine naturali cognosci possunt. *¶* Dupliciter. Primo plurimi hunc locum intelligent de operibus naturalibus, non quod quis per illa justificetur aut possit justificari, nec hoc voluit S. Paulus, sed solum, quod Gentes non habentes legem scriptam, habeant tamen legem naturalem in cordibus, contra quam agentes peccant. 2. Respondent alii cum S. Augustino, Sermonem ibi esse de Gentibus ad fidem conversis, que naturaliter bene operabantur, sumendo rō *Naturaliter* non prout excludit fidem, sed prout excludit legem scriptam, quā Judæi tantopere gloriabantur.

389. Objicies 2. Ergo aliquis apud Gentiles educatus, nec habens Evangelij prædicatorem, etiam si Legem Naturæ per cognitiones naturales servet, & nuniquam mortaliter peccet, non poterit tamen salvari, ex defectu fidei, tamquam Medij necessarij. *¶* per tradita lib. præced. de Gratia, talem Gentilem aliquandiu servantem legem naturæ, à Deo etiam extraordinario modo, si opus fuerit, adductum iri ad fidem, ut ibidem oftensum est.

390. Objic. 3. Post secundam hominis elevationem, omnis amor Dei super omnia justificat, & quoties talis datur, ille semper est supernaturalis, quia Deus non concurrit ad actum naturale, quando circa illud ipsum objectum protestactus supernaturalis versari, conducens directe & vt meritum ad salutem. Atqui Gentilis potest etiam sine fide strictè dicta cognoscere Deum vt amabilem super omnia : ergo poterit illum etiam vt taliter amare, & quidem actu supernaturali, procedente ex cognitione supernaturali, quamvis in modo representandi & tendendi effectus simillimi illis, quos homo haberet in statu puræ naturæ. Hoc argumento P. Ripalda vehementer trahitur in oppositam sententiam.

391. Responderi potest duobus modis. Primo cum Card. de Lugo, qui fatetur n. 41. se ob-

jectionis difficultatem agnoscere, cui tamen condendum non sit, ob allata Scripturarum Testimonia. Respondet ergo, defacto Naturam humnam ex peccato originali adeo ad feplam & proprium commodum conversam esse, vt licet pli- cè loquendo posset amare Deum super omnia in cognitione Dei, prout naturaliter, & fine fidei cognosci potest, moraliter tamen illum repres- tandi modum non sufficietur : ideo, inquit dici solet, naturam insinuare quidem amorem Dei, non tamen perficere, quod satis apparet, considerando quā parum tota philosophia & ius fœtatores, seclusa fide, in hoc amore excellere, & quomodo nullus illorum dilexerit Deum super omnia, in quo sensu dixit S. Augustinus, 107. nos liberum arbitrium ad diligendum Deum primi peccati granditate perdidisse. Requiro ergo fides, proponens altiore modo amabilitatem Dei, & amoris vincula, quibus Deus ad te & alii magis, quam commoda temporalia que cunque.

392. Responderi potest 2. Deum non sumpsisse quemcunque actum amoris nisi ad perficendum extra Sacramentum, sed amorem emamamus Deum vt nostrum amicum, confirmi per totam aeternitatem possidendum, nisi ab omisitia recedamus : talis autem amor præstipulat fidem de beatitudine supernaturali, vt nam lumine naturæ ea innotescere non possit. Hæc responsio magis infra declarabitur.

393. Replicabis. Saltē posse aliquem elicere actum attritionis, ex monito honesto prout naturaliter cognosci potest, & cum taliter quoad substantiam supernaturali, suscipere Sacramentum & justificari. *¶* Attritionem quia Deo requiritur vt dispositio cum Sacramento, abbere procedere ex Fide strictè dicta, quia debet esse conjuncta cum Spe indulgentia, ut habeat Trident. f. 14. c. 4. Spes autem venia supponit id de placibilitate Dei, cum naturali lumine non possit Deus certò cognosci placibilis pro peccato mortali.

CONTROVERSIA II.

An sine Fide strictè dicta fiat aliud opus Supernaturale & Meritorium.

394. Affirmat Ripalda, conatürōe in finit sententiam trahere omnes illos audientes qui in materia de Gratia tenent, opera Gentilium honesta procedere ex gratia Theologica, & per Christum, & aliquo modo conducere ad falorem, qui vñ cum Ripalda sunt omnino quadruplices, unde conqueritur, quod hanc suam sententiam Lugo dixerit singularem. Verum id jure dicit Lugo. Nam, vt fatetur ipse Ripalda, omnes scilicet autores negant illos Actus esse Entitativi Supernaturales. Nec verum est quod opinantur Ripalda, supernaturalitatem illorum actuum deduci ex eorundem doctrina de Gratia, non enim

tenant illi DD. tales actus esse Meritorios præ-
mij supernaturalis, sed alio modo dicunt condu-
cere ad salutem, ut explicui in Tract. de Gratia.
Sententiam Ripaldae aliquando probabilem judi-
caverat Lugo, sed postea re melius considerata
negavit.

395. Docet itaque Ripalda, in homine ad-
ulio toties dari actus supernaturales, tam in intel-
lectu quam in voluntate, quories proponit aut
amat aliquid objectum acerbo honesto & laudabi-
li, qui actus, licet in modo repræsentandi sint
propter similes actibus naturalibus, qui in pura
natura circa illa ipsa objecta producentur, sunt
tamen defecto Entitatibꝫ Supernaturales, quia
Deus ex Decreto elevationis concurrit semper ad
actum supernaturalis. Porro talem cognitionem,
ne jam dixi, vocat Fidem latam.

396. Dicendum tamen est cum ceteris
Theologis, ad omne opus Meritorium Supernatu-
rale præcedere donum fidei strictè sumpta, re-
ducendo tamen ad hoc donum etiam illas illu-
minations, quæ proximè movent ad volendum
credere, vel ad petendum donum fidei, quæ illu-
minations habent intrinsecam relationem ad
ipsum actum Fidei principaliter intentum, & sic
ex iotinlico predicato ordinant hominem ad ul-
timam Finem Supernaturalem, vnde desumen-
dum esse prædicatum primum Supernaturalitatis
Theologiae, dixi in Contr. proem.

397. Probatur auctoritate SS. Patrum, re-
latorum tum à Suarez, tum à Lugone, quorum
verba si ponderentur, apparebit frivolum esse in-
terpretationem Ripalde, eos locutos esse de fide
late sumpta, quam ausim dicere, SS. Patribus in
hoc puncto non venisse in mentem. S. Augus-
tinus lib. de Grat. & lib. art. & lib. de Predest. SS.
6.7. ait, ideo Apostolum docere, justificari homi-
nem ex fide, non autem ex operibus, non vt
opera excludat, sed quia opera Justitia sunt ex fide,
non ex operibus fides, & sic ab illo sunt opera Ju-
stitiae, à quo est fides. Ideo, inquit, Apostolus do-
ci, justificari hominem ex fide, quia illa prima datur
vnde imperant cetera, quæ propriè opera nuncupan-
tur. Et iterum: lib. 83. qq. 76. & Ep. 105. Re-
ficiatur, vt ipsam fidem, vnde omnis justitia sumit
originem, non humano tribuanus arbitrio, neque ullis
meritis, sed gratianum Dei donum esse fateamur, si gra-
tia veram, id est, sine meritis cogitamus, quoniam
incipiunt bona quæcumque sunt merita. hoc au-
tem probat Augustinus ex illo ad Ephes. 2. Gratia
salvi facti estis per fidem, & hoc non ex vobis, sed Dei
donum est, non ex operibus, vt ne quis glorietur. Ecce
si S. Paulus insinuat, dari quidem opera qua-
dam, que videri possint bona, sed tamen negat
ea esse meritoria que fidem præcedunt. Videatur
Lugo tota sect. 2. assertens & ponderans plura
contra responses P. Ripalda. Et sanè per se
clarum est, SS. PP. commendâsle Fidem populo
in eum finem, vt conarentur opera sua ditigere se-
cundum fideli regulam, vtique altiorem & firmio-
rem, quæ sunt dictamina naturalia, & quæ non

sufficiunt ad elicienda opera meritoria. Quodsi
Patres judicâsent, omnia opera honesta esse super-
naturalia & meritoria, determinante Deo ad super-
naturalis actus potius quam naturales, quorū
quoso hæ exhortationes & inculcationes fiduciæ?

398. Objicit Ripalda 1. S. Augustinus se-
pè dixit, opera nostra, quæ non sunt ex fide, esse
peccata: atqui hoc non potest intelligi de fide
strictè sumpta, alioquin omnia opera gentilium,
etiam quæ sunt ex gratia per Christum, essent peccata.
Hoc argumentum ipsi Ripalda solvendum
est, qui cùm vigeretur à Lugone, quod SS. PP.
agnoscant in Gentilibus bona opera, quæ tamen
non sunt meritoria, respondet id verum esse; sed
similis cum illis operibus naturalibus elici etiam
actum supernaturalis, sicut & datur duplex co-
gnitio naturalis & supernaturalis. Quero ex Ri-
palda, an illa bona opera naturalia sunt peccata?
non vtique: atqui non sunt ex fide ne quidem la-
te sumpta, ergo non omne opus, quod non est
ex fide, est peccatum. Respondeo ergo, illud
Apostoli: Quidquid non est ex fide, peccatum est,
fuisse quidem à S. Augustino intellectum de fide
strictè sumpta, sed hoc sensu, quod omne opus e-
tiam Gentilium, non habentium fidem, sit pecca-
tum, si non sit à parte rei conforme fidei, hoc est,
si tale sit, quod à fide reproberatur, quia quod à fi-
de non approbatur, est etiam contra dictamen na-
ture, etio fides in operante non existat: suffi-
cit enim, quod in illo existat lumen nature cui
fides ad stipulatur. Simili ferè modo responderet
ad hanc ipsam objectionem P. Cornelius à Lapide
in illum Apostoli locum ad Rom. 14. 23. qui post-
quam notasset, ab Apostolo per Fidem intelligi di-
ctamen conscientiae, fatetur deinde, S. Augusti-
num, Prosperum, ac Bernardum intellectissime illum
locum de fide strictè dicta. cùmque sibi objecisset:
ergo secundum hos PP. opera gentilium sunt pec-
cata: responderet, illos intellectissime rō non ex fide
pro: ex infidelitate, vel quod est contra fidem,
& quod fit ad cultum idoli. Et quia S. Augusti-
nus putabat pleraque opera ab infidelibus fieri hoc
fine, scilicet ad colendum idolum, hinc conse-
quenter pleraque eorum opera putavit esse pecca-
ta. Denique addit Cornelius, PP. locutos esse
per auxilium.

399. Objicit Ripalda 2. Si Fides deberet
sumi pro fide stricta, tunc etiam quando SS. PP.
requirunt ad Meritum Charitatem, deberent intel-
ligi de Charitate Theologica & perfecta: atqui
SS. PP. ad omne meritum requirunt Charitatem,
& tamen hoc non est verum de Charitate perfecta:
ergo sicut SS. PP. intelligentia sunt de Charitate
latæ, poterunt etiam intelligi de Fide latæ. p. 1.
Hoc argumentum nimium probare, scilicet quod
PP. requirent Fidem ad Justificationem, etiam
possent intelligi de Fide latæ, nam eodem modo
requirunt Fidem ad Meritum & ad Justificationem;
& tamen ipse Ripalda non audet hoc assare, vt vi-
dimus prædict. Controv. ergo debemus aliter in-
telligere de Charitate, ac de Fide. p. 2. Discri-
men

men esse, quod communi & recepto loquendi modo etiam ille dicatur exercere Charitatem adversus alterum, & illi velle bonum, qui vult aliquid videns esse alteri bonum, esto illum non habeat pro fine *CVI*. dummodo non dicat: se perinde voliturum esse, si esset malum illius illicet displiceret. Jam ergo, qui bene operatur Meritorie, semper attendit ut regulam, Dei Beneficium (ut in 2. lib. declaratum est) & sic dicitur amare Deum latius loquendo, licet non habeat Deum pro Fine *C V I*, ut etiam lib. 3. tr. de Merito dictum est.

400. Objicit Ripalda 3. Cornelium Centurionem, qui priusquam à Petro fidem edoctus esset, faciebat opera meritaria, vnde ab Angelo audivit: *Orationes tuae, & eleemosynae tuae ascendunt in conspectu Dei*. Porro in Cornelio nullam fuisse Fidem strictè dictam conatur probare ex S. Hieronymo, afferente, Cornelium ignorâisse legem Iudaicam. *¶ 1.* hoc argumentum iterum solvendum esse ipsi Ripalda, nam S. Hieronymus loco illo, nempe in cap. 3. ad Galat. afferit, in Cornelio fuisse Fidem talem, per quam Abraham & Moyses, & cæteri Sancti ante legem Scriptam Justificati sunt: ergo habuit fidem sufficientem ad Justificationem: atqui hæc est fides stricta, ut facetur Ripalda. Ergo S. Hieronymus nihil juvat causam Ripalda. *¶ 2.* Cornelium habuisse fidem strictam Dei remuneratoris, sicut habuit Job & alij: immò S. Augustinus lib. 1. ad Simplician. q. 2. dicit: *Nullo modo ista operatur (orationem & eleemosynam) nisi vel secretis per visa mentis aut Spiritus admonitionibus vocaretur*. Ecce! motivum fidei strictæ dictæ. Adde, Cornelium non ignorâisse doctrinam & acta Christi Domini, vt constat ex verbis S. Petri ad domesticos Centurionem: *Vos scitis quod factum est Verbum per universam Iudeam &c.* indeque motum orâsse Deum pro ulteriori instructione, & hæc erat oratio fidei, quæ pertinet ad fidem strictæ dictam, ut jam supra diximus.

CONTROVERSIA III.

Quo sensu Fides Dei ut Remuneratoris, sit necessaria necessitate Medij.

401. Consentient Theologi eam aliquo modo esse Necessariam Necessitate Medij, ob Testimonium S. Pauli ad Hebr. 11. dicens: *Accedentem ad Deum oportet credere, quia est, & inquitur se remunerator sit.* Verum in assignando Gradu hujus necessitatis, item in assignanda Radice seu causâ hujus necessitatis, at denique in illius extensione, magna est inter illos dissensio.

Prima sententia docet, hanc necessitatem fundari vnicè in libero Dei arbitrio, nolentis aliter justificare, quam præcedente tali fide. Ita quidam RR. apud Lugo, quibus ad stipulari videtur Hurtadus.

Secunda sententia est, hanc fidem esse necessariam necessitate physica antecedente, hoc ex Natura rei, seu ex natura actus illius, qui est ultima dispositio ad Justificationem: v.g. natura Amoris seu Contritionis extra Sacramenta, & ex natura illorum actuum, qui sufficiunt Sacramento. Ita habet communior sententia.

Tertia sententia docet, esse tantum necessitatem moralem, propter summam difficultatem & ieiuniū Amorem Dei super omnia, nisi allatur homo cognitione Dei ut Remuneratoris, quæ non potest haberi sine Fide. Ita Lugo.

Quarta sententia docet, ne quidem esse necessitatem moralem, quæ universim & feminis serveniat, sed tantum Regulariter esse necessitatem: hoc est, ad justificationem regulariter & communis modo obtinendam, quatenus communis minores solent ita per Gradus procedere ab actione imperfectioribus ad perfectiores; & de his die necessitate esse intelligendum S. Paulum, tam de foliis infidelibus primò ad fidem acceditibus, non verò de Fidelibus, quos sèpè sine hac justificari vult hæc sententia, quæ est Ripalda, & magnâ ex parte Arriaga.

402. In hac opinandi diversitate nihil inter magis arrisit sententia secunda, quia communis quia magis conformis verbis S. Pauli, & quæ ultima sententia fundat se in argumentis metemagativis, divinando possibiles actus justificativi, in S. Scriptura non fundatos, & ideo nec ad imitationem aut praxin servit, nec habet aliqd subtilitas Metaphysicæ, multò minus Theologiae. Primum & Tertium membrum non habet probationem. Secundum membrum probatur. Paulus videtur æquali necessitate requirendus. Dei existentes seu Loquentis & Remuneratores, quia uno contexto de virtute loquuntur: antiquior est necessaria necessitate physica & auctoritate: ergo & posterior.

403. Confirmatur. Quia S. Paulus videtur voluisse declarare, quidnam ex parte objecti representari debet voluntatis, ad hoc ut possit accedere ad Deum per illos actus voluntatis, qui conquiruntur ad justificationem: ergo videtur voluisse indicare, illud ipsum objectum esse tale, ut attingi debeat per actus justificativos: atque cognitio hæc est physica necessaria ad actum voluntatis, quia nihil voluntum nisi præcognitionem. Ego &c. Itaque, sicut si quis dicere militi, *Volentem amplecti sententiam aliquam, oportet cognoscere fundamenta illius; vel: Volentem amplecti sententiam Religiosum, oportet cognoscere naturam illius.* ut inquam utique declararet necessitatem physica cognitionis prærequisitæ, ita S. Paulus videtur voluisse declarare, quid ex parte objecti fit esse cognosci, ut possit homo peccator accedere ad Deum per illos voluntatis actus, qui sunt necessarij ad justificationem. Ratio autem fundamentalis esse videtur, quia Revelatio Finis videri, ad quem debent ordinari actus supernaturalis & gratia prævenientes, videatur esse fundamen-

mentum, cui quodammodo innitantur reliqua
Revelationes de honestate aliarum virtutum, vt
conducente ad finem ultimum supernaturalem.
neque enim puto dari ultimum actum supernatura-
lem meritorium, qui non aliquo modo respiciat
Deum ut Finem Ultimum Supernaturalem, saltem
sab aliqua ratione confusa, juxta ea quae praec-
dientibus controversis dixi.

CONTROVERSSIA IV.

An & quomodo sit necessaria Fides Tri-
nitatis & Incarnationis.

404. DICO 1. Fides explicita Trinitatis & In-

carnationis est necessaria adultis necessi-
tate medij, in Re, vel in Voto. Ita Suarez, Lu-
go, Pallav. & nisi fiat quaestio de modo loquendi,
debet esse omnium. Probatur. Illud est nec-
ssarium necessitate medij in Re, vel in Voto ad
Iustificationem, quod est per se ordinatum, vt
positivè concurrat aliquo modo ad Iustificatio-
nem, & est sub præcepto, sicut continetur in di-
lectione Dei, & quacunque voluntate Dei servan-
tis omnia præcepta, tanquam in voto seu desiderio
implicito illius, vt declarabo pluribus Tr: de Eu-
char: sed talis est fides Trinitatis & Incarnationis.
Nam imprimis adulti priusquam baptizentur, de-
bent de his mysteriis instrui, vt habet Ecclesia
paxis, & tunc fides explicita horum mysteriorum
est dispositio illa de qua loquitur Tridentinum
fess. 6. c. 6 præterea hæc fides est sub præcepto,
vt videbimus: denique adultus non iustificatur,
nisi habeat propositum servandi omnia præcepta:
ergo à primo ad ultimum, nihil deest, quominus
sicut fides explicita necessaria necessitate medij
in Re, vel in Voto.

405. Major difficultas est, an sit in Re ne-
cessaria necessitate medij. Affirmant quoad In-
carnationem Lorca & Corduba universim etiam de
ijs qui Christum præcesserunt: Alij verò, vt Ca-
nus, Ledesma, Bannez, Aragonius, Valent. San-
chez, limitant hanc necessitatem ad statum legis
nova, seu post Christi adventum.

406. DICO 2. Non est in Re necessaria
Fides explicita Trinitatis necessitate medij. Nam
ex S. Paulo hoc non colligitur, nec ex eo, quod
in Baptismi forma Trinitas explicitè sit invocan-
da; nam nec Baptismus est necessarius in Re, nec
est necesse, vt suscipiens formam intelligat.

407. DICO 3. Fides explicita Christi nec
ante, nec post adventum, est in re necessaria. Proba-
tur Suarez quod primum membrum ex Tridentino,
fess. 6. c. 2. dicente, ante adventum Christi my-
sterium illud fuisse à Deo aliquibus Patribus declara-
tū ac promissum: supponit ergo non fuisse genera-
tum omnibus manifestatum, adeoque fidem ex-
plicitam illius non fuisse in re necessariam. Se-
cundum membrum probat Lugo ex oppositi du-
tis, quod simplices sèpè non consequerentur

Gratiam in sacramento penitentie. Neque
etiam ex S. Scriptura hæc necessitas evinci potest,
cum intelligi possit vel de necessitate præcepti;
vel de fide Christi non ut objecti, sed ut causa
meritorum, vel præcisè asserti, fidem esse medium
idoneum ad consequendam salutem.

408. Objicitur præcipue S. Augustinus,
qui pluribus in locis videtur exigere fidem expli-
citam Christi. Verum explicanda sunt, vt di-
ximus de Scriptura; & cum loquatur etiam de illis
qui fuerunt ante adventum, est etiam adversariis
explicandus. Insuper etiam requirit fidem mor-
tis & resurrectionis. Pari modo, quando Tri-
dentinum hanc fidem numerat inter dispositiones,
intelligendum est: Regulariter eam intervenire;
sicut etiam enumerat timorem, qui non est nece-
ssarius necessitate medijs.

CONTROVERSSIA V.

Quomodo Fides sit sub Præcepto.

Venient hic dubia quædam practica brevissi-
mè expedienda, quia passim in Summis vi-
deri possunt.

409. Dubitatur 1. Quorum articulorum
fides explicita sit sub præcepto in lege nova. R. Es-
se fidem articulorum comprehenorum in sym-
bolo Apostolorum; hanc enim exigunt Concil.
Agathenæ, Bracharenæ, Cabionenæ, relata in
can. Non licet 58. de Consecr. dicit 4. & seqq.
etiam à neccum baptizatis. Ratio est, quia A-
postoli divinâ inspiratione comprehendenterunt
principia & substantialia capita Christianismi:
atqui Christianus tenetur scire ea quæ sunt suæ
Religionis substantialia.

410. Circa hoc tamen advertunt DD. com-
muniter, non requiri sub gravi culpa notitiam ex-
actam omnium quæ ibi continentur, sed suffice-
re si cognoscantur è ratione, sib qua verbis illis
casu modo significantur. v. g. fatus est cognosce-
re, Christum esse Deum & hominem, quin dis-
tinctè cognoscatur unitas in Persona & distinctio
in naturis: item satis est, cognoscere esse tantum
vnum Deum, eumque esse Patrem, Filium, &
Spiritum S. quia distinctè cognoscatur unitas na-
ture in tribus personis. pari modo non est gravis
culpa, ignorare, quod Christus sub Pontio Pilato
passus sit, quod fuerit sepultus. Videtur tamen
esse gravis obligatio, credendi explicitè, non
solum Christum esse passum, sed esse crucifixum,
quia non solum Apostoli distinctè commemo-
rant, sed etiam Crucis signum velut insigne gen-
tilium Christianorum est à Christo constitutum,
& ideo communiter docetur, esse gravem obli-
gationem nosse formationem Crucis.

411. Secundū: probabilius est, esse gra-
vem obligationem credendi explicitè descensum
ad inferos. Ratio est, quia licet aliqua eorum,
quæ ab Apostolis solum ut circumstantiæ articulo-
rum

Fff

rum sunt recensita, possint non esse sub gravi obligatione, ut sepultura, attamen quivis articulus videtur esse sub gravi obligatione: atqui descendens ad inferos est specialis articulus. Nec refert, quod non exprimatur in symbolo Niceno: nam ut notat S. Thomas, ideo omissus est, quia non erat circa illum orta haeresis: sicut etiam in symbolo Athanasij plura omittuntur, que in ceteris continentur.

Terriò: Circumstantia tertiae diei resurrectionis, non videtur sub mortali esse præcepta ut explicitè credatur. Nam licet saepius Apostoli eam expresserint in predicatione Evangelij, quandoque tamen omiserunt. Sic S. Paulus ad Rom. 10. Si confitearis inquit, in ore tuo Dominum Jesum, & in corde tuo credideris, quod Deus illum iussitavit à mortuis, salvaveris. & S. Petrus in die Pentecostes prædicans act. 2. quem Deus iussitavit à mortuis solitus doloribus inferni.

412. Quartò: videtur esse gravis obligatio credendi circumstantiam illam explicitè: *Sanctorum Communionem*; satis tamen est, ut notat Castro Pal: & alij, credere in genere, dari aliquam Communionem spiritualium bonorum inter fideles, licet ignoretur qualis illa sit: continetur enim hæc communicatio tanquam effectus in Unitate Corporis totius Ecclesie, nam cœus vis corporis membra se se in vicem juvant.

Præter ea quæ in Symbolo continentur, & sunt ideo credenda ut non ignorentur, cum non sint objecta operabilia, sunt alia objecta operabilia, etiam sub gravi obligatione explicitè credenda: de quibus

413. Dubitatur 2. An explicita notitia Sacramentorum sit sub præcepto. De Baptismo & Pœnitentia id certum est; & licet quis in infantia baptizatus sit, debet tamen postea habere probabilem notitiam, quod huic præcepto sit factum. Pœnitentia verò notitia præcipitur, ob probabilem illius necessitatem aliquando futuram. Quoad Sacramentum Eucharistie etiam constat ex eo, quia exstas præceptum illud sumendi, & quidem sumendi cum debita reverentia. Non videtur tamen esse gravis obligatio sciendi absentiam materiæ, vel ejus omnimodam desitionem. est etiam gravis obligatio cognoscendi Sacrificium missæ, cum exstas præceptum Ecclesia audiendi missam. Quoad reliqua 4. Sacramenta probabilius est sententia, non esse gravem obligationem ea cognoscendi, quia non est præceptum grave ea suscipiendi.

414. Dubitatur 3. de præceptis Decalogi. Et. Ejus notitiam esse graviter præceptam, hoc ipso quod illa sint præcepta universalia pro omnibus; non quidem ut quis memoriter & ordine posse recitare, sed ut saltē singula ita sciat, ut si de aliquo interrogaretur, dicere posset, esse unum ex illis.

Dubitatur 4. An præceptum credendi hos articulos sit humanum, an divinum. Et. Esset divinum, quia Apostoli accepere mandatum à

Christo, hos articulos prædicandi: ergo fideli sunt obligati eodem præcepto, ut audiant & credant.

CONTROVRSIA VI.

Quænam sit obligatio confidendi fidem.

415. Dubitatur 1. An Confessio externa propriæ actus fidei, & conseq[ue]ntia externea sine interna infidelitate, sit peccatum contra fidem. Ratio dubitandi est, i. quia appareret, quomodo illa confessio externa debet motivo fidei formaliter, specifico & proprio, & quia negatio fidei merè externa non expellit bitum fidei, quem tamen expelleret, fieret peccatum contra fidem. Et. Tamen cum S. Thomæ affirmativè. Ratio prima est, quia Veracelis auctoritas Dei in loquendo, merent & ressent cultum non solum internum & intellectuale, sed etiam externam manifesteret internationem reverentiam, & recognitionem, id est externam manifestationem huius recognitionis datâ occasione exhibendam: & sic non debet servum pudore Domini sui, ita non debet fidelem pudore sua subjectiōnis erga diuinam Auctoritatem. Vnde non solum est irreverentia, nolle credere Deum loqui, quando apparet credibile Deum loqui, sed etiam est irreverentia exteriū simulare, se non revereri internationem Dei: ergo jam appareat in confessione interna honestas objectiva quam interdit habens pia affectionis, nempe obsequium & reverentia concernens auctoritatem Dei in loquendo. Secunda ratio est, quia, ut notat Lugo n. 10, quoniam habitus voluntatis potest per quadam redditum extendi ad ea omnia objecta, que aliquo modo participant principale motivum illius habitus: sic creaturæ amantur propter Deum abbitu Charitatis; sic propter amicum amantur filios: sic habitus latræ & dulie inclinat colandas imagines Dei & Sanctorum. Cùm ergo confessio externa sit signum interni affectus cui substituitur, & quem habitus fidei principaliiter intendit, non est mirum, si ad eundem habitum spectet etiam hoc signum imperare. Et sic sponsorum est ad primam rationem dubitandi.

Ad secundam dubitandi rationem respectatur, habitum fidei non expelli nisi per peccatum internum, quod directè excludit fidem intellectualem, quæ per se & principaliter est intenta à Deo per habitus infusionem: confessio vera externa solum per accidens, pro certis circumstantijs.

416. Dubitatur 2. An silentium habetur pro fidei negatione, quando quis de finibus interrogatur. Et. Tunc haberi pro negatione fidei, quando in his circumstantijs indicat evanescentiam potius fidei, quam contemptum interrogantis, secus si significet potius contemptum intentum.

interrogantis, eo quod non habeat Jus interrogandi, nec dignus sit, cui respondeatur.

417. Dubitatur 3. An censeatur negare Fidem, qui ad citationem publicam omnium Christianorum non se prodit. R. Negativè, quia est præceptum Tyrannicum, nullam habens vim obligandi.

Dubitatur 4. Quâ ratione liceat quandoque ad se occultandum vti vestibus hereticorum, vel Gentilium, vel Judæorum. Ratio dubitandi est, quia non licet vti verbis equivocis, intendendo ut audiens intelligat ea in sensu in quo significant abnegationem fidei: ergo saltem tunc non licet vti vestibus hujusmodi, quando alijs significant professionem falsa Sc̄ta. R. Esse disserim inter vestes & Verba. Nam verba sunt

ex primaria institutione signa conceptuum, & tenemur ijs non vti nisi vt signis, & cum intentione loquendi seu manifestandi nostram mentem.

Vestes econtra habent alium usum primarium, & possimus illis vti sine intentione manifestandi per illas nostram mentem: vnde licet alij errent judicando me illis vti ad significandam talam professionem, non teneor hunc errorum impedit, nec censor erubescere Dominum meum. Vnde infertur posse aliquem ex causa gravi sic occultare fidem suam, quamdiu vestes non sunt adeo determinatae ad significandum, vt præter significationem non habeant alium usum

in estimatione cæterorum ejusdem

Reipublicæ.

CAPUT IX.

DE HABITU FIDEI.

CONTROVERSIA I.

Quoniam Habitus Fidei infundatur.

Et

Quoniam Dispositio præquiratur.

418. Prima Sententia est Scoti, quem sequitur Aragonius, Fidei habitum nunquam infundi sine gratia sanctificante extra Sacramentum, bene tamen in Sacramento Baptismi (vptote quod est Sacramentum fidei) casu quo quis accederet cum actu fidei, & simul cum obice ad Gratiam: tunc enim volunt infundi habitum Fidei sine Gratia.

Secunda Sententia valde probabilis est, si dem infundi etiam sine gratia, quando quis ante Justificationem elicit actum fidei. Ita Suarez, Vasquez, Salas, Valeht, Turrian, Conink, Granaud, Hurt. & supponit eam Card. Pallav.

419. Tertia Sententia, mihiique probabilior negat Habitum fidei vñquam infundi sine Gratia. Ita videut sentire S. Thomas 1. 2. q. 62. a. 4. & fuit communis apud antiquos, quos sequuntur Card. Lugo, Ripalda, & Arriaga.

Probatur hæc Sententia primò auctoritate Clementis V. in Concilio Viennensi, & refertur Clement. vñca de Summa Trinit. vbi circa controversiam Theologorum (cujus etiam mentio facta est in cap. Majores de Baptismo) an sicut adulis, ita etiam parvulus in Baptismo infundatur Gratia & ceteræ virtutes, statuit, ex eo quod adulis infundantur, etiam infundi parvulus. qua consequentia infirma esset, si Fides adulis infunderetur, quando eliciunt primum actum fidei:

sic enim fieret, vt nunquam infunderetur adulis fides virtute Baptismi; nam adulis non consequitur fructum baptismi, vid. Gratiam, nisi prius crediderit: ergo semper ad infusionem Gratiae præsupponeretur jam fides infusa: ergo non potius P̄ontifex tanquam indubitatum supponere, adulis infundi fidem virtute baptismi, vt inde inferret, etiam infundi parvulus.

420. Probatur 2. auctoritate Concilij Tridentini sess. 6. c. 7. vbi assertum ex Apostolorum Traditione Catechumenos ante Baptismum petere ab Ecclesia Fidem: non vtique actualem, jam enim illam habent: ergo habitualem: ergo supponitur hanc non esse infusam, quando elicerunt actum Fidei. Confirmatur ex eod. cap. vbi dicitur, in Justificatione hæc omnia simul infundi. Fidem, Spem, Charitatem.

421. Respondent ad hoc vñcum, tñ simul non significare simultatem temporis, sed quod collectio illarum rerum infundatur, sicut Eccles. 18. dicitur Deus creâs omnia simul. Sed Contra. Potest quidem recte dici Deus omnia creâs simul simultate rerum, hoc est, nullâ re dempta: sed non recte diceretur Episcopus aliqui omnes Ordines simul simultate ordinum conferre, si vnum aut alterum ex illis non conferret: ergo nec recte diceretur Fides, Spes & Charitas simul infundi in Justificatione, si una, immò duæ ex illis non infunderentur, sed jam ante existenter.

Fff 2

422. Pro-

422. Probatur 3. ex absurdo. In sententia adversariorum sequitur, Habitum Fidei defacto frequenter esse intensorem, quām sit ipsa Gratia sanctificans, ac ceteri habitus: consequens videtur inconveniens. Sequelam admittunt adversariorum aliqui, & probatur, nam antecedenter ad justificationem potest quis eliciisse valde perfectum actum fidei, eūmque frequentās, & sic habitum fidei multūm intendisse vltra gradum Gratiae, que deinde confertur in Justificatione. Minor verò declaratur. Nam ceterorum Habituum intensio & incrementum semper pari passu procedit, cum incremento & intensione Gratiae, ita quidem, ut si quis consequatur incrementum Gratiae ex opere operato, omnes pariter habitus virtutum supernaturalium intendantur: ergo idem dicendum videtur de habitu Fidei & Spei. Confirmatur. Nam in patria Lumen Gloriarū succedit Fidei: atqui Lumen Gloriarū nunquam est intensius Gratiae sanctificante: ergo neque dicendum est, Fidem fuisse intensorem. Scio quid ad hanc responderi possit & soleat, sed non tollunt argumentis suam probabilitatem.

423. Probatur ultimò à priori. Fides est Habitum supernaturalis, & Potentia quadam: atqui potentia, qua ex natura rei non sunt dispositiones prærequisitæ, non infunduntur priùs quām earum radix seu natura, cuiusmodi est gratia respectu Fidei: ergo cū nulla cogat necessitas dicendi oppositum, Fides non infundetur ante Gratiam. Neque refert, quod Fides maneat, in peccatore sine gratia, quod tamen in alijs potentissim non contingit. Non inquam refert. Nam vel hoc provenit ex libero Dei decreto, contra exigentiam naturalem, vt tenet Lugo, vel si connaturaliter manet, vt contendit Ripalda & alij, illud non est alienum à natura; sic videmus in semine emortuo manere connaturaliter virtutem semifinalē, qua tamen produci non potest antecedenter ad formam viventem seminis. & vniuersim minus requiritur ad conservari, quām ad primò produci.

424. Objiciunt 1. Habitus Fidei conservatur sine gratia: ergo etiam sine illa infunditur. Ad hoc jam responsum est, negando consequentiam, ob rationes allatas.

Objiciunt 2. Hæreticus quando redit ad fidem, dicitur Fidelis, etiam antequam justificetur: ergo debet habere Habitum Fidei. Probant consequentiam: nam in peccatore ideo manet habitus fidei, quia adhuc est fidelis, licet sit peccator. Nego Conseq. & ejus probationem, quā, si bona esset, probari posset etiam alias virtutes morales manere in peccatore, v. g. qui est luxuriosus, potest esse amans Justitiam, & verò potest dici justus aut misericors, aut clemens; ergo hæ denominations non proveniunt ab habitu supernaturali, sed ex eo, quod ratione ultimi actus non revocati, censeatur objectum adhuc habitualiter voluntarium.

425. Objiciunt 3. Tridentinum scilicet c. 7. dicit, Fidem, nisi ad eam Spes & Charitas recedat, nec vivere perfectè cum Christo, accipit poris ejus vivum membrum efficere: ergo impunit posse adulterum accipere fidem sine Charitate adeoque & sine gratia. R. Negando consequentiam: Concilium agit ibi contra hæreticos, collentes, in Justificatione solam Fidem intendit, hoc improbat Concilium, quia fides sine charitate mortua est, potestque esse in peccatore: quod debet accedere Charitas, non quidem post tempore, sed etiam temporis similitate, nam etiam talia accedere dicimus: sic dicimus Sapientiam non esse admodum laudabilem, nisi accedit Fides, & observantiam unius precepti non sufficiat, nisi accedat observantia ceterorum, & doctrina Magistri non sufficiat, nisi accedat auctoritate scipuli &c.

426. Objiciunt 4. S. Thomam q. 6. a. 3. ad. 3. sed ibi manifestè loquitur de fide actuali. Ceterum pro nobis stat pluribus in locis, nam q. 62. a. 4. ait: Ordine quidem generationis fidei procedit Spes, & Spes charitatem NB, secundum. Itus, nam habitus simul infunduntur. Non potest clarius loqui. Item p. q. 85. a. 6. in C. B. spende dicendum, quod in Virtutibus non amodo ordo temporis quantum ad Habitum, quia eis vivum sint connexæ, omnes simul incipiunt esse in anima. Et dicuntur una earum esse prior, altera ordine naturæ, consideratur ex ordine actuum. Et paulo plus expressè dicit, actum fidei posse tempore precedere ipsum habitum, actum autem & habitum Charitatis simul esse tempore cum habitibus aliis videntur.

CONTROVERSIA II.

Quare Habitus Fidei maneat in peccatore.

EX Concilio Trid. scilicet 6. c. 15. constat, Habitum Fidei maneat in peccatore, quād non peccaverit peccato Infidelitatis, hoc est, actu interno, non credere, quia credenda esse cognovit, & hoc negare ad minimum remedium esset. Nam licet Tridentinum hoc non dilectum verbis definiverit de Habitū, ex contextu tamen colligitur, de Habitū esse sermonem. Potest autem PP. Concilij hanc veritatem colligere ex S. Scriptura. Nam S. Paulus 1. Cor. 13. pollicetur dixisset: Si habuero omnem fidem, Charitatem autem non habuero T. statim subiungit loquens de eadem Fide: nunc autem manent Fides, Spes, Charitas.

427. Quarunt Theologi Rationem, seu potius congruentiam, cur Deo placuerit hoc difficulter crimen facere, inter Habitum Fidei & Spei ex parte (nam & Spes manet, nisi peccato Infidelitatis aut desperationis expellatur, Spes enim fidei non manet) & ceteros virtutum habitus contradistinctos ab Habitū Charitatis, vt defracti per peccatum.

peccatum mortale Gratia & Charitate, cetera quoque virtutes morales destruerentur, non item Fides & Spes. Nam spectata habituum infusorum natura, connaturalius futurum videret, si cum Gratia perirent, in qua sunt radicati, sicut potentiae vitales in anima.

428. Placet praeterea illa Congruentia quae communiter assignatur. Voluit enim Deus, peccatorum posse a suo peccato resurgere, & age-repentientiam: ad hanc autem agendum voluit esse necessarios Actus Fidei & Spei: voluit ergo in homine manere principium resurgendi, nempe habitum Fidei & Spei, quamdiu per actus contrarios illi Habitus non destruerentur: nullum autem peccatum est Fidei contrarium nisi peccatum Infidelitatis: ergo per hoc solum voluit Fidem tolli.

429. DICES 1. Hac ratione probaretur, etiam aliarum virtutum habitus debuisse manere, quia etiam possunt servire ad resurgendum. Nego paritatem: nam licet possint servire, non sunt tamen eorum actus determinate necessarij, sicut Fidei & Spei.

DICES 2. Saltem sequitur, debere manere omnes ceteras Virtutes Morales, excepta illa, contra quam peccatum commissum est. v.g. si peccavi peccato intemperantiae, manere debet Juventitia, nam huic non est contrarium peccatum Intemperantiae. Nego sequelam: quia cum Juventitia non sit determinatè necessaria ad resurgentem, voluit Deus in illa dispensare, sed destruere gratiam tantum radice etiam destruere.

430. DICES 3. Saltem sequitur, debere manere habitum Pœnitentia, sive deinde ea sit specialis virtus, sive habitus Charitatis: nam Pœnitentia non minus est necessaria, quam Fides & Spes. Negatur iterum sequela. Nam imprimitur Charitas ideo non manet, quia omne peccatum mortale est illi contrarium, repugnans nempe cum eius Actu Primo, qui est; Amare Deum super omnia. Sed neque Pœnitentia specialis debet manere, quia cum possit quis agere penitentiam ex motibus diversarum Virtutum, nulla determinatè est necessaria: quapropter cum nec debent manere omnes, nec major esset ratio de Una quam de Altera, nulla debebat manere.

431. DICES 4. Ergo non solum Fidei Habitus intellectualis, sed etiam Habitatus piaæ affectionis manebit in peccatore. Concedo sequelam: immo & habitus ille qui elicit dictamen & iudicium de Credibilitate seu credentia obiecti, quia pars est de his ratio.

Dubium incidens, de Influxu Habituum in Actus Preceptos.

432. Contra dicta posset objici & vrgeri difficultas non levis, quam movit Card. de Lugo in tr. M. S. de Gratia. Si enim Habitus Fidei in hunc finem conservatur in peccatore, ut adit principium resurgendi medijs actibus Fidei, tunc

necesserit, Habitum Fidei influere in Actus Fidei, quibus homo disponitur ad Justificationem. Atqui non potest in illos influere: ergo Ratio allata non est solida. Major patet. Minor probatur. Repugnat mutua causalitas: ergo habitus non influerit in illos actus. Probatur consequentia. Actus Fidei est obligatorius, & formaliter exclusivus peccati Infidelitatis, quo expelleretur habitus: ergo habitus conservatur dependenter ab actu fidei: ergo si habitus influeret in actum, esset mutua dependentia & prioritas in habitum & actum.

433. Cessit huic difficultati (qua procedit de alijs etiam habitibus, immo & de Gratia sanctificante) Card. de Lugo, & concessit, Habitus supernaturales nunquam influere in actus qui sunt sub præcepto, & qui hic & nunc excludunt actionem peccaminosum. Verum hæc doctrina semper mihi visa est durissima: ex ea enim deduci potest, via vñquam Habitus supernaturales exercere officium suum propter quod sunt instituti, & quidem in Habitatu fidei id clariù sequitur, quia actus fidei semper sunt exclusivi peccati infidelitatis, procedintque ex obligatione credendi.

434. Nalcitur praesens difficultas ex falso principio & persuasione, quod Deus offerat concursum in posteriore signo, post viam existentiam actus primi proximi influenter in actum secundum: hinc enim sequitur, quod Deus non possit offerre concursum indifferentem viam existentiam habitus, quia sic offerret concursum ad coniungendum habitum cum peccato infidelitatis, ad quod homo habet concursum etiam supposito habitu. Hoc principium impugnavimus in lib. I. agentes de simplicitate Decretorum divinorum, vbi etiam duplēcē viam ostendimus, defendendi determinationem ad individuum actus liberi: vel per decreta disjunctivum præcedens Scientiam Medium, vel per ipsum Decretum prædefiniens, & verificativum veritatis conditionatae oppositæ &c. quæ doctrinā supposita

435. Ad difficultatem propositam Respondeo, quod Habitus fidei non pendeat ab actu fidei à priori, sed tantum à posteriori. Decretum enim, quo Deus offerit suum concursum indifferentem ad actum fidei A. vel actum Infidelitatis A. non præsupponit Scientiam Visionis de existentia Habitū, sed præcedit ipsam Scientiam Medium & dicit: Volo ut Petrus habens in instanti A. habitum fidei, & instanti B. cetera requisita ad credendum vel discredendum, eliciat vel actum fidei A. dependenter ab Habitatu, vel actum infidelitatis B. cum destructione habitus.

DICES 1. Habitus pertinet ad actum proximum, quia immediatè influerit: ergo deberet posse conjungi etiam cum peccato infidelitatis. quia totus actus primus proximus debet posse conjungi cum actibus oppositis. Respondeo negando conseq: probationis assumptum distinguo: quoad inimpedibilia, concedo, quoad impedibilia, nego.

Fff 3

436. DICES

436. DICES 2. Omnia tenentia se ex parte actus primi proximi, debent esse inimpedita per actum secundum. Distinguo: quoad illa, quae sunt principia utriusque actui communia, & ad utrumque actum essentialiter presupposita, concedo: quoad ea quae ad unum solum actum prærequiruntur, nego. & talis est habitus fidei, qui ad solum actum fidei presupponitur: ad actum autem infidelitatis neque habitus fidei, neque negatio illius habitus presupponitur.

437. DICES 3. Voluntas non potest se determinare ad actum dependentem ab Habitui, nisi presupponat pro priori natura. Habitum existentem etiam pro illo instanti quo ponitur actus: ergo debet presupponi determinatio ad existentiam habitus. Item Scientia media non potest videre, quod homo se determinaret ad actum bonum dependentem ab habitu, nisi sub hac conditione; si pro priori natura existaret habitus: hoc autem videtur impossibile. Nam si pro priori natura existat habitus, non potest se voluntas determinare ad actum malum, quia hic non potest in eodem instanti reali conjungi cum habitu, quem expellit: ergo nec ad actum bonum. 438. Distinguendo primum consequens: ergo debet presupponi determinatio impedibilis, concedo, inimpeditibilis, nego. Determinatio autem impedibilis est ipsum decretum prædefiniens, presupponens scientiam medium, quæ videt, quod si homo pro instanti B. haberet habitum fidei, determinaret se ad actum bonum A. dependentem ab Habitui, quo viso Deus prædefinit habitum non tantum pro instanti reali priore, sed etiam pro instanti quo ponetur actus, quæ prædefinitio impediretur, si homo se determinaret ad actum malum, quæ determinatio videretur per scientiam medium etiam actus fidei posset conjungi cum actu infidelitatis, nam determinatio ad actum infidelitatis sicut non indiget habitu fidei, ita non indiget negatione habitus: fieret enim illa determinatio etiam si habitus esset conjungendus cum actu infidelitatis; quia inconjugibilitas non provenit ex eo, quod homo habens tales habitus, non posset se determinare ad actum malum, sed ex alio capite, nempe ex perfectione habitus.

438. Hinc facilè intelligitur, quomodo habitus sit destruibilis vel impedibilis per actum malum, etiam si procedat pro priori natura ad actum bonum, sicut est impedibilis scientia media & Prædefinitio actus boni. Videt enim Deus per scientiam medium; Si Petrus haberet pro instanti B. tales actum primum proximum, vteretur habitu ad actum bonum: quo viso prædefinit Deus actum bonum per habitum: quodsi oppositum vidisset, prædefinit et permissivè actum oppositum cum destructione habitus pro signo posteriore. Haberet se ergo Habitui, sicut se haberet species impressa ad cognitionem A. concurrans casu quo Deus decrevisset illam speciem destruere in instanti B. si homo illa non vteretur,

quo casu species esset per accidentem & extrahens inconjugibilis cum omissione cognitionis. 439.

CONTROVERSIA III.

In quoniam subjecto reperiatur Fides.

439. Quæritur 1. Vtrum in Angelis Visib. suis fuerit Habitui fidei. Negantur: qui. Sed jam communis affirmat cum S. Thom. Ratio est, quia decebat Angelos non minus quam homines salutem consequi per obsequium intellectuale; imò magis hoc Angelis convocabat, utpote qui sunt spirituales, nec polluit pertinendo mereri, sed solis actibus suorum pertinetiarum. Vnde à fortiori idem dicendum est prius patentibus, adhuc in statu Justitia Originalis constitutis, de quibus Michael Bajus propria assertur, absurdam esse sententiam, tribuens illis supernaturale Donum fidei.

440. Quæritur 2. Vtrum Habitui maneat in damnatis. 441. Cum S. Thomas negat, quanvis contrarium docuerit Durandus & Alensis; & probabile putaverim Salmeron & Valentia. Ratio est, quia non elicunt aliam fidei ob honestatem ejus, & reverentiam Dei, nec illuminantur dono gratia supernaturali, accedit authoritas D. Dionysij, assertoris, damnatis carere omnibus donis divinis, tam secundum habitum, quam secundum actum.

441. Objiciunt 1. Illud Jacobi 1. 6. dis quia unus est Deus: & dæmones credunt, & tremercunt. 442. Dæmones quidem plurima credere, sed non fide supernaturali, nec effimata quæ debetur Auctoritate divina, sed præcise quam signa credibilitatis ex se affere possunt. Jacobus solum volebat affere, fidem fine operibus esse mortuam, qualisunque fides sit.

Objicitur 2. Manet in damnatis Charakter cur non & fides! 443. Charakter finem non affare in inferno, cum non sit operatio, sed delictio in confusionem damnatorum.

442. Quaritur 3. An Habitui & actus fidei maneat in Animabus purgatori. Dicit Hurtadus, sed ceteri affirman. Rationes quæ affiri possent ad probandum, illas animas habent evidentiam in arrestante, non sunt efficaces, & non procedunt de omnibus objectis v.g. de Mysterio Trinitatis. Deinde etiam habent aliam quam evidentiam, non tamen tantam quecluderet fidem: si enim Angeli habuerint celicas revelationes, quidni & illa anime?

443. Quaritur 4. An Fidei Actus & Habitui maneat in Beatis. Affirman Alensis, Durandus, Argentinas. Ripalda de actu fidei propriè dicto negat manere, negat item manere habitum fidei sub denominatione fidei, affirmant manere quoad suam physicam Entitatem. Alij communiter omnes negant, etiam de Habitui, cum quibus 444. Actum fidei propriè dicuntur.

cum non manere. Quia S. Paulus 1. Cor. 13. omnem cognitionem obscuram à statu Beatorum excludere videtur : & cùm dixisset, nunc manente Fidei, Spem, & Charitatem, subdit: *Charitas namquam excedit, quasi insinuando, Fidem & Spem Tunc, hoc est in Partia, saltem quoad actum, desinere.* Ratio videtur esse, quia illum statum decet potentia proxima ad formidandum : atq[ue] actus fidei supponit potentiam proximam formidandi, ergo.

444. R. 2. Neque manet Habitus Fidei quod Emissarii suam. Ratio est, quia ille habitus est otiosus, quatenus non posset elicere actus per se intentos.

DICES. Posset servire ille habitus ad elicendos actus circa ipsam Revelationem Dei, vel circa Veracitatem : sicut Theologi communiter concedunt manere in beatis habitum Pœnitentiae.

tentia, licet non possit elicere actum proprium pœnitentia, & sicut Lugo cum alijs docet, manere in Beatibus habitum pia affectionis, quamvis non possit servire ad imperandum actum fidei.

Sed contra est, quia assensus circa Veracitatem, intenditur præcisè ut Medium, & non propter se : in patria autem non posset habere rationem Mediij. Alija ratio videtur esse quoad Habitum Pœnitentiae & Piæ affectionis, qui vindicatur adhuc servire ad actus per se intentos, & ut fines cuius Gratia : nempe ad eliciendum Gaudium de Deo sibi reconciliato, & de actu Fidei præfatio in via. Quodsi nolis hos actus sufficere, satius est negare illum habitum manere, cum Conink, Turriano & Granado, quād astrue re Habitum fidei in Beatibus.

CAPVT X.

DE HÆRESI ET HÆRETICIS.

CONTROVERSIA I.

Quomodo differant Hæretici ab alijs Infidelibus.

445. Infidelitatem dividit S. Thomas q. 10. a. 5. in Paganismum, Judaismum, & Hæreticum. Cujus divisionis rationem reddit S.D. his verbis. *Cum peccatum Infidelitatis consistat in Renegando Fidei, hoc potest contingere dupliciter: quia aut renegatur Fidei nondum suscepta, & talis Infidelitas est Paganorum sive Gentilium; aut renitur Fidei Christianae suscepta, vel in figura, & sic est infidelitas Judorum. vel in ipsa manifestatione veritatis, & sic est infidelitas Hæreticorum.*

446. DICES. Qui discredenter revelationi privata, est Infidelis, & tamen nec est Paganus, nec Judeus, nec Hæreticus, sicut nec ille, qui Revelationi publica discredenter merè interius, sine villa manifestatione Externa : ergo divisio non est bona. R. Divisionem factam esse in ordine ad Judicium humanum, quo fidèles ab infidelibus dignoscantur, ad hoc autem nihil facit revelatio privata.

447. Ceterum licet divisio hæc recipiatur communiter à Theologis, non tamen in sensu quem præferunt verba S. Thomæ, qui videtur eam explicasse in ordine ad subjectum, quo sensu etiā rejiciunt plures, Lorca, Conink, Palao, Lugo & alij communiter. Itaque si verba præcisè spectentur, imprimis sequeretur, illum fore Hæreticum, qui à fide Christiana deficeret ad Turcam aut Judaismum, quod falsum est. talis enim, etiā tatione Baptismi suscepit posset puniri, verē ta-

men esset Paganus aut Judeus, vocareturque Apostolata, non Hæreticus : Sequeretur 2. Paulianistas, qui errârunt circa substantiam Baptismi, non sūisse hæreticos, quia nunquam veram fidem suscepserunt, & tamen à SS. PP. vocantur hæretici.

448. Alij ergo aliter distinguunt illa Triam membrorum dividentia in ordine ad objecnum, & dicunt, Paganos esse, qui neutrum Testamentum recipiunt : Judeos, qui Vetus recipiunt, non item Novum : Hæreticos, qui vtrumque, sed tamen discredunt quibusdam Articulis.

Sed contra objicitur ab Hurtado, quia Saraceni & Mahometani admittunt Pentateuchum, nec tamen sunt Judæi. Nec refert, quod non recipiant totum Testamentum Vetus, nam nec Lutherani recipiunt totum Testamentum Novum, & tamen sunt Hæretici : immò Manichæi totum Novum Testamentum rejecisse dicuntur, teste Maldonato, & tamen fuerunt hæretici.

449. Card. de Lugo clarius distinguit. Judeos ait, appellandos eos, qui legem & ritus Iudaicos saltem plerosque aut præciuos profiterunt secundum moralem considerationem, & prout defacto inveniuntur, quidquid sit de possibili variatione Sectarum, de qua non est curandum : Hæreticos, qui profitentur Religionem Christianam, nec tamen totam ejus fidem tenent, Paganos, qui neutram Religionem.

450. Sine

450. Sine ambiguitate possent ita distingui: Hæreticos esse illos infideles, qui profiteruntur Messiam in veteri lege promissum à vero Deo, & à Prophetis prænuntiatum jam venisse, cùmque esse Christum J E S U M, nec tamen credunt omnibus quæ credenda sunt. Judæos, qui credunt Messiam venturum, necdum tamen venisse: Paganos verò, qui nec venisse, nec venturum credunt. Relictis nunc Paganis & Judæis, circa Hæresin & Hæreticos aliqua deinceps breviter annotabimus.

CONTROVERSIA II.

In quonam consistat Pertinacia requisita ad Hæresin.

451. Definitur Hæresis, Voluntarius & Pertinax Error, contrarius fidei Catholicae, in homine qui se Christianum profitetur. Itaque ad Hæresin stricte & Canonicè sumptum ac punibilem ab Ecclesia, requiri aliquam Pertinaciam colligitur ex cap. Damnamus. de Summa Trinit. circa finem, vbi error Joachimi Abbatis damnatur ut Hæresis, non tamen ipse Joachimus tanquam Hæreticus, eò quod doctrinam suam Judicio Ecclesia Romana Sedique Apostolica subjecerit.

452. Quæritur 1. An ad committendam Pertinaciam requiratur Canonica admonitio, sicut in Jure Civili ad Contumaciam requiritur triplex Citatio, vel saltem una peremptoria. Affirmat Alciatus in s. 2. C. de Sum. Trin. & alij. Fundante se in Apost. Paulo ad Titium 3. dicente: *Hæreticum hominem post primam & secundam admonitionem devita.* Verum hoc loco supponitur jam esse Hæreticus ante admonitionem. Deinde Titus, cùm esset Episcopus, ex officio debet hæreticos monere ad relipescientiam.

453. Cerra igitur Theologorum sententia est & in praxi observata, sufficere ad committendam Pertinaciam, ut quis sciens, ab Ecclesia Romana (quam agnoscit esse dignam quæ ut vera Ecclesia credatur) aliquid ut credendum esse propositum, nihilominus dissentiat, & hunc dissensum aliquo signo externo, quantumvis occulto, manifestet. Si enim hoc non sufficeret, quorsum esset reservatio excommunicationis ipso facto incurriende, etiam per hæresim externam occultam, quæ habetur in Bulla Cœna, ita ut nec Prelati Regulares, possint à tali hæresi suos subditos absolvere, ne quidem vi privilegiorum, ut Sacra Congr. Cardinal. 17. Novemb. 1628. declaravit: *Vnde patet, falsum esse, quod docuit Aragonius, hoc solùm procedere in foro interno, & non externo; nam praxis Inquisitorum contrarium habet.* Deinde non video, quare Diana p. 1. tr. 5. resol. 1. dicat, sententiam Alciati posse admitti in hæretico rudi, vel quando hæreticus esset Curiae sæculari tradendus; nam quod ad rudem attinet, monitio non requiritur nisi in eum finem, ut doceatur, opinionem ipsius esse con-

trariam Ecclesiæ: quoad alterum, nullum in re fundamentum exceptionis invenio.

454. Quæritur, an Hæreticus formaliter, qui ex culpabili ignorantia errat contra aliquam veritatem Fidei. In qua re diversi modo sententia DD. aliqui universem docent, nullam ignorantiam mortaliter culpabilem excusare: alii in restringunt ad affectatam ignorantiam: quæ tamen aliqui subdistinguint, in affectatam et diu discendi, & in affectatam ex animo & conscienti liberius sentiendi, qua libertate privatetur, ret, Ecclesiam aliter sentire.

455. Communis & vera Sententia est, omnem ignorantiam, quantumvis affectatam, excusare ab hæresi in Foro Interno (nam in foro interno præsumit Scientia per se loquendo) modò sit ita affectus, ut si sciret contrarium definitum esse, vellit se subjicere Ecclesia. Ratio est, quia talis non est infidelis, multò mindi penitus, nec peccat directè contra Fidem, sed solùm indirectè, nempe contra obligationem diffringit.

456. Objicitur 1. Peccatum ex culpabili ignorantia commissum, est ejusdem speciei Theologica cum peccato commisso ex Scientia, ut alijs virtutibus communiter docent Theologi: ergo etiam in materia Fidei hoc erit: ergo peccatum ex Scientia commissum est Hæresis, et etiam commissum ex ignorantia. R. Negat, hanc ultimam consequentiam: nam hic loquimur de peccato Hæresis ut punibili ab Ecclesia, & dicimus, ad hanc denominationem regunt circumstantiam aggravantem, quæ provenit Scientia, sine qua non est pertinacia.

457. Objicitur 2. Ex conclusione sequitur, in partibus hæreticorum paucissimos esse formos hæreticos, plerique enim habent ignorantiam invincibilem, vel ad summum affectatam circa motivata credibilitatis que stant proverbi Ecclesia, qui nolunt investigare. Responderet ergo Cr. de Lugo n. 194. plures repertiri apud hæreticos, qui verè & propriè Hæretici non sunt, & ex illis non paucos excusati non solùm ab hæresi, sed etiam à peccato gravi contra Fidem, seu contra obligationem inquirendi, proper ignorantiam invincibilem.

CONTROVERSIA III.

Quænam Pena sint in Hæreticos à lege constituta.

458. DE Jure scripto loquor: nam praxis & usus pro Regnorum diversitate diversa est, præsertim post Constitutionem Martini V. editam in Concilio Constantiensi, celebrato anno 1414. quæ incipit: *ad evitanda scandala, sed nec in Corpore Juris, nec in Bullarij, nec in Actis Concilij exstat, sed à varijs Authoribus reditur, novissimè à P. Castro Palao de Conforde dicitur, p. 4. n. 3. vbi permititur Communicatio cum Hæreticis alijsque excommunicatis, nisi sint omnino*

minatim denuntiati, vel Norotij percufores Clerici. verba sunt: *Nisi sententia vel Censura hujusmodi fuerit illata contra Personam, Collegium, Universitatem Ecclesie, Communitatem aut locum certum vel certam, & Justice publicata, vel denuntiata specialiter Expressa, &c. Salvo si quem sacrilegum manuum &c. Procederet ergo Ius antiquum in eo, qui novam Heresim moliretur, & vt haereticus denuntiaretur. Sunt autem penae duplices generis, alia Spiritualibus, alia Temporales. Incipiendo a Spiritualibus*

419. Prima pena est Excommunicatio Major, cuius severitas semper crevit. Nam antiquius non incurribatur ipso facto, sed erat ferenda sententia, vt colligitur ex can. 22. 2. q. 1. Deinde constitutum est, vt ipso facto incurretur, nulla tamen facta reservatione. Ita Innocentius III. loquitur c. 13. de Haret. *Excommunicamus, & Anathematizamus omnem heresim excellentem se adversus hanc sanctam orthodoxam & Catholicam fidem, condemnantes haereticos universos, quibuscumque nonniniib[us] censemantur, facies quidem differas habentes, sed caudas ad invicem colligatas, quia de sanitate convenientia in id ipsum. Repetit haec verba Gregorius I X. c. 15. eod. Denique in Bula Cœna, clausula primâ reservatur hujus Excommunicationis Absolutio Summo Pontifici. Cum auctoritatem explicatio pertinet ad Tract. de Censuris. Non est tamen Reservata Excommunicationis qua incurritur ob Contumaciam, nisi per annum insordescens condeinetur ut Haereticus. Ia Alexander I V. c. 7. de Haret. in 6. Cum contumacia (in causa presertim fidei) suspicione præsumptionem adjicat vehementer, si suspectus de heresi vocatus a vobis vt de fide respondeat, excommunicacionis vinculo (pro eo quod parere subterfugit, aut contumaciter se absentat) per vos fuerit innodatus, quia si per annum animo sustineat pertinat, ex tunc idem hereticus condemnetur. Quod si talis intratum contumacia decederet, excommunicatus quidem decederet, sed non vt haereticus puniendas esset, v. g. confiscatione bonorum: quia necrum de hereti convictus, sed solùm suspectus erat (v. q. 192. n. 36. & seq. Farinacius bene notavit) nulli in processu apparuerint plenæ probations.*

420. Secunda pena est, Irregularitas, quam incurrit haereticus saltem Notioris & publicius; nam occultum probabilitate cam non incurere docent graves AA. Cornelius, Reginaldus, Palao, Diana: eò quod Jura de publico delicto loquantur: Nam cap. ad abolendam 9. sic habet post medium. *Præsentis ordinatione sancimus, vt quicunque NB. manifeste fuerit in heresi deprehensus, si clericus est, vel cuiuslibet Religionis obumbratione fuscatus, totius Ecclesiastici ordinis prerogativa nuntiatur, & sic omni officio & beneficio spoliatus ecclesiastico, secularis relinquatur arbitrio potestatis, animadversione debita puniendus, nisi continuo &c. Ex quibus ultimis verbis videtur colligi posse, quod haec Irregularitas tunc primū complete & abso-*

lutè iucuratur, cum lapsus fuerit tempus, ve verum sit dicere moraliter; non redijsle continud ad fidem: & hoc solo sensu admitterem sententiam Sayri de Censuris lib. 7. c. 12. n. 16. quod haereticus post paenitentiam & abjurationem (continuò factam id est, ante receptionem probationum & testium, vt explicat Farinac.) possit suscepitos ordines exercere. nam Irregularitas absolute & complete contracta, est ex natura sua perpetua.

421. Tertia pena est Privatio omnis Ecclesiasticae Dignitatis, Officij & Beneficij, & inhabilitas ad ipsa. Quoad privationem Beneficiorum jam auctoritorum, constat ex citatis verbis cap. ad abolendam quoad inhabilitatem ex cap. vi commissi 12. &c. statutum 15. quorum capitulorum verba non significant privationem ipso facto incurri, sed potius videntur requirere sententiam inflictivam hujus privationis, ita vt ante sententiam posset haereticus sua Beneficia commutare, renuntiare, siveque impeditre ne eorum collatio ad Sedem Apostolicam vel alium ordinarium collatorem devolveretur, nisi obstaret stylus Curiae, de quo testatur Farinacius & alij, quod à die commissi criminis reputetur Beneficium vacare ipso Jure, neque posse renuntiari in favorem alterius, sed impetrari a quovis. Non tenetur tamen Beneficiis seipsum spoliare Beneficio ante sententiam declaratoriam criminis, vt dixi in tract. de Legibus. Immò aliqui requirunt etiam sententiam executivam, quod ego non credo.

422. Quarta pena, utroque Jure constituta est, Perpetua infamia. Authenticarum Gazaros &c. C. de Haeretic. sic habet. *Omnes haereticos virinos que sexus, quocunque nomine censemantur, perpetua damnamus infamia, diffidamus atque bannimus, censentes, vt omnia bona talium confiscentur, nec ad eos ultorius revertantur, ita quod filii eorum ad successionem eorum pervenire non possint. Addit Imperator egregiam Rationem: cum longè gravius sit, Eternam, quam Temporalem offendere Majestatem. Nempe ob crimen Laicæ Majest. Cæsarea etiam confiscatur bona. Deinde id habetur cap. Infames 17. 6. q. 2. vbi Stephanus Papa omnis generis Infames enumerat, & primo loco: qui Christianæ legis normam abiciunt. Hæc pena etiam filios aliquanter afficit, quatenus ob delictum patris ab officijs publicis removentur, per varias constitutiones quæ incipiunt: ad extirpanda, editas ab Innocent. I V. Alexand. IV. & Clem. IV.*

423. Quinta pena est, Traditio Curiae sculari: à qua supplicium mortis infertur incorrigibilis; L. Quicunque C. de Haeretic. circa finem. *Vltimo etiam supplicio coercantur, qui illata docere tentaverint. Qui verò paenitent, levius puniuntur. Ita quo est diversa praxis, quæ ad nos non pertinet. Videatur Rojas de haret. p. 2. 10. 7. resol. 24. Castro Palao dif. 6. p. 2.*

424. Sexta pena est, Confiscatio seu Publicatio Bonorum, vt patet ex verbis Authenticarum relatis, & capitulo Vergentis 10. ab Innocentio III. ex integro insertis. Novissime Bonifacius VIII.

in cap.

Ggg

in cap. cùm secundum leges de hæret. in 6. constituit, vt ipso jure & Facto sint bona confisca ta à die commissi criminis ; nam eti executionem fieri veter ante sententiam declaratoriam criminis, retrotrahitur tamen ad diem commissi criminis , ita vt alienationes interea factæ , omnes sint irritæ , possintque illa bona , vbi cunque repera fuerint, à Fisco vindicari. reus tamen usque ad sententiam ea possidens , etiam illis frui potest.

Non extenditur tamen hæc Confiscatio ad bona vinculata , vt sunt Majoratus , Dos , Fenda , Emphyteuses , Peculium adventitium aut Proficitum . Quoad bona Castrensis est magna disfensio . Negantum horum Bonorum Confiscationem , vnicum fundamentum est, lex 3. de bonis Proscript. vbi Imperator illa bona vult Patri deferriri . Verum hæc lex me non movere, cùm non loquatur de confisicatione ob crimen Hæresis , sed de bonis Castrensis filiis deportatis , & quod caput est , eo tempore , quo lex illa condita est , bona Castrensis non erant sub pleno dominio & dispositione libera filiorum famil. vt sunt hodie . Hæc Confiscationis pena non remittitur de Jure per resipientiam , quia non est conditionata , sed absolute . Quid autem ex misericordia fieri posse aut soleat , praxis Tribunalum spectanda est .

465. Septima pena est , prohibitio Librorum ab hereticis scriptorum ; ne scilicet legantur , retineantur , &c. Vtique Jure puniuntur hujusmodi . Imprimis in lege jam cit : *Quicunque S. Nulli. C. de hæret. Nemo hujusmodi habere libros & sacrilega scriptorum audeat monumenta servare. quod si qui in his criminibus fuerint deprehensi, perpetua deportatione damnentur. & paulò post : Omnes vero hujusmodi charte ac libri incendio concrementur. Deinde prohibitio hæc specialius conceptis verbis facta est in Bulla Cœna Domini. vbi sub penâ Excommunicationis late sententiæ prohibetur hereticorum librorum hæresim continentium , vel de-*

Religione tractantium lectio , retentio , defensio ; quò etiam revocantur Venditi.

Nomine Lectionis non venit an dico ad currendum censorum , etiam legentem indicies ex probabili sententia Cast. Pal. n. 4. d. 4. s. §. 2. n. 4. quòd Leges pœnales non sunt ultratum significacionem extendende : cuius Regia explicationem dedi in tr. de Legib. Democritus Materia parvitas , quemel elle sparet quæ continetur intra paginam explican folia .

466. Adverto hic pro Germanis , Beccani relatum à Dianâ p. 1. tr. 11. resol. 35. nec impinguum in sum. Theol. tr. 3. c. 6. q. 8. n. 4. in medere ex communis DD. Sententia , in Germania multis non incidere in Excommunicationis librae Cœna propter lectionem librorum hereticorum , quia in multis locis vñi recepta non d. Videantur Auctores Hispani & Itali , Suarez , Sanchez , Azor , Bonacina , Diana , & omnium acutissimum Castro Palao , qui de Praxi illorum gñorum & Inquisitionis testari possunt , multatissima erat , qua Juri communis inserta sunt , iubatis.

467. Octavam pœnam colligo ex globo in Legem primam Cod. de his , qui ad Ecclesiæ configunt &c. Nempe Hæretici non gaudent Jure Immunitatis seu Asyli ; vt notat Arnoldus Corvinus in cit. tit. qui & ipse aliquando à Ecclesiæ dissentiens , tandem ad eandem dicit . Jure Ecclesiastico enumeratur Hæretici delicta excepta , hoc est non gaudentia Immunitate locorum in Constitutione Gregorij XIV. qui incipit : Cùm alias nonnulli : edita 28. May 1560. Est autem hoc intelligendum de Hæretico fomeri accepto , hoc est , qui propriè crimen hanc fugit ad Ecclesiæ non capiatur , vt haber prohibitis sententia , quam defendit Thomas de Bene . De Immunit. & Jurid. Edif.

p. 2. c. 16. dub. 10.
lect. 4.

TRACTATVS

TRACTATUS II.
DE SPE
E T
CHARITATE.

CAPVT I.

DE SPE.

CONTROVERSIĀ I.

Quis sit Conceptus formalis SPEI.

468. **B**eretici nostri temporis volunt Spem non differre ab ipsa Fide, qua credimus aliquid esse futurum, seu absotutē, seu conditio natē. Sed hoc tam absurdum est, quā dicere, actum Voluntatis esse actum Intellectus. Praterea potest quis de salute desperare, & tamen credere salutem esse possibilem, & sub conditione futuram, si media debita adhibeantur. Vterius, actus Intellectus respicit Verū ut Verum, sive illud sit Bonum sive Malū: Spes verò non potest esse nisi de Bono, sicut Timor est de Malo. Deinde Spes non potest esse sine desiderio: aqui desiderium est vtique Actus Voluntatis. S. Augustinus pravident hunc errorem in Enchirid. c. 8. dixit, Fidem & Spem non tantum vocabulo, sed rationabili differentia distingui. Quando ergo in S. Scriptura Fides & Fiducia pro eodem sumi videntur, intelligendum id est, quod Spes innitat Fidei, & eam presupponat. Relatio hoc errore,

Controversia sat intricata est, in quonam consistat formaliter conceptus & natura Spei in genere, & quomodo differat à Desiderio: & econtra in quonam consistat Desperatio.

469. Prima quorundam sententia fuit, Spem nihil superaddere desiderio, sed esse ipsum

Desiderium Boni possibilis. Secunda fuit, differre à Desiderio, quatenus Spes est de Bono arduo, seu, de objecto quod viribus nostris consequi non possumus, sed alterius auxilio. Ita Vasquez. Tertia fuit, Spem addere Desiderio quod objectum sit difficile, licet non indigemus alterius auxilio.

470. Quarta est P. Ripalda, Spem differre à Desiderio, quod Desiderium strictè sumptum versetur circa Bonum absens ut possibile, Spes verò circa absens ut futurum, & dicit posse vocari latè Desiderium.

471. Quinta est P. Arriagæ 1. 2. d. 30. f. 1. n. 7. & 8. vbi distinctionem adhibet. Sunt enim quādam, quā ita speramus, ut in nostra potestate sit Media adhibere, per quā illa consequamur: alia verò sunt, quā praeceps speramus alterius beneficio nos conlecturos, sine illa nostra cooperatione. Spes igitur in priore casu secundū Arriagam non consistit in qualicunque Desiderio (quia Desiderium inefficax potest stare cum desperatione) sed consistit in Desiderio Boni probabiliter eventuri, quā probabilitas nos movet ad ponenda Media. In secundo autem casu Spes non quidem consistit in desiderio efficaci, sed prater desiderium dicit gaudium de probabilitate objecti. Deinde explicat Desperationem cum eadem

Ggg 2

eadem

eadem distinctione, nempe, vel esse Diminutionem Desiderij in ratione Volitionis efficacis, propter Mediorum difficultatem, vel esse cessationem à Gaudio, per tristitiam succedentem ex defectu probabilitatis de objecto eventu.

472. Sexta Sententia est Card. Pallavicini, Spem esse affectum mixtum, qui dicat in recto Gaudium de probabilitate Boni, & in obliquo amorem ejusdem Boni, de cuius probabilitate gaudet non gratia fui (vult dicere, probabilitatem non esse illam Bonitatem seu finem, cuius gratia gaudet) sed gratia illius Boni, cuius est probabilitas, adeoque ad similitudinem medij (vult dicere, Spem gaudere de probabilitate tanquam de medio ad consequendum illud Bonum quod amat) Denique Spes dicit etiam in obliquo Tristitiam, saltem radicalem, de ineventia Boni sperat. Addit deinde, Spem crescere aut minui ad proportionem majoris aut minoris gaudii quod percipimus ratione majoris aut minoris probabilitatis.

473. Desperationem porrò cap. 14. sic desribit. *Est quædam Tristitia ob impossibilitatem boni amati, physicam vel moralem, antecedentem vel consequentem exercitium nostræ libertatis.* Duplex enim, inquit, potest elici Desperatio v. g. circa nostram salutem. Altera, quæ sit quidam contemptus ipsius Boni possibilis, non quidam contemptus simpliciter, sed comparatione molestia mediorum, quæ apparent necessaria ad illud acquirendum, & quæ proinde nolumus ponere. Altera est, quæ quidem non sit contemptus tanti boni comparativè ad ullum aliud bonum, sed proveniat ex certitudine non obtinenda salutis, eo quod decreverit non adhibere Media necessaria &c. Hæc Pallavicinus, quæ vix differunt ab ijs que tener Arriaga.

474. Septima Sententia est Card. de Lugo (cui prælalusit P. Granadus, *Contr. 2. tract. 4. disp. 2. de Spe. n. 1.*) qui naturam Spei præ ceteris accuratiis investigavit. Docet ergo Spem explicandam esse per suum oppositum, nempe per natum Desperationis, cuius indoles videtur nobis ab experientia notior, quam Spes. Desperationem ergo, ait, non esse odium illius objecti de quo desperamus, quia potest confundere Desperatio cum maximo amore objecti, sed est Depression quedam Voluntatis, quæ despontet animum, & avertitur quidem ab objecto, non tamen ex odio illius, sed quasi ex reptilia; quæ proinde fuga est potius passiva quam activa; quia desperando non fugimus ab objecto propter aliquam illius turpitudinem, sed potius ab objecto fugamur, seu repellimur & non admittimur, quia se nimis difficile exhibet.

475. Hinc jam econtrario explicat Spem, ejusque differentiam à Desiderio. Nam sicut in Voluntate est duplex fuga, activa & passiva, ita ex opposito est duplex Voluntatis prosecutio seu tendentia: prima habet pro motivo bonitatem & pulchritudinem objecti, propter quam voluntas afficitur, & ex parte sua contentit ad uniuersum

& conjunctionem cum objecto, & hic est effectus amoris & desiderij: postea vero si objectum non omnino repellat voluntatem, sed sum quoque consensum insinuat, tum jam voluntas erigit se, hoc est, confirmat se & animat in objecto procurando, contra affectum desperationis, qui ex aliqua difficultate posset insurgere. Hoc autem Erectio & confirmatio non haber proposito formaliter directo pulchritudinem vel bonitatem objecti, sed potius ejus quasi conseruans, propter probabilitatem futurae consecutionis. Vnde Spes semper requirit in objecto arditatem seu difficultatem, sine hac enim non potest, esse actione seu Confirmatio aut animatio contra difficulties. Arditus tamen non est motivum formale sperandi, sed potius est illud, contra quod pugnat Spes. Nam sicut manutinet non potest esse in injurijs quas perferat, & tamen motivum perferendi, non sunt injuriæ, sed bonum tolerantia, ita Spes non habet pro motivo arditatem (aliоquin hæc crescente cresceret Spes, quod falsum est) sed consensum objecti, fundatum in probabilitate, quæ crescente crescit Spes. Bonitas vero objecti motivum tantum indirectum, quod præsupponitur amatum ad illam animi erectionem. Ne sunt Auctorum Sententiae & declarationes Spes Morales potius physica. *qua

476. DICO 1. Spes non consistit præcisè in Desiderio objecti, sed superaddit tendentiam in probabilitatem seu consensum objecti, non obstante arditatem consecutionis. Probatur. Potest crescere desiderium objecti, ex melior cognitione bonitatis illius, & tamen decrelat Spes, ex apparente maiore improbabilitate illius, ergo non sunt adæquate idem.

477. Confirmatur & probatur 1. Pan Conclusionis. Spes objectiva non est sola voluntas objecti, sed bonitas probabilitatis eveniens tametsi enim sit optimum, nisi appareat possibile, & ut probabilitas eventur, non potest excire Spes: ergo Spes formalis non potest consistere in solo desiderio & tendentia in Bonitatem, sed insuper in tendentia in probabilitatem objecti. Qualis autem sit hæc tendentia, postea dicetur.

478. DICO 2. Desperatio non effidit objecti desperati. Probatur. Nam dum de objecto desperamus, possumus & solenniter illud ardenter amare; & quidem quo vehementius est amor, eo molester est Desperatio. Econtra quando rem aliquam odio profequimur, non dicimus desperare, alioquin qui odiasset peccatum, dici posset desperare de committendo peccato: ergo Desperatio tendit in difficultatem & arditatem objecti, & in ejusdem incertitudinem, sed in probabilitatem illud non consequendi.

479. DICO 3. Spes non semper tendit in arditatem objecti, vt superandam sperante. Probatur. Sæpi speramus aliquid, circa quod non possumus

possimus applicare vllum medium, v. g. serenum celum, pluviam &c. Vnde S. Thomas q. 6. de Miraculo a. 9. ad 10. ¶ 11. recte dixit, objectum Spei non esse arduum faciendum, sed consequendum.

480 DICO 4. Arditatem, Possibilitatem, & futuritionem non requiri ex parte objecti secundum esse reale, sed solum secundum esse intentionale. Probatur. Suffici si non habeatur objecti evidens possessione praesens aut futura, possum enim sperare, me nunc existere in Gratia, aut esse predestinatum, quod est aliquid praesens realiter, & absens intentionaliter. Debet ergo objectum Spei esse futurum saltem negativè, hoc est non praesens secundum possessionem perfectam, qua habetur per cognitionem conjunctiois cum objecto, vt tradit S. Thomas 1. 2. q. 32. a. 1. ¶ 2. in C. Vnde si haec conjunctio innotescat per cognitionem dubiam & imperfектam, dicitur aliquo modo esse futura, & adhuc absens in ordine ad perfectam possessionem. Idem dicendum de arditate & possibilitate objecti.

481. DICO 5. Tendentia Desperatiois in arditatem objecti, non abominatur præstabilitatem mediorum, sive, non est mera nolito adhibendi media ob suam difficultatem. Probatur 1. Quia, vt vidimus, potest quis desperare de objecto, ad quod consequendum nullum medium ab ipso adhibendum est. Probatur 2. Etiam cau quo media sunt à me adhibenda, si cerò sciam me pro labore integri dici acceptum florem, propter molestiam tamen laboris nolim laborare, dicendo; *Tanti non facio florem, malo quietem*: hoc cau non possum dicti formaliter desperare de lucro per talem voluntatem oriandi, quamvis ex illa possit sequi desiderio: ergo Desperatio tendit præterea in ipsam incertitudinem objecti, & non per meram simplicem displicantiam (sic enim non est actus liber, & posset cum Spe consistere) sed speciali modo, postea explicando.

482. DICO 6. Spes non videtur sufficier explicari ab Ariaga & Pallavicino per Gaudium de probabilitate objecti. Probatur. Quia non appare libertas in tali gaudio, cùm necessariò consequatur ad apprehensionem probabilitatis objecti desiderati. Confirmatur. Quando mihi est liberum sperare vel desperare, neceli est quidem, vt in objecto appareat probabilitas illud consequenti, sed tamen cum tantu incertitudine, qua posset me inclinare ad desperationem: quo cau, sicut gaudeo de probabilitate objecti, sic tristor de ejus incertitudine: ergo hinc propter hanc tristitiam non dico desperare, sed tantum inclinari ad desperationem, sic per illud gaudium non dico formaliter sperare, sed inclinari ad sperandum, alioquin simul sperarem & desperarem.

483. DICES 1. Libertatem sufficier valvi in ipso Desiderio. Contra 1. Posset contingere, vt Desiderium esset necessarium,

Spes vero libera, nempe si in objecto nulla apparet malitia, appareret tamen ejus incertudo. Contra 2. Desiderium est indifferens vt conjungatur cum Spe vel Desperatione, vt ipsi adversarij docent: ergo ultima libertas Spei vel Desperationis non potest consistere in illo desiderio.

DICES 2. Gaudium illud non esse gaudium qualecumque, sed certa rationis. Benè est: restat ergo haec ratio explicanda, quod erat illis præstandum.

484. DICO 7. Explicatio Lugonis est si valde declarat experientiam quam habemus de Spe & desperatione, nequid tamet videatur esse fatus physica & absoluta. Ostendo 1. Utitur enim (vt etiam observavit Ariaga) modis loquendi valde allegorici & improprii, vt: *Erectionis, Depressionis, Fuga passiva seu i pulsæ, &c.* Ostendo 2. Quia Spes in Sententia Lugonis habet promotio consensum objecti, & Desperatio repulsam: ergo prosecutio voluntatis ex his motivis debet esse vel Gaudium, vel Amor, vel Desiderium; nam philosophi non agnoscunt alium modum prosequendi objectum, vt etiam Pallavicinus notavit. Lugo vero ad nullum ex his tribus vult reducere. Deinde econtra Desperatio debet esse vel tristitia, vel odium, vel timor, cum nullo horum est contentus Lugo. Ostendo 3. Quando libere spero, ita vt possim desperare, prius natura superior me à probabilitate objecti allici & quasi invitati ad sperandum, & simul ob incertitudinem impelli ad desperandum: haec autem invitatio vel repulso non consistit semper in mera cognitione objecti, sed superaddit saltem quandoque complacentiam de probabilitate, vel displicantiam de incertitudine objecti: arqui Spes aut Desperatio non potest in his consistere, vt probatum est: ergo Spes debet esse quædam Volutio habens aliquam efficaciam saltem virtutem: quia est consensus, & non mera simplex complacencia: & econtra Desperatio debet consistere non in mera simplici displicantia, sed in aliqua nolitione virtualiter saltem efficaci. Ut ergo tandem meam opinionem ponam:

485. Noto 1. Dari amorem appetitivum seu estimativum, immo omnem amorem esse vel formaliter vel virtualiter talem, quo duo bona amata ita inter se comparantur, vel explicitè & formaliter, vel implicitè & virtualiter, vt unum alteri electivè preferamus, si alterutro carendum sit.

486. Noto 2. Rei alicuius pretium & estimationem minui per rei acquirendæ arditatem ac incertitudinem: vnde ceteris paribus nemo dat bonum certum pro incerto, & esset contractus injustus, quo quis tanti venderet bonum litigiosum, quanti venderet, si esset certum & securè ac quietè possestum.

487. Noto 3. Bonum aliquod altioris ordinis, etiam non obstante sibi incertitudine, posse & solere sapè pluris estimari affectu propositivo, quam bonum certum inferioris ordinis.

v. g. Canonicus aliquis non commutaret s^æp^{er} probabilitatem de consequendo Episcopatu cum aliquo beneficio exiguo, sed certo. Piscatores vendunt certo pre^{ce}o jactum retis, & probabilitatem capturæ, non vendituri pro inferiore pre^{ce}o.

Noto 4. Spem vel semper, vel saltem plerumque verlari circa bona incerta, & propterea de his maximè nostram Conclusionem explicabimus; nam si Spes potest aliquando verlari circa bonum certum, facilè doctrina nostra applicabitur.

488. Noto 5. Spem fuscipere magis & minùs: dicinur enim multūm vel parūm sperare, dicitur Spes crescere & decrescere. Desperatio autem strictè loquendo non videtur fuscipere magis & minùs: nam licet soleamus dicere: nos paulatim desperare, vel, incipere desperare, tantum significare volumus propensionem vehementem ad desperandum! His positis

489. DICO 8. Formalis ratio Spei consistit in Amore vel Gaudio appetitivo seu astimativo, quo liberè probabilitatem boni desiderati, quantumvis arduam & incertam, praferimus alijs bonis incompossibilibus: adeoque ultra Desiderium dicit talēm actum, quo formaliter vel virtualiter dico: *Ego hujus rei futuritionem, tamenī incertam vel arduam, adhuc tamen in pre^{ce}o habeo, nec cum hoc vel illo bono, quantumvis certo, commutarem, si reflexe cognoscere alterutro carentem esse.* Quapropter cō major dicetur esse Spes, quō pluribus bonis incompossibilibus præponitur & præstimiratur bonum incertum. Probatur Conclusio: quia haec ratione evitantur difficultates aliarum opinionum relatarum, nec patitur aliquam specialem.

490. Confirmari potest ex communi modo loquendi hominum doctorum aquæ ac indoctorum: v. g. quando quis vendit alteri fructus incertos, vel capturam incertam, dicitur alicui vendere Spem suam: item, quando quis cum adversario suo pacifcitur, vt deficiat ab actione, quā suum jus probabile prosecutur in Judicio, dicitur emisse Spem alterius. Hinc jam

491. Explicatur primò, quomodo possit nobis liberum esse, non solum sperare, sed etiam magis vel minùs sperare; nempe, quia liberè possumus probabilitatem objecti magis vel minùs appre^{ci}are, præferendo electivè & affectivè pluribus aut paucioribus bonis incompossibilibus.

492. Explicatur 2. Quomodo talis amor habeat naturam Intentionis efficacis, sive objectum speratum sit comparandum per media à nobis adhibenda, sive consequendum ex beneficio alterius, sine nostra vlla cooperatione. Semper enim est appetitio efficax virtualiter, & quidem ex duplice capite. primò, quia vi talis actus sum ita constitutus, vt si in mea potestate esset, commutare probabilitatem illam incertam cum Bono A. B. C. hoc est, si deberem abrenuntiare bono sperato ad consequendum bonum A vel e-

contra, sum, inquam, ita constitutus, vt eligrem hoc posterius p^{rae} illo; sicut ex similitudine dicitur Amor Dei esse efficax, præsumens Deum omnibus. 2. Est virtualiter efficax, quantum vi talis actus adhiberemus media, si quæ adhibenda à nobis essent, saltem in eo grado, quod adhiberemus pro bonis postpositis.

493. DICO 9. Desperatio formalis est actus quidam nolitionis, quo bonum aliquod desideratum propter confectionis incertitudinem vel impossibilitatem nihil facimus, in nullo pre^{ce}o habemus, cum quovis alio bono contaremus. Declaratur. Quando enim desperamus, tunc omnem animum deponimus illud inum consequendi, non ex odio aut contemptu illius objecti, sed propter confectionis incertitudinem vel impossibilitatem, & virtualiter mus, nos nolle vllum medium adhibere possimus consecutione: quamdiu enim vel levissimum medium parati esse adhibere, tandem venit estet dicere, nos necum penitus desperatis, in omnem spem depositisse. Quando ergo confectione boni apparet incerta & dubia, Desperatio est libera; quando vero apparet evidenter impossibilitas necessaria.

CONTROVERSIA II.

Quoniam sit Objectum formale Speciei Theologicae.

494. Prima Sententia est Durandi, assertio adæquatum objectum formale Specie aliquid creatum, nempe Visionem Dei. Sed hanc Sententiam improbat omnes catenæ, non haec ratione Spes non est Virtus Theologica, quia non haberet pro motivo vilam perturbationem divinam.

Secunda, valde communis est, objectum formale esse Deum vt nostrum bonum, adæquo complexum ex Deo & visione ejusdem.

Tertia docet, objectum formale adæquatum, esse, Deum vt auxiliatorem, cum ipsius arbitris quæ conferunt ad præstanda auxilia, vlla Scientia, Omnipotentia, Bonitas &c. In Vaquez, Maratius, Turrianus, Lugo. Quarta sententia conciliat secundam & tertiam, & docet motivum formale primarium, cuius gratia, est Deum, vt summum bonum à nobis præsidendum, objectum vero formale secundarium & instrumentum, esse Deum vt auxiliatorem, & ab hoc Spes strictè dictam accipere suam speciem.

495. DICO 1. Objectum formale Specie considerata secundum formalitatem Desiderij, est Deum vt in se summè bonum, & cujus bona intrinseca evident nostra bona, quando illum videbimus & amabimus amore beatifico. Itaque objectum, quod desideramus, est Deus, ratio cuius gratia desideramus, est ipsa intrinseca beatitudo Dei, summâ felicitas ac perfectio, quæcumque

fiet nostra felicitas, per metaphoram identitatem cum Deo, scilicet per affectum amicitiae, ut explicui lib. 2. agens de Beat: objectiva. Probatur primò ex Scriptura. Genes. 15. *Ego merces tua.* pf. 71. *Pars mea Deus in aeternum.* Vnde S. Augustinus in pf. 102. Erige Spem tuam ad bonum bonorum omnium; ipse eris bonum tuum, à quo omnia in suo genere facta sunt bona.

496. Hinc redditur ratio, cur Spes fit Virtus Theologica, non item Religio, vel obedientia erga Deum. Nam Religionis objectum formale & motivum, est honestas objectiva quae reperitur in cultu Dei, qui tamen cultus non est possessio honorum intrinsecorum Dei; & ideo, id quod motivum Religionis importat in Recto, est aliquid mere creatum. Econtra objectum formale Spei, sunt bona intrinseca Dei, vt à nobis per Visionem & Amorem possidenda, & quae tanquam forma denominans constituent nos Beatos, adeoque Visio tantum ingreditur motivum in obliquo, tanquam via in forma beatificantis, veloco citato pluribus declaravi.

497. DICO 2. Spes Theologica, prout est estimativa & appretiativa, habet pro objecto formaliter partiali Omnipotentiam & cætera Dei attributa, quæ conidunt ad probabilem futuritionem nostræ beatitudinis. Et sic conciliantur Sententia DD. & est omnino ad mentem Angelici Doctoris q. vn. de Spe a. 1. in C. & in respons. ad 4. his verbis. *Sicut formale objectum fidei est Veritas prima, per quam sicut per quoddam medium assentit his que creduntur, quæ sunt objectum materiale Fidei, ita etiam Objectum formale Spei est auxilium divinae pietatis & pietatis, propter quod motus Spei tendit in bona sperata. Item a. 4. in C. Spei, inquit, secundum quod est Virtus Theologica, objectum formale est auxilium divinum cui inhæretur: & quamvis sub hoc formaliter objecto multa materialia sperata comprehendantur &c.* Probatur Conclusio ex dictis. Nam, vi vidimus, Spes non est merum desiderium, sed est quædam appretiativa voluntas, propter probabilitatem objecti: ergo quæ talis debet habere objectum formale specificativum sui: atqui non est aliud, quam assignatum in Conclusione. Ergo &c. Confirmatur, quia sic appetit, quare Spes fit Virtus Theologica, & quomodo illius motivum sit Perfectio divina.

CONTROVERSIA III.

Quoniam sensu Spes Theologica fit certa.

498. Objectum Materiale Spei est omne illud, quod à Deo speramus; & principale ac primarium est Beatiudo nostra. Observandum tamen est, quædam esse objecta materialia simul & formalia, non tamen ultimata, respectu alterius objecti materialis: hujusmodi sunt auxilia sufficientia, Bona opera, Preces Sanctorum &c.

Nam licet hæc ipsa speremus propter infinitam Bonitatem & Misericordiam Dei, & hac ratione sint objectum materiale Speratum, sunt tamen simul etiam id propter quod speramus alia ad quæ conidunt, nempe augmentum Gratiae & Glorie: Simpliciter tamen & absolute dicenda sunt objecta materialia Spei Theologica.

499. Dubitatur 1. an objectum materiale debeat esse aliquid à Deo promissum. g. Negativè. Primo; quia speramus auxilia efficacia, Bona Temporalia, perseverantiam finalē &c. quæ cum fiducia petimus, & tamen hæc non sunt promissa absolute pertinentibus & orantibus. Secundò & à priori: quia non sola Fidelitas, sed etiam alia Dei attributa sine Fidelitate possunt movere Voluntatem ad Sperandum.

500. Dubitatur 2. An objectum materiale debeat semper ab actu Spei Theologica referri in ultimum finem æternae Beatitudinis. Affirmat Ripalda. Alij verius id negare videntur. Probatur: Possimus sperare actu Supernaturali à Misericordia seu Clementia Dei, sanitatem, pluviam &c. absque omni actuali relatione in Ultimum Finem: atqui talis actus esset actus Virtutis Theologicae: & non Fidei aut Charitatis: ergo Spei. Majorem admittit Ripalda. Minor probatur. Omnis ille actus est Virtus Theologicae actus, cuius motivum Formale partiale est aliqua perfectio intrinseca & primaria Dei: sed illius actus objectum Formale partiale est Misericordia Dei: ergo &c.

501. Respondet Ripalda, objectum Formale Spei principale, esse Deum vt nobis Bonum. Sed contra, primò, ad hominem. Etiam objectum Formale principale Fidei est Veracitas, & tamen secundum Ripaldam etiam sine Veritate, sola Fidelitas aut Omnipotentia Dei potest esse objectum Formale Fidei. Contra 2. Quia non potest assignari aliis habitus supernaturalis, à quo ille actus Spei producatur. Respondet Ripalda, produci ab illo habitu ad quem pertinet desiderium honestatis quæ reperitur in illo objecto, v. g. si amore studij desideres sanitatem, producetur ab Habituo Studiofatis. Sed Contra est, quia sic omnium Virtutum moralium objectum formale partiale, saltem pro aliquo casu, esset Perfectio divina, quod mihi novum est.

CONTROVERSIA IV.

Quoniam sensu Spes Theologica fit certa.

502. Spem esse certam convenient Theologi cum S. Thoma & habetur ad Hebr. 6. Qui confugimus ad tenendam propositam Spem, quam sicut anchoram habemus animæ tutam ac firmam. Trid. sess. 6. c. 13. requirit Spem firmissimam. S. August. Praefat. ad pf. 123. *Spes nostra, inquit, tamen certa est, quasi iam res perfecta sit.*

Controversia est, in quoniam hæc Certitudo Spei consistat. Hurtadus vult consistere in absolute

soluta connexione cum objecto sperato. P. Coninx constituit in connexione cum Beatiudine quæ vera & non fallaci. Vtrumque bene rejicit Ripalda.

503. DICO I. Spes Theologica non debet esse simpliciter & absolute certa, de omnibus objectis quæ possumus sperare. Probatur 1. Possumus sperare ea, qua Deus neque promisit, neque futura esse ullibi revelavit, vt suprà cum communī diximus: atqui circa talia spes non est certa, neque certitudine intrinseca, neque extrinseca: ergo &c. Minor probatur quoad primum membrum. Posset elicere idem actus Spei, quin Deus præstaret illud quod speramus, imò defacto sapè non consequitur sperans objectum speratum: sic reprobri sapè sperant Gratiam finalē, & tamen eam non consequuntur: idem in temporalibus patet. Probatur etiam quoad secundum membrum, quia possumus aliqua sperare quæ non sunt promissa, & paucis conferuntur, v.g. Miraculum ex Voto concepto, & tamen possumus tunc prudenter formidare: neque enim Certitudo Spei Theologica excludit formidinem, vt constat ex Con. Trid.

504. Probatur Conclusio 2. & à priori. Certitudo Spei debet fundari in Certitudine Fidei: Atqui quod non est revelatum à Deo esse futurum, non potest esse certò futurum certitudine Fidei: ergo nec potest certò sperari. Major probatur. Spes non patitur secum certitudinem evidentiæ, vt vidimus superius: ergo non potest fundari nisi in certitudine Fidei.

505. Quòd autem nullum sit inconveniens, admittere aliquos actus spei imperfectiores alijs actibus ejusdem Spei, declarat Lugo his verbis. Commune est habitibus infusis, posse habere aliquos actus imperfectos, & alios perfectos. Sic Virtus Misericordia vult aliquando levare alienam miseriā cum modico detrimento proprio, aliquando cum magno, & tamen uterque est actus Misericordia, sed unus altero perfectior. Sic Penitentia aliquando dolet solum de gravissima offensa Dei, aliquando de omni offensa gravi, aliquando etiam de levibus. Sic Charitas aliquando amat Bonitatem Dei super omnia, aliquando minus vehementer, & sine illa comparatione: Sic ergo ex quadam redundantia potest Spes Theologica extendi ad sperandum à Deo, etiam quæ promissa non sunt, licet non per Spem aquæ certam. Hæc Lugo, quæ velim notari à quibusdam RR. qui amore sui Discerniculi adeo irascuntur P. Ripalda, quod admiserit etiam actus fidei Theologica minus perfectos alijs, vocantes hos actus, Embryonem Fidei.

506. DICO 2. De objectis promissis, eo modo quo promissa sunt, Spes est certa, tum certitudine intrinseca, tum etiam affectiva. In exemplo. Beatitudo est promissa omnibus in gratia decedentibus: qui ergo sub hac conditione sperat illam, elicit actum Voluntatis qui ex intrinseco prædicato præsupponit actum fidei, quo

credimus illam promissionem: ergo ex isto feco prædicato est actus connexus cum illa certitate conditionata: si difcessero in Gratia, sive ero. Ulterius, stante firmitate Fidei non possit Spes stare cum formidine, an forte non fiduciam licet quis possit formidare laudabiliter cum ipsam conditionem, an sit in Gratia discessum & ideo cum timore debeat salutem operari, tamen non est objectum promissum, nec hinc divina credibile, nec objectum illius Spei certa de qua loquimur. Quare etiam desperatio ipsa stare posset cum illo actu Fidei, de Beatinitate consequenda sub illa conditione.

CONTROVERSIA V.

In quibus detur Spes Theologica.

507. Certum est primò, Spem neque quodcumque, neque quodcumque habent, esse in immortalis: cùm enim habeant notitiam indeclinabilem, se esse damnatos in æternū, continuo eliciunt actum Desperationis.

Certum est 2. Neque aetum neque Habitum Spei existere in Infidelibus formalibus. Ratioc. Quia licet Fides possit manere sine Spe, Spes non manet sine Fide, fundatur enim Spe in Fide. Quod ergo procedit de Beatis, Christo, & Animabus Purgatorij. Circa Beatos non diversæ sententiae. Aliqui admittunt Habitum & Actum, aliqui neutrum, aliqui Habitum non Actu, aliqui Actum non Habitum.

508. DICO I. In Beatis non datur Actu Spei propriè dictus, & quodad denominacione Spei. Probatur 1. Spes propriè dicta supponit in evidentiam rei speratae: atqui Beati non habent talem in evidentiam circa principali objectum Spei, nempe Beatiudinem, imò probant nec circa alia quæ possunt deficerare; sed continent, non sunt tamen talia objecta, circa quæ eliciant effectum appreciativum. Ergo &c.

509. DICO 2. Probabilius est, in Beatis manere habitum Spei quodam suam Entitatem. In Suarez, Conink, Mæratius, Becanus, Harralda, VVadingus, quos refert & sequitur Ripalda, qui tamen male citat Card. de Lugg disp. 17. n. 40 nam ibi nec verbum habet de Spe, neque de illa aliiquid imprescit: in Manuscriptis autem negat expressè manere Habitum Spei. Negat etiam P. Epárza. Probatur Conclusio. Si Spe Habitum potest adhuc in patria servire ad actum, coquettivum Fomale sit perfectio Dei, & quem in via poterat elicere, non est cur non maneat Spebitus: atqui potest servire ad talem actionem, ergo &c. Major concedit ab adversariis: & certio est, quia alias debet alijs novas Habitum refundi, quod nemo dicit. Minor probatur. Spe etiam in via elicit actum gaudij de Deo, vt milles delectabili, seu amorem Concupiscentiae: aquil hujusmodi actus eliciuntur etiam in patria: ergo possunt elicere à Spe. Minorem admittit Lugo. Major est communis aliorum. Nam hanc v-

etiam objectum formale est Bonitas Dei ut à nobis possidenda: ergo talis actus jam est actus virtutis Theologicæ: non nisi Spei: ergo &c.

510. Respondet Lugo, talem actum elici ab alio habitu, & ideo non esse Theologicum; quia licet pro motivo formaliter habeat Deum, non tam sicut in Deo, tanquam in fine CUI. Sed contra. Quia neque actus Spei propriè dictus & primarius sicut in Deo vt fine CUI. Item, actus Fidei nullum habet finem CVI: quia est actus intellectualis: ergo hoc non requiritur ad actum Virtutis Theologicæ.

Respondet iterum, saltem illos actus sistere in Deo, & non referri vterius. Sed contra. Actus Spei propriè dictus & primarius, refert potentiam & bonitatem Dei, tanquam medium libi vivile, ad ipsum sperantem tanquam finem CUI. Ergo hoc non obstat actu Virtutis Theologicæ.

511. Confirmari posset Conclusio. Quia, si dicamus, Habitum Spei manere in Patria, salvatur, quomodo Beatus nullius habitus supernaturalis jacturam faciat. Nam licet amittat habitum fidei, huc tamen non est jactura, sed in melius commutatio, quia fidei succedit Lumen Gloræ: atque secundum adversarios habitus Spei non commutaretur in aliud habitum, sed amitteretur; quod fieri in se non ostendat grande inconveniens, nemo tamen facilè negaverit, convenientius esse, non dari in patria pauciores habitus quam in via.

512. Objicit Lugo verba S. Pauli i. Cor. 13. *Nunc maneat Fides, Spes, Caritas: & deinde dicit, quod Charitas nunquam excidat: ergo indirectè dicit, Spem excidere etiam quoad habitum.* *¶ S. Paulum posse intelligi de solo actu Spei primario, quo speramus beatitudinem nondum possessam;* quo sensu dixit, Fidem esse sperandarum substantiam rerum.

513. Quæritur 2. An Spes fuerit in Christo. Negant aliqui Thomistæ, sed communior Sententia affirmit, cui etiam adhaeret Lugo. Nos facile admittimus, sicut admisisimus in alijs beatis, saltem quoad illos actus, qui non præsupponunt essentialiter obscuritatem fidei.

Quæritur 3. De animabus Purgatorij, de quibus solus Lorca in negativo inclinat, ceteri cum S. Thoma admittunt, quamvis P. Esparza de his animabus nihil expressè dicat. Ratio prima est: quia licet animæ illæ habeant certitudinem de beatitudine, ea tamen est certitudo Inevitabilis, quæ non pugnat cum fide, vt vidimus. Ratio secunda est, quia Habitus Spei manet in Beatis, vt nobis probabile visum est: atqui animæ purgatoriæ omnes sicut beatæ, ergo &c.

CONTROVERSIA VI.

Vtrum habens revelationem suæ damnationis, posset sperare, aut licet desperare.

514. Supponitur ad hanc questionem (quæ sine præjudicio Theologæ posset intermitteri)

posse alicui adhuc viventi revelari suam reprobationem: quod, et si S. Thomas de potentia absolute concedat in uno loco. *de Verit. q. 23. a. 8. ad 2.* in alio tamen in 1. dist. 48. q. 1. a. 2. dicit esse quasi impossibile. Superius jam adnotavi, quod talis revelatio quantumvis supernaturalis esset saltem quoad modum, ab ipso tamen reprobo non posse credi actu Theologico & supernaturali, tum ob rationem ibi allatam, ex fundamento P. Esparza, quod nimis talis actus fidei constitueret hominem in termino damnationis: tum quia omnis actus supernaturalis debet ex se esse aptus ordinare hominem tanquam medium ad finem ultimum, cum sit donum Dei specialis ordinis, nempe supernaturalis; talis autem actus fidei esset essentialiter connexus cum futura damnatione, ergo repugnat esse ex se medium ordinatum ad ultimum finem. Tum denique quia quidquid homo per actum fidei in hac vita credit actu supernaturali, debet posse in altera vita videre visione beatam, quia fidei succedit Visio: atque suam damnationem non potest quis videre per per Visionem beatam, vt patet: ergo ab ipso reprobo non posset futura damnatio credi actu Theologico supernaturali, exigente nimis procedere ab Habitudo infuso Fidei, quamvis eadem revelatio alijs facta posset credi actu supernaturali, v. g. si, vt multi putant, Christus alijs Apostolis præsentibus revelavit reprobationem Iudei, illis verbis: *Melius illi esset: &c.* fuit revelatio credibilis ab Apostolis ceteris actu supernaturali, non autem à Iudeo, qui solo actu naturali credere potuisse, ob rationes allatas.

515. DICO 1. Cum revelatione damnationis ejusque assensu fidei, non potest stare Spes salutis. Ita cum S. Thoma communiter Theologi, quidquid contranatur P. Ripalda, volens posse Spem stare cum tali assensu, in quantum spes non prærequisit necessarium judicium de probabilitate salutis; sed sufficit apprehensio sua liva. Probatur Conclusio 1. Ab Experiencia: quis enim potest erigere animum ad sperandum id, quod certissimè scit non esse futurum? Probatur 2. a priori. Spes innitur judicio de probabilitate objecti; sed similiter cum assensu firmissimo & certo de futura damnatione, non potest consistere judicium prudens probabilitatis de futura salute, quale Judicium prærequisitur ad Spem: ergo &c.

516. DICO 2. In modo talis homo memori hujus revelationis, licet desperaret desperatione positivâ. Probatur. Illa res licet nihili sit, quam certò constat in istis circumstantijs nullam habere estimabilitatem: sed futuritio beatitudinis respectu talis hominis, nullam haberet estimabilitatem, ut ipso impossibilis: ergo licet desperare, juxta naturam desperationis explicata.

CAPUT II.
DE CHARITATE.
CONTROVERSIA I.

Quodnam sit Objectum Formale Charitatis Theologicae.

517. Notandum 1. Sicut in Intellectu objectum aliud est Materiale & aliud Formale , ita etiam in Voluntate. Materiale est illud , quod non propter se , sed propter aliud intendimus , tanquam Medium propter finem : Formale est illud , propter quod aliud intendimus , seu , quod movet voluntatem ad aliud volendum.

518. Notandum 2. Finem seu objectum in quod voluntas ultimò tendit , alium esse Finem *CVI* : alium ; *Cujus gratia* , seu finem *Qui*. Finis *CUI* , est illud suppositum , cui volumus aliquod Bonum , quia illi bonum est. Finis *Qui* , seu cuius gratia est illa Bonitas , qua voluntatem movet & allicit. Circa quam

519. Notandum 3. Bonitatem hanc iterum esse duplēcū ; alia est qua vocari potest principalis & jam præsupposta , qua ut existens voluntatem movet & excitat ad amorem , & ad volendum alteri vel sibi aliud Bonum nondum possestum. Alia est , qua primū ut acquirenda intenditur. v. g. quando quis amat Petrum , amat illum propter Bonitatem in illo repertam , v. g. propter doctrinam , & hac est Bonitas seu Finis *Qui* , principalis : quodsi ex vi hujus amoris volo Petro procurare honorem , dvitias &c. hæ sunt motiva minùs principali.

520. Notandum 4. Amorem alium esse amorem Concupiscentiæ , alium amorem Benevolentiae. Amor Concupiscentiæ est , quando amans habet seipsum pro fine *CVI* , & quod vult ideo vult , qui sibi bonum est. Amor Benevolentiae est , quando Finis *CVI* est persona à nobis distincta.

521. Notandum 5. Amorem Benevolentiae in hoc differre ab amore Concupiscentiæ , quod ad amandum alterum ut finem *CVI* , prærequiratur cognitio Bonitatis præsuppositæ in illa persona quam amamus : ad amorem Concupiscentiæ non est hoc necesse. Hanc doctrinam in philosophia propugnavi contra Arriagam , eamque tenet Conink & Lugo , & passim supponit Ripalda , ac approbat Pallavicinus , cui tamen ingeniösi RR. nuper contradixerunt. Ratio breviter & à priori est , quia ad volendum alicui Bonum , debet amans cum amato esse antecedenter con-

junctus. Conjunction autem est duplex , ali per identitatem Realem , alia per Metaphoricam , hoc est , per affectum. Cùm ergo unusquisque sibi ipsi conjunctions per Identitatem , non est necessarium , ut præcognoscamus in nobis aliquam bonitatem à qua excitemur ad nos ipsos amados , & propter quam censemur digni voluntates bus bonis : hoc ipso enim quod illud bonum regim mihi , jam illud mihi conjungo per affectum & affectu etiam mihi jungor , tendendo in aliquam bonitatem quam mihi volo. At vero alter res habet , quando volumus bonum alteri. Non ille alter est à nobis realiter distinctus : ergo non possumus illi velle bonum ut fini *CVI* , si præsupponatur nobis saltem Metaphoria per effectum identificatus. Ratio est , quia quicquid volumus , illud aliquo modo nobis conjugamus , & taliquo modo nostrum bonum : unde omnia bona amici censemur esse nostra , quia penitus nos delectant , ac si essent physice nostra : aqua bona qua volumus amico ut fini *CUI* , illa non bis non jungimus immediatè , sed mediante personam amici : ergo debet præsupponi amicos ad conjunctiones : atqui non potest præsupponi conjunctionis nisi per affectum , qui inveniat in amico aliquod bonum , omnis enim amor movetur à bonitate : ergo à primo ad ultimum , ad amandum alium , prærequiritur bonitas præsupposita & præcognita.

522. Ut responderent Recensiones prædicati , dixerunt ; Duas esse Bonitas præcognoscendas , ad volendum aliquod bonum sibi voli. Prima est , capacitas boni voliti : altera est , identitas finis *CUI* secum. Sed contra hoc argumentabam primò . Capacitas aliecius boni non est bonitas amabilis propter se , sed tantum est amabilis propter bonitatem termini , seu finis cuius est capacitas : habet enim præcisè rationem Medij , & non esset vlo modo amabilis , nisi minus bonus esset ; neque etiam potest amari inclusu termino per totam æternitatem , cùm tamen bonitas finis *CUI* , potens movere ad amorem , debeat posse amari propter se , scilicet alia qualitas que bonitate , & debeat posse movere ad volendum quocunque bonum , cuius subjectum est pax : ergo Capacitas non est Bonitas de qua in præsenti loquimur & disputamus.

§23. Contra 2. Bonitas Finis CUI, potest movere & excitare affectum amoris, non debet esse aquæ potens concurre ad nolendum atque ad volendum aliquid bonum: atqui Capacitas boni in alio cognita, est aquæ potens concurre ad nolendum quam ad volendum illud bonum, cuius est capacitas: nam quando aliquem odi, & illi nolo bonum, non minus debeo præcognoscere capacitem illius boni, atque, quando illi volo illud bonum.

§24. Contra 3. Bonitas Finis CUI, debet esse talis, quæ æqualiter possit movere ad amandum aliud, atque ad amandum seipsum: atqui capacitas bonorum cognita in me, necessitat me ad vel volendum bonum cuius sum capax, vel ad volendum negationem illius, quia illam malo quam ipsum bonum: in alio tamen cognita capacitas non necessitat me ad vel volendum illi bonum, vel negationem boni ex amore ipsius, quia possum illum nolle amare.

§25. Contra 4. Illa bonitas non rectè assignatur ex parte finis CUI, quæ non potest ultimè reddi pro ratione, querenti cur velim aliquid aliquid bonum. Sed capacitas non potest reddi pro ratione. Minor probatur. Sicut se haber capacitas seu potentia passiva ad recipientium, ita se haber potentia activa ad agendum: sed potentia activa ad agendum non potest ultimè reddi pro ratione, quando à me queritur, cur agam: si enim te percutiam, & tu queras, quare percutiam, inepit respondere: quia possum percutere: ergo pariter querenti, cur alteri velim bonum, inepit respondere, quia est capax illius. Sic: quando queritur ex me, cur Petro potius velim bonum, quam malum, non possum reddere pro ratione: quia est capax illius: nam statim replicare: atqui est etiam capax mali: ergo in altero non potest capacitas reddi pro ratione: ergo nec quando amo me ipsum; nam adversarij expostè docent, quod bonitas quæ movet ad amorem mei, moveat etiam ad amorem aliorum. Quanguam mihi satis est, si fateantur, aliam bonitatem præhabitam debere novere in alio, quæ non debet movere ad amandum meipsum. Et hec contra primam bonitatem assignatam.

§26. Quoad secundam Bonitatem à RR. assignatam, nempe Identitatem mei mecum, Contra est primo. Identitas Petri secum, non potest reddi pro ratione cur Petro velim potius bonum quam malum: nam etiam ad volendum malum debo præcognoscere, quod Petrus sit idem secum. Contra est 2. Identitas mei mecum præcognita, necessitat me ad amorem mei, non item Identitas Petri secum necessitat ad amandum Petrum: ergo Identitas non est illa bonitas, quæ sit motivum amoris mei. Probatur consequentia. Nam motivum necessitans ad amorem, vbi cunque est idem, semper facit idem, hoc est semper movere eodem modo: ergo cum non possit assignari ultimum motivum, quod vi sua bonitatis necessiter, signum est, quod necessitas amoris mei, non pro-

veniat ab identitate mei mecum, tanquam à bonitate & motivo.

§27. Contra 3. Possum me amare magis quam quincunque alium: atqui ego non sum magis idem mecum, quam quincunque alius est secum, nec mea Identitas est major bonitas, seu melior, quam Identitas Petri secum: ergo ille excessus amoris non habet pro motivo identitatem: sed neque ad hunc excessum amoris mei ipsius supra alios, est opus præcognoscere in me aliam bonitatem, quia nullam possum adversarij assignare (non enim utique est necesse ad talem excessum amoris, ut me meliorem estimem omnibus alijs) ergo possum me amare magis quam alios, sine speciali motivo amandi me magis quam alios: ergo etiam possum me simpliciter amare, sine præcognoscere bonitatem ad talem amorem.

§28. Responderunt ad hoc adversarij, disparitatem esse, & speciale rationem motivam amandi me super alios, in eo sitam esse, quod licet identitas mei mecum secundum conceptum absolutum non sit melior identitate alterius secum, secundum conceptum ramen Relativum, hoc est, respectu mei, mihi illa magis bona sit, quam mihi bona sit Identitas alterius secum.

Contra 1. Licet mea identitas mihi melior sit, quam alterius identitas sit mihi bona, non tamen est magis bona mihi, quam illius alterius identitas sit bona illi. ergo licet secundum datam responsionem possum me magis amare mihi, quam alterum mihi, nequid tam non est redditus ratio, cur me possum magis amare mihi, quam alterum illi.

§29. Contra 2. Ex data responsione sequitur, quod nec Deum possum magis amare quam me, quod est erroneum. Respondent negando sequelam & paritatem, quia Deus est mihi magis bonus, quam ego mihi. Verum hoc responsio non subtilit. Si enim ideo possum Deum magis amare quam me, quia Deus est mihi magis bonus quam ego mihi, sequitur, me necessitari ad amandum Deum magis quam me. Probatur sequela. Sicut se haber simpliciter ad simpliciter, ita magis ad magis: atqui necessitator ad me simpliciter amandum, quia mihi bonus sum: ergo necessitator ad Deum magis amandum, quia mihi magis bonus est, quam ego mihi. Sed hæc de re Philosophica incidenter. Redendo nunc ad nostrum propositum:

§30. Notandum 6. Amorem Amicitiae propriè sumptum, ex parte objecti formalis plus dicere, quam dicat amor Benevolentie. Amicitia enim est mutuus amor, non latens, ut definit Aristoteles, adeoque fundatur in communicacione voluntaria bonorum & vita, sive, in voluntate sic communicandi: hoc est: amore amicitiae amamus alterum, quem cognoscimus habere voluntatem communicandi nobis in bonis suis, & ab hac voluntate movetur ad eum amandum amore amicitiae, quod pulchre expressit S. Thomas q. 23. a. 1. in C. his verbis. Sed nec Benevolentia

lentia sufficit ad rationem amicitiae, sed requiritur quædam mutua amatio, quia amicus est amico amicus: talis autem mutua benevolentia fundatur super aliqua communicatione. Ita S. Th.

531. Controversia est, vrrum possit Deus amari amore Benevolentiae, hoc est, non habente pro objecto formaliter Deum, ut participabilem à nobis, sed præcisè alia attributa Dei seu perfectio-nes divinas, ita ut propter bonitatem Sapientiae, Omnipotencie &c. velit Deo ut fini C III, alia bona extrinseca, illique placere, præcisâ omni reciprocâ bonorum supernaturalium communica-tionem, quæ sit motivum formale partiale amo-ris; & an talis amor, si daretur, esset justificati-vus. Negarunt aliqui RR. contra quos ex com-muni aliorum sensu,

532. DICO, ad amorem Dei perfectum, & Justificativum, non requiri ex parte motivi Participabilitatem Dei aeternam. Probatur quo-ad primum membrum. Potest homo constitue-re suam felicitatem in aliquo temporali bono, & quidem instantaneo, contemptâ felicitate aeterna, ut patet in peccatore: ergo etiam posset suam felicitatem constituere in hoc quod est: placere Deo in hoc instanti per liberam electionem exter-na separationis, propter ipsum bonitatem. Ne-que refert, quod talis amor presupponeret errorem aut ignorantiam, eò quod Deo revera elec-tio aeterna separationis non placeat, cum velit nostrum finem esse felicitatem aeternam. Non refert, inquam: Nam licet talis error interve-niat, dictamen tamen proximum & practicum, fundatum in tali errore speculativo, quod Deo placeat talis elec-tio, est evidens, nempe evidens est, esse honestum, eligere damnationem propter beneplacitum divinae bonitatis ita mihi apparen-s; sicut honeste operatur, qui religionem ingreditur, ad quam ex errore putat se esse vocatum.

Confirmatur. Potest homo suam voluntatem divina voluntati conformare ex amore Dei in omni obiecto quod Deo placet: ergo etiam in hoc quod est: Deum velle annihilare totum mundum: atqui tunc participabilitas non esset motivum par-tiale, ut patet, ergo &c.

Verum, quidquid fit de his actibus, pro Conclu-sionis prima parte satis est, me posse Deo velle bona, quæcumque Deus vult sibi esse à me volita, propter illius intrinsecas & essentiales perfec-tiones, non habendo participabilitatem pro motivo. Potest enim quis contemplando pulchritudinem Dei, dignam judicare eandem amore superante amores omnium aliarum pulchritudinum transitoriarum; quis hoc neget, cum experientia hoc clameret, atqui talis cognitio est essentialiter cog-nitio practica, & excitativa ad tales amores: ergo est possibile amorem ponit.

533. Probatur Conclusio quoad secundum membrum. Si talis actus amoris non sufficeret ad Justificationem, deberet esse ratio, quia amor amicitiae est perfectior tali amore Benevolentiae: atqui non est perfectior. Ergo &c. Minor pro-

batur. Ille actus non est altero perfectior, ne-que non est ex motivo perfectiore, nec habet mo-rem arditatem, nam ex solis his capitulo co-stitutis perfectio actus, ut etiam adversarij doc-erent, sed amor amicitiae nec est ex motivo perfectius, nec habet maiorem, in modo minorem arditatem, nam Participabilitas Dei faciliter amorem Dei, quia vehementer allicit. Minor quidem mem-brum etiam probatur. Nam Participabilitas non auger perfectionem infinitam Dei cum nulli superadditum perfectioni essentiali Dei aug-mentum.

534. Confirmatur. Ad honestatem amici-tiae non est satis nos moveri à bonitate participabilitate, sed insuper requiri nos ilia moveri, quia Deo placet nos moveri à Par-ticipabilitate: sed sic iam non est perfectior amor amicitiae, quam amor benevolentiae: ergo &c. Minor probatur. Perfectio amoris amicitiae non habetur, quod habeat Deum pro fine C UI, atten-dat ejus placitum: sed hoc totum habet amor Benevolentiae, qui utique determina-bant etiam ad amandum Deum ut participabilem, si illi occurreret, Deo placere, utrius-ri. Ergo &c.

535. Probatur jam directè, quod Par-ticipabilitas non pertinet ad motivum amoris Dei. Participabilitas aliud non est, quam ipsa possi-litas Fruitionis Dei: sed hanc non pertinet ul motivum amoris Dei: ergo nec Participabilitas Minor probatur. In tantum ab amante Dei attenditur possibilis Fruitionis Dei, in quantum ipsa Fruitione Dei ordinatur ab amante ad influ-Deum, tanquam finem C UI: sed hanc ratione non pertinet ad motivum amoris Dei: ergo &c. Major patet, nam participabilitas in tantum re-tenditur ab amico, in quantum vult amare amicum amore amicitiae, & omnia sua bona referit ad amicum; sed inter hac bona referenda ad amicum, tener se ex parte finis, Qui, seu ex parte illius bonitatis, quam volumus communicare amico: sed quæ tenent se hoc modo, non sunt motu pro-moto excitativum amoris: ergo participabilitas, quæ est ejusmodi bonitas, & ostendi, non pertinet ad motivum excitativum amoris.

Major declaratur in exemplo. Quando nol-amico comunicare divitias, etiam debet moveri à possibilitate divitiarum, sed hanc possibilis-tatem se ex parte Finis Qui, ut patet. Ergo &c.

536. Confirmatur 1. Sic ut se habet mo-vum Odij ad odium, ita se habet motivum amo-ris ad amorem, sed motivum odij non confor-matur per possibilitem illius mali quod volumus illi quem odio habemus: ergo etiam motivum amoris non constituitur per possibilitem illius boni, quod volumus communicare amico.

537. Confirmatur 2. Possibilitas fructio-
nis Dei, ut præcognita, ita moveret ad volendum
Deo ipsam fructuonem, ut tamen ipsa fructus ac-
quienda aliquo modo, nempe in ratione finis,
moveat ad amandam ipsam possibilitem fructio-
nis: sed hoc ipso possibilis fructuonis non habet
rationem motivi excitantem amorem. Ergo &c.
Major probatur. Nam possibilis fructuonis fe-
cundum se non est amabilis, ita ut sistamus in illa,
sed solum quia habet se in star medij necessariis
præcognoscendi ad volendum ipsam fructuonem;
hic possibilis sanitatis ad volendum sanitatem:
ergo sicut sanitas acquirenda in ratione finis mo-
vet ad amandam possibilitem sanitatis in ratio-
ne medij, ita fructus in ratione, finis moveat ad
amandam possibilitem in ratione medij.

538. Confirmatur 3. Nulla possibilis
cuiuscunque boni est amabilis amore præctico, nisi
propter ipsam existentiam illius boni, tanquam pro-
pter finem: sed amor Dei debet esse præcticus: ergo
debet amare possibilitem fructuonis propter i-
plam existentiam fructuonis: sed illud quod ama-
tur propter aliud, non potest habere rationem mo-
tivi primi excitantis ad amorem, ergo, &c.

CONTROVERSIA II.

*Quare Bona extrinseca, quæ Deo vo-
lunus, non sint objecta specificativa
Habitus Charitatis.*

539. Atio dubitandi est, quia quando mihi
volo bona diversa, tunc illa diversitas bo-
num diversificat etiam virtutes quibus illa bona
volo: hinc alius habitus & virtus est, quæ volo
bonum Temperantia, alia virtus quæ volo bonum
Iustitia, Misericordia, &c. ergo etiam quando
volo hac bona Deo, volo illi per diversas virtutes,
quod tamen ab omnibus negatur. Est ergo
difficilis in assignanda disparitate.

540. Card. de Lugo hanc assignat dispara-
tatem. Quando nobis volumus bona diversa,
illa bona fuit motivum principale, & non pra-
supponunt bonitatem aliam ad quam referantur,
& proper quam amentur, ut diximus Not. 5. at
vero quando volumus bona Deo, ille amor pra-
supponit Deum ut amatum propter aliam boni-
tatem, quæ prius voluntatem à sua quiete mo-
verat.

541. Contra hanc responsonem vrget
Card. Pallavicinus. Quando amamus diversa
bona amico terreno, v.g. Petro, tunc, licet e-
tiam presupponatur amor Petri propter bonita-
tem in Petro repertam, nihilominus cætera bona
volumus illi per diversos habitus: nam vbi sunt
superande diverse difficultates, ibi opus est di-
versis habitibus: atqui pro diversitate bonorum
qua possumus velle amicos, sunt superande diver-
se difficultates: ergo non obstante bonitate pra-
supposita in amico, possumus requiri diversi habitus:

ergo hac ratione non salvatur, cur Charitas erga
Deum non constet pluribus habitibus.

542. Ipse ergo Card. Pallavicinus n. 215.
aliud disserim dat his verbis. Ratio cur nos
per unicum habitum Charitatis velimus Deo o-
mnia bona quantumvis diversa, & tamen non
possimus varia bona velle nobis nisi per varios ha-
bitus, ea est, quia isti varij habitus, supposito e-
tiam amore, quo afficiunt erga nos ipsos, sunt
utiles ad nos determinandos, ut placeat nobis po-
tiū hoc bonum quam illud: quæ determinatio
habet pro motivo diversam specie bonitatem ejus-
modi bonorum, & superat diversam difficulta-
tem, ad quam expugnandam inducit diversus
habitus. At Charitas, quæ Deum amamus, sup-
ponit jam quid Deo magis vel minus placeat, in-
dependenter ab illa nostra determinatione: quo-
circa ad volendum Deo potius hoc objectum
quam illud ex charitate, non movemur à diversi-
tate specifica ipsorum objectorum, sed ab uno
& universalis motivo, quod est; Major compla-
centia Dei. Ita Pallavicinus.

543. Hæc tamen doctrina, nisi aliter expli-
cketur, quam verba sonant, non videtur esse vera.
Certum enim est 1. posse me ex Charitate erga
Deum velle etiam aliquod objectum, quod comparatum cum alio minus placet Deo, nolendo
illud, quod scio magis placere, quia non teneor
ad volendum semper perfectissimum. v.g. pos-
sum amore Dei velle vivere castè in seculo, quam-
vis sciam, magis placere Deo castitatem ex voto
Religionis, quod est consilij. ergo falsum est,
quod unicum motivum Charitatis sit, Major com-
placentia Dei.

544. Secundò, possunt excogitari duo ob-
jecta, quæ Deo æqualiter placent: vel certè me
latet, quodnam illorum Deo magis placeat, scio
tamen vtrumque placere: v.g. postulum scire, pla-
ceret Deo Zelum, ex quo quis Episcopatum desiderat,
& etiam placere humilitatem, ex quæ quis
eum recusat, & tamen nescio, quodnam horum
magis placeat, & cum non possim simul eligere
vtrumque, possum tamen quodvis eorum eligere
ex Charitate erga Deum. Idem est, si sint duo
objecta, quæ quidem ambo simul eligere possim,
sed non teneor, & volo tantum unum eligere ex
Charitate erga Deum: in istis casibus non mo-
veor à majore Dei complacentia, neque hæc de-
terminat mihi unum objectum præ alio.

545. Tertiò, & à priori, impugnari potest
Pall. argumento suo quod paulò ante fecit contra
Lugonem. Quia circa bona quæ Deo volumus,
non minus videntur diverse difficultates superan-
da, quam circa bona quæ nobis vel amico terreno
volumus, ut manifestum est: ergo adhuc opus
erit diversis habitibus, nisi alia disparitas assi-
gnetur.

546. DICO itaque disparitatem esse
hanc, quod bona quæ volumus amico terreno,
licet hic & nunc presupponant aliam bonitatem
in amico præexistentem, quæ exciteret ad volenda

illi alia vltiora bona, hæc tamen ipsa bona talia sunt, quæ si illi superveniant, reddant illum magis amabilem, magisque bonum; & ex se sunt talia, vt si prius invenientur in amico, possent voluntatem à sua quiete excitare primum ad amandum. At verò bona extrinseca quæ amamus Deo, sicut Deum non faciunt meliorem aut magis amabilem, ita etiam non sunt bona ex se excitativa voluntatis in quiete constituta ad amandum Deum. Itaque dicendum est, quod habitus tantum multiplicentur pro diversitate bonorum, quæ possunt esse motiva primaria voluntatis affectiva ad amorem amicitia.

CONTROVERSIA III.

Vtrum inter Deum & Hominem dari possit vera Amicitia.

547. **A**micitia definitur communiter ex Aristotle: *Mutua dñorum benevolentia ipsos non latens.* Requiritur insuper, vt sit inter æquales, & fundetur in communicatione & coniunctu.

Dicendum est, inter Deum & homines intercedere posse veram amicitiam. Colligitur ex S. Scriptura. *Judic. 8. Abraham Dei amicus effensus est. psal. 138. Niniſ honorati sunt amici tui Dñs.* Et Trid. l. ſess. 6. c. 6. decernit, in justificatione fieri hominem ex inimico amicum.

548. Objici potest 1. Non est nobis notum in hac vita, quod amemus à Deo: ergo jam non datur mutuus amor non latens. **R.** Dupliciter esse nobis notum nos amari à Deo. primò, conditionè, si nos debito modo illum amemus. Secundò, etiam absolute & probabiliter, eò quod quis conetur, sicut est obligatus, procurare, vt faltem probabiliter sit in gratia Dei.

549. Objici potest 2. Auctoritas Aristotelis lib. 8. eth. c. 7. & lib. 2. Moral. c. 11. qui negat amicitiam inter Deum & hominem, quia deficit conditio æqualitatis. Pro responsione notandum est, duplarem posse considerari æqualitatem; alia est æqualitas Naturæ, alia æqualitas Dignationis; inde duplex etiam est amicitia, alia vulgaris, alia supereminentia. Quamvis ergo inter DEUM & hominem non possit esse amicitia vulgaris, quia est inter illos qui sunt pars conditionis, est tamen amicitia supereminentia, quæ fundatur in æqualitate dignationis, hoc est, quando supereminentior dignitas se demittere ad amandum benevolè inferiorem; & hanc amicitiam inter Deum & hominem agnoscit etiam Aristotle 10. eth. c. 8. & alibi. Accedit, quod in statu Elevationis homo per Gratiam participet Naturam divinam, vt in tract. de Gratia explicatum est, & sic participativè fiat aliquo modo capax donorum quæ sunt propria Filii Dei.

550. Objici potest 3. Servus dum est servus, non potest esse amicus Domini sui: atqui

homo est essentialiter servus Dei: ergo repugnat illi esse amicum. **R.** Distingu. Ma. non potest esse amicus secluso favore indebito, & animal vulgari, concedo, non potest esse per se & amicitia supereminentia, nego: talem enim agnoscit etiam Aristotle Reges & fiduci. Vtterius, si servitus hominis erga hominem repugnat cum amicitia, id proveniet corporali ratione talis servitutis, nempe quod non possit sibi acquirere, & per consequens, non beat communicationem bonorum & vita con Domino. At verò Servitus, quo homini ipso Deus est essentialis, non consistit in aliquo in supremâ potestate Dei, disponendi de causa pro libitu: cum hoc autem bene sit, velle illi bene, & nolle vti sua potestate nisi in bonis hominum.

551. Objicitur 4. & præcipue. Deum non potest hominem amare amore benevolentiae, ita vt homo sit finis CUI: ergo non reciprocus amor benevolentiae. Antecedens probatur. Deus non vult bonum hominis, quia bonum illius est, sed totum quod vulgo homini, refert Deus ad seipsum tanquam ad finem CUI. Proverb. 16. *Omnia propter semetipsum operantur Dñs.* Apocal. 1. dicitur Deus Alpha & Omega, Principium & Finis.

552. Respondent aliqui cum Suarez, ma- esse necessarium, ad salvandum conceperunt proprium amicitia, vt Deum amet nos sustendo in nobis tanquam in fine CUI: Sed fatis est, non velit, quæ vider nobis esse bona. Verum hoc non tam est respondere objectioni, quam illud, vt advertit Lugo & Ripalda: est enim ipsa negare veram amicitiam Dei erga nos: Amor amicitiae per hoc differt ab amore Conscientiae, quod alterum habeat pro fine CUI.

553. Respondendum igitur est, hoc non non pugnare inter se, nempe, quod Deus vult nobis bona, tum quia nos esse bonos cedemus in proprio illius, tum quia illa bona sum nobis bona, adeoque & Deum & hominem esse finem CUI. Imò si res attente consideretur, hoc ipsum quod est: nos amari à Deo vt finem CUI servit explicandum, quomodo Deus sit finis primus & præcipuus CUI omnium quæ vult. Pro quo

554. Adverto 1. Deum necessarii quidem ex comprehensione sit Perfectionis ad gradum de sua essentiali felicitate; sed tamen esse liberum ad virtutemlibet ex his duobus: efficiens felicem: vel esse felicem cum alijs, communicante alijs suam felicitatem, mediante cognitione & amore sui, quia alterutrum horum erat necessarium eligendum, sunt enim opposita contradictiones: id est quidquid Deus elegerit, illud pertinet ad illud genus felicitatis quod Deus defacto per se posito elegit: atque defacto elegit esse felix non solus, sed cum alijs: ergo nostra felicitas pertinet ad constituendum illud genus felicitatis, quod Deus defacto elegit: cum ergo ad hanc electionem fuerit motus à sua bonitate & felicitate, jam apparet.

apparet, quomodo ipse sit finis CUI, & quidem primus ac praeceps: nam Bonitas Dei est illa, que primò excitat (nóstro concipiendi modo) voluntatem divinam, vt post Lugonem notat Palavicinus.

555. Adverto 2. Deum non magis felicem esse per hoc, quod potius elegerit existentiam creaturarum, quam si elegisset negationem earum. Tota enim felicitas Dei quam potest habere in ordine ad objecta volita, confitit in hoc, quod obtineat, quod sibi magis placet, sive illud in se sit physicè perfectius altero, sive imperficius: adeoque, quod Deus defacto elegerit potius existentiam nostram, quam non existentiam, est quidem majus bonum nostrum, non autem est majus bonum Dei.

556. Adverto 3. Hoc nostrum bonum, quod Deus nobis vult, licet physicè loquendo non sit bonum Dei, utpote extra Deum, fieri tamen bonum Dei mediante amore benevolentiae erga nos: dum scilicet Deus gaudet de hoc, quod nobis sit benè: nam, ut supra diximus, per amorem Benevolentiae sunt bona amati bona amantis. Ex hoc ergo amore benevolentiae optimè declaratur, quomodo Deus omnia, etiam illa quae vult homini ut fini CUI propter semetipsum operatus sit.

557. Objici solet 5. Vel Deus à bonitate creata ut bona nobis ita moveatur, ut bonitas creativa habeat rationem motivi adæquati & secundum se sufficientis, vel tantum ut haberet rationem motivi partialis: neutrum videtur posse dici. non primum, quia videatur involvare contradictionem; non secundum, quia sic non amaret nos Deus vero amore amicitiae, nam amicus ita debet velle bonum amici, ut illud velleret, etiam si nihil conduceret ad proprium commodum.

558. R. Bona quæ Deus vult suis amicis, esse duplicit generis. Vel enim sunt talia, quæ Deus non amaret ullo modo propter semetipsum, nisi illa nobis bona essent, adeoque quæ in tantum conducunt ad gloriam Dei, in quantum nobis bona sunt; & de his clarum est, esse motivum sufficiens, & quæ Deus nobis volendo facit bona sua. Vel sunt talia bona, quæ etiam secluso commode quod nobis afferunt, habent hoc, ut conducant alio modo ad gloriam Dei; & de his procedit obiectio. Ad quam Respondetur, illa bona habere rationem motivi adæquati, hoc sensu: semper ita Deus illa nobis vult quia nobis bona sunt, ut si per impossibile non haberent illam aliam specialem conducentiam ad Gloriam Dei, adhuc ea nobis velleret, & sic volendo referret in Gloriam suam.

559. Objicitur ultimò S. Thomas 1. p. q. 19. a. 1. ad 3. & ar. 2. ad. 2. qui dicit, Bonitatem Dei esse unicum motivum, & adæquatum divina voluntatis. Deinde objicitur S. Augustinus, qui in libris de doctrina Christiana dicit, Deum non frui creaturis, sed tantum vii. R. S. Thomam clare loqui de objecto formali, quo Deus primò move-

tur ad amorem tam sui quam aliorum, hoc enim non potest esse aliud quam ipsa Dei bonitas, hæc enim sola exifebat ante creaturas. Ad S. Augustinum R. Deum non frui creaturis eo sensu, quo nos dicimus frui Deo amando illum, quia, creature non sunt bona tribuentia Deo felicitatem, sicut bona Dei nos faciunt beatos & felices.

CONTROVERSIA IV.

An Habitum Charitatis angeatur per actus quantumvis remissos.

560. Pertinet hæc Quæstio ad Tractatum de Gratia, nam augmentum Charitatis procedit pari passu cum augmentatione Gratiae habitualis. Sed quia Theologi communiter omnes cum S. Thoma q. 24. eam hoc loco tractant, non erat ab his recedendum.

Conveniunt Theologi primò, Habitum Charitatis sicut & Gratiam, posse magis & magis augeri intensivè, quomodocunque fiat hæc intensio, quod ad Philosophos spectat.

Conveniunt 2. Defacto augeri habitum per actus Charitatis intensiores ipso habitu: & quidem posse à nobis elici actus intensiores, quam sit intensio ipsius habitus, supponunt communiter omnes: si enim etiam sine habitu potest homo excitatus divino auxilio elicere actum intensiore vel remissorem, poterit etiam elicere praesente habitu, quia Deus supplebit defectum habitus quoad excessum intensitonis.

561. Controversia est, an Habitus possit intendi actibus æquè vel minus intensis Habitui.

Prima Sententia negat actibus remissoribus, vel æquè intensis nos mereri augmentum Habitut & Gratia, sed fortasse solum aliquod primum accidentale; vel ad summum mereri quidem augmentum Gratiae, quod tamen non consequimur nisi quando elicimus actus intensiores, & tunc illa Gratia datur dupli titulo. Ita sensit Altisidorensis, quem secutus est Bannez, acerrimus pro-pugnat hujus sententia, quam aliqui graviore censurâ notaverant.

562. Secunda Sententia concedit quidem, tales actus mereri Augmentum, sed negat illud conferri in via, donec homo per actum intensorem se disponit: quod si se non disponit, vult, illud conferri primum in termino viae. Ita videatur sensisse Cajetanus, & alij quidam Thomistæ secuti S. Thomam 22. q. 24. a. 6. ad. 1. dicentem, quod quilibet actus Charitatis meretur Charitatis augmentum, non tamen statim augetur, sed quando aliquis conatur ad hujusmodi augmentum.

Tertia Sententia est, illud Augmentum dari primum in ingressu Beatitudinis. Ita Scotus, quem secutus est Alvarez.

Quarta Sententia distinguit inter Habitum Gratiae, & Charitatis: Augmentum Gratiae vult statim dari, quando elicitur actus, quantumvis remissus;

missus; Augmentum vero Charitatis postea. Ita videntur sentire Victoria & Vega, nec multum dissentit Sotus.

563. DICO 1. Quantumvis actus sit remissus, meretur Augmentum Gratiae sanctificantis. Ita Theologi communiter contra M. Bannez, cuius sententiam aliqui gravi censurâ notârunt. Medina existimat esse contra fidem, Zummel ait esse malè consonam fidei; & teste Lugo-
ne fuit communis decreto Salmanticensis Academie (vbi eam Bannez docuerat) reprobata. Abstrahendo à censuris

Probatur Conclusio primò ex S. Scriptura, vbi sepe sapientia omnibus bonis operibus indifferenter merces eterna promittitur. ad Rom. 2. Deus redder vnicuique secundum opera sua. 1. Cor. 15. Abundate in omni opere bono, scientes, quod labor vester non est inanis in Domino 2. Cor. 4. id quod in presenti momentaneum est & levet tribulationis nostra, supra modum in sublimitate eternum gloriae pondus operatur in nobis. Matth. 10. Quicunque potum dederit vni ex minimis istis calicem aquæ frigida tantum in nomine discipuli, amen dico vobis non perdet mercedem suam.

Probatur 2. Authoritate Concilij Tridentini sess. 6. can. 22. Si quis dixerit, homini justificati bona opera ita esse dona Dei, ut non sint etiam ipsius justificati merita, aut ipsum justificatum bonis operibus, quæ ab eo per Dei gratiam & Jesu Christi meratum, cuius membrum vivum est, sunt, non verè mereri augmentum gratiae, vitam eternam, & ipsius vita eterna, si tamen in gratia decesserit, consecutionem, atque etiam Glorie augmentum anathema sit. Vnde subsumitur: vbi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus: atque canon iste non distinguit inter opera magis aut minus intensa habitu: ergo nec Theologi distinguere debent, sed universum de omnibus ita sentire.

564. Hinc autem colligitur primò, per hujusmodi actus nos non mereri tantummodo novum premium accidentale, vt quidam dixerunt, nam Concilium loquitur de vita eterna ejusque augmento. Colligitur 2. hujusmodi actus mereri augmentum reale, & non præcisè priorem gratiam novo titulo, vt volebat Bannez; nam Tridentinum dicit, augeri taliter, qualiter augeri postulat Ecclesia, cum dicit: da nobis Fidei, Spei & Charitatis augmentum: Atque Ecclesia petit augmentum reale, & non merum novum titulum. Sanè, vt notavit Suarez, hoc effugio adverfarij agnoscunt meritum de solo titulo, & præbent anfam dicendi, nec Sacraenta realiter augere Gratiam, sed merum titulum.

565. Probatur 3. Ex absurdis. Nam ex opposita sententia sequitur 1. Ex duobus iustis habentibus Gratiam vt 6. si vnus moriatur, alter autem supervivat plurimis annis, & eliciat frequentissimos actus amoris, sed non ultra intentionem vt 6. non futurum hunc substantialiter beatiorem altero. Sequitur 2. Eundem actum

Charitatis non plus valitrum ad metendum, continetur per integrum diem, quanto si per unicum instans. Sequitur 3. Communiter postos per suos actus non promoveri premium Gloria, regulariter enim non elicunt actus imitantes omnibus illis, quos unquam in vita eliciunt. Hæc omnia sunt contra sensum fiduciam.

566. Probatur 5. A priori. Admissus ratione remissionis nullam involvit culpe ex objecto vero est honestus, alioquin neque meretur, quando est habitus remissus: placet Deo: ergo moveret ad præmiandum premium enim laudabilitas est digna præmia.

Probatur 6. Iterum a priori. Habemus supernaturales non augentur ab actibus per illum physicum, sed moralem, hoc est, meritorum, patet ex eo, quod actus vnius virtutis augmentatus aliarum virtutum: ergo nihil obstat, quando nū actus remissus possit augere suum habitum antē intensorem.

567. DICO 2. Premium quod meretur actus remissor, statim conferatur, cum sit alia. In hoc puncto deferitur communiter S. Thomas extra scholam Thomistarum. Probatur Conclusio. Si præmium non conferretur statim, hoc ideo fieret, quia exspectaretur aliqua Conditio, quā posita præmium conferretur: sed nulla talis conditio potest cum fundamento assignari, si qua esset, non debuisset illam Tridentinum citare, quandoquidem tam disertè expressæ conditionem requisitam ad consecutionem glorias facili. si in gratia decesserit; nullam vero ad consecutionem Gratiae, vt patet ex can. 24. cit. Quid autem adverfarij sine fundamento conditions querant, jam patebit.

568. Primò ergo dicunt aliqui, eam ratiō præmium dari, quando elicunt actus intensior. Sed contra primo. Quid si nullus amplius immoratur actus eliciatur? Contra 2. In illo casu factum aduersarios datur augmentum juxta eundem intentionis actus, & daretur etiam nullus remissor actus præcessuisse: quid ergo lacui habet homo ex præcedente actu remissore?

569. Secundò dicunt aliqui, illam dari tempore mortis. Sed contra, quia si tunc possit dari sine dispositione physica equalis intentionis, quidni etiam ante mortem?

Tertiò dicunt alii, dari in ingressu Patria. Sed contra, quia, vt bene argumentauit Lugo-
tunus non est status crescendi in Gratia, sed accipiendi gloriam proportionatam Statu via: de
præterea nullus est in patria assignabilis actus, qui pro priori natura disponat ad augmentum Gratiae.

570. Objiciunt 1. Habitus naturales non augentur per actus remissos: ergo nec habent supernaturales. 2. Falsum antecedens, multa consequentia. Falsum antecedens, quia probabilest est, illos augeri etiam physic per admissiores, qui sunt causa equivoca. præferim⁹ habitus nil aliud sunt, quam specierum coordinatio, cum negatione specierum contrariantur, vt

mīhi verius est. Sed: Esto antecedens, Negatur consequentia. Nam, vt jam dixi, habitus super-naturales non augentur ab actibus tanquam à cau-sa physica, sed tanquam à causa Meritoria.

571. Objiciunt 2. Congruum videtur, vt qui negligenter & remissè vtitur donis acceptis, non premietur de novo. R. 1. Hoc argumen-tum & nimium, & nimis parùm probare. Nimium probat, quia probat, ne quidem postea talem actum esse premiadum. Nimis parùm probat, quia non probat de actibus & qualiter intensis: talis enim actus non fit cum negligentia, & tamen ad-verarij idem affirmant de his, quod de remissis actibus. R. 2. Remissis operari non esse cul-pam, quando intentio non est sub praecerto. Ade-cetum in sanctissimis viris frequenter non pra-decere tantam illuminationem, qua sufficiat ad eliciendum intensorem actum: ergo tunc nulla est culpa.

572. Objiciunt 3. Quando Deus infundit primam Gratiam, non dat illam supra mensuram intentionis quam habeat dispositio: ergo idem dicendum est, quando dat augmentum Gratiae. Respondetur concedendo totum in sensu legiti-mo: nempe augmentum Gratiae secundum se spe-clarum, non debet esse maius quam sit gradus di-positio: bene tamen potest augere Gratiam cum praexistenti Gratia: sicut qui habent 90. al-solvit decem quos debet, non dicitur solvisse plus quam debebat, & quod adiunctione decem flo-renum fecerit ut alter haberet centum, cum tamen non debuerit centum.

573. Posset quis objicere 4. ex nostra do-mina sequi augmentum Gratiae in infinitum, quando actus durat per quadrantem, nam in qua-drante dantur actus proportionales in infinitum. R. eandem difficultatem esse, si præmium detur in altera vita, sicut & de pena. Nascitur autem difficultas ex difficultate Continui, & insuper etiam ex ea, quod quivis actus Virtutum habeat sibi se possibilis imperfectiores & impec-fctiores actus infinitos, quos omnes debet excedere in præmio: ergo debet illius præmium esse infinitum. Sit ergo de hac difficultate,

CONTROVERSIA V.

An per Durationem Actus augeatur Ha-bitus Charitatis & Gratiae.

574. Gravis est difficultas in explicando, quo-modò augeatur Gratia & Habitus Charitatis per durationem Meritoriarum actus honesti quem liberè conservo. Nam talis duratio est viisque laudabilis, & laudabilius est ille qui Deum amat per horam, quam qui tantum per quadrantem, ceteris paribus; & hoc verum est siue actus intentionales sint fluentes, siue permanentes;

Nam saltem exercituum longioris durationis me-tetur novum præmium.

575. Est igitur communis & vera sententia apud Suarez lib. 12. de Grat. c. 21. contra M. Ban-nez, per durationem actus, si quidem sit libe-ra, augeri præmium illi respondens, sicut etiam durationi actus peccaminosi respondet Nova & Major pena.

In hoc tamen augmento explicando laborant Theologi, pressi communi difficultate Continui fluentis seu temporis.

576. Supponendum est, Triplicem princi-palem circumferri sententiam circa compo-sitionem hujus Continui. Prima est Aristotelis, com-ponentis tempus ex partibus divisibilibus in in-finatum. Qui sequuntur Aristotelem, differunt inter se, quod aliqui præter partes admittant in-sstantia realiter distincta à partibus, & quidem in-finita; alij vero negant hujusmodi instantia. Se-cunda Sententia est Zenonis, componentis tem-pus ex meritis indivisibilibus realiter infinitis: qua sententia est hodie satls deserta. Tertia quorundā RR. volentium pro se explicare Aristotelem, est, qua tempus componit ex meritis indivisibilibus, sed Finitis: sed inter se etiam differunt, quod aliqui hæc indivisibilia dicant habere virtualem exten-sionem & æquivalentiam plurium indivisi-bilium in infinitum: de quo vide P. Sylvester Maurus in sua phys. q. 40. alij autem hanc vir-tualem exten-sionem indivisibilium admittant quidem in Continuo permanente, negent vero in fluente. Hec Tertia Sententia quamvis decli-nat incommoda qua patitur sententia Aristotelis, nihilominus in præfenti etiam graviter vexatur. Nam quis actus Meritorius in sua perfectione talis est, vt infra illum sint possibiles imperfec-tiores & imperfectiores in infinitum, quin vnquam perveniant ad imperfectissimum, qui tamen singuli si existentes, essent laudabiles & meritorij; Ergo ad minimū debetur vni respondere vnum in-divisibile Gratia, quia minus dari non potest: ergo perfectiori debet plus dari: ergo ad minimum duo indivisibilia: ergo actui qui est perfectior infinitis inferioribus, quorum iterum unusquisque habet alium in infinitos imperfectiores infra se, debent pro præmio assignari infinita indivisibilia, atqui hæc sententia non admittit infinita indivi-sibilia: ergo tantum darentur finita: ergo vel aliquis gradus perfectionis illius actus non habe-ret correspondens præmium; vel vnum indivisi-bile redderetur pro pluribus gradibus; & sic in effectu actus perfectior plus non conserueretur, quam actus imperfectior, qua omnia sunt ab-surda.

577. Verum quia nostri instituti non est determinare quenam ex his sententijs philosophi-cis sit vera, ideo conabimur ostendere, quantum res ipsa patitur, quomodo juxta singulas sit in præ-senti

senti puncto procedendum; & ita quidem ut nulla Theologica difficultas remaneat, sed tota remaneat penes philosophos, solvenda in quovis Continuo naturali.

578. Prima Sententia quorundam fuit, omnem actum nostrum necessariò durare per aliquod Tempus determinatum, quod vocant minimum physicum: quia ergo non datur in hora minima physica nisi finita, ideo non posse nisi finita exercitio novæ libertatis dari, & sic non esse opus admittere augmentum infinitum.

Hæc sententia habet difficultatem in Angelis, qui possunt à suis actibus desistere ad libitum, quovis tempore assignabili; cognoscunt enim continuo motivum cessandi.

579. Secunda Sententia est, nullum actum posse durare per merum instantem, sed debere necessariò durare per tempus aliquod indeterminatum sumptum. Ita Vasquez. quem latè impugnat Suarez à n. 8.

Tertia est P. Suarez, Conink & aliorum, facientium discrimen inter primum instantem, & cetera. (nam hi admittunt instantia distincta realiter à partibus) in primo instanti, ajunt, ponitur substantia actus, cui responderet magnum præmium: in alijs vero instantibus additur solum circumstantia durationis, quæ licet augeat meritum, non tamen in ea quantitate que responderet primo instanti, sed ita ut commensuretur cum partibus temporis, pro cuius successione successivè augetur.

Contra hanc Sententiam est. Singulis instantibus exercetur nova libertas: ergo est novum meritum: ergo Deus vider quantum præmij accrescat singulis instantibus: ergo si instantia sunt infinita, adhuc sequitur augmentum Gratia infinitum, & quidem æquale vni parti determinatae, nempe ad minimum æquale illi instanti terminativi, quo ille actus fuit terminatus: Ergo difficultas non solvit ex eo, quod minus præmij detur pro conservatione, quam pro prima productione. Omissis ergo his responsionibus,

580. DICO 1. Qui admittunt modum definendi tam intrinsecum quam extrinsecum in actibus intentionalibus, possunt ad presentem difficultatem respondere, concedendo, quod quando quis elicit actum meritorium, eumque continuat, detur præmium determinatum pro primo instanti; Negando tamen, dari præmium determinatum pro singulis instantibus sequentibus seorsim consideratis. Declaratur. Licer actus ille sit formaliter liber in singulis instantibus, datur tamen aliqua necessitas in illo actu durandi per infinita instantia, posito quod post primum instantem conservetur; necessitas, inquam confusa & indeterminata; hoc ipso enim quod continuetur post

primum instantem, continuatur per aliquod tempore nam post instantem (secundum hanc phisicam) sequitur pars temporis divisibilis in infinitum, adeoque continens indivisibilia copulativa inde, posito ergo quod actus continuetur tempore cum instantem, jam durat necessario per tempore, constans infinitis instantibus copulativis, propter hanc necessitatis speciem, dici possit, non respondere premium determinatum post galis instantibus, & contradicunt p. Suarez correspondente ceteris instantibus, ac ipsi tempore.

581. Objici potest. Actus Meritorius Durans v. g. per horam, & definiens intrinsecum instanti terminativo horæ, minus meretur, quam actus durans per horam & simul etiam per instanti terminativum horæ: ergo instanti illi respondet Gratia determinata; ergo etiam in instantibus copulativis talis responderebit, cum non sit pejoris conditionis. Responderet P. Salazar, quando, præmium posterioris actus fore majoratio prioris; quia illud dividibile in modum pro nihil reputatur, & quia alioquin sequeretur præmium infinitum. Alter responderet Iugo, & concedit fore præmium major posterioris actus, negat tamen inde sequi præmium infinitum, quod declarat hoc modo. Licer singula instantia post primum instantem habeant solum vim incompletam ad merendum, hoc est, ad merendum simul cum alijs & partialiter, partialiter enim adhuc dici posset, singula instantia habet hanc vim, ut si sint terminativa, exigant ut deinceps cum ipso instanti majoris præmij aliquod indeterminatum, quam daretur parti fine illo instanti, relinquendo libera determinatione, quoad quantitatem illius præmij, neque enim pugnat talis modus exigentia, obligantist aliquid indeterminatum, ita ut in executione unquam possit satisfaciere huic debito, quia adficitur liberalitas ultra debitum, v. g. Si Deus promitteret non punire aliquem peccatum aeternum, nunquam posset Deus satisfacere debito hujus promissionis, quia misceret novam liberalitatem: nam quoniam cuncte cessaret à punitione, ita cessaret, ut etiam sua promissionis non teneretur tam citè celare, sed posset eā salvâ ulterius punire. Item in ipsius materia & sententia philosophica, quam impressi supponimus, si alii præcipiant concinnum actum bonum post primum instantem, non possit præcisè satisfacere hunc præcepto, quin addatur quid non debitum ex præcepto: nam quoniam tempore duret actus post primum instantem, posse minus durare, & satisfacere præcepto. Nemo ergo repugnat dari debitum ad aliquid indeterminatum, cui debito non possit satisfaciere sine nota liberalitate non debita: sic ergo dici posset, instanti terminativum actus boni exigere aliquod præmium indeterminatum, cuius determinatio perdeat ex liberalitate Dei, quā det plus quam tenetur ut illius meriti. Quodsi hac tibi videatur

ad huc difficultia, imputa Sententia philosophicæ, componenti tempus ex partibus & instantibus.

§82. DICO 2. In Sententia eorum, qui docent actus nostros non possèdesinere intensionem in instanti (prout Aristoteles sensibile videtur) tunc, ut bene adverit Pallav. ex infinitate instantium non probatur infinitum augmentum Gratiae & Charitatis. Ratio est, quia nullum præmium responderet instanti per se accepto, nisi primo instanti inceptionis, propter specialem difficultatem quam habet principium in quovis opere, & quia alioquin posset in illo instanti coexistere Gratia peccato, quando elicitur actus Contritionis. Ceteris verò instantibus non respondet nullum præmium, nisi illud quod respondet partibus, quia cum actus non posset in illis definire, consequens est, non exerceri in illis distinctam libertatem.

§83. DICO 3. In sententia negante Indivisibilia realiter superaddita partibus, dicendum est, quod sicut partes temporis sunt divisibilia in infinitum in partes proportionales, ita & augmentum Gratiae; & sicut in hac philosophia parva quantitas non habet pauciores partes proportionales quam major, adeoque secundum hanc proportionem potest commensurari unus palmus centum palmis, ita posset actu duranti per horam, dari minor gratia, quam actu duranti per centum horas, licet etiam illa habeat partes proportionales non pauciores quam posterior, & sic in augmentatione Gratiae non aliter sequitur infinitum, quam defacto reperitur in intentione caloris, adeoque in hac sententia non remanet difficultas Theologica, sed sola Philosophica.

§84. Restat nunc videendum circa sententiam componentem tempus ex meritis instantibus, sed finitis (sive ea sint virtualiter divisibilia, sive non). In hac sententia nulla est difficultas evitandi augmentationem Gratiae infinitum præcisè vi durationis. Cum enim omnis actus duret tantummodo certis instantibus finiti numeri, & pro quovis instanti datur etiam certus numerus finitus indivisibilium Gratiae, finitum autem additum finito non faciat infinitum, sequitur illud augmentum fore finitum.

§85. Nihilominus contra hanc sententiam (quam profitetur P. Herize, & teste Lynchæ celebres Philosophi, & teste Card. de Lugo eam docent communiter hodie nostri Theologi Salmantenses, ac nunc post P. Maurum RR. plurimi) vigeat difficultas suprà posita, quæ procedit de quovis actu meritorio, etiam si tantum per unicum instantem duraret.

§86. DICO 4. In hac sententia supponendum est, non omnem excessum Gratiae consistere in excessu Intensionis, sed aliquando unam gratiam excedi ab aliis in perfectione Entitative. Sicut enim Visiones Beatorum aliquando sunt inæquales solum secundum intentionem (si verum est, quod in actibus intentionalibus de-

tur vera intensio) aliquando secundum Entitatem perfectionem, per quam una extenditur ad plura objecta secundaria quam altera, & penetrat illa melius, ita in praesenti dicendum est, Gratia inæqualitatem aliquando quidem consistere in inæqualitate intentionis, aliquando vero in diversa entitative perfectione, propter quam haec numero Gratia est Radix Visionis melius penetrantis objectum primarium, in ordine ad cognoscenda objecta vel plura vel perfectiora secundaria. Hoc supposito

§87. Facile explicatur, quomodo ad premitandum certum & determinatum actu meritorum, supra infinitos quos habet possibles infra, non sit necessare infinita indivisibilia Gratiae. Sicut enim Una indivisibilis entitas actus meritorij equivaleret imperfectioribus actibus finitis in infinitum, & sicut hoc objectum secundarium, v.g. Leo, equivaleret imperfectioribus in infinitum, ita etiam unum indivisibile huic determinatae Gratiae equivaleret imperfectioribus Gratiis finitis in infinitum: quare jam præmiabitur hic numero actus supra inferiores per unum etiam indivisibile Gratiae perfectioris.

§88. Præterea ad evitandam etiam immensam multiplicationem indivisibilium Gratiae, non est necessarium, ut quoties five pro duratione maiore, five ex alio capite augetur meritum, augatur intensivè Gratia, sed potest subrogari loco Gratiae præcedentis, alia Gratia perfectior quo ad entitatem, & si jam excedet Gratiam præcedentem. Videatur Lugo de Incarn. d. 6. f. 2.

Dicit aliquis, hanc doctrinam de Inæqualitate Perfectionis esse excogitatum sine fundamento, contra communem sensum in scholis receptum.

§89. Responderi potest primo. Si praesens difficultas de augmentatione Gratiae non potest commode explicari, nisi supponendo hanc doctrinam, quia nullum inconveniens secum trahit, hoc ipsum est sufficiens fundamentum ad eam asserendam.

Responderi potest 2. Independenter à praesenti difficultate videri admittendam esse illam inæqualitatem substantialem Gratiae; cuius rationem à priori reddit Card. Pallavicinus n. 321. his verbis. Verius censendum est, sicut actus meritorij sunt Heterogenei inter se, ita etiam præmia esse Heterogenea, atque adeo partes Gratiae habitualis non differre tantummodo secundum magis & minus, sed secundum perfectionem entitativam. Ratio à priori est, quia ubi res, quæ compensantur, habent inæqualem perfectionem specificam vel entitativam, non possunt compensari per compensationes homogeneas, quandoquidem perfectionem unius Speciei non potest esse talis, ut per suam solam multiplicationem omnino exæquet perfectionem omnium Specierum superiorum, & omnem multiplicationem in singulis earum. Et quamvis in commercio humano pecunia sit compen-

compensatio homogenea omnium mercium Specie differentium & inaequalium, id tamen provenit partim ex inopia, partim ex ignorantia humana, ratione quarum etiam commutantur inter se merces diverse rationis, quas certum est, ferè nunquam esse omnino pares in estimabilitate. At respectu Retributoris Potentissimi & Sapientissimi, qualis est Deus, debent omnia Merita diversæ rationis habere præmium quoque diverse rationis; & idem dicendum est de demeritorum pena, atque adeo de cruciatibus Purgatorij, vel Inferni.

Confirmatur auctoritate S. Thomæ 3. p. q. 7. a. 11. ad. 3. vbi cum posuisset Gratiam Christi finitam esse, negat tamen eam posse adæquare per augmentum Gratia Habitualis alterius hominis, quia sunt diverse rationis: unde sicut Virtus ignis quantumcunque crescat, non potest adæquare virtutem solis, ita Gratia alterius hominis quantumcunque crescat, non potest adæquare Gratiam Christi.

CONTROVERSIA VI.

Quis Ordo Charitatis servandus sit inter se & proximum.

590. Contingit, ut plurium necessitas concurredat, quibus seorsim sumptis obligatus es-
ses subvenire, simul autem omnibus succurrere non potes. Contingit item, ut necessitati aliena subvenire non possis, nisi cum danno tuo, vel in bonis ejusdem rationis cum ijs, in quibus proximus necessitatem patitur, vel in bonis diversis; & tunc plures questio[n]es practicae emergunt, quis ordo Charitatis servandus sit, tum inter nos & proximum, tum inter ipsos proximos ad invicem comparatos, hoc est, cuinam præ altero succurrendum sit, si omnibus succurri non potest; vel qualenam damnum subire tenearis, ut proximo in necessitate succurras. Nunc de ordine inter nos & proximum dicamus. Semper autem in praesenti materia distinguendum est inter rō Licitè fieri, & ex obligatione fieri. Sapè enim licet nos proximo, aut proximum nobis præferimus, neque tamen id ex obligatione facimus.

591. Quaritur ergo 1. Quis ordo servandus sit inter nos & proximos quoad bona spiritualia. r. 1. Gratiam Dei & Gloriam aeternam propriam, semper obligaris tibi procurare, & velle potius quam proximo. Matth. 16. *Quid prodest homini, si vniuersum, &c.* Vnde, quando aliqui Sancti videntur parentiam Gloriarum, aut aeternam etiam damnationem propriam, pro salute proximi exceptasse, vel id fecerunt ex amore Dei, & desiderio majoris divinae gloriae, præscindendo à culpa propria; Vel per quandam exaggerationem. r. 2. Boni Spiritualis proprij, sub nulla obliga-

tione positi, jacturam, licet subire potes perh[ab]no spirituali & etiam temporali proximi, pro juvandis parentibus potes differe ingredi Religionis.

592. Quaritur 2. Quis ordo servandus statim temporalibus, præfertim vita, (nā de bonitatem agentes de Eleemosynā) r. 1. Proprīa vita periculū & jacturam subire teneas communitas, cuius tu membrum es, in paucitate constituta est, & jactura tua non est tam gravis ac jaēlura caterorum. Quia bonum-vatum est communis posthabendum. Idem dicendum est, si periclitetur persona necessaria publica. Si vero minor est necessitas Republicæ, non teneris; estet enim lex taliter obnoxia acerba, & spectata humana conditione rarer inobservabilis. r. 2. Privato personae periclitanti, vel etiam magis, non teneris habere cum probabili periculo proprie vite: licet tamen potes, si cetera sint patia, hoc est, ifactura non sit notabiliter magis permittita Republicæ, vel alijs, quibus adhuc necessarias esse que ad hoc videtur esse opus speciali aliqui causa, ut amicitia, gratitudinis, &c. ut vult S. Val. Palao, sed sufficit generalis ratio proximi, tradunt I.clusius & Conink: & hoc ex reguli generali Honestatis, traditâ lib. 2. Quia talis licet plus boni affert, quam mali. Quandoque tenetur defendere proximum, cum laicorum eius proximi, videatur Lugo. disq. 10. de just. n. 205. vbi tamen adverto, aliquid ab hoc actum est, quod ab eodem auctore n. 208. negatur, quia priore numero subintelligenda videtur part. Quid doque.

593. Quaritur 3. Quis ordo servandus in bonis diversi generis & ordinis. Promulgatione notandum est, triplicem esse necessitatem, Leuem, Gravem, & Extremam. Levis, vel gravis est, quam sine tuo auxilio, non nisi leviter gravi conatu potest proximus superare: Extremum, quam moraliter est impossibile, sine tuo auxilio superare. Hoc positio r. ad Quadratum. 1. Non obligari te ad subveniendum necessitatē spirituali proximi, cum jactura tuorum bonorum temporalium, nisi moraliter certò constet, nonnullum opus esse, & illud profuturum. r. 2. Te diligatum esse salutem spirituali proximi omnibus tuis bonis temporalibus fortuna & corporis adeoque & vita, præferre, si necessitas sit extrema. Nam Christus Jo. 14. dicit. *Hoc est præsumendum, ut diligatis invicem sicut dilexi vobis.* Jo. 3. dicit A. postolus. *In hoc cognoscimus charitatem Dei, quia ille animam suam posuit pro nobis.* nos debemus pro fratribus animas ponere. Tali necessitas esset, si ad baptizandum infante, aliqui peritum, opus esset, te vita periculo expiri. r. 2. Necessitati gravi, sed non extrema, non teneris cum periculo vita subvenire prædicta ex Charitate; nam quandoque ex officio & judicio

tia teneris, ut si sis pastor, nisi succurrendo vni, gravius damnum alijs inde timendum esset ex tui iuctura. *q. 3.* Proximo gravem necessitatem spiritualem patienti, teneris succurrere cum levio dertimento temporali, secus patienti leven necessitatem. Quæ omnia deducuntur ex Regulis generalibus lib. 2. traditis.

q. 4. Quarritur 4. Si plures necessitatem aequaliter patiuntur, quorum vnu altero mihi conjunctior est, nec possum omnibus subvenire, an conjunctior sit ex obligatione præferendus. *q. 5.* Affirmative. Nam Conjunctio est fundatum Charitatis fraternæ. Et quidem si vnu sit conjunctior conjunctione naturali sanguinis, alter conjunctione spirituali, v.g. pater spiritualis, vel pater, prior est præferendus, cuius conjunctio est radicata in natura, saltem si sit in primo gradu. Neque refert, si extranei eandem necessitatem patientes, sint Sancti, tui autem consanguinei sint peccatores: nam Ordo Charitatis non defumitur ex majore conjunctione cum Deo, sed cum diligente.

q. 5. Quarritur 5. An naturaliter conjuncti, sint necessarij præferendi conjunctis vinculo civili, benefactoris, amici. *q. 6.* Affirmative de conjunctis in primo gradu; quibus etiam annumeratur conjuncti; nisi iura consanguinitatis violarent, tunc enim non teneor præferre, quamvis licet possim præferre.

Inter ipsos autem conjunctos æqualiter, non constat fati quis ordo servandus sit; vnde, siudo invertatur, non erit grave peccatum. DD. collocant primo loco Patrem, secundo Matrem, tertio Vxorem, quarto Liberos, quinto Fratres: sed probabiliter aliqui liberos vxori præponunt.

CONTROVERΣIA VII.

De Eleemosyna, & Correctione Fraterna.

q. 6. Charitatis opera alia sunt Corporalia, alia Spiritualia, que in Catechismo enumerauntur. Quarritur, quandam obligem præceptum dandi Eleemosynam. Notandum 1. Tripli esse necessitatem corporalem seu temporealem proximi, Extremam, Gravem, Communem. Extrema est, quando vel periclitatur vita; vel sanitas graviter laedenda in perpetuum; vel est periculum muriationis gravis, vel perpetui Carceris, que morti comparantur. Gravis est, quando est periculum moraliter certum gravis damni seu corporis seu honoris aut bonorum, à quo se liberare non possit, nisi juvetur. Communis necessitas est, quam communiter pauperes patiuntur, & quam non nisi cum magna difficultate possint superare.

597. Notandum 2. Eleemosynam non nisi ex bonis aliquo modo superfluis esse ex obligatione faciendam. Alia autem bona sunt superflua respectu tuae tuorumque vita sustentandæ, necessaria tamen statu conservando: alia sunt superflua etiam statui: sed hæc tardò inveniri notant DD. semper enim ob futuram probabiliter rerum mutationem adest titulus probabilis, quo bona numerentur inter necessaria statui confermando, vel etiam meliorando altiusque evehendo.

Notandum 3. Neminem obligari ad quemadmodum egenum ex officio charitatis præcisè, hoc enim esset nimis grave, & i. Jo. 3. solum dicitur: *Qui viderit fratrem suum necessitatem habere, & clausurum viscera sua ab eo, quomodo Charitas Dei manet in eo?* Not. 4. Te non obligari subvenire illi, cui credis alium probabiliter subventurum, talis enim respectu tui non est in necessitate positus. Nunc ad Quæstum

q. 1. Necessitatæ extremae teneris subvenire ex convenientibus statui, non tamen ex necessariis conservando statui, ita vt sine talibus bonis miser evaderes, & ex pristino statu decideres: cum nec tua proprie vita subvenire tenearis cum tali iactura: imo nec teneris subvenire extremae necessitatæ, quando opus esset extraordinarij magnis expensis, etiam tibi non essent illæ pecuniae necessariae; nam talis obligatio esset perniciose, minueret enim curam civium & parentum ad augendas divitias, & alijs præberet anfam temeræ se in hujusmodi necessitates præcipitandi, & exteris esset occasio exauriendi provinciam, exigendo magnas summas pro captiuis &c.

q. 2. Ex superfluis, hoc est, non necessariis, neque etiam statui præsenti convenientibus, hoc est, sine quibus potes tuum statum adhuc conservare sine gravi difficultate, teneris subvenire proximo in gravi necessitate constituto. Colligitur tum ex cit. lo. S. Joannis, tum ex Matth. 15. Sed de his videri possunt Filiicetus, Palao, Conink, Sanchez Consil. Moral. Consil. Moral. l. 1. c. 8. dub. 5. a. n. 4. Lugo d. 16. de Just. f. 7. a. n. 150.

598. Quoad Correctionem fraternam, existare illius Præceptum constat tum ex S. Scriptura Matth. 18, tum ex ratione: quia sicut in te ipso debes voluntatem peccaminosam impedit ex charitate erga te ipsum, ita hoc malum spirituale teneris impedit cum proportione in proximo, cum quo constituis vnum Corpus politicum. Ut autem obligem hoc præceptum, tres conditiones requiruntur. Prima, vt proximus sit in gravi necessitate spirituali constitutus. Secunda, vt possis juvare sine gravi tuo tuorumque incommodo. Tertia, vt sit spes probabilis aliquius fructus per correctionem obtinendi. In dubio, an sit correctione profutura vel obscura, non teneris corrigere; teneris tamen si sola emendatio sit dubia,

dubia, & nullum dubium Nocimenti: sic enim & non aliter expedit obligari.

599. Circa Necessitatem proximi & corrigentis damnum, notant DD. eam vel nunquam, vel raro esse extremam; qualis esset, si ignoraret Media necessaria salutis, tunc enim illi non tam correctio, quam instruatio, aut Medij exhibitio necessaria est. Quando vero est in gravi necessitate constitutus, nec tamen, si non corrigatur, statim peritur, non teneris corrigerem cum gravi tuo damno, vel incommode, quale etiam esset gravis verecundia, qua etiam a viro gravi non facile vinci posset.

600. In modo corrigendi, servandus est ordo quem & ratio naturalis, & declaratio Christi Domini apud Matthaeum prescribit, ut nimirum primò fiat correctio occule, nemine alio conficio. Quodsi non proficerit, adhibeat unum alterumve correctionis socium; si neque hos curaverit, denuntiet Ecclesie. Est, inquam, hic ordo servandus, si delictum sit occultum, & sic emendandum speretur, nec boni communis, aut Regulae alicujus Religionis, in qua Religiosi quo ad hoc juri suo cedunt, aliud postulent.

CONTROVERSIA VIII.

De Scandalo.

601. Scandalum definitur: Opus minus rectum (hoc est vel malum, vel speciem mali habens) præbens proximo occasionem ruinæ spiritualis, hoc est peccati.

Duplex est Scandalum. Activum (& hoc solum est scandalum propriæ dictum, paulò ante definitum) & Passivum, hoc est, ipsa actualis ruina proximi; qua quando provenit ex opere licti, nec speciem mali habente, est Scandalum purè passivum. Ad Scandalum activum requiritur, ut appareat mihi probabile, securitam proximi ruinam; unde si hoc non potest probabilitate timeri, non committitur Scandalum, etiam si ruina sequatur (nisi directè ruina intenderetur, ut mox dicam) sicut neque committitur, si non sequatur occasione illius operis.

602. Scandalum ergo Activum ex duplice intentione potest procedere, directâ scilicet, & indirectâ. Directa iterum duplex esse potest; vel ex odio proximi, intendendo ejus ruinam quâ talem; vel non ex odio proximi, sed ex aliquo commodo & gustu, quem inducens inde consequi intendit, ut si quis fæminam sollicitet ad peccandum. Indirecta intentio est, quando quis præviso periculo lapfus alieni, hoc non obstante operatur. Diversitas harum intentionum variat Speciem peccati scandali, imo, si directa sit intentio, contrahitur etiam Species illius pec-

cati, quod in proximo intenditur, ut traditur de Sacramento Pœnitentiae.

603. Scandalum purè passivum est item duplex: Pharisacum, hoc est, quando præmissus nullo sibi dato scandalo activo, et propria malitia & perversa voluntate ruit, ut l'hailez condemnantes Christum, quod manducaret catoribus, quod alijs benefaciens non ferme Sabbathum &c. Scandalum paullorum et quod proximus ex opere aliquo licito lumen occasionem ruinæ, vel quia ignorat opus hinc & nunc, vel quia fragilis est: vt, si quis honesto ornatu mulierum peccandi occasione sumat. Nunc

604. Quæritur 1. An omne peccatum publicè & notoriè factum, habeat speciem militiam Scandali, ita vt non satis sit in confusione explicari Speciem principalem illius peccati. Luxuriae, fed etiam dicendum sit, peccatum publicum. 2. Affirmativè, si peccans adhuc circumstantiam advertit. Nam omne peccatum publicum habet hoc, ut faltem partialiter induxit, & majorem peccandi libertatem, & verecundiam: adeoque habet probabilem conxionem cum aliqua proximi ruinæ.

Quæritur 2. An quandoque licet ex gratia causâ, v. g. vt te indeminem serves, permittit peccatum alterius, quod impideat postes. affirmativè. Exemplum. Maritus habens induciam suspicionem de adulterio cum sua uxore, potest se occultare cum testibus, ut procul in deinceps reprehendatur, & ipse possit facere divorce. Non enim teneat cum tanto suo incommode quod in coabitatione patitur, impideat delictum.

606. Quæritur difficultius 3. An etiam fine licet positivè offerre alteri occasionem peccandi. v. g. an mulier ab alio sapienter collationem patiens, possit ex conscientia mentis provocare, & dicere proco: contenta sum, ut tali horâ venias, ostium erit aperum: quia verba significare quidem possunt acceptationem pacaninoam oblati adulterij, potest tamen communior verborum veritas salvari, etiam si non adhuc animus: quia potest mulier esse contenta ut ostium ingreditur, ut à marito reprehendatur, accusetur, siveque mulier redimat vexationem, sicut legitur de S. Bernardino. Licet affirmari Jo. Sanchez & Petrus Navarr. Negat communior sententia, putans taliter positivè cooperari peccato. Sa, Thom. Sanchez, Bonz.

607. Ego distinguendum puto. Si enim haec occasio offeratur eo animo & intentione, ut alter ad peccatum inducatur, & hac occasione inducatur, non licet, & vera est secunda Sententia: quia talis directè & practicè intedit peccatum alienum. Si vero talis animus absit, neque mu-

lier optet acceptari occasionem , offert tamen tanquam actionem indifferentem , sicut qui à faneratore mutuum petit ; tunc prima Sententia vera videtur; sed in praxi non est suadenda , ob periculum perversa intentionis.

608. Quæritur 4. An peccet peccato Scandalis suadens minus malum , illi , qui jam determinatus est facere aliud majus nialum. Conveniunt DD. hoc licere , si Minus malum sit inclusum in Majo ; ut si volenti occidere , suadeas , ut vulneratione non lethiferâ contentus sit. Quando autem minus non continetur in majo , tunc magis dubium est. Et quidem in materia Justitia specialis est difficultas , de qua suo loco dicam. Nunc autem loquendo de alia materia , multi sunt qui hoc negent licere , quos sequitur Palao , qui tamen cum alijs concedit , licere tunc proponere preciè talem veritatem , quâ alterum instruas , minus peccatum esse v. g. Fornicari quâm adulterare.

609. Quæritur 5. Quandonam peccent feminæ , ornando se cultu externo corporis. Peccare mortaliter , si tali ornatu se ornent , quo sciant , alias ad illicitos amores commovetí solere , & tali ornati non nisi vanum aliquem finem prafigunt : secus si honestum finem intendant , qualis esset , servare morem patriæ. Prioris partis ratio est : quia quivis tenetur graviter , impetrare alterius ruinam gravem , si sine notabili suo incommodo potest ; quod in priore casu non apparet , adest tamen in secundo.

610. Quæritur 6. Quandonam licet vendere indifferentia ad Bonum & Malum usum , ut Venenum. &c. Ea qua communiter ad malum usum destinantur , non licet vendere , nisi mora-

liter constet , ex qualitate personæ , vel modo pe-tendi , non fore usum illicitum. &c. 2. ea quæ communiter solent in bonum usum adhiberi , ut arma , lícitè venduntur , quamdiu non constat , ementem abusurum : quodsi hoc constaret , & posset sine incommodo gravi venditio negari , neganda eset.

611. Quæritur 7. Quandonam licet ab altero petere aliquid , quod secundum se indifferens est ad malum & bonum , sed tamen seitur , alterum non nisi cum peccato præstiturum , v. g. quandonam licet petere mutuum ab Vsurario , Sacramenti administrationem à peccatore , Juramentum , à perjuratro. &c. Tunc solùm licere , quando gravi necessitatib⁹ & damno cavendo est necessaria talis petitio. Pari modo excusantur Famuli , captivi , filijque , cooperantes operationes ex se indifferentes , Domino , vel Patri ad peccatum , ut deferendo literas amatarias , ducendo meretricem ad domum , remigando apud Turcas contra Christianos pugnantes , caupones vendentes vinum sese inebriaturis , Symphoniaci lusores &c. que omnes operationes & his similes , non intrinsecè male , possunt cohonestari ex quadam necessitate , & incommodo gravi aliquin imminentे.

612. Quæritur 8. An aliquando opus bonum non præceptum , omittendum sit ad caverendum alterius scandalum. &c. Si scandalum ex fragilitate communis continget , vel ex ignorantia , tunc vel esset monendus proximus , vel opus differendum , vel etiam , si res exigat , omittendum. Et hac de his facilioribus fatis.

FINIS TERTII LIBRI.

CONTRO

